

**T.C.
İSTANBUL HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANA SANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

İÇ ÇAMAŞIRININ TARİHİ VE GÜNÜMÜZE ETKİLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
AYŞE SALTABAŞ**

**Danışmanı
Prof. Şebnem R. TEMİR GÖKÇELİ**

İSTANBUL - 2015

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Medya ve İletişim Bilim/Anabilim/Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Ayşe Sarıtabaş tarafından hazırlanan
“İ.İ. Samsun'un Tarihi ve Günümüze Etkileri”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 16.01.2015

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

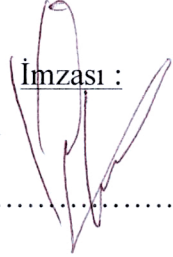
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Sebnem R. Gökçeli
Danışman:.....Üniv. ....ASD/ABD Öğr.Üyesi

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Esm. Sarıoğlu
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi

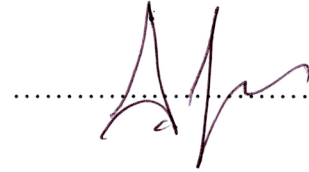
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Seray Alsan
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi

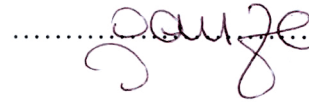
Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Gamze Dipe
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi: .....
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

İmzası :

ÖNSÖZ

İç Çamaşırının Tarihi ve Günümüze Etkileri Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Tekstil ve Moda Yüksek Lisans Programı'nda tez olarak hazırlanmıştır.

Tüm kültürlerde ve giyim tarihinde iç çamaşırı; kostüm tarihine kıyasla hakkında en az bilgi bulunan bir konu olmuştur.

Tarihçilerin ve yazarların çalışmalarında; konu cinsel çağrışımları nedeniyle tabu olarak değerlendirilip eksik ve yetersiz incelenmiştir.

Günümüzde iç çamaşırı, iç giyimden çıkıp dış giyim ürünleriyle birlikte kullanılma yolunda, çeşitli tasarımlarda ve üretimlerde yer almaktadır. Ancak iç çamaşırı birçok ülkede küçük beden iç iççamaşırı olarak yapılmaktadır.

Bu tezde iç çamaşırının günümüze etkileri ve karşılaşılan sorunlar incelenirken, üzerinde yeterince durulmamış çok önemli bir konu olan büyük bedenler için iç çamaşırı, yapılan tasarımlarla ve önermelerle ele alınmıştır.

Tez çalışmamda bana sabırla desteğini ve engin bilgisini esirgemeyen danışmanım Prof. Şebnem R. TEMİR GÖKÇELİ hocama ve koleksiyonumu hazırlamamda yardımcı olan Limbat KIROĞLU'na teşekkür ederim.

Ayşe SALTABAŞ

İstanbul, 2015

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	V
FOTOĞRAF LİSTESİ	VI
ŞEKİL LİSTESİ.....	X
ÖZET.....	XIII
ABSTRACT	XIV
1.İÇ ÇAMAŞIRININ TANIMI.....	1
2.İÇ ÇAMAŞIRI TARİHÇESİ	2
2.1. Örtünme Dönemi	4
2.2.Mısır Medeniyeti ve Kostüm.....	6
2.3. Bizans Dönemi	7
2.4. Antik Yunan Dönemi	9
2.5. Orta Çağ	10
2.5.1. Orta Çağ 1400-1500	10
2.5.1.1.Erkekler.....	10
2.5.1.2. Kadınlar.....	18
2.5.2.Güller Savaşından Sonra İç Çamasırı (1485-1626).....	19
2.5.2.2.Erkekler.....	20
2.5.2.2.Kadınlar.....	24
2.5.3. 1626-1710 Yıllarında İç Çamaşırları	29
2.5.3.1. Erkekler.....	30
2.5.3.2. Kadınlar.....	34
2.5.4. 1711-1790 Yılları Arasında İç Çamaşırları	37
2.5.4.1.Erkekler.....	39
2.5.4.2. Kadınlar.....	43
2.5.5. 1791-1820 Arası İç Çamaşırları.....	53
2.5.5.1.Erkek.....	55
2.5.5.2.Kadınlar.....	59
2.5.6. 1821-1840 Yıllarında İç Çamaşırları	65
2.5.6.1.Erkek.....	67
2.5.6.2.Kadınlar	69

2.5.7. 1841-1856 Yılları Arasında İç Çamasırı.....	72
2.5.7.1.Erkekler.....	75
2.5.7.2.Kadınlar.....	75
2.5.8. 1857-1866 Arasında İç Çamasırı Gelişimi	84
2.5.8.1.Erkekler.....	86
2.5.8.2.Kadınlar.....	90
2.5.9. 1867-1882 Yılları Arasında İç Çamasırı.....	93
2.5.9.1.Erkekler.....	94
2.5.9.2.Kadınlar.....	95
2.5.10. 1883-1896 Yılları Arasında İç Çamasırı.....	102
2.5.10.1.Erkekler.....	103
2.5.10.2.Kadınlar.....	109
2.5.11.1897-1908 Yılları Arasında İç Camasırları Gelişimi.....	114
2.5.11.1.Erkekler, Fanila (Shirt)	115
2.5.11.2.Kadınlar, İç Elbise (Chemise).....	119
2.5.12.1909-1918 Yılları Arasında İç Camasırları Gelişimi.....	125
2.5.12.1.Erkekler.....	126
2.5.12.2.Kadınlar.....	128
2.5.13. 1919-1939 Yıllarında İç Çamaşırları	134
2.5.13.1. Erkekler.....	135
2.5.13.2.Kadınlar.....	138
3. OSMANLI DÖNEMİ VE GÜNÜMÜZ.....	148
4. İÇ ÇAMAŞIRLARININ FONKSİYONLARI.....	160
4.1.Bedeni Soğuktan Korumak	160
4.2.Kostümün Şeklini Desteklemek	160
4.3.Temizlik.....	160
4.4.İç Çamaşırlarının Erotik Fonksiyonu	161
4.5. Sınıflandırma Yöntemi Olarak Kullanılması	163
5. İŞLEVİNE GÖRE İÇ ÇAMASIRI TÜRLERİ	167
5.1. Külot.....	167
5.2. G-String	170
5.3. Boxer	171
5.4. Sütyen.....	172
5.5. Atlet	173

5.6. Gecelik.....	176
5.7. Kombinezon	176
5.8. Jipon	178
5.9. Jartiyer	178
5.10.Külötlü Çorap	179
5.11.Pijama.....	180
5.12.Korse	180
5.13.Büstiye	181
5.14.Babydoll	182
5.15.Tayt.....	183
6.İÇ ÇAMAŞIRINDA KULLANILAN MALZEMELER	184
6.1. Kumaş.....	184
6.1.1.İpek	185
6.1.2.Pamuk	186
6.1.3.Yün	186
6.1.4. Polyester	187
6.1.5.Saten	187
6.2.Süsleme Malzemeleri	187
6.2.1.Dantel.....	187
6.2.2.Dar Dokuma.....	192
6.2.2.1.Dar Dokumada Kullanılan Hammadde ve Özellikleri.....	193
6.3.Tamamlayıcı Malzemeler	195
7. GÜNÜMÜZDE İÇ ÇAMAŞIRI VE KADININ CİNSEL KİMLİK ARAYIŞI ..	200
7.1. Kadının Özel Mekanı	204
7.2. Yaratıcılık.....	205
7.3. Dış Giyim Olarak İç Çamaşırı.....	205
7.4. Çekici Olmak.....	207
7.5. Duygudurum ve İç Çamaşırı	209
7.6. Korseler	210
7.7. Güçlü Yanlarımız Öne Cıkarmak.....	211
7.8. Kızların Sırrı.....	212
7.9. Romantizm	213
7.10. İncelikli Giysiler.....	214
7.11. Çamaşırda Pembe Renk.....	218

8.İÇ ÇAMAŞIRI VE SİNEMA.....	219
9. BÜYÜK BEDEN İÇ ÇAMAŞIRI KOLLEKSİYONU	230
SONUÇ	248
KAYNAKLAR	251

KISALTMALAR

- a.g.e** : adı geçen eser
Bkz. : bakınız
C. : cilt
s. : sayfa
v.b. : ve benzeri
y.y. : yüzyıl

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 2.1: Girit'ten, çan etek ve yılanlı tanrıça figürü	5
Fotoğraf 2.2: Khoisan kabilesi, Botswana, Namibia Güney Afrika.....	6
Fotoğraf 2.3: bilinen en eski erkek fanilas1	12
Fotoğraf 2.4:Nakışlı keten külotlar(Drawers) 16.yüzyıl sonları (İtalyan)	22
Fotoğraf 2.5: 16. Yüzyıl sonları Fanila(sol).....	23
Fotoğraf 2.6: 16.yüzyıl sonları Camicia (İtalya).....	23
Fotoğraf 2.7:Richmond dükü James tarafından giyilen bir fanila 1612-55	31
Fotoğraf 2.8: Keten iç elbise (Chemise) 1700ler veya daha öncesi.....	34
Fotoğraf 2.9: Fransız erkek fanilas1, 1750 ve 1740'tan sonra, Chemise (iç elbise)...	40
Fotoğraf 2.10: Kadın alışkanlık-fanilas1 (habir shirt), bağlama delikleri ile 18.yüzyıl başları (Aşağıda) kadın alışkanlık fanilas1, 1780	45
Fotoğraf 2.11: (Yukarıda) Korsenin iç kısımları, destek kısımlarını göstermekte, 1777: (Orta) korse ve ayrı karın desteği, 1730-40: (Aşağıda) beyaz çiçek ipeğinden yapılmış korse, 1770	47
Fotoğraf 2.12: Arka bağlara sahip bir korse, 1770.....	48
Fotoğraf 2.13: Mavi keten tarlatan, 1740; (aşağıda), arka tarafında açıklığı olan halkalı iç etek, 1740-50	49
Fotoğraf 2.14: Kıvrılabilen halkalar ile desteklenmiş halkalı etek, 1750	50
Fotoğraf 2.15: (Yukarıda) Kadın'ın iç eteği. 1770 (aşağıda) kadın iç eteği 1780. ...	51
Fotoğraf 2.16: (solda) düğün fanilas1 1795-1800 (sağda) Erkek fanilas1 (1813).....	55
Fotoğraf 2.17: (sol) ayaklı uzun külot 1795: (yukarıda ve sağda) erkek "dicky" sahte fanila önü 1820: aşağıda sağda flanel külot 1805. Thomas Coutts tarafından giyiliyordu.	57
Fotoğraf 2.18: (solda) ipekten örölmüş kadın külotu 1810-20, (sağda) keten bezinden yapılmış kadın külotu, kent düşesine.....	62
Fotoğraf 2.19: (soldan sağa) Erkek fanilas1, işaretili ve tarihi 1827, Geroge IV tarafından giyiliyordu. Erkek fanilas1 1823. Erkek gün içi fanilas1, 1815-25.....	67
Fotoğraf 2.20: (soldan sağa) Chemise(iç elbise) 1825, prenses iç eteği 1820, gecelik 1825.....	69
Fotoğraf 2.21: Kadının alışkanlık fanilas1 1830, pileli tıkmalı 1830-40.....	70
Fotoğraf 2.22:Pantelletes 1834 tarihli	71
Fotoğraf 2.23: Kadının gece kepi 1819-33	72
Fotoğraf 2.24: Erkek Fanila, kravat ve fanila: 1850 (a) Lord Carlisle, (b) Bay Frith, (c) Bay Phelp, (e) Bay Shee 1890 (f) Bay Gladstone	75
Fotoğraf 2.25: Erkek fanilas1, 1850-60	77
Fotoğraf 2.26: Erkek külotu, pembe ipekten haroşo 1850.....	78

Fotoğraf 2.27: (solda sağa) Krolin iç etek 1840- 1850: İç elibise(chemise) 1849 tarihli: Kadın camisole'si arkadan ilikleniyor.....	80
Fotoğraf 2.28: (solda) Erkeğin gece fanilas1 1850-60 arası; (Sağda) erkeğin gece kıyafeti fanilaso- 1860-70 (Willett ve Cunnington; 1992: 160)	87
Fotoğraf 2.29: Gece kıyafeti fanilas1, yaka ve papyon ile birlikte, Welch, Margetson ve Co. Tarafında 1860'da üretilmiş	88
Fotoğraf 2.30: İşlemeli pantolon askılar, 1850; bir erkek gece kepi, 1800-20	89
Fotoğraf 2.31: (aşağıda) İç etek Borderie Anglaise kenarlı; Aşağıda kadın külotları- 1870-80	92
Fotoğraf 2.32: Kırmızı flanelden yapılmış iç elbise ve külotlar(haroşa etek çizigisi ve bilek kenarları ile) Massacuhsets 1880	96
Fotoğraf 2.33: (solda) gecelikler, 1870-80; (sağda) iç etek 1880.	101
Fotoğraf 2.34: Göğüs güzelleştiriciler, 1896.....	113
Fotoğraf 2.35: Lady's Realm (Hanımefendinin Dünyası)	121
Fotoğraf 2.36: Tailor and the cutter	136
Fotoğraf 2.37: Çift taraflı esneyen korse ve sutyen. Warner Bros. (Corset) LTD. 1933.....	141
Fotoğraf 2.38: Charnaux korse kemeri ve Caslis sutyeni, 1933	142
Fotoğraf 2.39: 1900.....	147
Fotoğraf 3.1: Manisa soma bölgesi yöresel erkek Poturu	154
Fotoğraf 3.2: Karadeniz bölgesi zıbka örneği	156
Fotoğraf 4.1: Gecelik	162
Fotoğraf 5.1: Kilot modelleri	169
Fotoğraf 5.2: Kilot modelleri	170
Fotoğraf 5.3: Boxer kadın ve erkek modelleri	171
Fotoğraf 5.4: Kadın ve erkek atleti	173
Fotoğraf 5.5: Kadın ve erkek kalın askılı atlet.....	174
Fotoğraf 5.6: Kadın ve erkek balıkçı yaka atlet	174
Fotoğraf 5.7: V yaka kadın erkek atlet.....	175
Fotoğraf 5.8: Bol kesim atlet.....	175
Fotoğraf 5.9: Gecelik modelleri	176
Fotoğraf 5.10: Kombinezon modelleri.....	177
Fotoğraf 5.11: Jipon modelleri.....	178
Fotoğraf 5.12: Jartiyer modeli.....	178
Fotoğraf 5.13: Kilotlu çorap modelleri	179
Fotoğraf 5.14: Erkek kadın pijama örneği	180
Fotoğraf 5.15: Vücut şekilledirici korse modelleri	181
Fotoğraf 5.16: Bustiyer modeli	181
Fotoğraf 5.17: Babydoll modelleri.....	182

Fotoğraf 5.18: Tayt modelleri	183
Fotoğraf 6.1: Carina Gilson 2012 iç giyim tasarımları	185
Fotoğraf 6.2: Dantelli iç çamasını modeli	188
Fotoğraf 6.3: Likralı dantel	189
Fotoğraf 6.4: Naylon dantel	189
Fotoğraf 6.5: Simli organze dantel.....	189
Fotoğraf 6.6: Kopanaki dantel.....	190
Fotoğraf 6.7: Fisto dantel	190
Fotoğraf 6.8: .Kolber fisto dantel.....	190
Fotoğraf 6.9: Tül üzeri pamuk	191
Fotoğraf 6.10: Tül üzeri polyester.....	191
Fotoğraf 6.11: Pamuklu güpür dantel	191
Fotoğraf 6.12: Lez dantel	192
Fotoğraf 6.13: Dar dokuma makinası.....	193
Fotoğraf 6.14: Şeritler ve kurdeleler	194
Fotoğraf 6.15: Çeşitli agraf	195
Fotoğraf 6.16: Uzatma agrafı	195
Fotoğraf 6.17: Kanca.....	195
Fotoğraf 6.18: Ayar tokası	196
Fotoğraf 6.19: Halka	196
Fotoğraf 6.20: Düz balen.....	196
Fotoğraf 6.21: Ay balen	197
Fotoğraf 6.22: Plastik balen	197
Fotoğraf 6.23: Kuş gözü.....	198
Fotoğraf 6.24: Jartiyer tokası	199
Fotoğraf 7.1: Günümüz iç çamaşırı.....	200
Fotoğraf 7.2: Günümüz iç çamaşırları	201
Fotoğraf 7.3: Günümüz iç çamaşırları	202
Fotoğraf 7.4: Günümüz iç çamaşırları	202
Fotoğraf 7.5: Günümüz iç çamaşırları	203
Fotoğraf 7.6: Günümüz iç çamaşırları	204
Fotoğraf 7.7: Günümüz iç çamaşırları	205
Fotoğraf 7.8: Günümüz iç çamaşırları	206
Fotoğraf 7.9: Günümüz iç çamaşırları	207
Fotoğraf 7.10:70'ler feminizm hareketleri.....	208
Fotoğraf 7.11: Günümüz iç çamaşırları	208
Fotoğraf 7.12: Günümüz iç çamaşırları	209

Fotoğraf 7.13: Korse Örnekleri	210
Fotoğraf 7.14: Korse Örnekleri	211
Fotoğraf 7.15: Günümüz iç çamaşırları	212
Fotoğraf 7.16: Günümüz iç çamaşırları	213
Fotoğraf 7.17: Günümüz iç çamaşırları	214
Fotoğraf 7.18: korse ve jüpon ile kullanılmış Chemise, 1830	215
Fotoğraf 7.19: Neglige, 1948	215
Fotoğraf 7.20: Vintage 30's Bridal Trousseau Silk Peignoir Set, gecelik ve sabahlık set	216
Fotoğraf 7.21: Vintage Textile arşivinden, İsvirçe 1870	216
Fotoğraf 7.22: Vintage Red Floral Lace Teddy with Bows - by Victoria's Secret – Small	217
Fotoğraf 7.23: İşlemeli Çin ipeği şort ve sütyen, 1920	217
Fotoğraf 7.24: Güzel pembe.....	218
Fotoğraf 8.1: Fransız aktris Fransız dansçı Gaby Deslys.....	220
Fotoğraf 8.2: Marlene Dietrich (Mavi melek).....	221
Fotoğraf 8.3: Pin up bezeme örneği	222
Fotoğraf 8.4: Jane russell	223
Fotoğraf 8.5: Dün, Bugün ve Yarın flimindeki Sophia Lauren	224
Fotoğraf 8.6: La Dolce Vita flimindeki Nadia Gray	225
Fotoğraf 8.7: Mavi Melek flimindeki Lola-Lola, Marlene Dietrich	226
Fotoğraf 8.8: Lisa Minelli	226
Fotoğraf 8.9: Mary Quant	228
Fotoğraf 8.10: Mitoufle çorapları.....	229
Fotoğraf 9.1: Likralı yırtmaçlı gecelik	234
Fotoğraf 9.2: Sabahlık	235
Fotoğraf 9.3: Gecelik	236
Fotoğraf 9.4: Toplayıcı korse	237
Fotoğraf 9.5: Jile	238
Fotoğraf 9.6: Beden: 44-52	239
Fotoğraf 9.7: Gecelik-sabahlık.....	240
Fotoğraf 9.8: Uzun gecelik.....	242
Fotoğraf 9.9: Kimono	243
Fotoğraf 9.10: Babydoll	244
Fotoğraf 9.11: Uzun gecelik.....	245
Fotoğraf 9.12: Gecelik	246
Fotoğraf 9.13: 42-48	247

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1: Eski Mısır'da Giyim-Kuşam	7
Şekil 2.2: Bizans asilzadeler	8
Şekil 2.3: Antik Yunan dönemi.....	9
Şekil 2.4: Orta çağ fanilaları: (a) yırtmaçsız 15. Yüzyıl. (b) yırtmaçlı 15.yüzyıl. (c) yırtmaçız 14.yüzyıl. (d) Braies	11
Şekil 2.5: külot(braies) dizlere kadar uzanıyor ve kuşağın içinden geçen bir ip ile asılı kalıyor, (1250)	13
Şekil 2.6: Geniş külot 14.yüzyıl	14
Şekil 2.7: (a) ilmek ile bağlanan keseli külot. 15 yüzyılın ikinci yarısı. (b) dizlerde bağlanan külot. (c) kısa külot 15.yüzyıl sonları	15
Şekil 2.8: 13.yüzyıl külot giyen köylü	16
Şekil 2.9: Coulisse örneği	17
Şekil 2.10: kadının smock (iç elbisesi) 12. Yüzyıl.....	18
Şekil 2.11:Düşük yakalı ve ufak fırfırlı fanila(ruff), 1531	21
Şekil 2.12: Şişkin sarma(bum-roll), 1600lerden kalma bir oyma işinden	27
Şekil 2.13: Gece şapkası 1600	28
Şekil 2.14:1635 Richmond dükünün oyma bir resmi 1612-55	32
Şekil 2.15: Histoire du Costume(kostüm tarihi)	33
Şekil 2.16: İç elbise chemise, 1670-80, Lely'nin Elizabeth portresinden, Lady Oxenden	35
Şekil 2.17: Erkek soyunma odası, baldır parçası. Lewis Marks oyması, 1796-1800	42
Şekil 2.18: Kadın alışkanlık-fanilas (habir shirt), bağlama delikleri ile 18.yüzyıl başları	44
Şekil 2.19: Gece kıyafetleri, Choffard'a ait bir oyma işinden, 1782	52
Şekil 2.20: Erkek korsesi 1815.....	58
Şekil 2.21: Tescilli destekler, 1791 tarihli bir oyma işi	60
Şekil 2.22: Opera sanatçısı oyununu sergilerken iç elbisesiyle 1798	61
Şekil 2.23: Kadın korsesi "biraz fazla sıkı". Rowlandson'ın bir karikatürü. 1791 ..	63
Şekil 2.24:"Rutubetli çarşaflar" gecelikleri ve korseleri göstermektedir. Rowlandsondan sonra, 1791	65
Şekil 2.25: Gorget tescilli ayarlanabilir fanila, 1853	76
Şekil 2.26: Korseler, 1844-66 (Chenoune, 1985.....	82
Şekil 2.27: Tarlatan, 1844 Daumer'den sonra	83
Şekil 2.28: Krolin halkaları, 1858	90
Şekil 2.29: Reklam afişi"aşk tanrısı ve krolin"den, 1858.	91

Şekil 2.30: (a) Muslin iç etek, 1873; (b) Düzgün elbiseler için krolinette, 1873; (c) Jaconet iç eteği süsleri ile, 1876; (d) iç etek, 1879	98
Şekil 2.31: Canfield tarlatanı, 1888.....	99
Şekil 2.32: Jaconet, iç korsajı, “Genç İngiliz kadını” nından, 1876	100
Şekil 2.33: Fanila “ Terzi ve Biçim” dergisinden, 1883	103
Şekil 2.34:Yeni salon fanilasası, welch ve margetson Co*.. 1883.....	104
Şekil 2.35: Fanila şekli “terzi ve kesimler” 1889 Bay Joseph camberland ve Madame Adelina Patti.....	105
Şekil 2.36: Erkeğin kızıl yeleği, Welch ve Margetson co. 1883.....	106
Şekil 2.37: Erkeğin Jeager geceliği, 1880 başları	107
Şekil 2.38: Jeager Tam takım uyku takımı, 1885.....	108
Şekil 2.39: Kadının sağlıklı kombinezonu, 1885.	110
Şekil 2.40: Jaeger korsesi, 1886.....	112
Şekil 2.41: Tennis fanilasası 1907. “Terzi ve kesimleri”	116
Şekil 2.42: takıp çıkarılabilir yaka, 1900lar	117
Şekil 2.43: Erkek iç yelek ve kilodu 1906	118
Şekil 2.44: (soldan ve sağ) Fanila pijamalar Jeager, 1898; (orta) erkek pijaması çizgili ipekten peter robinson 1902.	118
Şekil 2.45: İç etek ve korse, “yeni albümden”, 1906.....	119
Şekil 2.46: İpek triko korse, Londra korse şirketi, 1904.....	120
Şekil 2.47: This particular article is from the April 1917	122
Şekil 2.48: Charles Lee'nin Prenses iç eteği, 1907 (<i>Hanımefendinin Dünyası</i> , 1903)	123
Şekil 2.49: (sol ve orta) Erkeğin birleşik giysileri, Jeager, 1914-15; (Sağdaki)Erkeğin iç yeleği ve uzun külotu, Jeager, 1914-15.....	127
Şekil 2.50: Gece elbisesi, iç elbise ve külotlar, 1911.....	128
Şekil 2.51: (Soldan sağa) Kombinezon ve pijamalar 1918; iç elbise ve külotlar, 1918; camisole ve iç etek, 1918.	129
Şekil 2.52: “Nuform” korse. Weingarten Bros, 1911 The Lady.....	130
Şekil 2.53: İç etek, 1916, Fashion journal(Moda dergisi).....	131
Şekil 2.54: (sol) Omuz askısı ve askıları ile korse, 1918 ; (sağda)Boudoir kep ve iç çamaşırı, 1918	132
Şekil 2.55: Merion fin işi spencer, morley, 1912.....	133
Şekil 2.56: (soldan sağa) Singletler ve şortlar, Jeager, 1935-6; Erkek birleşik takım, Jeager, 1936-7; Erkek pijaması, 1929-30.....	137
Şekil 2.57: ince keten bezinden, külotlar ve iç elbiseler, el yapımı ve büzgülü, Valensiya danteli ve kurdeleleri ile.....	139
Şekil 2.58: (solda) Sutyen ve külot, 1927; (Sağda) Cami-kulot, 1926	140
Şekil 2.59: Corso-silhouette, bir göğüs korsajı, kalça kemeri, jüpon ve uzun külot birleşimi(1923).....	143

Şekil 2.60: Kadının cami-külotu, ince ipekli kumaştan yapılma, Steinmann, 1928.	145
Şekil 2.61: (solda) Kadının Luvisca pijamaları, 1924: (orta ve sağ) pijamalar, 1927	146
Şekil 3.1: 18.yüzyıl Osmanlı bayan dış kıyafet.....	149
Şekil 3.2: Osmanlı erkek kadın dış kıyafetleri(1876-1888).....	150
Şekil 3.3: Osmanlı dönemi dış giyim(1876-1888).....	151
Şekil 3.4: Anadolu da giyilen potur	155
Şekil 3.5: Türklerde giyilen diz çakşırı	157
Şekil 3.6: Türk erkeklerinin giydiği iç donu	158
Şekil 3.7: Çintemani desenli don	159
Şekil 4.1: 1950'den sonra iç çamaşırı(korse ve alt etekler)	165
Şekil 4.2: 1960'dan sonra iç çamaşırı (bustiyer, sütyen kilot).....	166
Şekil 5.1: Kilot modelleri.....	167
Şekil 5.2: Tanga modelleri	168
Şekil 5.3: İlk sütyen ve göğüs güzelleştirici destekleri	172
Fotoğraf 5.9: Gecelik modelleri	176
Şekil 6.1: Değişik model göğüs kapları	198
Şekil 8.1: Asıl adı Celia Eugenia Chevallier olduğunu, Saint-Denis 7 Ağustos 1875 doğumlu ve Paris hayatını kaybetti 29 Eylül 1951, bir opera şarkıcısı.....	220
Şekil 8.2: Elia Kazan 1956-Baby Doll.....	227

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Ayşe SALTABAŞ
Anabilim Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Programı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Şebnem R. TEMİR GÖKÇELİ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans -2014

İÇ ÇAMAŞIRININ TARİHİ VE GÜNÜMÜZE ETKİLERİ

ÖZET

İç giyim, iki cinsiyet tarafından da giyilen ve gözleyicilerden saklanan tüm giyim objeleri anlamına gelmektedir. Farklı dönemlerde kostümleri anlatan kaynaklarda iç çamaşırları hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. İyi bir kostüm, insan bedenini olduğundan daha iyi göstermektedir. Dış görünümün mükemmel görünmesinde iç çamaşırının rolü büyüktür.

Tarihçiler özellikle iç çamaşırlarının erotizm ile olan bağlarından dolayı detaylı bir araştırma yapmak konusunda çekingen davranmışlardır. İç çamaşırlarının vücuda fayda sağlayıcı birçok yanı olduğu gibi, erotik güdülere hizmet eden bir yanının da olduğu sosyal bir gerçektir.

Araştırmalar sırasında, daha eski dönemler ile ilgili kaynakların yetersizliği nedeniyle ilgili dönemlerin az sayıdaki yazarlarına bağlı kalınmıştır. Verilen bilgiler modern standartlarla tam örtüşmeyebilir. Bundan dolayı, kaynaklardaki bilgiler bire bir alıntılar yapılarak kullanılmıştır. Dönemi anlatan desenler aynı şekilde çalışmada yer almıştır.

Araştırma, sıklıkla giyilen tarzda iç çamaşırlarına odaklanmıştır. İnceleme; ulaşılabilen kaynaklarda genellikle İngilizlerin giydiği iç çamaşırlarının yer alması nedeniyle, bunlara odaklanılmış olsa da, dönemin farklı ülkelerinde benzer iç çamaşırlarının kullanıyor oluşu, çeşitli yabancı bilgi kaynaklarına da başvurulmasını gerektirmiştir. Uygulamada büyük beden iç çamaşırlarının tasarımlarına yer verilmiştir ve konu ile ilişkili bir koleksiyon tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İç çamaşırı, orta çağ, büyük beden.

GENERAL KNOWLENGE

Name and Surname : Ayşe SALTABAŞ
Division : Textile and Fashion Design
Department : Textile and Fashion Design
Thesis Instructor : Prof. Dr. Şebnem TEMİR
Thesis Type and Date : Master -2014

THE HISTORY OF UNDERWEAR AND IT'S IMPACT ON TODAY'S WORLD

ABSTRACT

The term underwear means the whole clothing objects that are worn by both genders and are hidden from sight. We have inadequate information about underwear in the sources that are about costumes from different eras Underwear plays a big role in representing our apparance perfect..A good costume represents the human body better than it actually is.

Especially because of it's connections with erotism, historians have always been timid to do a detailed research about underwear. It's a social fact that underwear has a side that serves for erotic instincts besides it's many beneficial effects on the human body. While doing this research it's been witnessed that we don't have enough sources on this topic. We have been abided by limited writers and their works that time. These given statements may not match the modern standarts. Because of this matter all the information in this source were quoted directly from other authors. The same method was used for the patterns that give us information about their time.

This resource focuses on the common styles of underwear. The content may seem to be mainly about the underwear that were worn by the English people but this resource has also been appealed to different foreign based sources given on the fact that they were using the same style of underwear that time. In application this resource has been given a slot to big size underwear and a collection has been made about this matter.

Key words: underwear, middle age, large size

1.İÇ ÇAMAŞIRININ TANIMI

İç çamaşırını dış giysinin altına gece veya gündüz giyilen küçük ya da büyük parçalı giysilere verilen isimdir. Daha çok dış etkilerden korunmak, sağlık, görsel etki aracı olarak ya da cinsel uyarı amaçlı olarak kullanılır.

‘Çameşur’ Farsça’da çamaşır yıkayan kişilere verilen isimdir. ‘Came’ kelimesi giysiyi ifade eder, Elbise+Şur ise yıkayan kelimesini ifade eder. Bunlar bir araya gelerek çamaşır kelimesinin anlamını oluşturur (nedir.antoloji.com).

Lingerie, kadın iç giyim terimidir. Fransızca kelime iç çamaşırını anlamına gelen 'lin'den türetilmiştir. ‘lin’ keten anlamına da gelmektedir. Pamuk malzemenen üretilmiş ürünler için bu isim genelde kullanılmamaktadır.

2.İÇ ÇAMAŞIRI TARİHÇESİ

İç çamaşırları fiziksel işlevlerinin yanısıra her zaman “psikolojik” bir etkiye de sahip olmuşlardır. İç çamaşırlarının bu yönlerini anlayabilmek için, onları, içinde buldukları çağın ruhu ile değerlendirmek gerekmektedir.

Örneğin; Victoria döneminin iffeti vurgulayan tavrı, kadın vücudunu fazlası ile örtmüş ve bu örtülme, cinsel hazların bir kısmının kadının vücudunun kendisinden çok, onu gizleyen objelere geçmesini sağlamıştır. O dönemde Pantolon “Trousers” veya külot “Drawers” gibi sözcükler kadının, erkek gibi bacakları olduğunu çağrıştırdığı için, uygunsuz olarak görülmekteydi. Bu tip kısıtlamalar yüzünden üzeri örtülerek saklanan her türlü iç çamaşırı erotik bir anlam kazanmıştır.

İç çamaşırlarla alakalı olarak konuyu bir sis perdesi arkasına gizleyen bu geçmiş, zamanın suskun tavrı, modern dünyamız için fazlası ile uzak bir durum gibi gözükse de arada ciddi bir “psikolojik” benzerlik vardır. İç çamaşırı cesaretli bir davet havası içinde, erotik bir iffet kurgusu sunmakta ve bunun altında bir giz oluşturmaktadır.

Sakson döneminde külot benzeri ürünler “breeches”, bir süre sonra tamamı ile tunik ile kapatılarak, zaman içerisinde donlara “drawers” dönüşmüşlerdir. Sonraki dönemde bu parçalar pantolon veya modern anlamı ile breeches olarak tekrar gün yüzüne çıkmışlardır.

Bir iç giyim parçası, başka dış giyim parçası ile ayrılmaz şekilde bağlı olabilir. Kadın iç fanilasının “chemise”, iç fanila benzeri bir elbise “chemise dress” olarak ortaya çıkması veya korselerin “the stays” önden bağlamalı kemikli korsaj “bonned bodice” olarak ortaya çıkmaları bu durumun örnekleri olarak gösterilebilir.

19. yüzyıl başlarının pantaloons adı ile kullanılan ve dış giyim ürünü olan pantolonlar, günümüz erkek giyiminin kısaltılmış pantolon adı olan “pants”, İngiltere’de külot ile eş anlamlı olsa da, Amerika’da pantolonlar ile aynı anlamlıdır. İşlevi aynı ismi farklı ya da anlamı aynı işlevi farklı olması, iç çamaşırlarının isimlerini etkilemiştir.

Kadın iç çamaşırları isimlendirilirken, erkeklerin kendi giysileri için kullandıkları isimler uyarlanmıştır. Örneğin; “Chemise” sözcüğü Norman erkeklerinin fanilalarıdır. “Panties” sözcüğü Norman erkeklerin ve oyuncuların kullandıkları pantolonları tanımlar ve iç etek “petticoat”, ufak palto “little coat” orta çağda erkekler tarafından kullanılmıştır. “Chemise” ve “Drawers” ile birlikte kadınlar tarafından da kullanılmaya başlanmıştır (Willett ve Cunnington, 1990: 14).

Prenses iç eteği “petti coat”, Alexandra 1963’te Galler’in tahtına çıktığında kendisine yapılan iç eteğine verilen isimdir ve aynı isimle hala var olmaya devam etmektedir.

Malzemeler

Keten, Beau Brummel¹ tarzı, revaçta olduğu günlerden itibaren her zaman sınıf ayrımını yansıtan bir kumaş haline gelmiştir. Keten “Linen” sözcüğü Victoria döneminde beyefendilerin iç çamaşırları için kullanılan bir sözcüktür.

Pamuklu keten türü kumaş ise, sosyal bakımdan daha alt sınıfta yer alan insanlar tarafından 1660’larda genel olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Yünlü iç eteklerin “petti coats” üretimi orta çağa kadar ulaşmaktadır. 18. yüzyıl ve sonralarına kadar yünlü iç çamaşırlarını genel olarak halk ve işçi sınıfı erkekler kullanmıştır. Asiller ve üst sınıf erkekler kullanmamıştır. 16. yüzyıldan itibaren yün jileler “waistcoat” iki cins tarafından da ekstra sıcaklık sağlamaları amacı ile kullanılmıştı. Orta çağda aynı amaç ile deri kullanıldığı ile ilgili kaynaklar da bulunmaktadır.

İpek kumaşlar ise Victoria dönemi sonlarına kadar, soylu sınıf dışında nadiren kullanılıyordu, yapay ipek ise günümüze ait bir buluş olarak bilinmektedir. Bu iki materyalde çoğunlukla kadınlar tarafından kullanılmıştır.

Üretimleri

Geçtiğimiz yüzyılın ortalarına kadar iç çamaşırlarının el yapımı olarak üretildiği bilinmektedir. 18.yüzyılda vücudu saran erkek külotlarının ortaya çıkışına kadar, vücudu saran giysiler yoktu. Vücuda oturan kıyafetlerin daha sıcak tuttuğu fikri Victoria Dönemi buluşu olmakla birlikte, geliştirilmiş dokuma yöntemleri sayesinde yapılabilmektedir.

---

¹ Beau Brummel “1778-1840 Londra’da moda stil danışmanı”

Bağlama Yöntemleri

17. yüzyılın ortalarına kadar ipler britler ve kurdeleler, yaygın kullanılan bağlama malzemeleriydi ve bir süre sonra düğmeler ile yer değiştirdiler.

“18.yüzyılın başlarında Dorset ipliğinden yapılan “high-top” düğmeler piyasadaki yerini aldı. Önceki türüne nazaran yeni tarz düğmeler düzdü. Aynı değişimin bir yansıması da metal düğmelerin yarı küre ve koniden düz forma geçmesiydi. Dorset ipliğinden yapılan düğme, pirinçten bir halka üzerine pamuğun sarılması ile yapılıyordu ve 1830’lardan beri varlığını sürdürdü. Bir sonraki moda akımı, ufak “mother-o-pearl” düğmeleriydi. En erken kullanımları George IV’nın 1827 tarihli gömlekleridir ve günümüzde York müzesinde yer almaktadır.

Gömlekleri kolalama geleneği başladığında, bağlantı parçaların “studs” yerini düğmeler aldı ve yaka kısmını bağlamak için kullanılan bağlantı parçaları geçen yüzyılın ortalarında görülmeye başladı. Arka taraflarında düğmeleri olan gömlekler 1860’lara kadar varlıklarını korudular.

19. Yüzyılın başlarında var olan ilk çıtçılar “snap-fastners” kuş kafesi tipinde olanlardı. Kubbe şeklinde boylamsal bir dizi delik, sağlam bir halka içindedi. Geçtiğimiz yüzyılın başlarında Alman bir firma Fosfor bronzdan yapılmış S şeklinde iki yaydan oluşan bir çıtçı icat etmiştir.

Fermuarlar ilk Fransa’da icat edildi. Günümüzde kullanılan fermuarlar ise Amerika’da üretilmiştir.

2.1. Örtünme Dönemi (M.Ö. 2000)

En eski kadın iç çamaşırları M.Ö. 2000 yılına, Girit’e kadar uzanmaktadır (Neret, 1998:6). Bu dönemde yaşayan Minos kültürünün egemen olduğu zaman diliminde erkekler, omuzlarını örten peştamallar ve bellerinden aşağıyı örten eteklik benzeri örtüler giyerlerdi (tr.wikipedia.org). Kadınlar boydan elbiseler ile örtünürdü, bu giysilerin yakaları göbek deliğine kadar açık olur ve göğüs bölgeleri dışarıda kalırdı. Bunların kolları kısa etekleri ise firfırlı biçimde dikilirdi. Bunun yanında yakasız, vücudu sıkıca saran üstlükler de kadınlar tarafından giyilirdi. Bu tip giysiler bilinenler içinde en eski örneklerdir.

Fotoğraf 2.1: Girit'ten, çan etek ve yılanlı tanrıça figürü

Kaynak: http://www.kadimdostlar.com/Sanatsal_Sekiller_Sanaticilarin_Tablolari_f111/Minos_Sanati_Anadolu_Kokenli_Oldugu_Sanilan_Bron_t66442.html

Peştamallar, büyük olasılıkla insanlar tarafından ilk üretilen kıyafetlerdir. Peştamal formatındaki ipkinilerin insan kıyafetlerinin en eski türü olduğuna inanılmaktadır. Bunlar genellikle erkekler tarafından giyilmiş kıyafetlerdir ve hayvan derisi ile vücudun alt bölgesine, bel ve bacaklara sarılarak uygulanmıştır. Bu kıyafetlerin erkek anatomisini korumak, desteklemek ya da saklamak için tasarlanmış olduğu tahmin edilmektedir.

Güney Afrika'nın Khoisan kabilesi gibi kabileler ipkinileri yüzyıllarca giymişlerdir (Fotoğraf 2.2). Benzer bir durum da 2000 yıllık Japon fundoshi stildir. Bu erken dönem tanga türleri, erkek genital organları düşünülerek üretilmiş kıyafetlerdir. Ayrıca Amerika'daki eski Vahşi Batı'yı gösteren birçok fotoğrafta fahişelerin kalçalarının arka kısmı arasındaki ipten ibaret bir iç çamaşırı giydikleri görülebilir

Fotoğraf 2.2: Khoisan kabilesi, Botswana, Namibia Güney Afrika
Kaynak: bluenred.files.wordpress.com

2.2.Mısır Medeniyeti ve Kostüm (MÖ. 2686–2181)

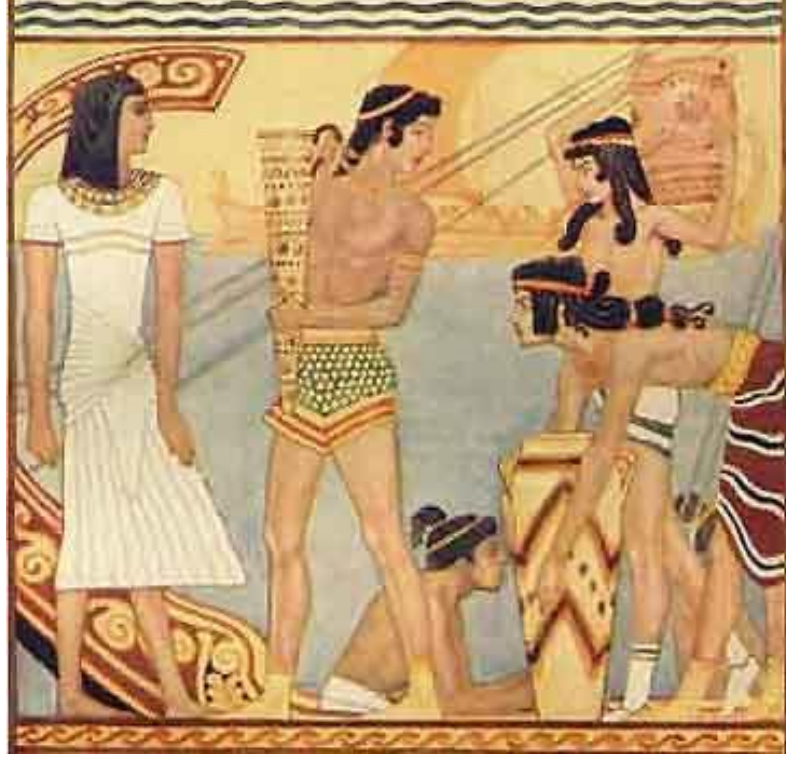
Eski Mısır’da giyim son derece sadeydi. 5.000 yıl önce erkekler belden aşağı bir tür kısa peştamala sarılır, bazen de arkalarından bir hayvan kuyruğu sallandırılırdı. Saçlarını ise tüylerle süslerlerdi. Daha sonra peştamalin yerini önden pilili kısa kolsuz, etekleri ince piliseli keten elbiseler giyerlerdi.

Mısırlılar yünlü dokumalar da giyiyorlardı.

İşçiler ve askerler keten peştamallarının üstüne hasır gibi örülmüş bir deri sararlardı. Askerler ise, peştamallarının arkasına kare biçiminde bir deri yama koyarlardı.

Yöneticiler ve zenginler güzel giysiler giyip değerli takılar takarken, yoksullar bunlara erişemezdi. Daha o zamanlarda bile insanların toplumsal konumunu, zengin ya da yoksul olduklarını giysiler göstermektedir. Mısır modasını bugünle kıyaslırsak, kıyafetler çok fazla farklılık göstermemektedir.

Havanın aşırı sıcak olması Mısır halkını kıyafet konusunda son derece detaysız bir giyime yönlendirmiştir.

Şekil 2.1: Eski Mısır'da Giyim-Kuşam

Kaynak: Prof. Dr. Saliha Sühendan Özay, "Eski Mısır ve Tekstil ve Giysi Tarihine Giriş", Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 1996.

Mısır halkı keten bitkisinden elde ettikleri kumaşlarla yaptıkları giysileri giyiyorlardı. Keten eğriliyor ve dokuma tezgâhında kumaş haline getiriliyordu.

Kadınlar genellikle beyaz renkte elbiseler giyiniyorlardı. Kadınlar askılı keten elbiseleri, erkekler ise bellerine dolayıp bağladıkları beyaz etekleri giyerlerdi. Kendilerini asiller olarak adlandıran varlıklı Mısır'lılar, farklı olduklarını belirgin hale getirebilmek için elbiselerini boncuklu ya da desenli hazırlattırıyorlardı.

2.3. Bizans Dönemi

Bizans kültürü, doğu ve batının bir karışımıdır. Bu yüzden giyim tarzı sadece Byzantium şehrinde giyilen tarzları kapsamamıştır. Roma İmparatorluğu'nun başkenti olduktan sonra, etkisinin altında, İtalya, Yunanistan gibi bölgelerde de giyim açısından takip edilmiştir. İlk başlarda Roma geleneklerinin tamamen aynısı bir giyim tarzına sahiptir. Bizans'ta kıyafet değişikliği 4.y.y'da Roma İmparatorluğu'nun sona ermesi ile başlamıştır. Sosyoekonomik durum, meslek

cinsiyet ve yaş Bizans İmparatorluğunda giysiler açısından belirleyici özellikler olarak bilinmektedir.

Genel olarak giysi tercihini iki ana grup altında incelemek mümkündür. Birinci gruba rahipler, aristokratlar ve üst düzey memurlar, ikinci gruba ise yoksul vatandaşlar, hizmetçiler, keşişler, askerler ve çiftçiler girmektedir.

Şekil 2.2: Bizanslı asilzadeler

Kaynak: <http://www.theottomans.org/>

O dönemde erkekler açısından giyside çok fazla bir değişim söz konusu değildir. Bir erkek için kıyafet; tunik dalmatika, pelerin, ayakkabı ya da çizmeden ibarettir.

Tunikler Bizans'ta giyimin temelini teşkil ediyordu. Tunikler ikinci gruba dâhil olan insanlar için günlük işlerinde üzerlerine geçirdikleri kıyafetler olurken, üst sınıftan insanlar için bir içlik görevi görüyordu. Tunik vücutta gevşek olarak omuzlardan aşağıya sarkıp dizlere kadar uzanan üst giysisidir. Kullanan kişinin aktivitelerine göre belden kuşak ile sabitlenerek de kullanılabilirdi ve kollar mevsime göre uzun ya da kısa olabiliyordu.

Koptik tunik bu tür giysi içinde en çok kullanılanıdır. Günümüzde bile hala bunun benzer örnekleri bazı yerlerdeki liman işçilerinde görülebilir. Bu tür tunikler dikdörtgen şeklinde olup omuzlardan iğnelenerek bel kısmında sabitlenerek kullanılır. Alt sınıf giyim tarzının en belirgin kıyafetini bu tür oluşturuyordu. Tunüğün ilk imalatında boyanmamış keten veya boyanmamış yün kullanılmaktaydı. Her ikisi de düz, sade ve süssüz dokumalardı. Yün, günümüzde bildiğimiz yünden farklı olarak dokunmuş bir haldeydi. Daha sonraları bu tip giyim için ipek dokuma da

kullanılmaya başlandı. İpek, üst sınıfa mensup kimseler için daha çok iç giyim niteliğinde ya da yazlık giysi olarak kullanıldı.

2.4. Antik Yunan Dönemi (M.O.330)

Şekil 2.3: Antik Yunan dönemi

Kaynak: <http://www.theottomans.org/>

Antik Yunanda kadınlar elbiselerinin altına “zona” giyorlardı. Bir parça deri veya kumaştan oluşan kuşağın, tek amacı figürü öne çıkarmak ve feminenliğin altını çizmekti (Neret, 1998: 7).

Yunanların giyim biçimi zamanla ufak değişimlere uğramıştır. Kadınlarda erkeklerde genelde bol giysiler giymiştir. Tunikler renkli tasarımlara sahip ve çoğu zaman bir kemerle bağlanmıştır. Soğuk zamanlarda şapka ve pelerin giyilmiş, sıcak havalarda deri sandaletler ve tüm vücudu örten ince kumaştan yapılmış elbiseler giyilmiştir(www.gnoxis.com).

2.5. Orta Çağ

Orta çağ boyunca, iki cinsiyetin iç çamaşırları da, önceki çağlardan miras kalmış özellikler içermektedir. Orta çağda, gelenekler sebebi ile iç giyim, hiçbir önemi olmayan giysiler olarak algılanmaktaydı. Hiçbir şekilde sınıf ayrımını belirlemiyor ancak çok dolaylı yollardan cinsel çekicilikleri güçlendiriyordu.

Rönesans'a kadar iç çamaşırları, önem oluşturmamıştı. Çağın edebi eserleri bu giysilerin belirsiz tasvirlerini içermekteydi. Zaman içinde, kadın figürlerine bakarak, bellerini inceltmek adına korse tarzında bir iç çamaşırı giydikleri görülebilmektedir. Korseler bu dönemde çoğunlukla cinsel çekicilik için kullanılıyorlardı. Bu istisnai durum dışında, orta çağda iç çamaşırları her bakımdan önemsiz bulunuyordu.

Üst sınıflar tarafından kullanılan kumaş ketendi ve soğuk havalarda daha fazla dış giysi giyerek ısı sağlanıyordu. Bu dönemde, iç çamaşırlarının amacı kısmen, deriyi dış giysilerin sert kumaşlarından, giysileri ise bedenın pisliğinden korumaktı.

14. Yüzyılın ikinci çeyreğinde her iki cinsin kıyafetleri için "moda" anlayışı ortaya çıkmaya başlamış, sınıf ayrımı ve cinsel çekicilik sembolleri ciddi şekilde kendini göstermeye başlamıştı. Bu durum sadece dış giysiler için geçerliydi.²

2.5.1. Orta Çağ 1400-1500

2.5.1.1. Erkekler

Fanila

İki cinsiyet tarafından da giyilen en eski iç çamaşırları arasındadır. Shirt İsmi ile bilinen ve tasarımını en uzun süre muhafaza eden giysi türüdür. Yüz sene önceye kadar her zaman ten üzerine giyilmekteydi. Özellikle 14.yüzyılın ortalarından itibaren, boyları modern türlerinin yarısı kadardı, daha sonra boyları dönemine göre farklılıklar göstermiştir. Döneme ait çizimlerinde görülmektedir (Şekil 2.4).

Dönemin sonlarına doğru Orta Çağ insanının iç çamaşırları ile ilgili bakış açısı, gelecek olan çağlara oranla, ciddi şekilde değişim geçirmişti. Sosyal sınıf farkı veya cinsel çekicilik sembollerini içermekten çok uzak bir şekilde, iç çamaşırları bedenın sürekli disipline edilmesi gereken, günahkâr, şeytani olanın kaynağı olduğu fikri ile

---

² Willett ve Cunnington, 1951, s:25.

bağdaştırılmıştı. Örneğin bir kıl fanila giymek, sadece kefaretin göstergesi değil, aynı zamanda saygıya değer bir hareket olarak algılanıyordu.

Şekil 2.4: Orta çağ fanilaları: (a) yırtmaçsız 15. Yüzyıl. (b) yırtmaçlı 15.yüzyıl. (c) yırtmaçız 14.yüzyıl. (d) Braies

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:25

Fotoğraf 2.3: bilinen en eski erkek fanilas

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:261

16. yüzyıldan itibaren, erkek fanilalarının karakteristik özelliği iki taraflarında var olan yırtmaçlardı fakat bu yırtmaçlar orta çağda sık görülen bir özellik değildi. Yırtmaçlı giysilerde ön ve arka parçalar aynı boylarda üretiliyorlardı (Şekil 2.4). Bazen yırtmaçlar kenar dikişleri üzerinde olmak yerine daha çok ön kısma yakın yapılıyordu, dolayısıyla ön kısım arka kısma oranla daha dar oluyordu. Bazen de önde bir yarık bulunabiliyordu.

Kollar neredeyse tam uzunluktaydı fakat manşetleri yoktu ve düz kesimliydi. Aynı zamanda kimono tarzı kollar da mevcuttular.

Yüksek sosyetenin Norman tarzı fanilaları, bilekler ve boyun bölgeleri etrafında nakışlar ile süsleniyordu, fakat yakalar 14.yüzyıla kadar ortaya çıkmamışlardı, çıktıklarında ise farklı renklerde nakışlar ile süsleneceklerdi. Boyun açıklığı genelde bağlanarak ilikleniyordu, fakat 14.yüzyılın ortalarından itibaren düğmelerin kullanıldığına dair kanıtlar da mevcuttur.

“Hugo van der Goes’un The Adoration of The Shepherds (Çobanların Hayranlığı) 1475, adlı eserinde bu düğmeler görülmektedir. Boyun açıklığı genellikle ön tarafta olmasına rağmen, bazılarının arkadan bağlandığına da rastlanmaktadır” (Willett ve Cunnington, 1990: 25).³

1430’lar ve 1450’ler arasındaki modayı inceleyenler, giysilerin üzerinde görülebilecek şekilde yüksek yakalı fanilalar kullandıklarını tespit etmiştir (şekil 2.4d). Bir dönem dışında, boyun çizgisi genelde aşağılarda yer almaktaydı.

Orta çağ fanilaları çoğunlukla yünlü kumaş ve ketendendi, zaman zaman sadece soylular için ipekten üretiliyorlardı. 15. Yüzyılda, zaman zaman keten fanila ile dış giyim arasına “bezden fanilaların” da giyildiği görülmektedir.

“Hollanda da ketenden üretilmiş fanilaların IV Edward’ın gardırobunda olduğunun söylentileri vardır (Willett ve Cunnington, 1990: 25).

Külotlar

Bu iç çamaşırı için kullanılan Sakson isim “Drawers”, “braies” veya “breches” “breeches” idi. İki kelime de Orta Çağda eş anlamlı olarak kullanılıyor ve cinsel bölgeleri örten eril bir iç çamaşırını ifade ediyordu.

³ Kelly and Schwabe: History of Costume and Artnou.

Şekil 2.5: külot(braies) dizlere kadar uzanıyor ve kuşağın içinden geçen bir ip ile asılı kalıyor, (1250)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:26

12. yüzyılda birçok “breeches”in hala dış giyim parçası olarak görüldüğü zamanlarda, bu giysilerin geniş ve bol bacak bölümleri, arka tarafında ise baldırların ortalarına kadar uzanan kısa bir yarık bulunuyordu. Çoğunluk ile köylü sınıfı tarafından giyilenler ise, günümüz pantolonlarına benzer şekilde, bileklere kadar uzanıp bilekleri sarıyordu. İki tarzda da belde bir ip veya kuşak yardımı ile sarılıyor ve sıkı sarılmaları sebebi ile önde bir açıklık oluşturuyorlardı.

Henry Castyde (II. Richard’ın temsilcisi): *Kaba İrlandalılar*, “külot (breche)” giymiyorlar. Bu yüzden ben oradayken İrlanda’nın dört kralları için iyi kalite ketenden külot yapılmasına sebep oldum”, diye bahsetmiştir.⁴ Yine dönemin şiiirlerinden birinde nazlı bir beyefendi: “Bu gün kiliseye giderdim fakat, ne çorabım var ne de ayakkabım, ayrıca fanilam ve külotum temiz değil”, mazeretini kullandığı görülür. Bir sonraki yüzyılda ise “A Boke of Curtasye” (bir reverans kitabı,1513 basımlı)’ndan öğrendiğimize göre, efendisinin kalkacağı zamana kadar “temiz bir fanila ve külot” hazırlamak uşağın göreviymiş.

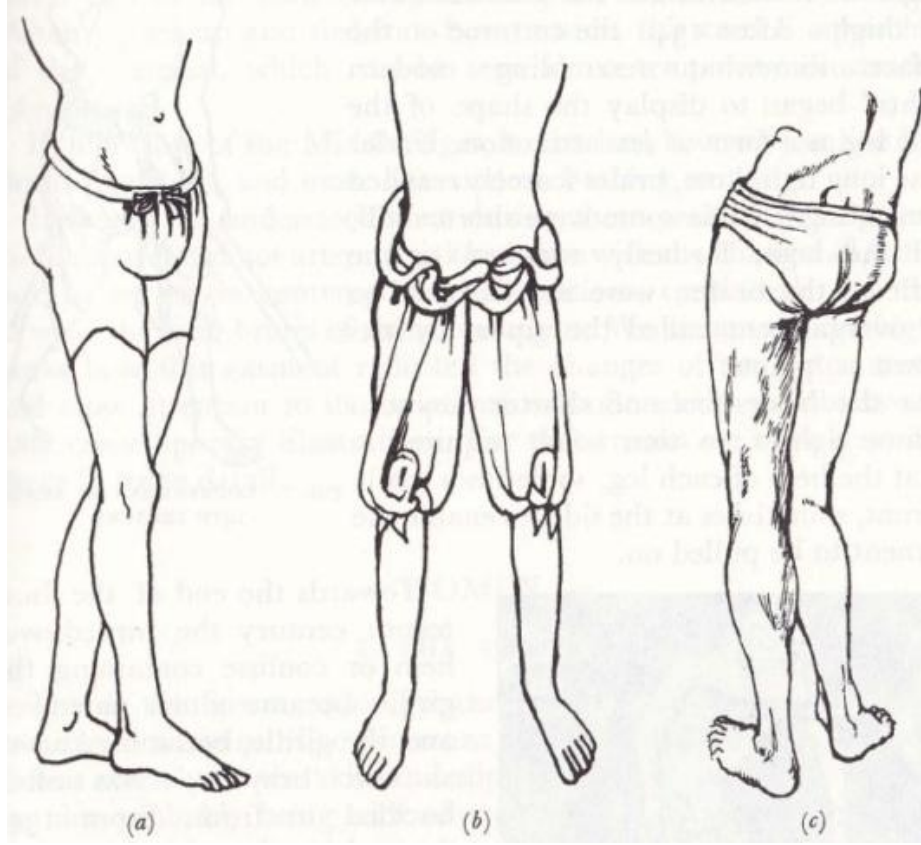
⁴ Piers Plowman, 1362:92.

Şekil 2.6: Geniş külot 14.yüzyıl

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:27

12.yüzyılın ikinci yarısında, külotların “Braies” tam anlamıyla iç çamaşırı sayılmaya başladıkları dönemde, arka kısımları daha geniş yapıldığı için öndeki açıklık ortadan kalkmıştır. Bacak bölümleri kısalmış, uzun ve geniş yapılan çoraplar, üzerlerine geçirilerek kuşağa bağlanan ipler ile sabitlenmiştir. Bu ip iç aralıklardan geçirilerek paçalardan kuşağa kadar uzanmaktadır. Bir erkeğin anahtarları veya cüzdanı bazen bu kuşağın içine koyulmakta ve gözükmediği için güvende olmaktaydı.

Şekil 2.7: (a) ilmek ile bağlanan keseli külot. 15 yüzyılın ikinci yarısı. (b) dizlerde bağlanan külot. (c) kısa külot 15.yüzyıl sonları
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:29

13. yüzyıl boyunca külotların boyları çeşitlilik gösteriyordu, bazıları bileklere kadar, bazıları ise baldırların ortalarına veya dize kadardı ve eğilim giderek kısaltmaları yönündeydi.

Genel şablon; geniş bacaklar, geniş bir arka bölüm ve uçkursuzdu. Üst kısmı boru şeklinde bir kenara veya Fransızca ismi ile "coulisse" dönüşmüştü ve bu kenar kuşağa veya Fransızca ismi ile "braier"e bağlanarak sabitleniyordu. Bu kuşak kalçaların üstüne çekiliyor, sıkılarak giysiye şişkin bir görüntü veriliyordu. "İçte ve dışta" yer alan bağlamalar da aynı zamanda kullanılmaktaydı. Bazıları kenar "coulisse" üzerindeki deliklerden geçen 15 cm boyunda ikili bağcıklar veya ipler, kuşağa iki taraftan bağlanıyordu. Amaçları bacak kısımları daha uzun olan külotları yukarı çekerek, hareketi kolaylaştırmaktı. Bu iki farklı yolla sağlanabiliyordu, ya külotun paçaları yukarı doğru ters çevrilerek bağcıklara bağlanıyordu, ya da dışa doğru yarım bir tur döndürülerek yukarıya bağcıklara bağlanıyordu. Görsellere göre, uzun külotların kesinlikle kaba oldukları görülmektedir. Bundan dolayı diz boyu

külotlar, 13.yüzyılın ortalarına doğru yaygın kullanım görmeye başlamışlardır (Şekil 2.7b) (Willett ve Cunnington, 1990: 24).⁵

Şekil 2.8: 13.yüzyıl külot giyen köylü

Kaynak: THE HISTORY OF UNDERCLOTHES, C.Willett and Phillis Cunnington,1990, by Michael Joseph Ltd, London, in 1951.s:30

Diğer külotlar, bol üretilmiş ve alt paçalar çoğu zaman eşit kesilmemiş önden ve arkalardan aşağı sarkıyorlardı. İlk şekildeki külot sıklıkla kullanılan külottur. Bu dönemdeki külotlar bele kadar uzanmıyorlar ve kuşak tarafından kalçaların biraz üzerinde sarılıyorlardı.

14.yüzyılda külotlar, giderek kısaltıldılar ve fanila artık içlerine sokulamıyor, kalçaların üzerlerinde sarkıyordu. 1340’larda günümüz “tayt”larına benzer dış giyim parçaları, erkek bacaklarını cinsel çekicilik amacı ile sergilemeye başladılar. Bu uzun ve sıkı çorabın altında, külotlar ancak baldırların ortalarına kadar uzanıyordu ve daha kısa örnekleri de mevcuttu. Dönemin çoraplar önceleri külotların kuşaklarına bağlanıyorken, bir süre sonra gipon diye bilinen dış giyim parçalarına, “point” adı verilen düğümler ile bağlanıyorlardı.

Külotlar kısaltıkça, giderek darlaşıyorlardı, dolayısıyla bazılarında bacak kısımlarının kenarlarında yarıklara ihtiyaç duyuluyordu. Bunlar bazen ön tarafta bazen de yanlardan yapılarak, rahat harekete olanak sağlanmaktaydı.

⁵ Bu türün örneklerinden biri, Paris Matthew St. Christopher müzesinde görülebilir.

Şekil 2.9: Coulisse örneği

Kaynak: Willett and Cunnington,1990, .s:30

14. yüzyılın sonlarına doğru kuşağı içeride tutan, kıvrılan kenarlar (coulisse) veya giderek darlaştırılan ve bir süre sonra “brayette” olarak bilinen ve önden bağlanan formlarını aldılar (Şekil 2.9). 1340’tan itibaren, sadece çorabı yukarıda tutmak için kullanılmıyor, aynı zamanda anahtarlar ve cüzdanlar için güvenli bir ek olarak görülüyorlardı.

15.yüzyılın ilk yarısı boyunca, külotlar hem yukarıdan, hem de aşağıdan giderek kısaldılar ve peştamalden sadece biraz daha fazlasıydılar. Bağlanan kuşak ortadan kalktı ve “en coulisse” olarak bilinen içlerinden geçen dar ipler ile yer değiştirdiler.

İplerin uçları önde birleşiyor, ön taraflara yerleştirilmiş 15 cm aralıklara sahip deliklerden dışarı çıkıyordu. Bu iki ip çekilip bağlandıkları kumaşın toplanmasını sağlıyor ve gözüken keseyi yaratıyordu.

Orta Çağın sonlarına doğru külotlar giderek, peştamallere daha az benzerlik gösteriyorlardı ve daha çok günümüz slip mayolarına benzer bir görünüme kavuşuyorlardı.

2.5.1.2. Kadınlar

İç Elbise

Smock adıyla bilinen bu iç elbise, kadınlara ait bilinen tek Sakson iç çamaşırı ismidir. “Chemise” ismini tanıtanlar Normanlar olmuşlardır. Tenin üzerine ve kafanın üzerinden geçirilerek giyiliyordu, dolayısıyla boyun açıklığı geniş yapılıyordu. 1400’lerde kısa bir süreliğine de olsa ön tarafta bir açıklığa sahipti. Dökümlülerdi, bileklere kadar uzanıyor ve 11., 12., 13. yüzyıllar boyunca uzun düz kollara ve küçük boyun açıklarına sahipti.

*...örülmüş her yeri. Öfkesine dahi

Sarılmış siyah ipeğe tamamı ile içte ve dışta

Eric ve Enid (1164)...kızı tam etekli beyaz bir “chemise” giymişti. Üstüne beyaz bir cübbe giymişti başka bir giysi giymiyordu.

*”Miller’in öyküsü (Canterbury Öyküleri) Chocuer.

Şekil 2.10: kadının smock (iç elbisesi) 12. Yüzyıl
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:32

1340'lardan sonra, kadınların dış giyim parçaları figürlerini öne çıkarmak adına dar kesimli üretilmeye başlanmıştı. Giysinin kollar bileklere kadar uzanıyor ve kolları sarıyorlardı. Kullanılan kumaşlar, kaliteli keten, kendir ve ipekti.

Dış giyime uyumlu olarak değişim gösterdikleri ile ilgili herhangi bir kanıt bulunamamaktadır.

2.5.2.Güller Savaşından Sonra İç Çamasırı (1485-1626)

Güllerin savaşının “War of Roses” sona ermesi İngiltere için aynı zamanda Orta Çağın bitişi işaretlediği gibi, orta çağ giysi biçiminin de bitişidir. Deriyi dış giyim parçası olmaktan çıkartıp, iki cinsiyet içinde sınıf ayrımının belirleyicisi konumuna sokmuşlardı. Ayrıca kadınların giyimlerinde aynı derecede önemli bir yan etki olarak, cinsel çekim sanatında da rolünü oynamaya başlıyordu.

Erkeklerin dış giyimlerinde açılan ve dolayısıyla kaliteli iç giyim parçalarının görünmesine olanak sağlayan yırtmaçlar, giyilen fanilaların ve astarların önemini artırıyordu. Daha da fazla ilgi çekmek amacı ile fanilaların yaka kısımları fırfırlar ile işleniyordu, “ruff” adı verilen bu fırfırlar daha sonrasında tamamı ile farklı bir parçaya doğru dönüşüm geçireceklerdi.

Kadınlar için ise, iç çamaşırlarının eteğinin boyutunu ve şeklini belirlemek gibi yeni bir alternatif vardı. Bu sebep ile iç etekler “petti coats” gerekli parçalar olup, halkaları bir icat olan jüponun “farthingale” icadına kadar yine aynı sebepten çok önemli olmuştur. Devasa etekler kadınların her zaman sınıf ayrımını belli etmekte en büyük araçları olmuştu.

16. Yüzyılda iç çamaşırları artık silik, amaçları tartışılabilir parçalar olmaktan çıkıp, tüm genel kostümün ifade ettiklerine katkıda bulunmaya başlayan parçalara dönüşmüşlerdi. Dolayısıyla dış giyime gösterilen özeni paylaştıkları gibi, sosyal üstünlüğü belirleyen parçaların kabul edilebilir özelliğini, fiziksel rahatsızlığı da yansıtmaya başlamışlardı.

Elizabeth dönemi insanların aşırı dar belleri ancak korseler tarafından sağlanabilirdi. Bu durumu cinsel çekiciliği yansıtmaları olarak görsekte erkek belinde aynı şekilde kısıtlandığı gerçeği mevcuttur. Bu dönemde erkek silueti kadının dış hatlarının bir karikatürü gibiydi. Homoseksüel eğilimleri ima ettiği gibi, iki cinsinde bellerinin bu denli aşırı sıkılıyor oluşunun, cinsel çekim ile ilgili olmadığı, fiziksel hareketleri kısıtlayan sosyal üstünlük sembolleri oluşlarındanır.

Anatomie of Abuses (suiistimalin anatomisi) adlı eserinde puritan zihinli Philip Stubbes, her ne kadar iki cinsin giyim tarzlarına ateş püskürse de, kadın iç

giyiminin erotik yanını tamamiyle es geçmektedir. Eğer kadınların iç giyimleri onun zamanının “sosyal şeytanları” olsaydı, kesinlikle onları görmezden gelmezdi. Hedefi giysilerin sınıf ayrımı için “tiksindirici” şekilde kullanılmasını vurgulamaktı. “Baştan çıkarıcı iç etek” ve “elbisesinin tatlı düzensizliği” ile şairlerin yazılar yazmaları ancak sonraki nesil şairleri tarafından gerçekleştirilecekti (Willett ve Cunnington; 1992: 36).

2.5.2.2.Erkekler

Fanila

Fanilalar çoğunlukla cambric veya pamuklu kumaş”holland”dan yapılıyorlardı. Fazlası ile bol üretilmişlerdi. 1510'lara kadar alçak yakalara sahiplerdi. Bu yeni fanilalarda kumaş dar bir bölüm üzerinde dikkatlice kat kat toplanıyor, bu kısım genellikle ön taraftan ve kafanın üzerinde geçirilebilecek şekilde kesiliyordu. Kollar da aynı şekilde bol üretiliyor ve bilek kısımlarında kat kat duracak şekilde toplanıyordu. Boyun ve kol kısımlarındaki kenarları genellikle altın rengi iplik, siyah ve kırmızı rengin yoğun olduğu, ipek kullanılmış nakışlar ile süsleniyorlardı.

1545'ten itibaren fanilalar artık fazlası ile göz önündeydiler. 1510'lardan itibaren önleri de nakışlar ile süslenmeye başlanmıştı ve ceket”Doublet” açık bırakılarak bu nakışlar görünebilir kılınıyordu. Karnı kaplayan her hangi bir parça giyilmediğinde fanila bele kadar görünür oluyordu. Düşük yakalı bir doublet ile giyildiklerinde, fanila yakaların üstünden dışarı çıkıyordu; kısa bir doublet giyildiğinde ise, alt kısmını ve kolların altını da görünür kılıyordu. Kol kenarları doubletlerin kol kenarlarının üstüne çıkacağı şekilde üretiliyordu. Doubletlerin dekoratif görümlü yırtmaçları da aynı şekilde, fanilaların bir kısmını gözler önüne seriyordu (Willett ve Cunnington; 1992: 36).

Bu dönemde, boyun kısımlarının kenarlarında önemli değişiklikler gerçekleşmişti. 1510'lardan itibaren boyun kenarlarına firfırlar ekleniyordu; fakat 1525'den sonra boyun kısmı yüksek kesimli yapıp, boyuna yakın bir yerde biten, bir yaka ile tamamlanıyordu. Bu yaka ipler veya düğmeler aracılığı ile ilikleniyordu. Yakalarının köşelerinin aşağıya doğru kıvrılmış küçük uçları vardı. Bunlar zamanla “düşen yaka” “falling band” veya “düşüş” “fall” olarak bilinen formlara dönüşeceklerdi, başka bir tarz olarak da aynı zamanlarda küçük firfırlar da

kullanılıyordu ki bunlarda “ruff”ların çıkış noktalarıdır (Willett ve Cunnington; 1992: 37).

Bu dönemden kalma fanilalara günümüzde rastlamak çok zordur. En çok bilinen örneklerinden “Sture Shirts”lerin örnek çizimleri aşağıdaki şekildedir. Alexander Barclay: The ship of fools,

“Tarihi fanilaların”, Fairholt tarafından yapılan tasvirinde onları “iyi işlenmiş ve örülmüş şekiller ile” diye yaptığı tasvirinin, bu “tarihi fanilaların aşıklar tarafından tercih edildiğini anlatıyor oluşudur. ”Bir metrese sahip olmak için, düzgün bir fanilaya sahip olmazsanız olmaz.

Saf Hollanda kumaşından, çok güzel atleti

Doubletini bırakıyor gölgede her yer de. Fitzgeffery: Poems(şiirler), ⁶

Şekil 2.11:Düşük yakalı ve ufak fırfırlı fanila(ruff), 1531

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:40

⁶ Fitzgeffery: Poems,1617

Jile

Waistcoat adıyla bilinen Jile, doubletlerin altına giyiliyordu ve en kullanışlı ev kıyafeti olarak görüldüğünden, ancak doublet çıkartıldığı zaman görülebiliyordu. Bu giysi, bele kadar uzanıyordu, kolu veya kolsuz varyasyonları mevcuttu ve çoğunlukla içi dolgu malzemesi ile dolduruluyordu. 17. yüzyılın başlarında, artık “vest” (yelek) diye adlandırılıyordu, bu tabir hala giyimde günümüzde kullanılmaktadır.

Keten, kadife veya ipekten yapılıyorlardı ve çoğunlukla nakışlar ile süsleniyorlardı. “Gümüş, siyah ipek ve iyi kalite cambric ile süslenmiş olanlar” veya “beyaz saten ve Venedik gümüşü ile süslenmiş kollara” sahip olan varyasyonlarının var olduğunu bilinmektedir. Jileler, yelekler gibi kafanın üzerinden geçirilerek giyiliyordu.

Külotlar

“Drawers” terimi modern “pants” terime karşılık gelir ve o zamanlarda “trousers” veya “strossers” olarak bilinirdi. Terzisinin kıyafetini getirmesini bekleyen bir genç, “entarisı, yelegi ve külotu (trousers)” içinde tasvir edilmişti. Ya diz ya da bilek uzunluğunda olup, ketenden yapılıyorlardı ve dar kesimliydiler.

Fotoğraf 2.4:Nakışlı keten külotlar(Drawers) 16.yüzyıl sonları (İtalyan)
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951, .s:44

Gece Giysileri

“Nightclothes” adıyla isimlendirilen nakışla işlenmiş gecelikler VIII Henry’nin gardırobunun bir bölümüydü ve dramalarda da kendilerini gösteriyorlardı. Günümüz günlük fanilalarına benzedikleri tahmin edilmektedir (Willett ve Cunnington; 1992: 44).

Fotoğraf 2.5: 16. Yüzyıl sonları Fanila(sol)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:45

Fotoğraf 2.6: 16.yüzyıl sonları Camicia (İtalya)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:45

Gece kepleri ise sıcaklık fikrini vermek amacı ile çoğunlukla kırmızı renklerde olurlardı. Dr. Andrew Borde, 1557 yılında: “gece kepinizi kızıl seçin... kalın ve kaliteli pamuklu kumaşı veya saf ve temiz yünüleri tercih edin, süslemelerinde beyaz olması daha iyidir” tavsiyesini veriyordu. Fakat ne var ki, Willam Vaughan'nın teorisi biraz da olsa farklı idi: “gece kepinizin tepeden hava alması için bir deliği olmasını sağlayın.” diyordu

Gece keplerinin sıklıkla vasiyetlerde bahisleri geçerci. “Nakışlarla süslenmiş siyah kadife gece kepi” bir beyefendi için uygunken, sosyal açıdan aşağısında yer alanların bu gibi kepler ile yetinmeleri gerekiyordu.

*En kaba ipliklerden örülmüş bir gece kepi,
İki uzun yanları iliklenmiş çenede.⁷*

Korseler

Elizabeth ve Jacob dönemlerinin, üstün sınıfının bellerini sıkıştırmak için korse kullandığına dair, kesin bir kanıt bulunmasa da, bu durum daha çok Joseph Hall'un VII Hicvin 1598'de ima edilmektedir (Willett ve Cunnington; 1992: 43);

*Labirent gibi keten yakaları,
Birleşmezdi hiç, binlerce ikili burguları
Kolları giysi kıvrılmış dirseğe kadar,
Sanki uçmak istiyor keten kanatlar,
Fakat bakınca gözlerim aşağısına,
İnsan görümlü, hangi yaratık çıkıyor karşıma?
Lune nehri gibi, öyle ince ki beli,
Ayık bir doğa yaratamaz böylesini.*

2.5.2.2.Kadınlar

İç Elbise

O zamanlarda bu iç çamaşırından “Chemise”, en zarif konuşmalarda “smock” ismiyle bahsediliyordu.

---

⁷ John Corbett in 1557 left to his father 'my beste velvet nighte cappe.' (Saffron Walden Wills. Walden Munitnents, Vol. 5.

Daha kısa örnekleri sonraki yüz yıllara ait oldukları için orijinal şekli hakkında tam anlamıyla bir fikre sahip değiliz. Fakat tahminen, genel dış hatları ile erkeğin, yırtmaçsız fanilalarından çokta farklı değildir.

Bu tip “chemise”lar yüksek yakalı elbiseler ile giyiliyorlardı. Yüksek yuvarlak kenarlı elbiseler, derin dekolteye sahiptir. Yüzyılın yarısına kadar varlıklarını korumayı başardılar. Bu elbise tarzı, alçak yakalı iç giysiler ile giyiliyordu, bu iç elbiseler bazen görünüyorlardı. Üst kısımdaki açıklık, “chemisette” veya “fill-in” diye adlandırılan ve sadece bu bölümü kapatmak için tasarlanmış giysiler ile kapatılıyordu.

Chemise ismiyle bilinen iç elbiseler, çoğunlukla cambric veya Hollanda kumaşından yapıyorlardı ve ipek sadece zaman zaman kullanılıyordu. Nakışlar ile işlenmeleri sıklıkla rastlanan bir durumdu. Küçük kemik rengi danteller ve Venedik altını ile süslenmiş ve bu parçalar Saray çalışanları tarafından Kraliçe Elizabeth’e 1577’de verilmişti.

İki cinsiyetin de giysileri çoğunlukla fazlaca parfümlenmiş oluyordu. Bu sadece yıkanmamış bedenlerin kokularından kurtulmak için değildi. Giysileri yıkama yöntemleri bize ters düşüyor gibi durmaktadır. Yıkama işlemi küvetlerde, sabun yerine talaş kullanılarak, çamaşırlar tatlı kokulu toz, bitkiler ve akla gelebilecek diğer tatlı kokulu malzemelere maruz bırakıp güzel kokmaları garanti altına alınıyordu. Muhtemelen bu yöntem, eski yıllarda çamaşırların çamura bulanıp, hayvan gübresi ile tütsülendikleri yıllara göre kesinlikle daha etkili olmaktadır (Willett ve Cunnington; 1992: 47).

Harrison eski yıllarda kullanılan yöntem için şunları söylüyordu “*bu yöntem onlara öyle bir koku veriyor ki, onları üzerime giymeye katlanamam.*”⁸

Kadın iç elbisesi ile ilgili eski çağlardan kalma merak uyandıran bir gelenek vardı. Birkaç yüzyıl boyunca süren, çok kötü bir gelenek mevcuttu. Bir erkeği evlendiği kadının borçlarından mesul bırakmamak amacı ile kadınlar iç elbiseleri ile evleniyorlardı. Bu sevimsiz gelenek ile ilgili en ilginç şey, her hangi bir rahibin, kadın böyle bir kılık içerisindeyken, kutsal bir ayin gerçekleştirebiliyor oluşuydu.

---

⁸ Harrison's 'Description of England,' 1577, quoted in Our English Home, 1861.

İç Yelek

Bu iç çamaşırı (Waistcoat) erkek örneklerinde olduğu gibi kafanın üzerinden geçirilerek giyilen ve yelege andıran bir iç çamaşırıydı. Kullanılan malzemeler, flanel, kadife, şam kumaşı ve ketendi.

Kullanılan malzemelerden bazılarının üstü, giysiler ile fazlasıyla kapanıyor, açıkta kalan kısımları ise görünür oldukları için süsleniyorlardı.

Korseler

Korseler“underbodice” iki parçadan oluşuyorlardı ve sözde “bir çift body” formunu almışlar gibi gözükyorlardı. Kasaları (busk) balina kemiği veya ağaç ile sertleştiriliyorlar ve “busk points” adı verilen bölümlerden sıkarak bağlanıyorlardı.

Bazen demirden yapılanlara rastlandığına dair referanslar bulunmaktadır. Bu modeller zırhlara benziyor ve korseler gibi sıralı deliklere sahiplerdi. Bu parçaları hala müzelerde görmek mümkündür. Bu parçaları ortopedik araçlar olarak adlandırıyorlardı, her ne kadar çoğunlukla durum böyle olmasa da, günümüzde çekici moda parçalar oldukları düşünülüyor. Bu demir parçaların kadınlar tarafından korse olarak kullandıklarına dair bir kanıt bulunmamaktadır.

İç Etekler

İç eteklerin İngiltere’de, belden asılı şekilde ilk defa ne zaman ayrı bir iç giyim parçasına dönüştüklerini bilmiyor. “petticoat” sözcüğü iç çamaşırı için kullandığı gibi aynı zamanda giysinin beden kısmından ayrı etekler içinde kullanılıyordu. Evde kullanılan bir görünüme sahip olanlar ise iç etek(Petticoat) olarak adlandırılıyor ve dolayısıyla görünür olmuyordu.

16.yüzyılın yarısında, eteklerin daire genişliklerinin büyümesi ile birlikte, iç eteklerinde, dış eteğin formunu desteklemek amacı ile 1550’lerde “hooped-petticoat” veya “Farthingale” halkalı eteklerin icadına kadar dış eteklerin altında kullanılmıştır.

Hanımefendilerin çoğunluk ile iç etek giydiklerini varsayabilirken, köylü kadınlar hiçbir iç etek kullanmıyorlardı.

Halkalı Etek

1545’lerde, İspanyol verdingale veya farthingale (halkalı etek) ortaya çıktı ve ciddi bir hızla tüm sınıflara yayıldı (Willett ve Cunnington; 1992: 52).

Bu moda Huh Latimer tarafından bir seramonisinde, sınıf ayrımını sağlamak amacı ile ortaya çıkmıştır, diye not edilmiştir. “Bu tip halkalı etek giymek, gururun simgesinden başka bir şey olamaz”. Özel olabilmek için bir giysinin sadece kullanışsız olması yetmez, aynı zamanda çok da pahalı olması gerekmektedir. İlk özelliği tek başına bu ayrımı yaratmak için yeterli değildir. Zaman zaman çift, halkalı etekler de kullanılıyordu (1550).

Şekil 2.12: Şişkin sarma(bum-roll), 1600lerden kalma bir oyma işinden
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s:51

Bu parçaların boyutlar Heywood’un Epigrams (nükteli şiirler) (1560):
*Heyhat, bu zavallı halkalı etekler sokaklarda yatmak zorundalar;
Şehirde hiçbir evde yatramazsın, hiçbir kapı şehirde karşılayamaz onları;
Karşılaşınca bizim dar kapılarımızla kazanamazlar hiçbir savaşı,
Onları Oxford’a, geniş kapılara gönderin girsinler diye içerilere.*

Külotlar

İngiliz kadınları 18.yüzyılın sonlarına kadar külot (Drawers)giymiyorlardı. Leloir külot giyme modasının Fransa'ya, İtalya'dan Chatharine'de Medici tarafından getirildiğini belirtmiştir. Fakat bu modanın, genel bir uygulama olduğuna dair bir kanıt bulunmamaktadır (Willett ve Cunnington; 1992: 52).

Fynes Morison Itinerary (1605-17) adlı eserinde, zamanının İtalyan kadınlarının külot giydiklerini açıkça belirtmiştir: “şehir bakireleri, özellikle de hanım efendilerin elbiselerinin altına ipekten veya ketenden külot (breeches) giyiyorlar”.⁹

Gecelikler

Değişen oranlarda işlemlere ve süslemelere sahip “smocks”(iç elbiseler) her sosyal statüdeki kadın tarafında giyilmekteydi. Cambric kumaşından yapılmış, fazlası ile parfümlenmiş bu iç elbiselerden Elizabeth döneminin sonlarından itibaren bahsedilmeye başlanmıştı. Bu iç elbiseler, zamanın “Chemise”larına fazlası ile benziyorlardı ve bu sözcük, çağın çizimlerinde sıkça, iki parça için kullanılmaktaydı. Hanımefendiler gece keplerini kullanıyorlardı

Şekil 2.13: Gece şapkası 1600
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s:46

⁹ Micro-cynicon, 1559.

2.5.3. 1626-1710 Yıllarında İç Çamaşırları

Bu çağa kadar iç çamaşırları, her iki cinsiyet için de çoğunluk ile aynı önemi barındırıyorlardı, fakat bu noktadan sonra ortaya çıkan bir yol ayrımı mevcuttur; erkek çamaşırları artık büyük oranda sosyal statüyü belli etmek için, kadınlarınkiler ise, cinsel çekicilik amacı ile üretiliyorlardı.

Örneğin, erkek fanilaları, artık beyefendilerin dış kostümlerinin ayrılmaz birer parçaları haline gelmiş, kadınların iç elbiseleri de aynı şekilde kollarda ve boyun kısımlarında ilgi çekiciliklerini arttırmışlardır.

Kadınlarda gerçekleşen en büyük değişim eteklerinin tasarımlarıydı. Katı yapıları değişmiş bunun yerine uçuşan bir yapıya bürünmüşlerdi. Bu durum kışkırtıcı iç eteklerin zaman zaman görünür olmasını sağlamış, dolayısıyla kadına yeni bir güç kazandırmıştır.

İç etekler dışı çekiciliğinin sembolü haline gelmiş ve şairler bu sembolden erotik mısralarında fazlası ile bahsetmişlerdi.

Winnifred Barrington'ın "keten listesinde": *"iki gece şapkasından bahsediliyor ve görünüşe göre alnın üzerine geceleri giyiliyorlardı"*. (Essex kayıt defteri, 1589).

İki cinsiyetinde, döneme ait olan ve 1660'dan hemen sonraki tarz sahibi portrelerini incelendiğinde göze çarpan bir diğer detay ise, erkeksi moda akımlarıdır. Erkeklerin fanilalarının üst taraftan dışarı çıktıkları gibi, aynı zamanda jile ve külot arasındaki bölümden de dışarı taşıyor oluşudur.

İki cinsiyetinde giyimlerini etkileyen bu moda akımının çıkış amacı, bariz bir şekilde erotik amaçlar içindi. Bu noktadan önce veya sonrasında tarz sahibi soylular, gelecek kuşaklara aktarmak için bu denli tehlikeli kostümler seçmediler.

Bu periyod aynı zamanda, erkeklerin iç çamaşırlarına erotik çağrışımlar vermek adına yapılan son girişimleri içermekteydi (Willett ve Cunningham; 1992: 53).

Kadınlar ve erkekler, üst sınıflar dahi, çoğunluk ile çok kirli ve hastalıklıydılar. Enfes danteller çoğunlukla kirli elleri ve siyah tırnakları kapatmaya yetmiyordu ve ağır şekilde parfümlenmiş giysiler, diğer kötü kokuları örtmekte ancak bir noktaya kadar başarılı olabilmekteydi. Onların tecrübelerine göre, tene temas ederek kullanılan ipek ve keten, bit ve pireler için daha az verimli yaşam

koşulları yaratıyordu. Bu sebepten yünlü iç çamaşırlarının genel kullanımı, bir yüzyıl sonrasına, fiziksel temizlik çağı başlayınca kadar ortaya çıkmayacaktı.

Bayan Aphra Ben'in ahlaksız komedilerinden biri olan Rovers (1677) de, sadece külot ve fanila giyen bir erkeğin yer aldığı müstehcen bir sahne mevcuttu. Görünüşe göre bu sahne, kabul gören bir durumdu ve kadın izleyiciler için fazlası ile çekici bir yan oluşturuyordu.¹⁰

17. yüzyılın insanlarını, giydikleri enfes parçalara rağmen tiksiniç bulmamıza sebep olacak bir haldeydi. 19. yüzyıl temizliği, bir sınıf ayrımı ögesi olarak kabul etmiştir. Günümüzde bu durum o kadar yaygın bir hal aldı ki artık temizlik bir sınıf ayrımı sembolü değil; temizlik cinsel çekicilik için olmaz ise olmaz bir hal almıştır. (Willett ve Cunnington; 1992: 55).

2.5.3.1. Erkekler

Gün-Fanilas

Bu dönemin başlarında, doubletlerin (o dönemin ceketleri) önlerinde ve arkalarına yarıklar açılmıştı. Kollarında dikişlerin üzerinde delikler bulunuyor ve bu kısımlar iliklenmeyip bileklerde kıvrılarak kullanılıyordu. 1640'ların kısaltılmış, doubletleri, Breechelerin üzerinde kalan kısımlardan fanilaları açıkta bırakıyordu, doubletlerin önleri açık bırakılarak fanilaların görünen kısımları arttırılıyordu.

Boyun kısımları dar yapılıyor dolayısıyla kumaş bu bölgede pot yapıyordu. Ön tarafta ufak bir açıklıkları vardı, bu bölümler ya danteller ya da keten firfırlar ile süsleniyorlardı. Açıklık ya ipler ile düğmeler ile kapatılıyordu.

Tenin üzerine yün giyilmesi ile ilgili belirgin tepki, Act of 1678 (1678 hareketi-yasası) ile alakalı olsa gerek, bu yasa şu durumu getirmişti:

“Hiçbir insanın cesedi (vebadan ölenler hariç), kıl, kendir, altın veya gümüşten yapılmış, koyunyününden yapılan yün haricinde hiçbir kumaşla, fanilayla, çarşafla veya kefen ile gömülemez.” Bu yasa 1814'e kadar geri çekilmeyecekti ve papazlar sürekli olarak ölünün ”yün ile gömüldüğünü” yazmışlardı.

Bu sebepten doğal olarak yünün ten üstüne giyilmesi ile ilgili tartışmasız bağlantılar mevcuttur. Tarz sahibi insanlar yasaya karşı gelmişlerdi, ünlü aktris Bayan Oldfield :

¹⁰ Thomas Verney asks for 'a lace shirt to keep me from lice.' Verney Memoirs, 1639.

*“Benim Flanel içinde gömülmemi sağlayın “Başkası bana yakışmaz eminim”
Lady Brampton, Sir Richard Steel’in Cenazesinde.*

Bazen boyun bölgeleri yukarı yükseltilecek, “stand-up” (yukarıda duran) yakalar haline getiriliyor ve üst kısımları aşağıya doğru kıvrılıyorlardı, ipler ya da düğmeler vasıtasıyla ilikleniyorlardı.

Bu dönem boyunca kollar tam uzunlukta yapılıyor, bileklerde, bazen de dirseklerde kurdele bağlar ile tutturuluyorlardı. Bu durum kollarda bir şişlik ortaya çıkarıyordu.

Fotoğraf 2.7:Richmond dükü James tarafından giyilen bir fanila 1612-55
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s: 57

Dönemin başlarında, boyun bölgesi dökümlü bir yapıya sahip danteller veya keten ile saklanıyordu. Bu yaka bölümü, zaman içerisinde yayılarak tüm omuz bölgesini kaplar hale gelmiştir.

1640'lara doğru küçülmeye başlayıp, çağın ortalarına doğru, aşağı sarkan bir kravat ile yer değiştirdiler. Yüzyılın sonlarına kadar, bu kravatlar giderek daraldılar ve uzadılar, bel bölgesine kadar ulaşmayı başardılar. Bir kravat türü olan “steinkirk” uç kısımları ipler gibi bir birine dolanmış olan bir türdü. 1690'larda ortaya çıkmalarına rağmen, bu tarihlerde ve isimlerini aldıkları savaştan öncelerde bile bazı portrelerde görülebilmektedirler. Kravatlar, fanilaların açık ve dantel firfırlar ile süslenmiş kısımlarını (Jabot) kapatıyorlardı fakat kravatlar, yine de kenarlarından bazı kısımlarını gözler önüne serecek kadar dardılar.

Şekil 2.14:1635 Richmond dükünün oyma bir resmi 1612-55
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:58

Kolların bileklerde bitiyor oluşu, bir dizi değişimden geçmiştir. Dantellerden yapılan ters çevrilmiş manşetler, vandyke tipi kenarları ile yüzyılın ortalarına kadar gevşektir ve fırfırlar ile süslenmişlerdir. 1660 ‘da yenilenmesiyle birlikte bileklerde yer alan fırfırlar ellerin üzerine kadar uzamışlardır. Bu üst sınıfı olduğunu belli etmenin çok karakteristik bir yöntemidir.

Bir dizi portre bu fırfırları içermiyor, düğmeler ile iliklenmiş dar bir kol bandını ve kabarık kumaşı gözler önüne seriyorlardır. Bazen ceketlerin kol bantlarında, daha fazla fanila göstermek amacı ile açıkta bırakılıyordu.

Sosyal üstünlüğü belli etmek amacı ile tasarlanmış bu güzel ürünler arasında her zaman dikkat çekecek kadar fazla, biçim ve form bulunmaktadır. Bu dönemin sonlarına doğru, bazı portreler, fırfırlara sahip olmayan ve çok az görünürde olan fanilalar içermektedir bazılarında ise kravata yer verilmemiştir.

Bu fanilaların daha muhteşem örneklerini sarayda yer alan ve beyefendiliğin farklı tonlarını içeren çevrelerde görmek mümkündür.

Yarım Fanila

Bu parça fanila altına giyilen ve ancak kalçalara kadar uzanan bir parçaydı. M. Leloir'in tanımına göre "Camisole" ismiyle geçiyordu ve kışın flanelden yapılırken, yazın ketenden üretiliyordu. İngiltere'de flanelden yapılmış örnekleri ile ilgili bir kanıt yoktur.

Şekil 2.15: Histoire du Costume(kostüm tarihi)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:59

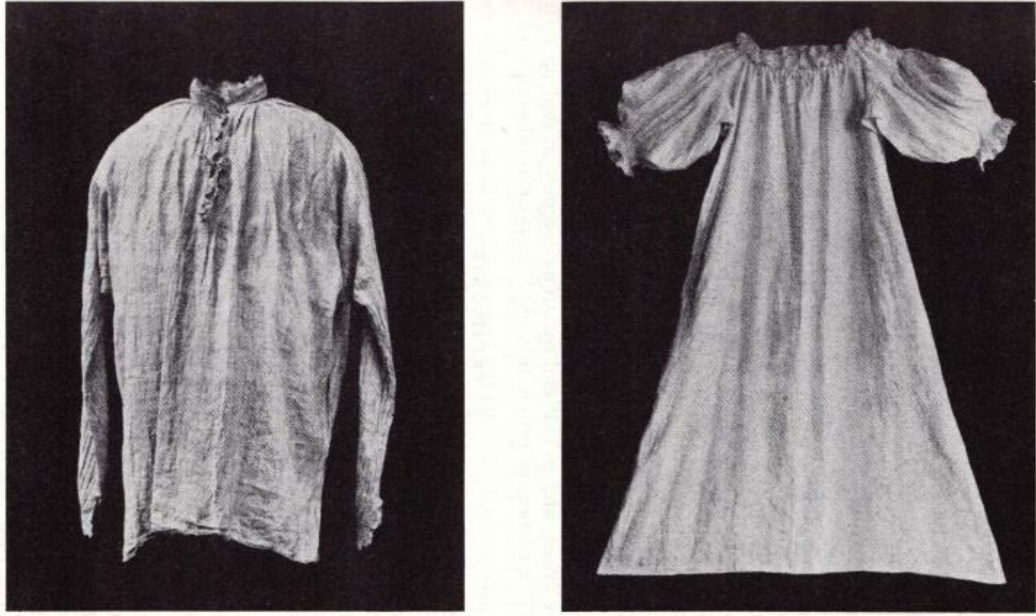
Külotlar

İki tarzda külot bulunmaktaydı. İlk örnekleri Westminster manastırında II. Charles'a ait olanlar, 30 santim uzunluğunda ipekten yapılmış bir külot yarıda ve yuvarlak şekilde kesilmiş; ön tarafta kurdeleler ile bağlanıyorlar ve arka tarafa, giysinin yukarı kaymasını engellemek amacı ile bir yarık bulunuyordu.

Yün iplik bu tip çamaşır için fazlası ile garip bir malzemeydi. Bu durum külotların kış için veya at sürmek için oldukları anlamına gelebilir.

Gece Giysileri

Beyefendilerin giydikleri gece elbiseleri, fanilalar kadar süslüydüler. Boyun kısımları ve kolların aşağı bölümleri çoğunlukla dantel işlemelere sahipti ve bilek kısımları fırfırlar ile süsleniyorlardı. Kol kısımları fazlasıyla bol oluyorlardı. Boyun açıklıkları, gündüz giyilen çeşitlerine göre daha derindi ve yaka kısımları düz üretiliyordu.

Fotoğraf 2.8: Keten iç elbise (Chemise) 1700ler veya daha öncesi
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:63

2.5.3.2. Kadınlar

İç Elbise

Bu parçalar genellikle Holland kumaşından yapılıyorlardı ve fazlası ile parfümleniyorlardı. Chemise veya Smock adıyla isimleniyordu. Boyun çizgisi alçak kesimli ve ön bölümünde iplerde bağlanarak kapatılan ufak bir V bölümü oluyordu. 1650'lerde, elbiselerin üst kısımlarının omuzlardan itibaren yatay şekilde kesilmeleri ile birlikte, daha önce kendini gözler önüne seren ve süslenmiş bu parçalar, dar, sade ve beyaz kenarlara sahiplerdi, bazen de hiçbir şekilde gözükmüyorlardı.

Geniş balon kollar, dirseklerin hemen altına kadar uzanıyorlardı ve elbiselerin kollarının dışına çıkıyorlardı. Katı dantel firfırlara sahiptiler, ne var ki bu eklentiler 1630'lardan sonra, huni şeklinde yukarı kıvrılan kenarlar ile yer değiştireceklerdi. Bu parçalar sıklıkla, 1660'lara kadar uzun kesimli üretilen elbiselerin kollarının altında kendilerini gösteriyorlardı.

1660'lardan sonra elbiselerin kısalması ile iç elbiselerin kol kısımları kendilerini gözler önüne seriyorlardı. Bu noktadan sonra manşetler çıkarılarak, yerlerini yumuşak kesimli, ya danteller ile süslenmiş ya da sade olan, kol kısımlarının toplandığı ince bantlardan sarkan parçalar almıştır (Şekil 2.16).

Şekil 2.16: İç elbise chemise, 1670-80, Lely'nin Elizabeth portresinden, Lady Oxenden
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s:62

Bu bantların düğme delikleri vardır ve bu kısımlardan geçen kurdeleler delikleri sıkamak amacıyla kullanılıyordu. Zaman zaman bu firfırlar olmadan üretiliyorlardı ve kürdeler yardımı ile sıkılarak yukarılarda şişkin bir görünme kavuşuyorlardı.

Ön tarafında delikli yapıları ile bu elbiseler varken, ekstra bir korse kullanmak imkânsız olmasa bile gereksizdi.

Bir sürü kemik ile sertleştirilmiştiler, ön tarafta büyük bir kasaları vardı ve arka taraflarında danteller ile sıkılıyorlardı. Aşırı açık üretilmiş korselerin omuz askılarının olmamalarını gerektiriyordu. Bir sonraki yüzyılda kolun üst kısmından geçen askılar ile kullanılmıştır. Yüzyılın sonlarına doğru bazı korselerin iki parçadan yapıldığı, önden ve arkadan danteller ile sıkılarak bir arada tutan örnekleri ile aynı anda eski türleri de var olmuştur.

İç Etek

1625'e kadar, halkalı etekler modaaya uygun görülmüyordular ve eteklerin yeni uçuşan yapıları, şüphesiz birkaç tane iç eteği (Petticoat) gerektiriyordu. Bu parça ile ilgili çok az direk veya detaylı kanıt bulunmaktadır.

Tarlatan

1690'lar civarında, dış eteğin arka bölümlerinin bir şişlik ile üretilmeye başlandığı zamanlarda, tarlatanın (Bustle) geri dönüş yapmıştır.¹¹ Tekrar 18. yüzyılda halkalı iç etekler tarafında tarlatanın kullanımı azalmıştır. Benzer bir süreç, 19. yüzyılın ortalarında da, tarlatanın yerini alan kafesli krolin (cage Crinoline) ortaya çıkması ile gerçekleşmiştir.

Jile

Kadınların bu parçayı (Waistcoat) o dönemde direk tenleri üzerine de giydikleri Kontes Rivers'in vasiyetinden anlaşılabilir (1644), "*Holland kumaşında yapılmış bir jile, elbisemin altına giymek için; iki tane jile tenimin üzerine...*",¹²

Külotlar

M. Leloir, "les caleçons"ların Fransız kadınları tarafından, 16. yüzyılın ortalarında itibaren, rutin olarak bu parçayı kullandıklarını yazmış ve bu düşüncesini desteklemek için de bir alıntı yapmıştır. Herhangi sosyal statüdeki İngiliz bir kadının külot kullandıklarına dair bir ipucuna rastlanmamıştır.

Gece Kıyafetleri

Gece kıyafetleri için kesin bir tanım yoktur, var olan şekiller genel hatları ile bilgi vermektedir ve üst sınıfların gece giysilerinin dantelleri ile ince ince süslandıklarını bilinmektedir (Willett ve Cunnington; 1992: 67).

Bu dönemde evli bir kadın vefat ettiğinde, yaşayan kocası ve çocukları ile bir portresinin yapılması gibi bir akım mevcuttu ve kadınlar gece kıyafetleri içinde

---

¹¹ Mrs. Centlivre mentions 'rump iurbelovvs,' meaning this type of bustle, in *The Platonic Lady*, 1707.

¹² *Histoire du Costume, 1626-1710*,

yatarken resmediliyorlardı. Bu tip şekiller, bu parçalar ile ilgili en ciddi bilgiyi vermektedirler.

Cepler

Cepler, kıyafetlerden ayrı kullanılmıştır. Basitçe üst kısmında bir yarık olan dar keseciklerden oluşuyor, eteğin altından bele bağlanıyorlardı. Bazen bu ceplerden bir tane, bazende iki tane olabiliyordu. Bir kuşak ile bele bağlanıyor ve her kalçada bir tane taşınıyordu.

Dönemin iç çamaşırları, koşullar uygun olduğunda kadınların onlardan kurtulmak istemelerine sebep olacak kadar rahatsızlık vericiydiler. Aynı zamanda gardıropların diplerinde daha fazla gizemli parça olduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan biri Vanbrugh'nun Confederacy (konfederasyon) adlı komedi eserinde "bayan hamlet'in, kadınlara her çeşit özel parçayı sunan bir satıcının, bir sürü parça ile birlikte "false hips"(sahte kalça) sattığı bilinmektedir.

Bayan Centlivre Platonic Lady adlı oyununda (1707) "tarz sahibi Fransız gece kıyafetleri"nden bahsetmektedir. Bu parçaların bazen ipeklerden yapıldığının bahsi, Colley Cibber's She would and She would not (Yapardı, Yapmazdı, 1703) adlı eserinde "-onu yatağından çaldı... üzerinde ince bir gece kıyafetinden başka bir şey yokken". dizesiyle geçmektedir.¹³

2.5.4. 1711-1790 Yılları Arasında İç Çamaşırları

Bu dönemler içerisinde var olan tüm kostümler, halkalar (farthingale) tarafında baskı altına alınmışlardır. Bu durum kadınların eteklerine ve dolayısıyla iç çamaşırlarına farklı şekil vermiştir.

Doğal olarak bu moda akımı, geçmiş örnekleri 16-17. yüzyıl farthingale (halkalı etek) ve bir yüzyıl sonra takip edecek Victoria dönemi ile bağdaştırılmaktadır.

19. yüzyıla kadar İngiliz kadınlarının külot giymemeleri sebebiyle kalçaları iç etekler altında çıplaktır. Dolayısıyla farthingale veya halkalı diğer varyasyonlarda, kazara oluşan gösterimler utanç verici olmaktadır. fakay Elizebeth ve Jacob dönemi edebiyatının bu tip kazaların erotik ihtimalleri üzerinde nadiren durduklarına

---

¹³ Swift: Mrs. Harris's Petition, 1699.

rastlanır. Farthingale sağlam bir yapıya sahipti ve kullanılan malzemelerin ağırlıkları bu tip kazaları çoğunlukla olasılık dışı kılıyordu.

18. yüzyıl halkaları ise tam tersiydi, etekler ve kullanılan malzemeler hafiftiler. Bu halkalar sadece rüzgârla uçuşabildikleri veya ters dönebildikleri gibi, kenarlarını hafifçe kaldırarak hafifçe iç eteği gözler önüne sererek yürümek gibi bir moda akımı mevcuttu.

17. yüzyıl boyunca odak noktası göğüslerdi, ya tamamı ya da büyük bir kısmı açıkta bırakılıyordu.

1710'lardan itibaren halkaların moda olmaya başlamaları ile birlikte, odak noktası bacaklara kaymıştı ve bu durum "göğüs tabusu" olarak bilinen durumun başlamasına sebep olmuştu. Bu tabunun en göze çarpan çizimleri, 17. yüzyılın erken dönemlerinde resmedilmiş bir dizi genç kız portesinde görülebilmektedir.

Bu çizimlerde göğüsler ya tamamı ile ya da neredeyse tamamı ile açıktaydılar. Fakat 18. yüzyılda bu bölümlerin üzerleri boyanmıştır.

18. yüzyıl halkalı eteklerinin kariyeri, Victoria dönemi krolinleri örneğinde olduğu gibi, değişim geçiren erotik çağrışımların odak noktası olan bölgelerin altını çizen tarlatan ile değiştirilecektir. "Sahte kalça" eki ile halkalar gelişerek, merak uyandırıcı, nadir bir kadın modasını başlatacağı (Willett ve Cunnington; 1992: 70).

Bu dönem içerisinde erkek iç çamaşırları, fanilalarda eski özelliklerinin korumasına rağmen azaltılmışlardır.

Yeleklerin önlerinin büyük bir kısmının açık bırakılması durumu, sosyal statü belli etmek için halen geçerliydi. Bunun yanında karşı cinsten, cinsel bir çekim de uyandırıyorlardı. Diğer yanan erkeklerin iç çamaşır tarzları bir anlaşılmağı doğru gidiyordu. Bu durum nispeten, erkeklerin dış giyimlerinin büyük oranla erkeklerin bacaklarının şekillerini ortaya çıkarmak amacı ile giderek darlaşmaları sebebi ile iç çamaşırlarının ortaya çıkmaları için alan sağlamıyordu.

Bu dönemin sonlarına doğru, hafif korselerin "smart" adıyla subaylar tarafından kullanıldığına dair kaynaklar bulunmaktadır. "Smart" sözcüğü iyi giyimli erkeklere veriliyordu. Bir yüzyıl sonrasında ise bu sözcük dar kesimli kıyafetleri anlatır duruma gelmişti ve bu giysiler, iç çamaşırlarını olabilecek en sade şekillere bürünmeye zorluyordu. Sadece fanilaların ön kısımları, görülebilmştir.

Kadınların Kostümlerinde ise "smart" sözcüğü "iyi kesimli" anlamına geliyor ve her zaman dar kesimli olmuyorlardı.

Henry Fielding kaç tane moda akımının sınıf ayrımı sebebi ile şekillendiğini belirtmiş ve bu durumdan şöyle bahsetmiştir: *“Moda akımlarını takip eden iki cinsiyetten de insanlar tarafından kullanılan sayısız alet mevcuttur ve bu araçların amacı adi olanlardan kaçınmaktır... Ayrımı belli eden araçlar arasında en uzun süre varlıklarını korumayı başarmış olan, en inatçı direnci göstermiş olanlar halkalı eteklerdir (hoops), ne denli itildilerse, o denli, o denli kendilerini geliştirdiler. Ta ki düşmanı gereklilikleri sebebi ile pes ettirinceye kadar; onlardan başka hiçbir yedi metrelik halkayı, at arabasına veya gişelerden geçirmek mümkün değildir.”*

18.yüzyılın ikinci yarısında, erkek iç çamaşırları cinsel çekicilik özelliklerini tamamı ile kaybetti. Bir yandan sınıf ayrımı fanilaların önünde ve kollarında özelliklerini koruyacak olsa da, modern zamanlarda bu özellik ortadan kalkmıştır.

2.5.4.1.Erkekler

Fanila

Bu dönemde fanilanın, ana biçimleri hiç değişmemişti. Alt kısımları yuvarlak kesiliyor ve kenarlarında yırtmaçları vardı. Arka kısımları öne göre hafifte olsa uzun oluyordu. Beden kısmı ve kolları boldu, tüm malzeme boyun kısmında toplanıyordu. Bu periyodun başları, bir dizi önemli değişim getirmişti.

1710’lardan itibaren, kravat çoğunlukla takılmıyordu. Bu sebepten, fanilalar jabot ya da firfırlı kenarları daha şık bir hal alıyor, çoğunlukla işlemeli oluyorlardı. Bu sebepten kravatlar yatay bir şekil alarak, boyuna bağlanan bir parça kumaşa dönüşmüşlerdi.

Öncelerinde fazlasıyla dar olan yaka bandı, giderek daha da genişliyor, yükseliyor ve fanilaya takılan bir yakaya dönüşüyordu. Kullanıldığında boyna takılan kumaş ile gizleniyordu. Leloir bu yakaları aşağıya kıvrıldıklarında boyun bantlarını kapatacak kadar uzun şekilde tasvir etmişti. Bu uygulama dönemin sonlarına kadar İngiliz modasının bir parçası haline gelmeyecekti. Dar yaka bandı, tek bir düğme ile ilikleniyordu; ek bir yaka kullanılacağı zaman bu sayı ikiye hatta üçe çıkabiliyordu.

Bir yaka olmadığında bağlama işlemi bolca bağlanan bir kurdele tarafından gerçekleştirilebiliyordu. Bu düğmeler dorset ipliğinden yapılıyorlardı. Yaka firfırı (Jabotlar) genişlikleri ve boylarında çeşitlilikler gösteriyorlardı.

1711 Temmuz ayı Spectator (izleyici)’si yeni ipek ceketini, ortaya kadar firfırlar ile süslenmiş temiz fanilasını ile gözler önüne seriyordu. 1760’lara doğru,

ceketlerin iliklenen kısımlarının artması ile jabotlarının görünen kısımları da azalmışlardı.

Jabotlar popüler olarak “chitterlons” veya “chitterlings” olarak biliniyorlardı. Sonuçta bu kısımları fanilaların gösteriş yapan kısımlarıydı. Kalitesi, uzunluğu, kullanışsız, rahatsız ve kolayca kirlenebilir olmaları, giyenin sosyal statüsünü belli ediyordu.

Kol kısımlarını fazlasıyla geniş üretiliyorlardı. Dikkatlice hazırlanmış pileler kolların dış kısımlarını kapılıyor, dar bir kol bandı ile tamamlanıyor ve ilikleniyorlardı. Bu kısımlar genellikle, fırfırlar ile kullanılıyorlardı.

Dantel veya cambridgenin yapılan ve çoğunlukla nakışlar ile süslenen, bu parçaların boyutları farklılık gösteriyordu.

Yüzyılın ilk yarısında, ceketlerin genişçe açık bırakılan kol manşetleri, fanilaların bunlarının altından dışarıya çıkmasına olanak sağlıyordu. Daha sonralarda bol kısımlarının, dar kesimli bir hal almaları ile görünür olan kısımları sadece fırfırları olmuştu. Zaman zaman kollarının kenarlarında yırtmaçlar ile yapılan ceketler ile giyilmek için üretilen fanilalarda, fırfır kısımları bu açıklık boyunca birkaç santimetre yukarıya doğru uzanabiliyordu. Fırfırları giyenlerin “işçi” olmadıkları anlaşılıyordu.

Fotoğraf 2.9: Fransız erkek fanilası, 1750 ve 1740'tan sonra, Chemise (iç elbise)

Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951,s:76

Manşet firfırları yıkama işlemini kolaylaştırmak amacı ile takıp çıkarılabilir olsalar da, jabotlar değillerdi. Dolayısıyla modayı takip eden bir beyefendinin fazla sayıda fanilaya ihtiyacı oluyordu (Willett ve Cunnington; 1992: 77).

1780'lere kadar, aşağıya sarkan düz kravatların ve "Steinkirk" adıyla bilinen burgulu kravatların da ortadan kaybolmadıkları bilinmektedir.

Yarım yüzyıl boyunca, sarkık kravatlar ile jabotlar rakip moda akımlarıydı. Bazen fanilalar mücevherlerle süsleniyorlardı. Ceketlerin üst düğmeleri açıkta bırakılıyor ve "en iyi kalite cambireten yapılmış fanilanın göğüsde parıldayan, lal taşları ile süslenmiş bir broşu gözler önüne seriliyordu" (Roderic Random, 1748).

Külotlar

Bu dönemde külotlar genellikle kısa, dizlerde biten ve belden ipe bağlanan parçalardan oluşuyorlardı.

Breeches (dönemin pantolonlarına verilen ad, dolayısıyla pantolon) diye adlandırılan ürünler yıkamayı kolaylaştırmak amacı çoğunlukla "linings" (astarları) oluyordu. Bu sebepten pantolonlardan bağımsız olduklarını düşünülmektedir. Linings (astar) sözcüğü yıkanabilir külotları ifade etmek amacı ile Zanaatkarlar tarafında 19.yüzyılın sonlarına kadar kullanılacaktı.

Pantolonların dar kesimli hale geldikleri zamanlarda Jeremy Bentham, 1770 sıralarında, "acı bir şekilde dar olan pantolonu içinde" bir kır yürüyüşü yaptığını yazmıştır. Bu sebepten külotlarında aynı oranda darlaştıklarını düşünülmektedir.

18. yüzyılda külotlar geçmişte sahip oldukları cinsel çekiciliklerini tamamı ile kaybetmişlerdi. Bir nesilin cinsel çekicilik içeren araçları, büyük bir sıklıkla diğer nesil tarafından onaylanmaz. Bu durum, bu araçların ya uygunsuz bulunmaları, ya da kullanılmaz olmaları sebebiyle ortaya çıkmaktadır.

Gecelikler

Keten gecelikler, her gün giyilen fanilalara benziyorlardı. Sadece biraz daha uzun ve bol kesimli oluyorlardı. Geniş, düz yaka kenarlarına sahiplerdi ve boyun kısımlarındaki ufak açıklık iki düğme ile kapatılıyordu.

Boyun açıklığı, gün içi fanilalarına göre daha aşağıya iniyordu, çoğunlukla manşetleri yoktu, bunların yerine ufak yırtmaçlı minik kenarları vardı.

Gece kepleri, keten veya kabartmalı pamuklu bezlerden yapılıyor ve renkli nakışlar ile süsleniyorlardı. Bu kepler bol ve püskülsüz oluyorlardı.

Takma Baldırlar

Bu parça 1770'lerden itibaren Macaronis tarafından ortaya çıkarılmıştı. Erkek baldırlarının dar kesimli pantolonlar ile ilgisini çekmek için ve şeklini belirgin kılmak amacı ile kullanılıyordu. Erkek bacaklarının çekici bulunduğu bir dönemde, bu parça önemlidir.

Vanbrough'nun komedisi, "A trip to Scarborough (Scarborough'a gezi)", The Relapse (tekrar)'ın, Sheridan günümüze kadar kalmış sürümlerinde, aşağıdaki parça düzgün bir şekilde anlatmıştır (Willett ve Cunnington; 1992: 80).

Lord of Manor* (Hanenin Lordu)'unda da "askeri bacakların, 6 metre flanel ile küçük olanı güzelleştirmek için, sarılır ve baldırları hazırlar...gitmek için tam olacağız"14

Şekil 2.17: Erkek soyunma odası, baldır parçası. Lewis Marks oyması, 1796-1800
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s:81

¹⁴ Henry Fielding: The Miser, 1733.

2.5.4.2. Kadınlar

İç Elbise

İç elbise (Chemise), dizlerin hemen altına kadar uzanıyordu. Bu giysinin üst kısmı dantellerle süslenmiş ve bağlama iplerine sahipti. Ufak bir bölümü omuzlardaydı ve elbiselerin (bodice) geniş dekolterlerini takip ediyorlardı. Bu elbiselerin hemen üstünde dantelli kısımları görünüyordu. Bol kolların uçları üst kısımlarda toplanıyordu. Dirsek boyundaydılar ve elbiselerin altında gözüken dantel firfırları vardı. 1740'lara doğru çan şeklindeki kollar moda olmuştu, dolayısıyla iç elbiselerin kol kısımları artık görünür değillerdi (Willett ve Cunnington; 1992: 82).

İki kol düğmesi ile iliklenmektedirler. Bu yüzyılda iç elbiseler (shift veya Chemise) kalite bakımında çok çeşitlilik gösteriyorlardı. Daha az tarz olan türleri genellikle düzdü. En çok kullanılan malzeme ketenken, Richardoson'ın Pamelası (1741) iç elbiselerini İskoç kumaşından yapıldığını söylemektedir. "İç elbise kollarım için iki metre kurdele" diyor ve iç çamaşırlarının geri kalanının pamuklu ve yün karışımı bir iç etekten, flanel yelek ve bir çift cepten oluştuğunu söylüyordu. Bunu söyleyen kız 15 yaşında bir ev kâhyasıydı.

1775 tarihli bir iç elbise, şu an Copenhagen ulusal müzesinde sergilenmektedir. Uzunluğu 110 santimetremre, etek çizgisi 200 santimetre ve kolların uçlarındaki genişliği 75 santimetredir. Dar bir kol bandında toplanmaktadır. İki kol düğmesi ile iliklenmektedir. Bu yüzyıl sırasında iç elbiseler (shift veya Chemise) kalite bakımında büyük çeşitlilik gösteriyorlardı.

Şekil 2.18: Kadın alışkanlık-fanilas(habir shirt), bağlama delikleri ile 18.yüzyıl başları
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 82

Alışkanlık- Fanilas

Habit Shirtolarak bilinen 18.yüzyılda kadınların at binme giysileri, çoğunlukla erkeklerinkileri hatırlatıyordu. Bunun dışında bir de yeleğin altına giyilen “habit shirt”, alışkanlık fanilasını içeriyorlardı. Nispeten kısa ömürlü olan bu parça, ilk defa 18. yüzyılda ortaya çıkmıştır.

Fotoğraf 2.10: Kadın alışkanlık-fanilas (habit shirt), bağlama delikleri ile 18.yüzyıl başları(Aşağıda) kadın alışkanlık fanilas, 1780

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 84

Bu parçalar birçok açıdan erkeksi özelliklere sahipler fakat arka tarafa bel etrafında bağlanabilmeleri amacı ile eklenmiş ipler kesinlikle dişi özelliğe sahip parçalar olduğunu göstermektedir (Willett ve Cunnington; 1992: 82).

19. yüzyılın kolsuz olan ve üst kısımlarında daha fazla süslemeler barından “alışkanlık fanilalarından”, çok farklıydı. 19. yüzyıla ait olan parçalar “giyim aksesuarları” olarak görülürken; 18. yüzyıla ait olanlar aynı erkeklerin yaptıkları gibi yeleklerin altına giyiliyorlardı. Bu sebepten iç çamaşırı kategorisine girmektedir.

Bu parçaların, tahmini olarak 1780'lere ait olduklarını düşünülmektedir. Bu düşünce, L'union Francaise des Arts du Costume üyesi Dr. Boucher tarafından, incelendikten sonra, yine onun tarafından onaylanmıştır.

18. yüzyılda kadınların at binme giysileri, çoğunlukla erkeklerin kullandıklarını hatırlatıyordu. Bunun dışında bir de yeleğin altına giyilen bir "habit shirt", alışkanlık fanilasını içeriyorlardı (Willett ve Cunnington; 1992: 82).

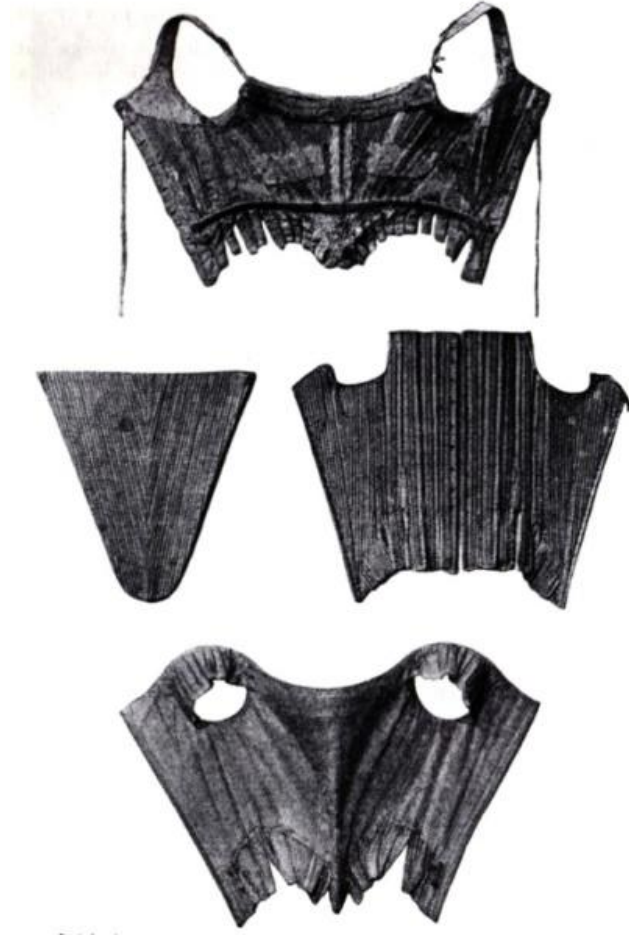
Korse

Korseler, dönem boyunca fazlası ile sert ve sıkıştırıcıydılar ve çocukluktan itibaren kullanılıyorlardı. Kullanılan iplikler tepe den tırnağa sıkıca üretilmişlerdi ve kullanıldıkları korselerin, balina kemikleri arasındaki boşlukları sıkılaştırılıyorlardı.

Alt kısımları, kalçaların hareketlerine adapte olabilmeleri için kesikler içeriyordu. Kemikler ile desteklenmiş ön kısımları belin hemen altında bir noktada son buluyordu. Arka tarafta kemikler ile desteklenmiş olsada, daha yukarıda son buluyordu. Bu parçaların eklenen omuz ipleri vardı. Bu ipler arka kısımlardan başlayarak, ön parçanın üst köşelerinde bağlanıyorlardı, koltuk altları ise boş oluyordu.

Kullanılan düşük dekolte modeller için, omuz askıları kollarnın üst kısımlarında geçirilerek bağlanmaktaydılar. Arka kısımlarının tek bir iple sıkılması gayet olağan bir durumdu. Deliklerin kenarları, metal kenarlı delikler henüz icat edilmediği için, dikilen ipekler ile kapatılıyorlardı (Fotoğraf 2.11). "Açık korse" hem önden hem de arkadan bağlanmaktaydı, hamileler içinse yanlara ekstra ipler eklenebiliyordu. Ara sıra korseler elbise malzemeleri ile kaplanıyorlardı ve elbiselerin bodice (bady) kısımlarını oluşturuyorlardı.

Hereford Şehir Müzesi'ne yakın zamanda bu nadir parçaların 3 örneği verilmiştir. Dolayısıyla yakın geçmişe kadar bu parçalardan hiçbir kitapta bahsedilmemektedir. Tasarım olarak hepsi birbirinin aynı ve iyi kalite cambricтен yapılmışlardır. Ön kısımlarının uzunlukları 37 santimetre ve arka kısmı 26 santimetre uzunluğundadır. Arka kenar kısımlarında belin etrafında bağlanmaları için bir ip yer almaktadır (Fotoğraf 2.11).

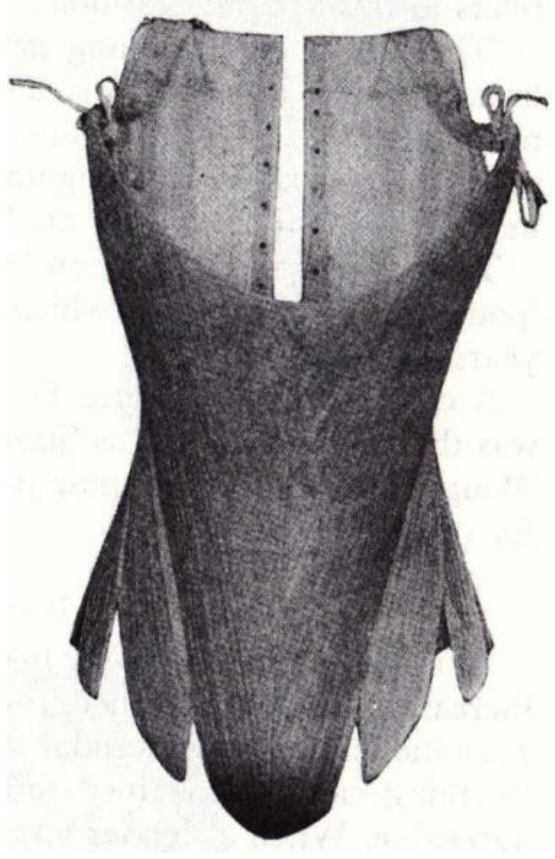
Fotoğraf 2.11: (Yukarıda) Korsenin iç kısımları, destek kısımlarını göstermekte, 1777: (Orta) korse ve ayrı karın desteği, 1730-40: (Aşağıda) beyaz çiçek ipeğinden yapılmış korse, 1770
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:86

18. yüzyıl korselerinin örneklerinin tam tarihini belirlemek zordur. Demir sağlamaştırıcıların üst sınırlarda kıvrılıp, kumaşın içine saklanarak kullanıldığı bir tip mevcuttur (Willett ve Cunnington; 1992: 87).

Horace Walpole'un bir mektubu (28 Mart 1777) bu tarzın açıkça yeni bir moda akımı olduğuna değinmektedir:

“Yere düşerek Vulcanian stays (korsesi) tarafında ciddi şekilde çürükler içinde kalmış bir genç bir hanım efendiye rastladım. Şimdiler de ortalarında, metal kasalara sahip bir tür giymekteler ve aynı metalden yapılmış bir ray göğüslerinin üzerlerinden de geçmektedir. Eğer bir kahraman bu sağlam hat ile ilişki içerisine girmek isterse çok dikkatli olmalı ve hastaymış gibi sakince yatmalıdır”.

Fotoğraf 2.12: Arka bağlara sahip bir korse, 1770

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:87

Halkalı Etek

(Hooped Petticoat) Bu parçalar aşağıya doğru artan genişliklerde balina kemiği halkalar ve güçlü malzemelerden üretiliyorlardı. 1720'lere kadar şekilleri piramitimsiydi (Willett ve Cunnington; 1992: 88).

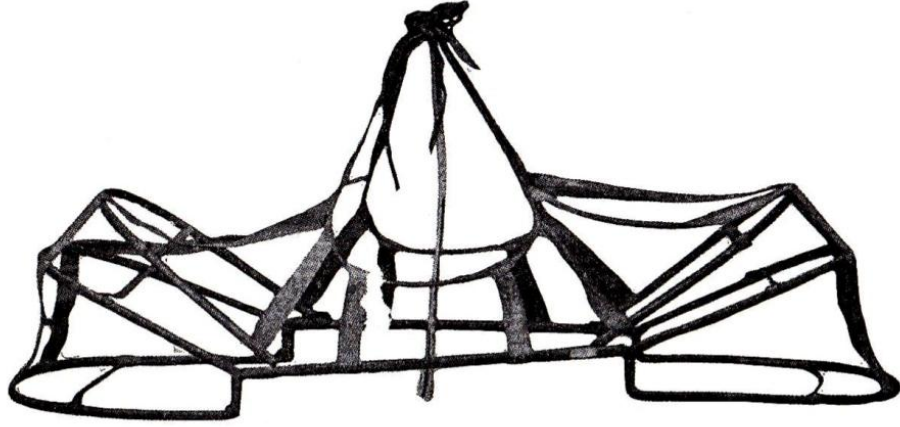
1718, Weekly Journal (haftalık gazate): *Hiçbir şey daha doğa dışı ve dolayısıyla bu denli kabul göremez olamaz. Genç ve ince bir hanımefendi geniş bir zemin üzerinde durduğunda ters çevrilmiş bir huniye benziyor. Hiçbir zarafete sahip olmayan bir görüntü; kısa yapılı bir sürü hanım efendinin, bu halkalar içinde gezerken atlıkarıncaya binmiş çocuklar gibi göründüklerine şahit oldum.*

İlk başlarda erkek gözü açısından amaçları belliydi. 1711'ün Spectator'ü: "Bu halkalı etekler bizi belirli bir mesafede tutmak amacı ile yapılmıştır", diye belirtmektedir. Bu tarz, hoş sayılmayan tarz halka ulaştığında, halk afallamıştı. Düzenli bir şekilde aşağıya doğru genişleyen tarz, 1720'lerde kubbe şeklini aldı, bir sonraki yüzyılda ise ön ve arka kısımları kabartıldı, yanlar ekstra genişletildi.

Fotoğraf 2.13: Mavi keten tarlatan, 1740; (aşağıda), arka tarafında açıklığı olan halkalı iç etek, 1740-50
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 89

1740'lara kadar etekler o denli genişlemişlerdi ki, giyenlerin kapılardan geçmek için yan dönmeleri gerekiyor ya da eteğin esneyebilen halkalarını çekmesi gerekiyordu. Yüzyılın yarısına kadar iki araç ortaya çıkarıldı. Bir halkalı tarlatan ve "False hips" sahte kalça kullanılıyordu. Victoria dönemi insanları daha nazik bir isim olan "panniers"ı tercih ediyorlardı bu parçalar iki kalça üzerinde yer alan eklentileri içeriyorlardı. Bu eklentiler ceplerin asılı duracağı açıklıklara sahiptiler. Daha da uzun bir genişliğe sahip olmaları amacı ile menteşeli gerektiğinde kollar altına katlanabilen halkalara sahip bir tür daha ortaya çıkmıştı.

Fotoğraf 2.14: Kıvrılabilen halkalar ile desteklenmiş halkalı etek, 1750
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:90

1760’larda kubbe şeklinin dönüş yapmasına kadar, mesafe genişlemeyi bırakmamıştı. 1775’lere doğru bu halkalı etekler yerlerini tarlatana bırakmıştır.

Tarlatan

Bustle olarak bilinen bu parça rulo haline bir bezden oluşuyor ve üst kısımlarındaki iplerle bel etrafına bağlanıyordu. İçleri mantar veya hafif bir dolgu malzemesi ile dolduruluyordu. Bu antik parçanın moda dünyasına geri dönüşü 1770’lerinde başında gerçekleşmiştir (Willett ve Cunnington; 1992: 91).

Universal Magazine (Evrensel dergi) “modern kızların” yapıları şöyle tarif ediyor:

*Elbisesi kalçalarının iki yanında sıvanmış,
Ayakkabıları yürümek veya zıplamak için fazla yüksek,
Ve bu güzel yaratığı, geline dönüştürmek için,
Mantar kesicisinin ona popo yapmasını sağla*

İç Etek (Under Petticaot)

Dönemin çizimleri çoğunlukla iç etekleri, dar ve boru şeklinde tasvir etmekteydi ve bacakların aşağılarına kadar uzanmaktaydılar.

Halkalı eteklerin yürürken yukarı kaldırılmaları ince iç eteği gözler önüne seriyor ve incelikleri bacakların şekillerini belirginleştiriyordu.

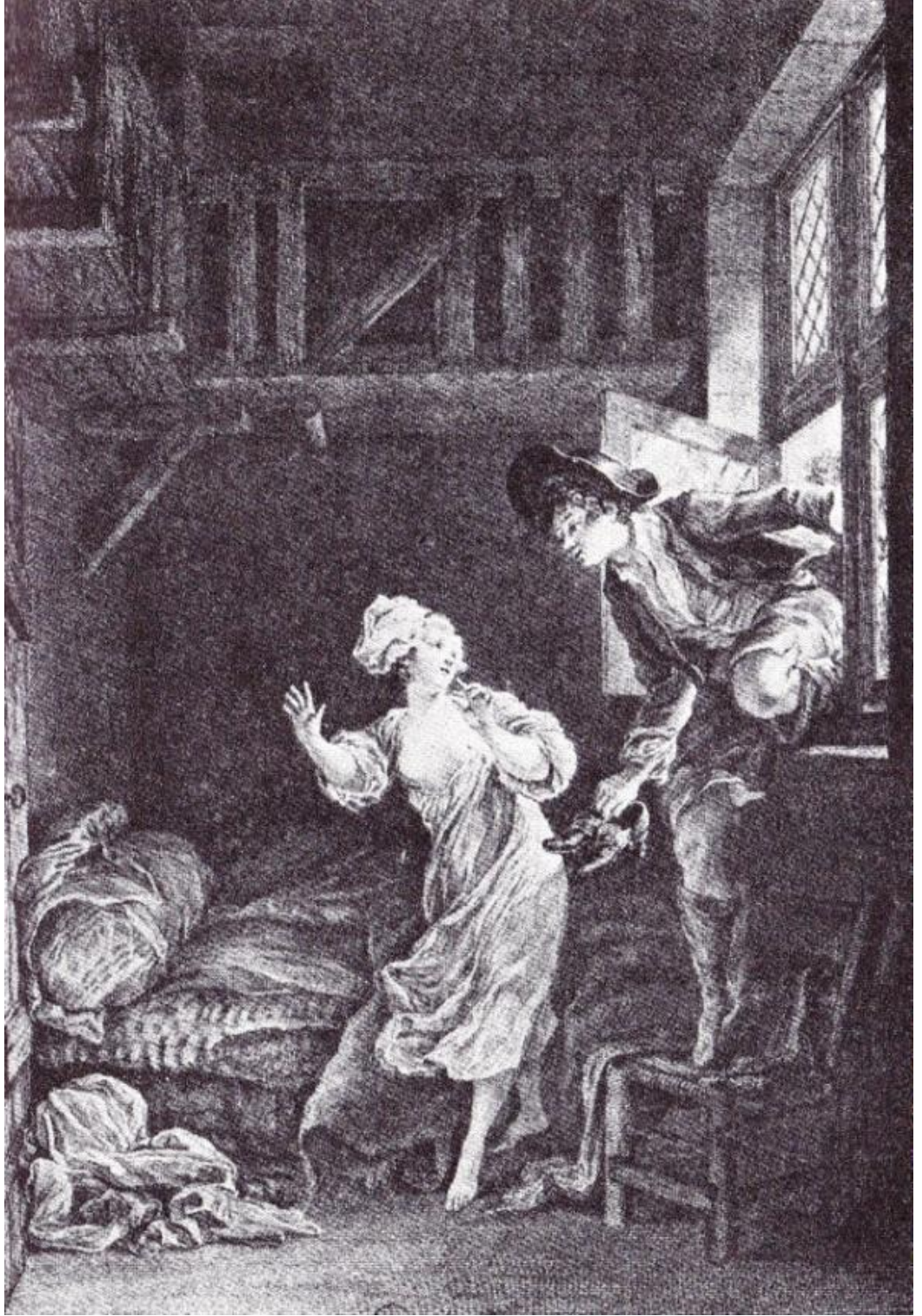
Bu iç etekler cambric, kabarık pamuklu bez, flanel veya patiskadan yapılıyorlardı ve çoğunlukla kenarlarında renkli bantlar yer alıyordu. Bazıları ekstra sıcaklık için pamuk ile doldurulmuş iç etekleri tercih ediyorlardı.

Fotoğraf 2.15: (Yukarıda) Kadın'ın iç eteği. 1770 (aşağıda) kadın iç eteği 1780.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:93

Gece Kıyafetler

Leloir'e göre gecelikler, günlük iç elbiseleri andırıyorlardı, sadece biraz daha uzunlardı; (Fransada), bu geceliklerin üzerine bir de "camisole" veya uyku ceketi giyiliyordu ve kurdele ile bağlanıyordu.

Şekil 2.19: Gece kıyafetleri, Choffard'a ait bir oyma işinden, 1782
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 95

2.5.5.1791-1820 Arası İç Çamaşırları

18. yüzyılın sonlarına doğru, müzelerde mevcut döneme ait iç çamaşırları ve moda dergileride bulunmaktadır. 1786'dan itibaren, bu dergilerde aylık "moda makaleleri" yayınlamıştır (Willett ve Cunnington; 1992: 96).¹⁵

Moda dergileri tarihçiler için, makul derecede güvenilebilir bir kaynak olsalar da, dönemin tarzının etkileri de görmezden gelinemez. Bu dergilerin tüm dünyadaki okuyuculara standart moda akımları ile ilgili bilgiler vermeleri, moda akımlarının daha geniş çevrelerce kabul görmesine olanak sağlamışlardır. Erkeklerin moda akımları ile ilgilenen dergilerin çıkışları Victoria dönemine kadar gerçekleşmemiştir.

18. yüzyılın son çeyreği, sosyal alışkanlıklarda iki ciddi değişime şahit olmuştur ve ikisi de kostümlerin üzerinde ciddi etki yaratmıştır. İlki, iffet taslayan zihin yapısının, orta sınıf arasında ortaya çıkıp, çok daha ciddi mecralara yayılarak gelişmesidir.

Öncelerde iç çamaşırlarına karşı geleneksel yaklaşım çoğunlukla havai'idi. Jestler ve şakalar için meşru bir konu başlığı olarak görülüyorlardı. Seksin yapay komedisin bir parçası olarak görülüyordu. Fakat iffet taslama durumu, bilinçsiz olarak abartılan seks korkusu, bu konudan çok daha az bahsedilmesine sebep olmuştu. Bu korku, seks ile bağlantılı her obje veya dışa vuruma yayılmış, dolayısıyla bu obje veya dışa vurumların da, aynı yaygın ve korkunç içgüdü ile ele alınmasına sebep olmuştu. Özellikle kadınların iç çamaşırları, ahlaki bir suskunluk perdesinin arkasına saklanmışlardı.

İffet taslama durumunun gelişmesi, kısa bir süre sonra tüm ulusun karakteristik özelliği halini alacaktı. Bu durum 1793'den 1814'e kadar sürecek olan Napoleon savaşları ile geçici olarak askıya alınacaktı. Her savaş döneminde olduğu gibi, ahlaki kurallar dünya moda akımlarının tersi yönünde hareket ediyordu. Zaman içersinde, iffet taslama durum sadece askıya alınmakla kalmamış, konumuz ile alakalı birçok malzemenin sürgün yemesine sebep olmuştu. Kadın iç çamaşırları artık ne cinsel çekicilik ne de sınıf ayrımını anlatıyorlardı.

---

¹⁵ Lady's magazine(Hanım efendinin dergisi) veya Entertaining Companion for the Fair ses (güzel cinsiyet için eğlenceli bir yandaş).

Cinsel çekicilik, bedenın kendi hatlarının tam anlamıyla oyunda olması ile sağlanıyordu. Egemen nüfus gençlerdi ve eğilimlerini özgürce yaşayabiliyorlardı. Bu sebepten, Regency dönemi (1811-1820 arası İngiltere dönemine verilen isim) sırasında kadın modasına çok orijinal bir portre çizmektedir.

Modaya uygun hareket eden İngiliz kadınları tüm giysilerinin ağırlığını bir kaç kiloya indirmeyi başarmışlardı. Bu tarz bir girişim İngiltere tarihinde hiç yaşanmamıştı. Kullanılan malzemeler bedenın orijinal yapısını ortaya çıkarmak için özellikle incelerdi. Bu durum fiziksel özgürleşmeyi ifade etme amaçlı değil, cinsel çekicilik yöntemlerinin savaş zamanı sürümüydü. Regency dönemini, modern zamanlarda yer alan diğer denemelerden bu bakımdan farklıydı.

Erkek giyim tarzında bu duruma eş değer bir durum yoktu. Erkeksi fanila önleri hala beyefendiliğın göstergesi olarak rollerini oynamaya devam ediyorlardı. Yeni ortaya çıkan bol pantolonlar (trousers), dar pantolonlar içinde aşırı belirgin olan bacakları saklamak amacı ile ortaya çıkmışlardı.

Değişim getiren ikinci sosyal alışkanlık, yeni ortaya çıkan kişisel temizlik alışkanlığıydı. Bu alışkanlık 1770'in Macaronis'i tarafından ortaya atılmış ve onun etkisi ile fiziksel temizlik bir moda akımı haline gelmişti (Willett ve Cunnington; 1992: 98).

Bu yeni sosyal erdem tenin üzerine giyilen iç çamaşırlarının durumunu etkilemiş ve iç çamaşırlarına olan talebin artışına etki etmişti. Bunun dışında, fiziksel temizlik için yeni bir standart yaratmış ve yeni bir sınıf ayrımı oluşturmuştu.

Bir giysi felsefecisi, 1800'lerde, sosyal değişikliklerin geleceğini ön görmeye çalışırken, insan bedenın hapishanesinden kurtulup, sabun ve su ile temizlenip, gün yüzüne çıkmasının, iç çamaşırlarının küçülüp, ufak aksesuarlara dönüşeceğini öne sürmüştü. Fakat iffet taslama durumunu görmezden gelen hiçbir felsefeci, Victoria dönemi insanların bedenini dikkatlice kat ve kat tertemiz giysiler altına saklayacağı ironisini öne süremezdi.

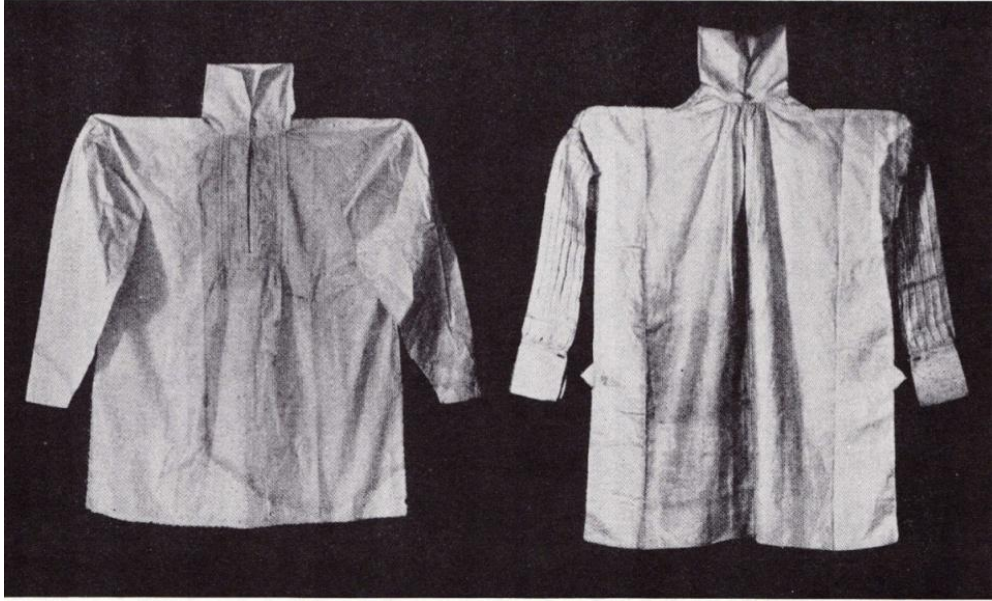
2.5.5.1. Erkek

Bu dönemin farklı zamanları, erkek modasında ciddi çeşitlilikler ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Fransız devrimin başlangıç safhasında, teoride demokratik “eşitlik” fikrinin getirdiği bir heyecan dalgası yayılmaktaydı (Willett ve Cunnington; 1992: 99).

Fanila (Shirt)

Bu parça, bir süre boyunca tek bir tutulma içindeydi. Birçok durumda, fanilaların ön kısımları, tamamı ile bol boyun bağları altında gizlenir olmuştur. Fırfırlar tamamen ortadan kaldırılmışlardı. Yakalar artık görünür değildi (Fotoğraf 2.16). Bu parçalar genellikle akşam davetlere giyilen kostümlerin parçalarıydılar. Kollardaki fırfırlar ise yüzyılın sonuna doğru tamamıyla ortadan kalkmıştı.

1790’ların başlarında, artık manşetler görünür değillerdi. Kısa bir süre sonra 1800’lerde George Brummell tekrar, “giysilerin tarzlarını hayata döndürüp, geliştiren isim olmuştu. En büyük yeniliği boyun parçalarının hiçbir destek ve sertleştirme parçası olmadan giyilebiliyor olmalarıydı.

Fotoğraf 2.16: (solda) düğün fanilas 1795-1800 (sağda) Erkek fanilas (1813)
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 100

1806’ya kadar, fırfırlı fanila önleri bir kez daha moda oldular, fakat manşetler hala görünür değillerdi. Günlük kullanım için ortaya çıkan bir çeşit vardı. Bu fanilaların göğüsleri göze çarpan bir intizama sahiplerdi. Fanilanın kendisinin

kenarları kıvrımlıydı ve firfırları yoktu. Açıklığı 3 veya 4 ipek düğme ile kapatılıyordu. Ertesi yıl, içerisinde kıvrımlı, firfırsız fanilalar ve bu fanilaları görünür kılan birkaç düğmeleri açık ceketleri içeren moda ortaya çıkmıştı.

Brummell'in çabaları sayesinde geri dönen firfırlı yakalar, yukarıya bakan bir yaka ile giyiliyorlardı ve ön kısımlarında geniş açıklıklar vardı. Züppeler bu yukarı bakan yakaları neredeyse yanaklarına kadar kaldırarak kullanıyorlardı. Demokrat mecralardan gelen tepkiler üzerine fanilaların kolları tekrar ceketlerin altlarına indi.

16

Manşetler için düğmeler nadiren kullanılıyordu. Bu değişikliklere rağmen, hala, özellikle yaşlı beyefendiler ve profesyonel erkekler hala eski tarz firfırlı fanilaları kullanmaktaydı. Bu sebepten dönemin portreleri çelişkiler içermektedir.

19. yüzyılın ilk yarısına ait fanilaların çoğunun tarihini belirlemek genellikle zordur, el yapımı olmaları ve zaman içerisinde manşetlerinin yenilenmiş olmaları bu durumun ana sebepleri olarak sayılabilir.

19.yüzyılın fanilalarında, omuzların yapımında, üçgen biçimli, yakalara doğru bakan guseler ve koltuk altında büyük bir guse yer alır. Bu özellik 18.yüzyılda ortaya çıkmış olsa bile, 19. yüzyılın ortalarına kadar kullanılmıştır. Koltuk altı guseleri boyun guselerine göre daha uzun süre varlıklarını korumuşlardır.

1840'lara kadar, 3 santim genişliğinde bir bant, omuz çizgisi üzerinden geçerek kumaşı destekliyordu. 1813 Leed fanilasında (Fotoğraf 2.17) ilaveten birkaç santim aşağılara kadar uzanan dike bantlarda mevcuttur. Bu dikey bant, yüzyılın sonlarına kadar, gece davetlerinde giyilen fanilalarda varlığını korumuştur.

1850'lere kadar fanilaların alt kısımları yuvarlak kesimliydi. Daha sonra kıvrımlı bir form almış ve bu form ikinci dünya savaşına kadar varlığını koruyacaktı.

Makine dikişi, 1850'lerden sonraki bir dönemleri ifade etmektedir. Buna rağmen giysilerin birçoğu halen el ile dikilmeye devam ediliyordu.

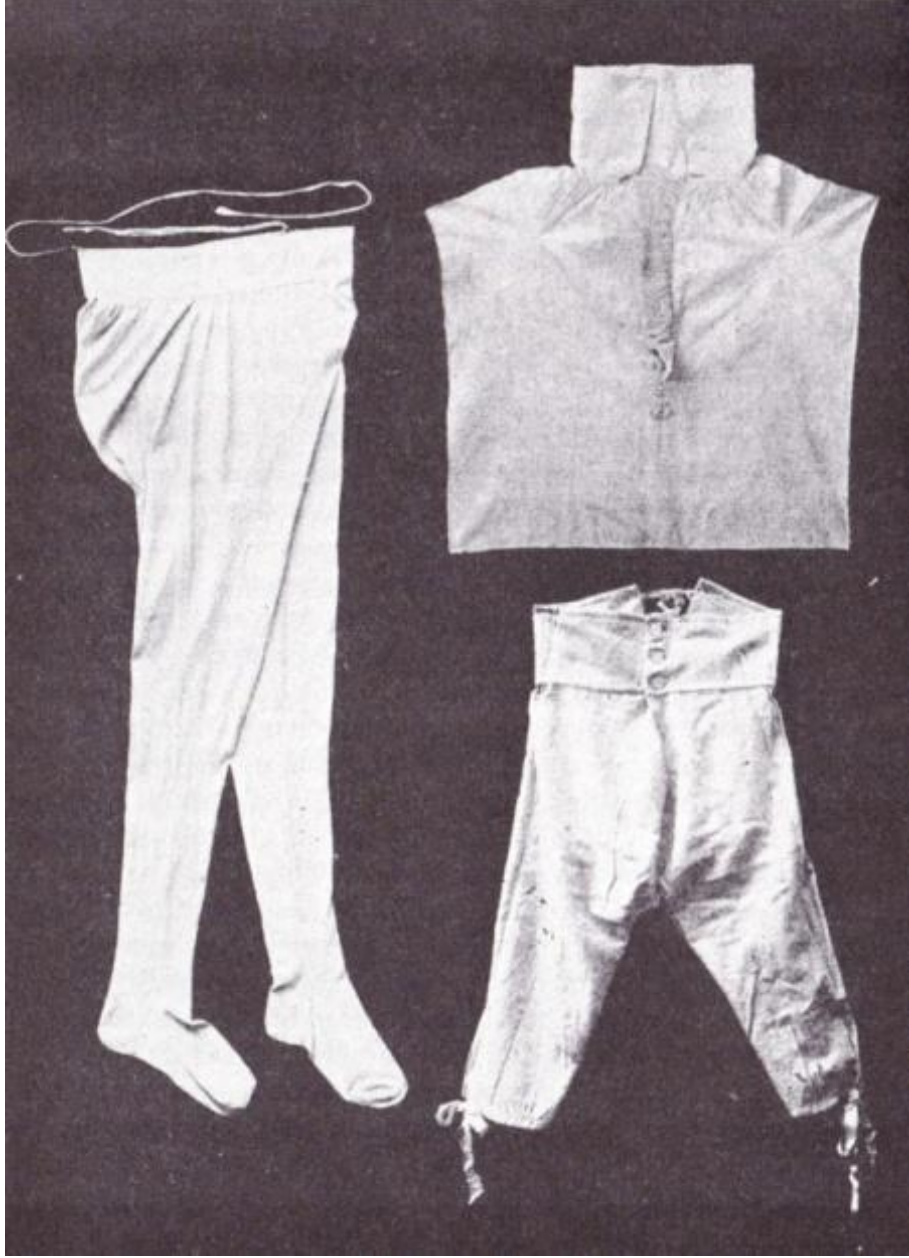
Külotlar

İki farklı uzunlukta külöt mevcuttu. Breeches (dar pantolon) altına giyildiklerinde kısa (Fotoğraf 2.17) ve "pantaloons" veya "trousers" altına giyildiklerinde uzun külöt giyiliyordu. Victoria ve Albert müzesinde, ayaklı bir erkek külötu sergilenmektedir (Fotoğraf 2.17). Aynı koleksiyonda Thomas Coutts'a ait flanel kumaşdan yapılan bir külöta mevcuttur. Bu parça 18. yüzyıl tarzında kesilmiş,

---

¹⁶ Jesse: Life of Brummell, 1844.

ayrık bacaklara sahip ve arka taraftan geçen bir bant ile bir birlerine tutturulmuştur. Dizleri kurdeleler ile bağlanmaktadır. Kuşak kısmı 7 santim uzunluğunda ön taraftan 3 düğme ile bağlanmaktadır.

Fotoğraf 2.17: (sol) ayaklı uzun külot 1795: (yukarıda ve sağda) erkek “dicky” sahte fanila önü 1820: aşağıda sağda flanel külot 1805. Thomas Coutts tarafından giyiliyordu.¹⁷

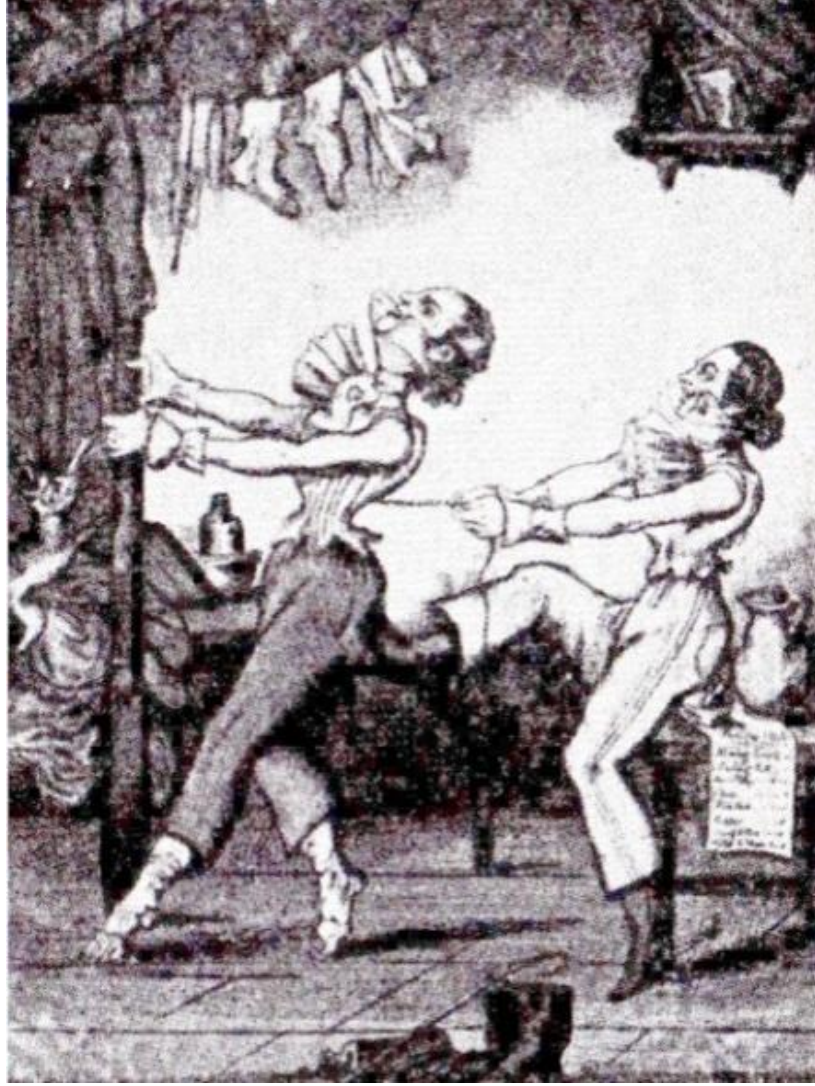
¹⁷ From domestic bills (at the Hollytree Museum, Colchester) '1811. Flannel drawers 6/6.' (Presumably the long variety). ' 1813.

Pantolon Askısı (Braces)

Bu parça 1800’lerde biraz öncesinde ortaya kmififti. Bu parça için “brace” (kuvvetlendirmek) ismi kullanılıyordu. Braceler sadece pantolonları askıda tutmakla kalmıyor, aynı zamanda Breechelerin (dar pantolonları) daha dar durmalarını sağlıyorlardı.

Korseler

Asilzadeler sıklıkla bu parçayı güzelliklerini artırmak amacı ile kullanıyorlardı. Dönemin izimleri Waterloo savaşından sonra bu parçanın savaş sonrası bir araç olarak erkek beli etrafına sarıldığını ve en azından bir nesil için varlığını koruduğunu belgelemektedir.

şekil 2.20: Erkek korsesi 1815

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 106

Gece Kıyafetleri

Bu parçalar belirgin bir değişiklik altından geçmemiştir. Bankacı Thomas Coutts'a ait parçalar Victoria ve Albert müzesinde günümüzde varlıklarını korumaktadırlar. Gece kıyafetleri, ketenden yapılmı uzun bir fanila, uzun kıvrılan yakalara sahipti.

İç Jile (Under-Waistcoat)

Thomas Coutt'a ait örnekleri yünden yapılmıştır. Ön taraftan 13 tane dorset ipliğinden düğmelerle ilikleniyor. Kolların koltuk altlarında boşluklar ve tek bir düğme ile iliklenen dar bir bant mevcuttur.

2.5.5.2.Kadınlar

Kadınların kostümlerinde, bu dönemin başında devrim niteliğinde değişiklikler gerçekleşmişti. İngiliz icadı olan yüksek beller, kanalı geçerek "klasik" elbise formunda farklı bir kılıkla geriye dönüş yapmışlardı.

Birkaç yıl boyunca korseler "tarz sahipleri" tarafından saf dışı bırakılırken, bir sonraki yüzyılda geri dönüş yapıyorlardı. Bu dönem boyunca, yetersiz görülen "yeni kadın" imajı ile ilgili yeni istekler mevcuttu. Modern standartlara göre, kullanılan iç çamaşırı sayısı fazlaydı. Ağırlıkları daha önce yazın giyilenlere göre bile azdı. İffet taslama durumu mevcutken, ince malzemelerden yapılan elbiselerin insan bedeninin hatlarının seçilebilmesine olanak sağlıyordu.

Sınıf ayrımını sembolize eden yaklaşımlar kısa bir süreliğine askıya alınmışlardı. Bununla birlikte halkalı ve geniş eteklerde ortadan kalktılar.

Şekil 2.21: Tescilli destekler, 1791 tarihli bir oyma işi
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:109

Bu periyotta gerçekleşen en önemli gelişme, kadınlar için külotların kullanılmaya başlamasıydı. Kadınlara uyarlanmış türleri kadınların özgürleşmelerini sağlamıştır.

İlk başlarda kadınların iç çamaşırı giymeleri tamamı ile ahlak dışı sayılıyordu. Dönem insanları bu parçanın bir erkek iç giyim parçası olduğunun farkındaydı. Sadece alçak erdemlere sahip kadınlar bu parçaları kullanıyordu (Willett ve Cunnington; 1992: 108).

Bu iç çamaşırı şık tarz sahipleri tarafından uyarlanmıştı. Prenses Charlotte'un bunları giydiği itiraf edilmişti. Bu durum Times dergisinde de gözlemlenebilir: “*En son Dublinde düzenlenen Fandango balosunda tarz sahibi bir Lady dikkat çekici bir elbise ile baloya katıldı. Ten rengi pantolon ve üstüne şeffaf bir etek giyilmiş ki bacakları ortaya çıkabilsin...*” The mirrors of the Graces, 1811 (Lütüfların aynası).

Bu periyodun başlarında varlığının sürdüren tuhaf bir parça da, arka tarafa olduğu gibi ön tarafa da bir tarlatan takılmasıydı.

İç Elbise (Chemise)

Daha önce bu parçaya verilen isim “shift”, bu dönemde adi bir isim olarak görülüyordu. Pamuklu kumaştan ve ketenden yapılan bu parçalar düz ve potsuzdu. Şekilleri dikdörtgen ve diz uzunluğundaydı. Boyun açıklığı yuvarlaktı ve dökümlü muslin kumaşından fırfırlarla süsleniyorlardı. Kısa kolları guse yardımı ile bedene tutturuluyordu. Çok geniş olmaları yüzünden, giyilen elbise dar ise bu parça kullanılmıyordu.

Şekil 2.22: Opera sanatçısı oyununu sergilerken iç elbisesiyle 1798

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:111

Petticoat (Etek)

Pamuklu kumaşlardan, cambricden, ketende veya kış için, flanelden yapılıyorlardı. Takılabilen Korsaj (bodice) ve eteğin üçte biri kenarlardan yırtmaçlara sahipti. Bu parçaya “düşük karınlı elbise” deniyordu.

1815’e doğru bu eteklerin, bele asılan ceplere ulaşılabilmeleri amacı ile sağ taraflarında bir yarık bulunmaktaydı. 1818’e doğru kadınlar eteklerini bol tercih ediyorlardı, fakat genişliklerini abartmıyorlardı.

Külotlar (Drawers)

Bu parçalar 1806'lara doğru moda olmaya başladılar. Keten kumaşlardan üretiliyorlardı ve bel hattı arkadan bağlanan iplerle sıkıştırılıyordu. Bacaklar ya boru şeklinde, ya da dizler üstünde bir bantta toplanan bir biçimde üretiliyorlardı (Willett ve Cunnington; 1992: 112).

Kent düşesine ait olduğu söylenen 1820 yılına ait olduğu düşünülen bir parça, İngiltere kostüm galerisinde, Platt Hall, Manchester'da sergilenmektedir.

Fotoğraf 2.18: (solda) ipekten örülmüş kadın külotu 1810-20, (sağda) keten bezinden yapılmış kadın külotu, kent düşesine

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 113

Pantolonlar (Pantaloons)

İsimleri kısa bir süre sonra “pantalettes” gibi daha dişi bir isme dönüştürülmüştü. Külotlardan farkları bacaklar boyunca baldırların biraz üstlerine kadar uzanıyor oluşlarındandı. Kenarları danteller ve 4-5 sıra pili ile süsleniyordu.

İngiliz kadınlarının çoğu henüz bu parçayı kullanmamaktaydı. Zamanın karikatüristleri tarafından, var olmayışlarının çıplak gerçeği olarak reddedilmişlerdir.

Korseler (Corset)

1794'ten 1800'lere kadar korseler kısaydı ve herkes tarafından kullanılmıyorlardı. 1800'lerden 1811'lere kadar korseler uzundu fakat, dönemin sonuna kadar tekrar kısaldılar.

Uzun korse, "Jean" veya "Buckram" kumaşlarından yapılıyor ve balina kemiği ile sağlamlaştırılıyordu. Bu korseler kalçaların üzerlerini örtüyor ve göğüsleri yukarı kaldırıyor. Alt kısımları çoğunlukla düzdü ve eskiden oldu gibi parça parça kesilmiyorlardı. Bazen uçları vandyk tipi üretiliyordu

Kısa korselerde aynı şekilde sertti ve arkadan bağlanıyorlardı. Moda küçük kalçalar ve dolgun göğüsler içindi. Dönemin moda dergileri korselerin ilanlarıyla doluydu.

Bu iffet vurgulama durumun iyi bir örneği Lady Stanley tarafında 1817 yılına ait mektubunda görülebilir: "*Lady Charlotte'in varlığı, yeşil ipek elbisesi, yeşil ipek botları ve eteğinin altından gözüken pantaletesi ile bize hakaret gibiydi*" (Letters of Maria Josepha, Lady Stanley).

Şekil 2.23: Kadın korsesi "biraz fazla sıkı". Rowlandson'ın bir karikatürü. 1791
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:117

I) Divorce Corset

1816'da ortaya çıktı. Bu korseler için evlilik ahlakındaki gevşeklikleri yansıttıkları düşünölmüştür. Korseler üçgen şeklinde demir veya metal parçalardan, kenarları göğüslerin arasından kıvrımlı kenarları olan dolgulardan oluşuyordu. Neredeyse modern sutyenlerin sağladığı etkiyi sağlıyorlardı.

II) Hamile Korse (Pregnant Stays)

1811'de tasvir edilen bu korse vücudu omuzlardan kalçalara kadar tamamı ile sarıyordu. Kemiklerle destekleniyorlardı. Amaçları kadının vücudunun doğal hatlarını bereketlilik ifade eden bir duruma sokmaktı.

Tarlatan (Bustle)

1810'larda eteğin arkasına dikilen küçük katlar şeklinde kullanılmaktaydı. 1815 itibariyle eteklerden ayrılarak sosis formunda her uçtan bele bağlanana bir şekle büründüler. Dönemin sonuna doğru "frisk" ismini taşıyan Fransız bir tarlatan modası olarak kısa bir süreliğine moda sayıldı.

Cepler (Pockets)

Dönemin giysilerin dar olması sebebi ile bele asıla cepler, "reticule" ya da "ridicule"(alay etme) olarak bilinen el çantaları ile yer değiştirdiler (Willett ve Cunnington; 1992: 118).

Gecelikler (Nightclothes)

Bu parçaların aşağı yukarı değişmeden kaldıkları, Susan Ferrier'in 1814 tarihli bir mektubundan anlaşılabilir: "*gece kepimi ilikliyor, ya da geceliğimin yakasını ilikliyor olmalıydım*".

Şekil 2.24:“Rutubetli çarşaflar” gecelikleri ve korseleri göstermekteler.
Rowlandsondan sonra, 1791
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 119

2.5.6.1821-1840 Yıllarında İç Çamaşırları

20 yıllık savaş her iki cinsiyetin kıyafetlerinde de fazlası ile ilginç denemeleri doğurdu. Özellikle sınıf ayrımında bozulma durumunu ortaya çıkarma amacı güden çabalar ortaya çıkmıştı. Bu durum cinsel çekiciliğin kaba bir tarza bürünmesine sebep olmuştu.

1820’lerde, karmaşaya tekrar bir düzen gelmişti. Kostümlerde yavaş yavaş tekrar sınıf ayrımının altı çizilmeye başlıyordu. Kibarların çağı tatsız bir azimle başlamıştı. Bu durum özellikle hanımefendilerin görünüşleri üzerinde cinsel çekiciliğin artması için düzenlemeler yapılmasına sebep oldu.

Orta sınıfın giderek artan sosyal önemi sayesinde, iffet taslama durumu savaş yüzünden alındığı askıdan indiriliyordu.

Psikolojik karama bedeninin birçok bölümünü etkilemeye başlamıştı. Bacaklar, uzuvlar, göğüsler, bağıra dönüşmüşlerdi. Bariz bir bölümü ifade eden sözcük, betimleyici modayı şoke eden bir tabir olan “sırtın aşağı bölümüne” (lower back) dönüşmüştü. Bu denli kibar bir toplumda, insanlar sadece görünürde olan giysilere isim verebiliyorlardı. Dolayısıyla “petticoat” (etek) ve “stockings” (çorap)

sözcüğü kullanılabilirdi. Gerisi ise tam anlamı ile sessizlik anlamına geliyordu. Sadece kadınların gözleri için çıkarılan moda dergileri hala “dikizci tom” (peeping tom) rolünü oynuyorlardı.

Kadın iç çamaşırlarının, bu dönem ve takip eden dönemler sırasında varlığını koruyan gizlilik ortamını anlamandan, bu gün müzelerde asılı duran parçaların gerçek çekiciliklerini tam anlamı ile değerlendirmek mümkün değildir. Şimdiye kadar hiçbir cansız objenin sahip olmadığı, gizliliğin sağladığı bir çekiciliğe bürünmüşlerdir. Bu tip çekicilik unsurlarının giderek artması da şaşırtıcı bir durum değildir.

Bu periyodun başından itibaren yüzyılın sonuna kadar iç etekler ve iffet taslama durumunun birleşimi, muazzam bir güç ortaya çıkaracaktı. Yavaş yavaş büyüyen etekler tüm sosyal çevreyi etkisi altına alıyor ve hanımefendilerin giderek büyüyen önemini işaret ediyorlardı. İç çamaşırları daha önce olduğu gibi, kişiliğinin değişmez bir parçası haline aldı. Dış kostüme orana, daha ciddi bir şekilde kişinin ahlaki değerlerini yansıtıyorlardı.

Çirkinliğin, tanrısallıkla yanyana olduğu fikri ile hareket ederek, kadınlar bu parçalar için tüm estetik unsurlardan dikkatle uzak duruyorlardı. Bu duruma tek bir ayrıcalık iç eteklerin kenarlarının enfes işlemler ile süslenmeleri idi.

18.yüzyıl kadını, iffetli bir yaratık olarak değiniyordu ve bedenini gizleyen parçalarda sahte iffetin havalı sahte tavırları olarak bakılıyordu. İffet taslama durumunun ilerleyişi tüm bunları değiştirmişti. Kadın iç çamaşırları da bu bağlamda ciddi ve temkinli bir tavırla anılıyordu. İnsan doğası ve temel içgüdüleri, birkaç parça uzun kumaş ile bastırılmazlardı. Dolayısıyla eskiyi ortadan kaldırmak amacı güden uzun kumaşlar cinsel çekiciliğin merkezi haline alıyorlardı. İffet taslama durumu, kendi içinde bir erotik çekicilik yaratmış olmuştur.

Eskilerin söylediği “göz görmeyene gönül katlanır” sözü özellikle insan bedenini kaplamak için tasarlanmış iç çamaşırların fonksiyonu için çok geçerli bir sözdür.

İç çamaşırları, sadece cinsiyetler arasında var olan fiziksel farklılıkları vurgulamakla kalmıyor aynı zamanda da yeni aldatıcı türleri ortaya çıkarıyorlar. Bu dönemde erkek iç çamaşırları, daha az özen ile üretiliyorlardı. Sadece fanilanın görünen kısımları, beyefendiliğin sembolü olarak varlığını korumaya devam ediyordu.

2.5.6.1. Erkek

Fanilalar

Bu dönemde, gün ve akşam giyilen fanilaları arasındaki fark belirginleşmişti. Erkek fanila firfırlarının kullanımı akşam fanilaları için kullanılmaya başlandı. Gün içinde bu bölümler ceketin içine sokulduğu gibi, muazzam boyutlardaki kravatlar fanilaların önlerini büyük oranda kapatıyorlardı (Willett ve Cunnington; 1992: 132).

*“Bazı şık beyefendilerimiz kırmızı Merinos kravatları takmaktalar, bu parçalar fanilaların ön kısımlarını tamamiyle kapatmaktalar”.*¹⁸ Aynı kaynak bir züppenin kır evinde kalırken kahvaltıya “ bir kadife redington yeleği, marcella jilesi ve muslin ile süslenmiş bir fanila ve Foulard kravatı ve saten pantolonlar” ile indiğini yazmıştır.

Fotoğraf 2.19: (soldan sağa) Erkek fanilas, işaretli ve tarihi 1827, Geroge IV tarafından giyiliyordu. Erkek fanilas 1823. Erkek gün içi fanilas, 1815-25
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:124

Zamanın romanlarında yer alan çizimler, bu firfırlar için ciddi çeşitlilikte ürün içermektedirler. Yaşlı beyefendiler ve orta sınıf profesyoneller yaygın olarak gün içinde firfırlı fanilalar giymekteydiler. Bu periyodun sonlarına doğru firfırlı fanilalar çoğunlukla kâhyalar ve üst sınıf hizmetkârlar tarafında uniformalarının parçaları olarak giymekteydiler.

¹⁸ The Gentleman's Magazine of Fashion, 1830.

Yeni ortaya çıkan bir değişiklik ise, “spor fanilaların” ilkel örnekleriydi. “Aquatic shirt”(su fanilasası), nehirler için tasarlanmış olsalarda, kısa sürelerde tarz sahibi olmayan genç erkekler tarafından 1830’larda giyilmeye başlanmışdı. Orijinal şekli dar, mavi-beyaz veya kırmızı-beyaz renkte oluyorlar ve pamuklu kumaştan yapılıyorlardı. Yakaları veya kol bantları görünür değildi.

Külotlar

Bu külotlar görünüşe göre hem kısa hem uzun şekillerde ortaya çıkıyorlardı. Uzun olanlara “trouser drawers” (pantolon külotlar) deniyordu.

Çeşitli kaynaklardan bu dönemde külot yapımında kullanılan malzemelerin calico, pamuk, örülmüş yün ve kalın Çin kumaşı (çin ipeği) olduğunu söylemektedir.

Korseler

Modayı takip eden erkeklerin korse giydikleri, döneme ait portreler sayesinde açıkça bellidir. Örneğin Kont D’orsay’in Maclise tarafından yapılmış eseri gibi.. “Belden sıkıştırılmış” ifadesinin geçtiği *Pelham’ın yazarı Bulwer-Lytton*’da Tennyson tarafından “korse giyerek desteklenmiş bir adam” diye tanımlanıyordu.

Fraser’a göre, Disraeli’nin korselerinin ceketinin arkasında görünür olduğunu ifade etmişti. Hatta bu durum, artık züppe olarak adlandırılmayan “Beau”ların tarzlarının doğru bir parçası idi.

*Her bey efendi ince belini sergiliyor
Korselerinin iplerini sıkıcı bağlıyor
Kolalanmış Kravatını dikkatle bağlıyor,
Ardından güzelleri korkutmaya çıkıyor*

Disraeli: The Young Duke(genç dük) 1829,1. basım

Gecelikler (Night Clothes)

Geceliklerin sade aşağıya çevrilen yakaları vardı. Boyunda tek bir düğme ile ilikleniyorlardı. Öndeki açıklık hatırı sayılır bir derecede aşağıya kadar uzanıyordu. Bu giysiler fazlasıyla sadelerdi.

2.5.6.2.Kadınlar

İç Elbise (Chemise)

Genellikle sade ketenden yapılıyorlardı ve alçak yuvarlak yakaları vardı. Bu yakaların kenarları dar cambric kumaşı ile kaplanıyordu. Bu parçanın iyi bir örneği 1825 tarihli 1 metre genişliğinde kısa kollara sahip ve kolların kumaşları omuzlarda toplanan ve kolların altında geniş bir guse yer alan parçadır.

İç Etek (Petticoat)

Bu parçalar genellikle korsaj kısımları eklenmiş olarak üretiliyorlardı. Karnı kaplayan bir ön kısımları mevcuttu. Diğerleri arka kısımlardan ilikleniyor ve düşük beden kısımlarının kenarları işlemeler ve danteller ile süsleniyordu. Boyun çizgisinde çekilebilen ipleri vardı.

Gece giyilen iç eteklerin uç kısımları işlemelerle süsleniyorlardı. Bu parçanın örnekleri Patt Hall'da mevcuttur. Kısa etek (korsaj kısmı olmayan) belden bağlanarak kullanılıyordu. Pamuklu olanları gündüz için, cambirc veya muslin olanları ise gece için kullanılıyordu.

Fotoğraf 2.20: (soldan sağa) Chemise(iç elbise) 1825, prenses iç eteği 1820, gecelik 1825
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:129

İç eteklerin giderek artan boylarına bakıldığında, dönemin sonlarına doğru iç etek sayılarının artışı veya en azından kış için daha kalın malzemelerden yapıldıkları düşünülebilir.

Fotoğraf 2.21: Kadının alışkanlık fanilas 1830, pileli tıkmalı 1830-40
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951: 131

Drawers (Külotlar)

Bu parçanın kullanımı sabit bir şekilde artıyordu. 1830'lara kadar, her sınıftan kadın tarafından kabul görüyorlardı. Külotlarda sınıf ayrımını belli eden bir parça haline almıştı. "Birçok Lady ata binerken, ipek külotlar giyiyorlardı" (1828). Fransız kadınlarının ata binerken giydikleri pantolonlar 1830'lara doğru İngiltere'de de kullanılmaya başlanmıştı.

Pantelettes zaman zaman kullanılıyordu (Fotoğraf 2.22). 1824 tarihli bir Fransız dergisi "perkalden yapılmış külotların, çocuklar, küçük kızlar ve hatta Ladyler için bile fazlası ile moda olduğunu" belirtmiştir. Kırsalda bu külotlar kesinlikle gerekli olarak görülüyordu. İngiltere'de bilek boyunda külotlar, küçük kızlar için yaygın olsalarda, yetişkinler tarafından neredeyse hiç kullanılmıyordu.

Fotoğraf 2.22:Pantelletes 1834 tarihli
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 131

Korseler

Sıkı bağlara sahip korseler giderek daha da darlaşıyorlardı. Bu durum nispeten, fazlası ile arzulanan ufak beli vurgulamak içindi. Regency döneminde gevşekleşen ahlaki kuralları giderme amacı da güdüyordu. Yeni filizlenen korse yapıcısı formundaki Goth ve Vandallar balina kemiği, metal ve demir ile silahlanıp yerli tüm korselere savaş açmışlardır.(1824)

Demi-korseler (yarı korse) gün içinde ev işlerini yaparken giyilen korselere verilen isimdi. Hafif balina kemiği kasaları vardı. Dışarı için tasarlanan korseler giyildiğinde eğilmek tehlike arz eden bir durumdu.

Korse delikleri 1828'den itibaren metal korumalı kenarlar ile üreilmeye başlanmıştı. 1830'larda bitkilerden yapılan elastik bir madde, omuz askılarının, korselerin ve pirinç halkaların yerini aldı. Hindistan lastiğinden yapılan bu parça,

korse tarihinde geliştirilmiş en sıradışı icattır. 1836'da reklamı yapılmıştır (Willett ve Cunnington; 1992: 132).

Gecelikler (Night Clothes)

1825 tarihli bir keten gecelik bu gün bile varlığı korumaktadır. Bu parça düz, şekil verilmemiş, ön açıklık boyunca sınırı takip eden bir firfir ve düşük yakaya sahiptir. Kumaş kol kısımlarında kenarlara toplanmış, el yapımı düğmelere sahiptir.

Fotoğraf 2.23: Kadının gece kepi 1819-33
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951, s: 133

2.5.7. 1841-1856 Yılları Arasında İç Çamasırı

1840'lar ve 1850'lerin modasının yapısı duraklayarak ilerleyen bir yapı içerisindeydi. Beyefendilerin fanilalarını sınıf ayrımı aracı olarak kullanma durumları giderek gerilme gösteriyordu. Bu durum çoğunlukla düzenli bir forma bürünmüş fanilalardan anlaşılmaktadır.

Fransız kaynaklardan edinilen tarzlar her ne kadar İngiltere'ye de belirli bir miktarda etki edip, moda dergilerinde "En son moda Londra tarzı" diye reklamları yapılsa da bu durum yanıltmamalıdır. Reklamı yapılan bu tarzları, orijinal İngiliz beyefendilerinin portrelerinde ve fotoğraflarında (fotoğraflar 1850'den itibaren ortaya çıkmaya başlamışlardır) hatırı sayılır çeşitlikte tarz ve zevke sahip oldukları görülmektedir. Beyefendilerin gündüzleri fanilalarının aşırı süslü ön kısımlarını

sergilemekten kaçındıkları görülmektedir. İngiliz beyefendiler bu dönemde erkeklerin giysilerindeki romantik unsurlarla uğraşamayacak kadar ticaret ile ilgilenmeydiler.

1850'lerde ortaya çıkan bir yenilik, bariz sosyal değişimlere işaret ediyordu. Gelişen tren yolculukları "Tweedside" takım elbiselerin öncüsü tasarımı ile daha rahat ve kolay harekete olanak veren bir yapıya sahipti.

Bu tarzın modern gelişimi kadınları çok az etkilemişti. Genç bayanlar, düğün günlerinde, fazlası ile destek içeren ve figürü güzelleştiren parçalara giyilmekteydi.

Gelişim özellikle etekte kendini belli ediyordu. Eteklerin yapıları genişliyordu. Kompleks bir yapıya ve muazzam genişliğe sahip iç etek yapıları, kadınları dünyadan bir kol boyu uzakta tutuyordu. Kadın neredeyse taş kesilmiş bir heykel formuna bürünüyordu.

1851'e kadar kadın muazzam bir sergi parçasıydı. Yapıları o denli genişlemişti ki, artık hünerli giysi mimarlarının daha ileri gidemeyecekleri bir noktaya gelmişti. Basit iç etekler artık ipek atlas'ın ağır yükünü taşıyamıyorlardı. Bu dönemin sonlarına doğru hiçbir şey mekanik bir aletin "kafes krolin" ortaya çıkmasının önüne geçemeyecekti.

1840'lar çarpıcı moda değişimlerine sahne olmamış olsalar da, iç çamaşırlarında sayısız dâhice alet gelişmesine olanak sağlamışlardır. Örneğin üç katlı keten düğme.

1840'lar aynı zamanda iki cinsiyet içinde yeni bir parçanın ortaya çıktığı bir dönemdi. Bu parça tenin direk üzerine giyilen yün bir yelekti, erkekler için "under-vest"(alt yelek), kadınlar için "camisole" olarak anlıyordu. Kafese kısılmış bir kanarya gibi yaşamlarını sürdüren bu parçalar, genellikle çok hassas yapıdalardı. Üstleri diğer parçalar ile çoğunlukla kapatılıyordu.

Bu dönemde özellikle gece kıyafetlerinin omuzlarının açık olması, bazı kötü durumları doğurmakta önemli bir rol oynamaktadır. "Göğüs kısımları dikkatli bir şekilde giysilerle kapanmalı, fakat bu giysilerin kumaşları kesinlikle gözenekli olmalıdırlar. Bu sebepten özellikle deriden kaçınmak gerekmektedir (Willett ve Cunningham; 1992: 138).

Bu uyarılar, aşırı sıkılmış bel modasına karşı suçlamalar ile birlikte ortaya atılıyorlardı. Özellikle aşağıya doğru sıkılan korseler ile ilgili, bu parçaların doğanın onlara bahsettiği ve üremeyi sağlayan bölümleri üzerinde ciddi sakatlıklar

yaratacağı yolundaydı. Bu korselerin bağırsakların öne çıkmasına sebep olarak, kızların talihlerini kendi elleri ile parçalayacakları belirtilmekteydi.

Bir yandan profesyonel tıpçıların “sıkıca bağlanan korselerin kadın sağlığı için tehlike oluşturduğu” uyarısını yapıyordu. Kiliseler bu konuda “sıkı bağlar ahlaki bir pencereden bakıldıklarında, dinin tüm yasalarına karşı gelmektedirler” açıklamasını yapmaktaydı.

Vucudun önemli bölümlerinin üzerine giyilen giysiler yetersizlerdi. Özellikle gece kıyafetlerinin omuzlarının açık olması, kötü durumları doğurmakta önemli bir rol oynamaktadır.

Bu alışkanlığın ortadan kalkmasına sebep olan daha güçlü bir olay, moda dünyasından geliyordu. 1850’lerde eteklerin boyları o denli büyümüşlerdi ki, bu etekler giyildiğinde giyenin beli ince gözükiyordu. Bu sebepten birçok kadın korseleri kullanmayı bıraktılar. Bu belirgin çekicilik unsuru, sosyal statü belli etme amacı güden mecburi etek büyütme modasının yanında önemsiz kalıyordu.

2.5.7.1.Erkekler

Fanila (Shirt)

(a)

(b)

(c)

(d)

(e)

(f)

Fotoğraf 2.24: Erkek Fanila, kravat ve fanila: 1850 (a) Lord Carlisle, (b) Bay Frith, (c) Bay Phelps, (e) Bay Shee 1890 (f) Bay Gladstone
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 139

Zaman içinde kullanılan fanilaların tipik özelliği sabit bir şekilde, dar bir ön panelin iki tarafında dikey plilere sahip bir tarza doğru dönüşüm geçirdi. Bu fanilaların görünür olmaları, büyük oranda giyilen ceketin tarzı ile alakalıydı.

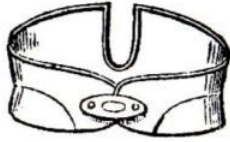
Bağlantı parçaları bu dönemin sonlarında, büyük oranda düğmelerin yerlerini almışlardı. Bu parçalar ince altın bir zincir ile birbirlerine bağlanıyorlardı (Tethered studs- ipli bağlantı parçaları).

Yaka, boynun arkasından bir düğme ile fanilaya bağlanıyor ve kravatın üzerinde katı bir şekilde yuvarlak kesimleri arasında ciddi genişliği sahip bir biçimde

duruyordu. Kolasız manşetlerin ufak bir bölümü görünür durumdaydı. 1840’larda bu tarz yaygın kullanım görmeye başlamıştı (Willett ve Cunnington; 1992: 142).

Bu dönemin fanilaları iyi kalite pililer veya işlenerek süslenmiş zengin çizgilere sahiplerdir. Hillington Hall’un Marquis’inin giyimi şöyle tasvir edilmiştir: “muazzam boyutta inci bir iğne, beyaz çiçekli lila renginde saten atkısının uçlarını birbirine bağlıyordu, bu atkı neredeyse fanilasının muazzam işçiliğinin tamamını kapatmakta”. Daha az ciddi durumlar için “pembe çizgili bir fanila giyiyor”¹⁹

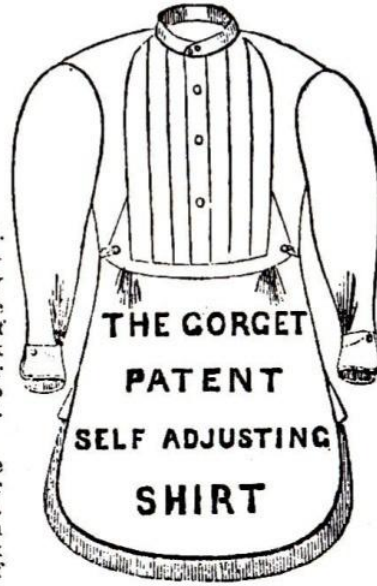
**THE ELLIPTIC COLLAR.
TO FASTEN AT THE BACK.**

WITH PATENT ELASTIC FASTENING.

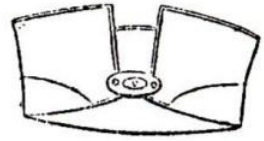
A MOST PERFECT AND EASY FITTING SHIRT, and by a simple invention of the Patentee adjusts itself to all movements of the body, both back and front, either walking, sitting, or riding. Price, including the REGISTERED ELLIPTIC WRISTBAND, 42s. the half-dozen.

The ELLIPTIC 3 fold COLLAR, quite unique, in all shapes, with PATENT ELASTIC FASTENING, 12s. the dozen. The Patent Elastic Collar Fastening can be attached to any Collar, opening back or front. Six sent by post on receipt of 13 postage stamps.

**THE GORGET
PATENT
SELF ADJUSTING
SHIRT**

**THE ELLIPTIC COLLAR.
TO FASTEN IN FRONT.**

WITH PATENT ELASTIC FASTENING

Directions for Measurement

1. Round the Chest, over the Shirt.
  2. Round the Waist, over the Shirt.
  3. Round the Neck, middle Throat.
  4. Round the wrist.
  5. Length of Coat Sleeve, from centre of Back, down seam of Sleeve, to bottom of Cuff.
  6. Length of Shirt at the back.
- The first four measures must be taken Tight.
Say if the Shirts are to open back or front.
If with collars attached (3s. the half-dozen extra)
If Buttons or Studs in Front.
If Buttons or Studs at Wrist.

Şekil 2.25: Gorget tescilli ayarlanabilir fanila, 1853

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 142

Fanilalar sadece akşam davetlere giyilen çeşitlerinde sınıf ayrımını belli eden özelliklerini ortaya çıkarıyorlardı.

1850’lere doğru, öncelerde arkaları ve önleri yuvarlak kesimli olan fanilalar, 1853 tarihli reklamda yer alan parça gibi artık derin bir kıvrım ile üretiliyorlardı (Şekil 2.25). Bu kıvrım 20. yüzyıla kadar varlığını korumayı başarmıştır. Bu parçanın örneklerinden biri, Hereford Şehir müzesinden bulunmaktadır.

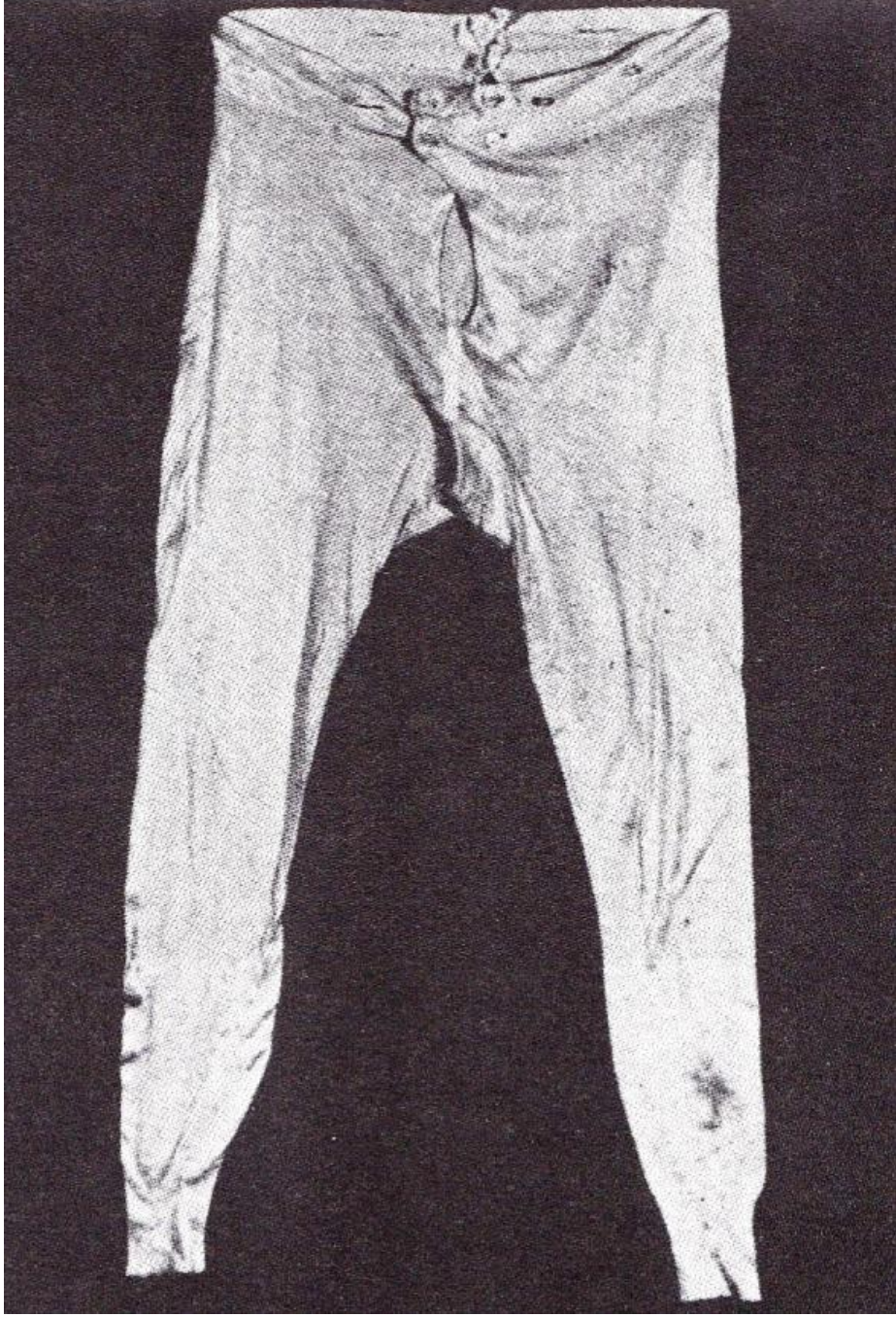
¹⁹ R.T. Surtees, 1844,

Fotoğraf 2.25: Erkek fanilası, 1850-60
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 142

Külotlar (Drawers)

Hereford Şehir müzesinde 19.yüzyıl ortalarına ait bir Drawers varlığını korumaktadır. Bu parça bilek uzunluğunda ve pembe ipek haroşa ile üretilmiştir (Fotoğraf 2.26). Arka tarafın ortasında yer 10 santim uzunluğundaki açıklık iki ipek bağ ile bağlanmaktadır.

Fotoğraf 2.26: Erkek külotu, pembe ipekten haroşo 1850
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 143

İç Yelek (Under-Waist)

Dönemin çizimleri, hafif aşağı kıvrılmış yakalara sahip bir gece fanilası giyildiğini göstermektedir. Ayrıca bileklere kadar uzanan bir geceliğin giyildiğini de tasvir etmektedir. Gece kepleri sıklıkla kullanılıyorlardı, çoğunlukla püsküllü oluyorlar ve işlemeler ile süsleniyorlardı. Beyaz pamukludan örülmüş gece kepleri daha az modaydılar.

2.5.7.2.Kadınlar

İç Elbise (Chemise)

Bu parçalar genellikle muslinden yapılıyorlardı. Günlük kullanım için üretilmiş, 1849 tarihli bu parçanın (Platt Hall, Cunnington koleksiyon) yuvarlak kesimli bir ön kısmı ve öne düşen bir parçası vardır. Koltuk altında gusseler mevcuttur. Sadece bazı parçaların ağlar veya dantelleri ile süslenmiş kenarlara sahip uzun kolları vardır. Bu parçalar genelde dizlere kadar uzanmaktadırlar (Willett ve Cunnington; 1992: 144).

Bir gece davetlere giyilen iç elbise, 1847 tarihli aynı koleksiyon ait olup cambric kumaşında yapılmış, yuvarlak ön açıklığın kenarları dar bir dantel fırır ile süslenmiş ve boyun etrafından dolanan iplere sahiptir; kısa kolların kenarları danteller ile süslenmiş dar bir bant üzerinde toplanmıştır. Ön kısım figüre şekil vermek adına ufak bir gusse ye sahiptir ve etek kısmına hafifçe şekil verilmiştir.

Bu parçaların aşırı sadelikleri, tamamı ile gözlerden saklanan bir parça olmalarının karakteristik özelliklerindedir.

İç Etek (Petticoat)

Mevsime bağlı olarak değişen sayıları çoğunlukla, 4 ile 6 arasında oluyordu. Sadece en dışa giyilen ve ufak bölümlerinin dikkatle gözler önüne serilebildiği parça, dekoratif özellikler barındıran parça idi. Bu iç etekler genellikle cambrieten yapılıyor ve kenarları ince ince nakışlar ile süslendiği gibi, dantel ve kroşe fırırlar ile de süsleniyorlar. bu süslemelerin boyları etek ucundan itibaren 15 ile 20 santim arasında olabiliyorlardı. Bazılar farbala ile süslenmiş oluyordular. Bu dış parçanın altına genellikle muslinden yapılmış sade bir iç etek giyiliyordu iki parçada bele ipler ile bağlanıyorlardı.

İkinci parçanın bir varyasyonu korsaj kısmı olan bir iç etektir, bu parça öncelerinde “slip”(kombinezon en yakın karşılığı) olarak biliniyorsa da, sonralarda “prens iç eteği”(princess petticoat) olarak bilinmeye başlayacaktı.

İç etek altına da diz uzunluğunda sert malzemelerden yapılmış diz boyu, en dikkate değerlerinin “krolin”(crolin) olarak adlandırıldığı, atkılı bezden veya yünden örgüden yapılan parçalar giyilmekteydiler. Bu sözcük yunanca saç anlamına gelen

sözcükten türemiştir ve bu parçayı daha sonra yerini alacak olan “yapay krolin”(artificial krolin) veya “kafes krolin”(kafes krolin) den ayırmak gerekmektedir.

Zaman zaman uzun muslin ve dizlere kadar kırılmış bir parça krolinin yerine kullanılmakta idi, bu parçalar kubbe şeklini sağlamak amacı ile giyiliyorlardı. Bu periyodun sonlarına kadar “sertleştirilmiş iç etek (stiff jüpon) hala kullanılıyor olsa da her boyuttan gerileme gösteriyor”du.(1852) iç çamaşırlarının ağırlıkları desteklenemez hale geliyorlardı ve eteklerin boyutları çoğunlukla, giyilen elbisenin eteğini krolin ile aynı hizaya getirerek veya kenar kısımlarına elbisenin eteğinin birkaç kıvrımı eklenerek sağlanıyordu.

Fotoğraf 2.27: (solda sağa) Krolin iç etek 1840- 1850: İç elibise(chemise) 1849 tarihli: Kadın camisole'si arkadan ilikleniyor.

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 146

1850'lerde içleri doldurulmuş iç etekler, soğuk havalarda giyiliyorlardı. Aynı dönemde parlak renklerde, özellikle, kızıl iç etekler modası da başlamıştı.

İç Yelek (Camisole)

Bu yeni parça 1840'larda ortaya çıktı ve çoğunlukla “waistcoat” (yelek veya jile) ismiyle anılıyordu. Beyaz muslin kumaşlarında yapılan bu parça bedeni saracak şekilde üretiliyor ve korsenin üstünü kaplıyordu. Dolayısıyla eski iç elbiselerin ve korselerin kazara görünmesini engellemek amacı kullanılmaktaydı. Çift göğüslü “Angola Yeleği” soğuk havalarda giyiliyordu.

Yelek (Vest)

“Bayanlar için merinos yeleği” reklamı 1847’de yapılmıştır. Fakat görünüşe göre genç bayanlar bu parçaların bellerinin ölçülerini artıracakđı gerekçesiyle giymekte pek istekli değillerdi.

Göğüs Güzelleştirici (Bust Improvers)

1840’lara ait bir reklam bu araç hakkında bilgi vermektedir: Tescilli göğüs güzelleştiriciler, hava geçiren malzemeden yapılmıştır. şimdiye kadar kullanılan pamuklu ve yünlülere oranla ciddi bir gelişme göstermiştir. Kadınlara özel, güzellik merkezinde, kadınların bellerine baskı ve sıkma olmadan yuvarlaklık katmaktadır (Willett ve Cunnington; 1992: 148).

Handbook of Beauty (Güzelliğin rehberi), “limon göğüsler ve birçok farklı doğanın bahsettiklerini güzelleştirmek için tasarlanmış aracın” altını çiziyordu.

Külotlar (Drawers)

Külot giymenin amacı Handbook of the toilet’de (Kadının soyunma odası rehberi) şu şekilde tasvir edilmiştir: “*Külot giymek kadınlar için, normalde kullandıkları giysilere oranla, birçok hastalığa ve soruna karşı sayısız avantaj içerir. Fransa’da külotlar kadınların olağan giyimlerinin ayrılmaz parçalarıdır, bu sebepten İngiliz kadınlarının yaşadığı birçok probleme maruz kalmazlar*”.

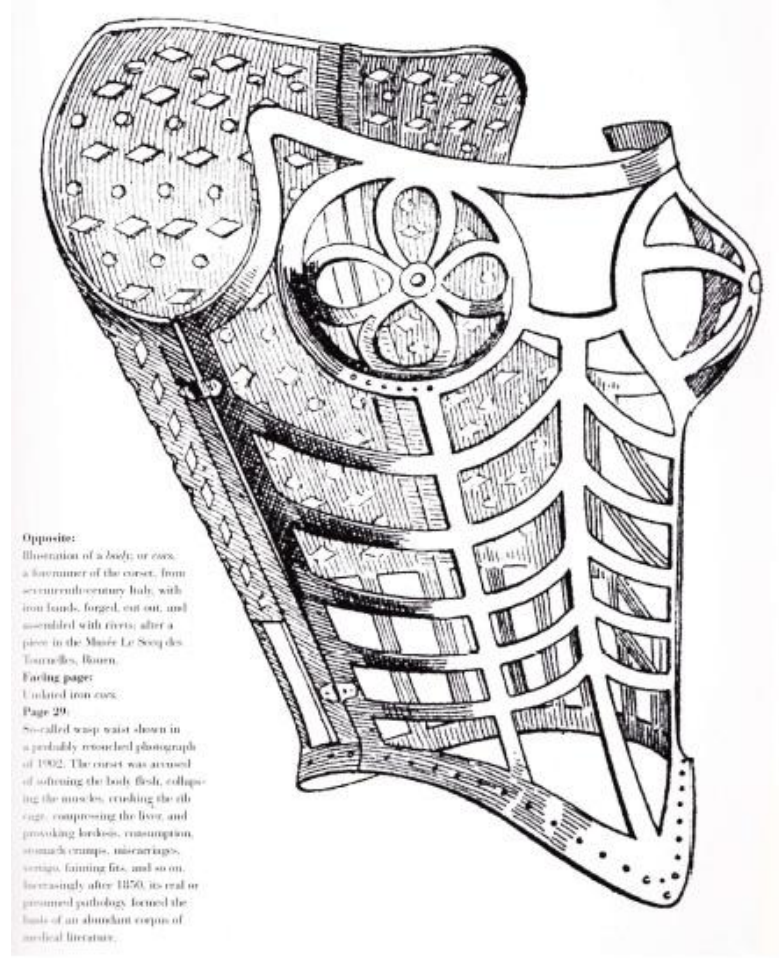
1840’larda dizlere kadar uzanan bu parçalar fazlasıyla sade olsalarda, bir sonraki on yılda giderek süslenmeye başlayacaklardır. Merinos yünü yelekler ve külotlar bu dönemin diğer yarısında, kışın kullanım görmeye başlamıştır.

Korseler (Corsets)

1847’lerde korseler, içlerine elastik iplikler eklenmiş malzemeler ile üretilmeye başlanacaktır. Sürekli genişleyen etek boyu, ince bellerin çekiciliklerini ellerinden almıştır. Bu korselerin yerine kullanım görmeye başlayan “Amazon korsesi”, elastik ipleri sayesinde her türlü bedene göre şekle giriyor ve gizlenmiş bir kablo yardımı ile 7,5 santimetreye kadar kısalabiliyordu.

Ön kısımlarından iliklenen korseler “büyük fuarda” (Great Exhibition) 1851’de görücülerin karşısına çıktı ve zaman içersinde en çok kabul gören model halini aldılar. 1840’ların gündelik korselerinin omuz askılar mevcuttu ve göğüslere

göre şekillenmişlerdi. Gelecek 10 yıl içinde ise göğüs şekilleri ve askılar ortadan kayboldular.

Şekil 2.26: Korseler, 1844-66 (Chenoune, 1985)

Kaynak: Hidden Underneath a history of lingerie, Farid Chenoune, Helmut Newton, Monte carlo, 1985,s:25

Tarlattan (Bustle)

Bu parça artık sadece arka kısma has bir şey değildi. Belin etrafını sararak eteklerin kubbe görünümünü sağlamak amacı ile üretiliyorlardı (Şekil 2.27).²⁰

“Muazzam çeşitlilikte elbise güzelleştiriciler” (1849) daha zarif bir, tarlattan (bustle) ismi olarak kullanılmaya başlanmıştı.

1854’te tarlattanın hala reklamı yapılmaktaydı fakat kısa bir süre sonra “kafesli krolin ile yer değiştireceklerdi.

²⁰ : Hidden Underneath a history of lingerie, Farid Chenoune, Helmut Newton, Monte carlo, 1985,s:25

Şekil 2.27: Tarlatan, 1844 Daumer'den sonra
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 150

Gecelikler (Nightcloths)

Gecelikler genellikle muslin kumaşında yapılıyorlardı. Boyun kısımlarında ve ön açıklığın kenarlarında firfırlara sahiptiler. Bir gece kepi de kullanılmaktaydı. Bu kepler kafalara bebek boneleri gibi oturuyorlardı ve çenenin altında bağlanmaktalardı. Kafa kısımları ve kenarlar zaman zaman firfırlar ile süslenebiliyordu. Bu zamana kadar tüm bu parçalar el yapımıydı, fakat 1851'de hazır üretilmiş gece kepleri reklamlarına daha sık rastlanmaktadır.

Geceliklerin danteller ile süslenerek "çekici" kılınma fikri en azında yaşlılar için, bir yozlaşma sembolüydü. İngiliz kadının yüksek ahlakına aykırı görülüyordu.

2.5.8. 1857-1866 Arasında İç Çamaşırı Gelişimi

İngiliz kostüm tarihi boyunca bu 10 yıl, belki de tüm yıllar arasında en muazzam öneme sahiptir. İngiltere çıkışlı tamamı ile yeni bir fikir, kendini hissettirmeye başlıyordu. Rahatlık ve konforun, sınıf ayrımı adına kurban edilebilecek şeyler olduğu varsayılan fikir, bu yıllardan önce moda dünyasını şekillendirmişti.

Modayı fiziksel ihtiyaçlara göre şekillendirme fikri ciddi bir yenilikti. Garip bir ironidir ki, modanın insanlar üzerinde bükülmez bir iradeye sahip olduğu bu zamanda, iki cinsiyetten insanlar ona karşı atağa geçiyorlardı.

Sıkı korseler içinde hareket edemeyen iyi yetiştirilmiş beyefendiler ve kat ve kat eteklerin ağırlığı altında ezilmeye mahkûm edilmiş hanımefendiler, bir etiketin yükü altında acı çekiyorlardı. Sosyetenin katı kurallarının ardında, işçi sınıfından insanlar hareket özgürlüğüne sahiplerdi.

Bu 10 yıl bir terzilik devrimine imza atmıştır. Dönem başından sonuna kadar varlığını koruyan, yüzeysel bir değişim fikri sadece erkekleri “Tweedside” (takım elbisenin öncüsü) rahatlatmıştır. Kadınlarda ise kroket sahalarında, “walking dress”(yürüyüş elbisesi) formun etki edeceği biliniyordu.

Erkeklerin korselerinden kurtulmaları, kadınların “kafes”lerinden kurtulmalarından birkaç yıl önce gerçekleşmiş gibi gözükmektedir.

Karakteristik olarak bu kısıtlamalardan kurtulmak önceleri rahat ve resmi olmayan koşullar ile sınırlı gibi gözüküyordu. Tweedside ve yürüyüş elbisesi sadece kırsal alanlarda giyilebiliyordu. Pratikte bu durum kıyafetler arasında, “kırsal” ve “şehir” olarak bir ayrıma sebep olmaktadır.

Dar kesimli pantolonlar 1861 yılında ortadan kalktılar ve pantolonların bacak uzunluklarını 44 santim uzatarak, bacakları tüm çekicilik unsurlarından mahrum bırakacak şekilde boru şeklini aldılar.

Bu gayri resmi tarzlar bir süre sonra “spor kostümlere” dönüştüler. Erkekler golf pantolonu, kadınlar ise şahane çoraplar ve kısaltılmış etekleri tercih ediyorlardı.

Bu heyecanlı dönemin başka bir sıra dışı olayı ise, kadınlar için renkli iç çamaşırları üretilmesiydi. Bu parçaların özgürce gösterilmeleri, iffet taslama durumunun prensiplerini şaşkına çeviriyorlardı.

1860'ta kimyasal boyalar üretilmeye başlanmıştı. İlk örnekler solferino rengi ve magentaydı. Magenta bir süre sonra "renklerin kraliçesi" olarak anılmaya başlanacaktı.

Dikiş makinalarında ortaya çıkmaya başlamıştı. 1866'larda, "*bu günlerde fazlası ile süslenmiş iç çamaşırları günahkârların işleridir; bir genç bayan, büyük ihtimalle çamaşırcısından başka kimsenin kolay kolay görmeyeceği iç çamaşırlarını süslemek için aylar harcamakta*" tabiri ile, toplumsal yüzeyin altında gerçekleşen bu büyük değişimler otoritelerden ciddi tepki alıyorlardı.

Popüler ilgi krolin üzerine yoğunlaşmıştı. Bu parçalar tasarımlarıyla ilk başlarda Albert Hall'u ardından büyük pramiti andıran şekillere bürüneceklerdi. Fiziksel tehlikeleri mevcuttu, krolin giyen birçok kadın dikkatsiz bir şekilde ateşe yaklaştıkları için yanarak can vermişlerdi.

18. Yüzyılda hareketli Victoria döneminde bu parçalar dışarıda tahammül görmüyorlardı ve krolin modası yavaş yavaş tüm sınıflara yayılıyordu.

1859 yılında Sheffield'ın her hafta yarım milyon krolin halkası ürettiği söyleniyordu.

Bir nesil boyunca etekler ve iç etekler giderek büyüyorlardı. Krolinde bu büyümenin doğal sonucundan etkilenmişti. Bay Laver, Taste and Fashion (Tarz ve Moda) adlı eserinde, krolini yürürken sallanması veya merdivenleri çıkarken yukarı kaldırılması durumunun aşırı derecede baştan çıkarıcı olduğunu yazmıştır. Kadın modası için değişmez bir kural olarak, sosyal farklılık ifade etmek amacı ile ortaya çıkmış bir parça, genel kitle tarafından kullanılmaya başladığı anda, fonksiyon olarak cinsel çekicilik unsuru kazanmıştır.

Bir cinsel çekicilik aracı olarak krolin, giyen kadın için sayısız olanak sağlamaktaydı. Bu bayanlar, bir bileği bir an görmenin bir ayrıcalık olduğunu düşünen bir kitlenin duyarlı oldukları yanlar üzerinde oyun oynuyorlardı. Kızıl külotların bir anlık görüntüleri, bir boğaya kırmızı bayrak sallamak gibiydi.

Giyen kişiye sağladı avantajlar, dezavantajlarına göre çok daha fazla idiler. Daha öncesinde hiçbir iç çamaşırı bu denli sosyal bir güce sahip olmadı. Bu parça kadının dünyasını büyük oranda genişletip, cinsel çekicilik seviyesi muazzam oradan genişletmiştir.

Krolinler, korselerin fonksiyonlarını gölgede bırakıyorlardı. 1850'lerde sıkı korse modasının nasıl çöktüğüne ve dolayısıyla kafesin öneminin nasıl giderek artığına şahit olunmuştur.

Korse eski sıklığına kavuşmuş ve hatta iki katı güçle geri dönmüştü. Fazlası ile saygı değer English Women's domestic Magazine (İngiliz kadının ev dergisi)'nden öğrendiğimiz kadar ile 1866'da yatılı okullara giden kızlar için korselerin zorunluydu. Pazartesileri kadın öğretmenler tarafından giydirildikten sonra cumartesi günü temizlik amacı ile üzerlerinden çıkarılana kadar, kızlar bu giysiler ile eğitimi görüyorlardı. Bu yöntem ile 58 santim olan bir bel 33 santime indirilebiliyordu (Willett ve Cunnington; 1992: 159).

Korselerin narsisist bir çekicilikleri vardı. Yürüyüş giysilerinin kısa kesimli etekleri ve iç etekleri giyilirken ise, korselerin sınırlamalarına ve sıkı bağlarına zit olacak şekilde bir özgürlük içgüdüğü hâkimdi.

Korse konusunda hevesli biri şu durumu ifade ediyor: *“Herkes ince bir belin muazzam bir edinim olduğunu kabul etmelidir; sıkı korselerin sözde şeytani yanları palavradır. Bana göre bu durum harikulade, doğanın üzerinden yaratılan bu etkiyi gözlemlerken başka hiçbir şeyden duymadığım kadar gurur duyuyorum.”*

Krolin üzerine giyilen “hitch up”(yukarı çekilmiş) elbise 1857 yılında ortaya çıkmıştı. Özgürlük ve kısıtlama şaşırtıcı şekilde kombine edilmiş olmuşt.

2.5.8.1.Erkekler

Fanilalar (Shirt)

Resmi giyimde, ceketlerin önü birkaç düğme veya bağlama parçasını açıkta bırakacak kadar açıktaydı. Geniş bir kravat bu açıklığı büyük oranda kapatmaktaydı.

Yakalar artık yanaklara kadar uzanmıyor, bunu yerine çene kısmında son buluyorlardı. Dolayısıyla kafa ve boyun daha rahat hareket edebiliyordu.

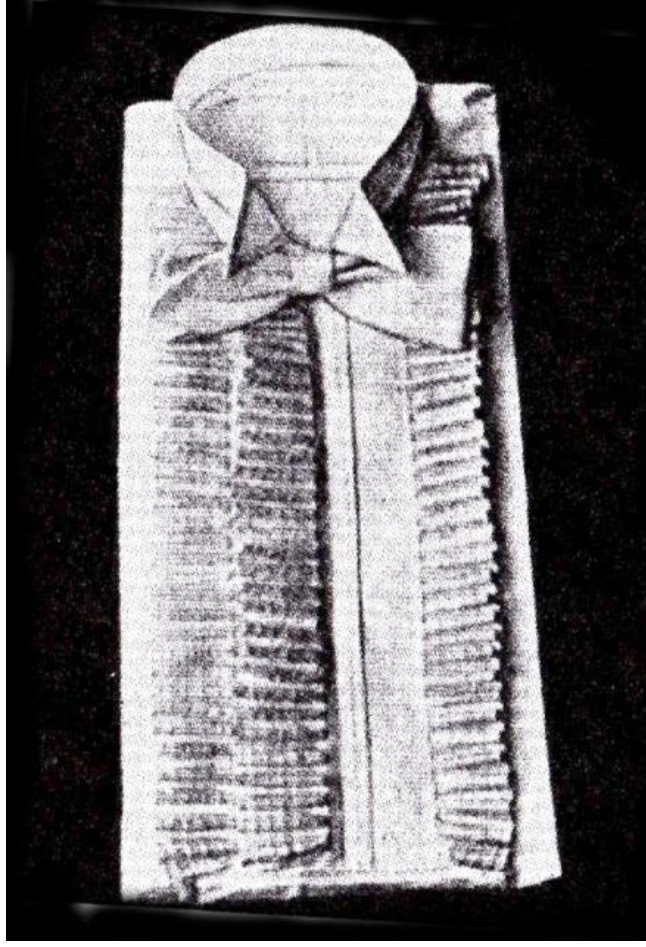

Fotoğraf 2.28: (solda) Erkeğin gece fanilas 1850-60 arası; (Sağda) erkeğin gece kıyafeti fanilas- 1860-70 (Willett ve Cunnington; 1992: 160)
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:158

Bu parçanın bir örneği, Hereford şehir müzesinde bu gün hala bulunmaktadır. Bu fanila iyi kalite ketenden yapılmış, 78 santi metre ön uzunluğa, 93 santimetre arka uzunluğa ve 93 santimetre genişliğe sahiptir. Ön kısmı hafifçe kolalanmıştır ve çift ön panele sahiptir. Bu paneller 3 inci düğme tarafından kapatılırken, boyun kısmın iki düğme ile kapatılmaktadır. Kollar gussesiz, “psikopoz” tarzı kesimli ve 33 santim genişliğindedir. Manşet kısımları dar olup, başlangıç ve kenarlarında ikişer düğme ile iliklenmektedirler.²¹

²¹ R. T. Surtees: Ask Mamma ,1858

Fotoğraf 2.29: Gece kıyafeti fanilas, yaka ve papyon ile birlikte, Welch, Margetson ve Co. Tarafında 1860'da üretilmiş

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:160

Döneme ait birçok fotoğrafı inceledikten sonra, dönemin beyefendilerinin fanila ve yakalarının ciddi çeşitlilik içerdiği görülmüştür. Bay Disraeli'nin, birçok parlamento üyesi ve profesyonel gibi, aralarında açıklık olan çeneye kadar ulaşan yukarı bakan yakaları tercih ettiğini ve tek burgulu düz bir papyon kullandığı görülmektedir. Sanatçılar ve yazarlar düşük iki uçlu yakayı tercih ediyorlardı.

Erkeklerin fanilaları, uzun ve ya yarım kollu, kahverengi pamuklu, filtekoz, bürümcük, mavi, pembe veya şık çizgili imparator pamuğu, doğal, kırmızı veya süslü renklerde merinos gibi biri sürü malzemedan yapıldıkları bilinmektedir. Yazın tercih edilen kumaşlar bürümcük merinos veya Hindistan bürümcüğüydü. Kışın ise koyunyünü veya kaşmer kumaşlar tercihler arasındaydı.

Askılar (Braces)

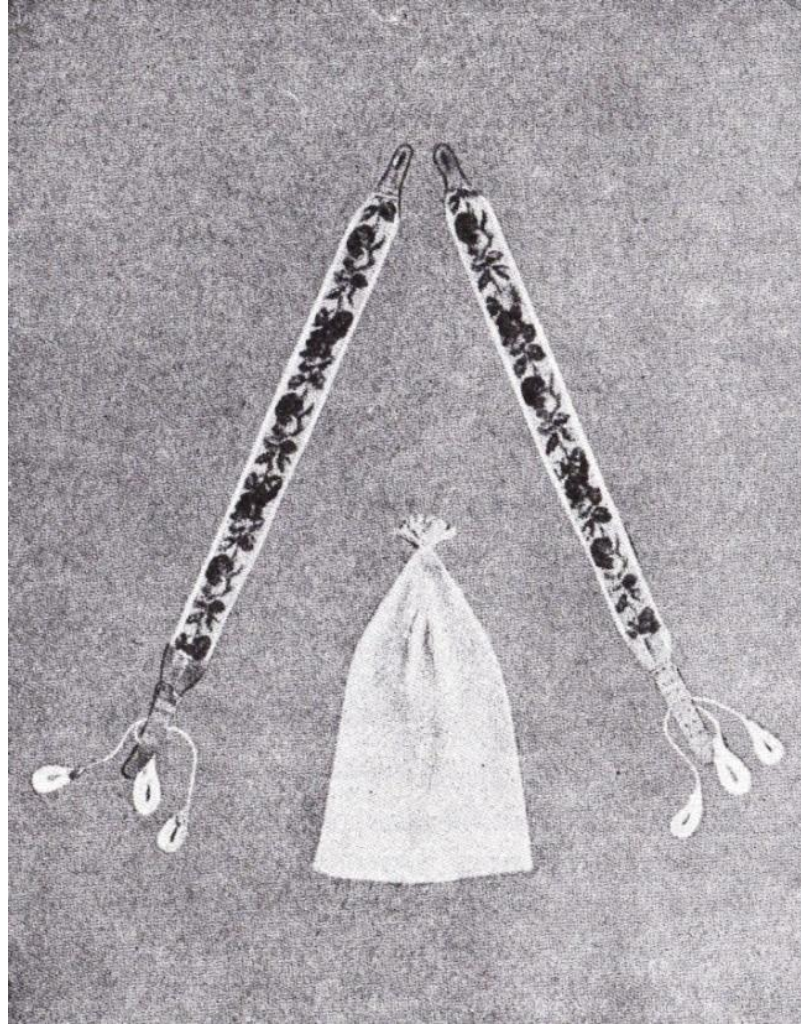
Bu periyod sırasında, Berlin yünü ile işlenmiş zengin renk çeşitliliğinde pantolon askıları dikkat çekmektedir.

Bu parçalar ile ilgili en dikkat çekici şey renklerinden ziyade, genç bayanların bu parçaları alıp işledikten sonra, karşı cinse hediye olarak vermeleri idi.

Fransız moda levhaları, ara sıra “spor” için giyinmiş beyefendilerin, dar bir bel bandı üzerine kıvrılmış pantolonlarını içermekteydi. Bu beyefendiler pantolon askıları takmıyorlardı.

Gecelikler

Bu parçalar göze çarpan bir değişiklikten geçmişe benzemiyorlardı. Yazarlar bu parçaları tarif etme konusunda isteksizlermiş gibi gözükülmektedirler.

Fotoğraf 2.30: İşlemeli pantolon askılar, 1850; bir erkek gece kepi, 1800-20
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:162

2.5.8.2.Kadınlar

İç Elbise (Chemise)

İç elbiseler formlarını aynen korumuşlardır. Cunnigton koleksiyonundan bir parça, 1857 tarihli, bir önceki nesilin parçalarından neredeyse ayırt edilememektedir. Muslin veya keten en yaygın kullanılan parçadır. 1864’lerde bazen kızıl pamuklu desenler ile süslenmektedirler.

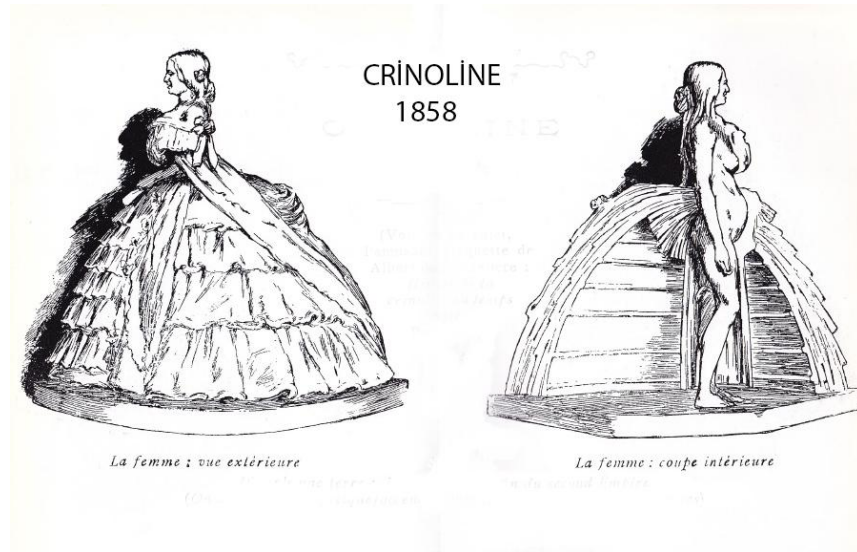
Korseler (Corsets)

1860’larda elbiselerin bel bölümlerinin kısılması ile birlikte korselerde kısaldı. Renkli korselerin tercih oranları giderek artmaktaydı (1862).

Fransız tarzı üretilen korseler, elastik beyaz ipekten oluşan parçalar ve açıklıkları ve çok az kemik barındıran beyaz şeritlerden oluşuyorlardı. Yeni model sayesinde, “*figürü muazzam bir şekilde gelişmiş, incecik beli olsa da, bir yılan gibi kıvrak*” benzeri ifadeler yazarların belirli tip kadın kahramanlar için sık kullanılır olmuşlardı.

Krolin (Crinoline)

Bu isim, “yapay krolin” veya “ kafes iç eteği” gibi parçalar ile o denli bağdaştırılmıştıki, bu noktadan sonra metal veya balina kemiği gibi maddeler ile sertleştirilmiş her türlü iç etek için bu isim kullanılmıştır.

Şekil 2.28: Krolin halkaları, 1858

Kaynak: Corset and Crinolines, Norah Waugh, 2004, New York.

Bu parça 1856'da "Parisli Eugenie Jupon İskeletli iç etek" (Parisian Eugenie Jupon Skeleton Petticoat) ismi ile anılıyordu. Bir sonraki yılın başlarında ise balina kemiği kullanılmamaya başlandı.²²

1860'lara kadar gün içinde krolinler altışar hilal şeklinde parçalar, gece giyilen parçalar ise sekize kadar çıkan sayılarda hilal şeklinde metal parça içerebiliyordu. Bu parça tüm kariyeri boyunca sayısız, şekil ve malzemede varyasyonları üretilmiştir. 1857'den 1859'a kadar şekiller kubbe şeklindeydi. Ardından giderek piramide benzer bir şekle dönüşmeye başladılar. 1862'de bu parçalar ön kısımlarda düz hale gelmişlerdi, arka kısımları ise şişkin bir yapıdaydı.

1866'da parçanın kasasının arka kısmı şeklin ve hilal şeklinde metal parçalar içerirken ön kısmı düz ve bu metal kısımlar olmadan üretiliyordu.

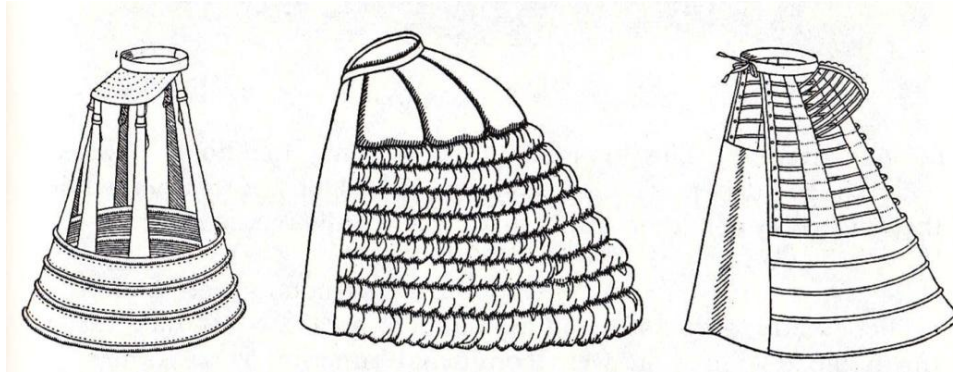
"Sansflectum" adı verilen bir parça halkaları sumatra zamkı ile kaplıydı, dolayısıyla yıkanabilirdi. (Şekil 2.28).

1866'ya kadar birçok kadın farbaralı iç etekler için, krolinden kurtuluyor, kıvrılan krolinler tercih ediyorlardı.

Diğer İç Etekler (Other Petticoats)

Krolin kat ve kat iç etek giymeyi gereksiz kılan bir araçtı. Eteğin altına, krolinin üstüne, işlemler ile süslenmiş bir iç etek giyiliyordu (Şekil 2.29). 1862'ye kadar bu etekler sıra sıra farbara ve fırfırlar ile süsleniyorlar.

"Taç" tarzı krolinin sağlık için daha iyi olduğu gibi, ekonomik, zarif ve ahlaklı olduğu söyleniyordu.

Şekil 2.29: Reklam afişi "aşk tanrısı ve krolin"den, 1858.

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:165

²² Corset and Crinolines, Norah Waugh, 2004, New York

Kullanılan malzemeler, sof, kaşmir, flanel, tafta, alpaka ve ipekti. Gün içinde alpaka yaygın kullanılıyordu.

1866'ya doğru krolin malzemelerinden yapılan iç etekler kafesli yapıların yerini almıştı ve renkli çizgili iç etekler sıklıkla kullanılıyorlardı.

Yelek (Vests)

Bu parçalar yüksek yakalı, kısa ve uzun kollu türleri mevcuttu. Kullanılan malzeme ise merinos ve flaneldi.

Külotlar(Drawers)

Kadınlar, kışın enfes kızıldan yapılmış flanel külotlar giyiliyorlardı. "Knickerbocks"lar (külot için o dönemde kullanılan isim) dizlerin hemen üstünde elastik malzemeler ile tuturulmaktaydılar. Bahçe işleri ile uğraşan insanlar bu parçaları fazlası ile kullanışlı bulacaklardı (Fotoğraf 2.31).

Fotoğraf 2.31: (aşağıda) İç etek Borderie Anglaise kenarlı; Aşağıda kadın külotları- 1870-80
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:167

Gece Elbiseleri

Geceliklerin etek kenarları 2-2,5 metre arası olmaktadır. Bu parçalar çoğunlukla muslinden yapılıyor, yakaları, manşetler ve önler işlemler ile süslenmiş olarak ortaya çıkıyorlardı.

Gece kepleri eski zamana ait bir moda olarak görülmekteydi.

Cepler (Pockets)

Eteklere ait ceplerin yanında, eski usul takıp çıkarılabilir ceplerde krolinlerde, bele bağlanarak zaman zaman kullanılmaktaydı. 1857’de şu tip bir reklama rastlamaktayız “*tescilli güvenli demir yolu cepleri*”. Bu parça bu yüzyılın sonlarına doğru sık sık seyahat eden insanlar tarafından kullanılmaktaydı.

2.5.9. 1867-1882 Yılları Arasında İç Çamaşırı

Bir önceki dönemin kapanışına damgasını vuran devrimsel nitelikteki dalgalanmalar durulmuştu.

Fiziksel özgürlük için ortaya konan talep giderek daha da fazlaydı. Bu istek sadece kırsal alanlarda etkili olacaktı. Şehirlerde, çok daha katı bir kontrol uygulama görecekti.

Erkek kostümlerinin birbirinden güzel renkler ortadan kalkarak, tarzları karanlık bir ciddiyette bürünecekti.

“Ketenlerinin” (iç çamaşırı, burada fanila anlamında) ince detayları hala görülebilirdi. Fakat bu parçaların incelikli detayları sadece “düzgün” eğitilmiş başka bir beyefendi tarafından fark edilebiliyordu. Katı ve dik, çenelerini sıradan halkın üzerinde tutan yakalar, tekrar moda olmuştu ve sosyal sınıfı simgeliyordu.

Cinsiyetler arasındaki zıtlık muazzam boyutlardaydı. Kadın kıyafetleri çekici renk bileşimleri ve kıvrımları içeriyorlardı. Bu dönem, aşırı erotizm içeren, genellikle 15 ila 20 yıl süren ve genelde kadınların gösterişsizlikleri ile sonuçlanan dönemlerden biriydi.

1875 tarihli bir moda dergisi şöyle bir açıklama yapıyor “*moda dünyasında şu an yaygın olan aşırı lüks modası, birçok kadının koca avında olması ve bu sebepten ekstra çekicilik arayışında olmak istemeleri yüzündendir*”.

Krolin ile birlikte gelen iç çamaşırlarının dürüstçe sergilenmeleri artık düzgün bir davranış olarak görülmüyordu. Kadınların her taraflarını kapatan parçalar çekici kılınmaya çalışılıyorlardı. Bu durumda iç çamaşırları önemli bir rol oynuyordu.

Doğanın bahsettiklerini şekillendiren korseler ve tarlatanlar, öne çıkan parçalar halini aldılar. “İyi şekilli göğüsler, ince bir bel ve geniş bir kalça aranan figür” halini aldı. Bir süre boyunca yükselişe geçen sürünen etek (Trailing skirt) moda olduğunda şaşırtıcı derecede karmaşık bir yapı ortaya çıkardı.

İç çamaşırları arka tarafta toplanır olmuşlardı. Giyenler sanki her an sarmalandıkları parçaların içinden çıkacakmış gibi gözüküyorlardı. Dönemin kapanışına doğru, bu yükler ortadan kaldırılarak, sıkıca sarılmış giysiler, neredeyse Regency dönemin olduğu kadar ince iç çamaşırları gerektiriyorlardı (Willett ve Cunnington; 1992: 170).

Geçmiş yıllarda ustaların bir sanat eserine dönüştürülmüş parçalar, zaman içerisinde sade ve saf bir moda ile yer değiştirdiler.

İpek ve dantel gibi pahalı malzemelerin kullanılması kabul görür olmuştu. Bu dönem vücudu şekillendiren iç çamaşırı çeşitlerine şahit olundu. Renkli ipek yelekler ve gecelikler gizlice üretildiler.

İç çamaşırlarının çekicilikleri öylesine kabul görmüştü ki, 1875’de, giysiler bu iç çamaşırlarını taklit ediyor gibi gözüküyorlardı. “Curiasse modası” kızların korseleri ve iç eteklerini giyip, elbiselerini unutmuşlar gibi bir izlenim sağlıyordu.

2.5.9.1. Erkekler

Fanila (Shirt)

Şehir içinde giyilen fanilalar, ön alt çizgileri arkalarına göre 2.5 santim kısaydı ve beyaz ketenden yapılıyordu. Manşetleri ve yakaları eskisine göre çok daha fazla kolalı üretiliyordu.

Resmi gün içi giyilen fanilaların yakaları, yukarı bakan dar V şeklinde açıklıklara sahip oluyorlardı. Bu uçlar hafifçe dışarı dönük oluyorlardı. Bay Gladstone tarafından fazlası ile övülen bu yakalar, tarihe “Gladstone Yakaları” olarak geçeceklerdi.

Fanilaların önleri 1870’lere doğru düz hale geleceklerdi. Gece kıyafetleri ile giyilen fanilaların yakaları, dar ve kanatlı yakalar ile dar ve beyaz bir papyonla süsleniyordu. Eski firfırlı fanila önleri artık hizmetkâr tarafından kullanılıyorlardı. Bir nesilin giysileri, diğer nesilin üniformaları haline gelmişti.

1860'dan itibaren Fransız cambric, günlük fanilalar için kullanılan kumaş haline gelmişti. Amerikan iç savaşının etkisi ile pamuk pahalalmıştı bundan dolayı tüm fanila için keten kullanılmaktaydı.

1860 ile 70 arasında fanila önlerinde eski 5'li lere oranla, 7'li, 9'lu, 11'li ve 13'lü pilili ile kullanılıyorlardı. Göğüs parçalarının önleri bu dönemde yeleklerin açıklıklarına uygun olarak yapılıyordu.

Renkli gün içi giyilen fanilalar göğüs kısımlarında ve manşetlerinde renkli çizgilere sahipti. Ayrı manşetler, bir süre sonra düz manşetlere, ardından da kıvrılan manşetlere dönüştüler (Willett ve Cunnington; 1992: 173).

Temelde kolay takıp çıkarılabilmeleri için hilal şeklinde bağlantı parçaları 1869'da ortaya çıktı.²³

Yelek (Vest)

Genellikle yünle örülmüş, kalçalara kadar uzanan, dar bir yaka çizgisine sahip olan bu parçalar, dört düğme ile ilikleniyorlardı. Kollar, yünle örülmüş manşetlerde son buluyorlardı.

Külotlar (Drawers)

Yünle örülmüş bu parçalar, bilek uzunluğunda oluyorlardı. Ön kısımlarındaki açıklık dört düğme ile kapatılmaktaydı. Knickerbockers takımı ile birlikte, kısa yün külotlar giyilmekteydi.

Gecelikler (Nighthcloths)

Bu parçalar ya bileklere kadar uzanıyor ya da dizlere varan bir gece fanilas oluyordu. Gece kepleri, gençler arasından artık kullanılmıyorlardı.

2.5.9.2.Kadınlar

İç Elbise (Chemise)

Genellikle Cambric, keten veya muslinde yapılan bu parçaların dar boyun ve kol bantlarında ve ön açıklıklarının kenarlarında kırpmalar ile süsleniyorlardı. Bu

---

²³ The Tailor and Cutter,1895.

parçalar düğmeler tarafında ilikleniyorlardı. Ön kısımlarının kenarlarında farbaralar ile de süsleniyorlardı.

Fotoğraf 2.32: Kırmızı flanelden yapılmış iç elbise ve külotlar(haroşa etek çizigisi ve bilek kenarları ile) Massacuhsets 1880

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 175

1876'da, iç elbiseler, figürü destekleyecek şekilde göğüslerin şekillerine göre dikiliyorlardı. İç çamaşırları hiçbir çağda görülmediği kadar lüks bir hava kazanmıştı. En ahlaklı bayanların bile iç çamaşırları artık gerçek dantelleri ile süslenmiş farbaralara, fırırlara ve işlemelere sahiplerdi.

1882'de cambric, patiska, nansuk ve kırılmış dantel ile üretilen parçalar tarz olarak görülüyordu. Kumaşlar genellikle belde ve kollarda toplanıyorlardı. Kolları olmayan prenses iç elbisesi 1.80 genişliğinde, aşağı çizgisinde farbara oluyordu ve bu parçanın derin bir korsa bölümü mevcuttu.

Külotlar

Eski form varlığını koruyordu, fakat 1868'de dizlere kadar uzanan 5 veya 6 pliye ve danteller ile süslenmiş kenarlara sahip külotlar kullanım görmeye başlamışlardı.

1876'da yeni külotlar dış tarafında bir parmak uzunluğunda bir açıklık ile üretiliyorlar ve bu açıklık 3 tane düğme ile kapatılıyordu. Bu parçalar, tamamiyle ayırık bacaklara sahip parçaların ortadan kalkmasına sebep olmuşlardı. İpek ve ya

Flanel (Fotoğraf 2.32) genellikle kullanılan malzemelerdi. 1877’de fular bile takamayan kadınlar, cambric külotları altına bir de flanel külot giyiyorlardı.

Kombinezonları (Combinations)

1877 yılında “iç elbise ve külotları kombine etme modası” ortaya çıkıyordu. Bu parçaların ya ön ya da arka açıklıkları oluyor ve bazıları yüksek yakalı uzun kollu olarak üretilmekteydiler. Zaman zaman kalçaların etrafında 3 er düğme oluyor, bu düğmelere iç etekler bağlanıyorlardı.

Kullanılan malzemeler, keten, merinos, patiska, krem rengi ve pembe yıkanabilir ipeklerdi. 1878’e kadar kombinezonlar kullanılmaktalardı. Bu parçaların fonksiyonları arzulanan giyim parçalarının amacı gizlemek değil, aksine var olanı ortaya çıkarmak gibi gözüküyordu.

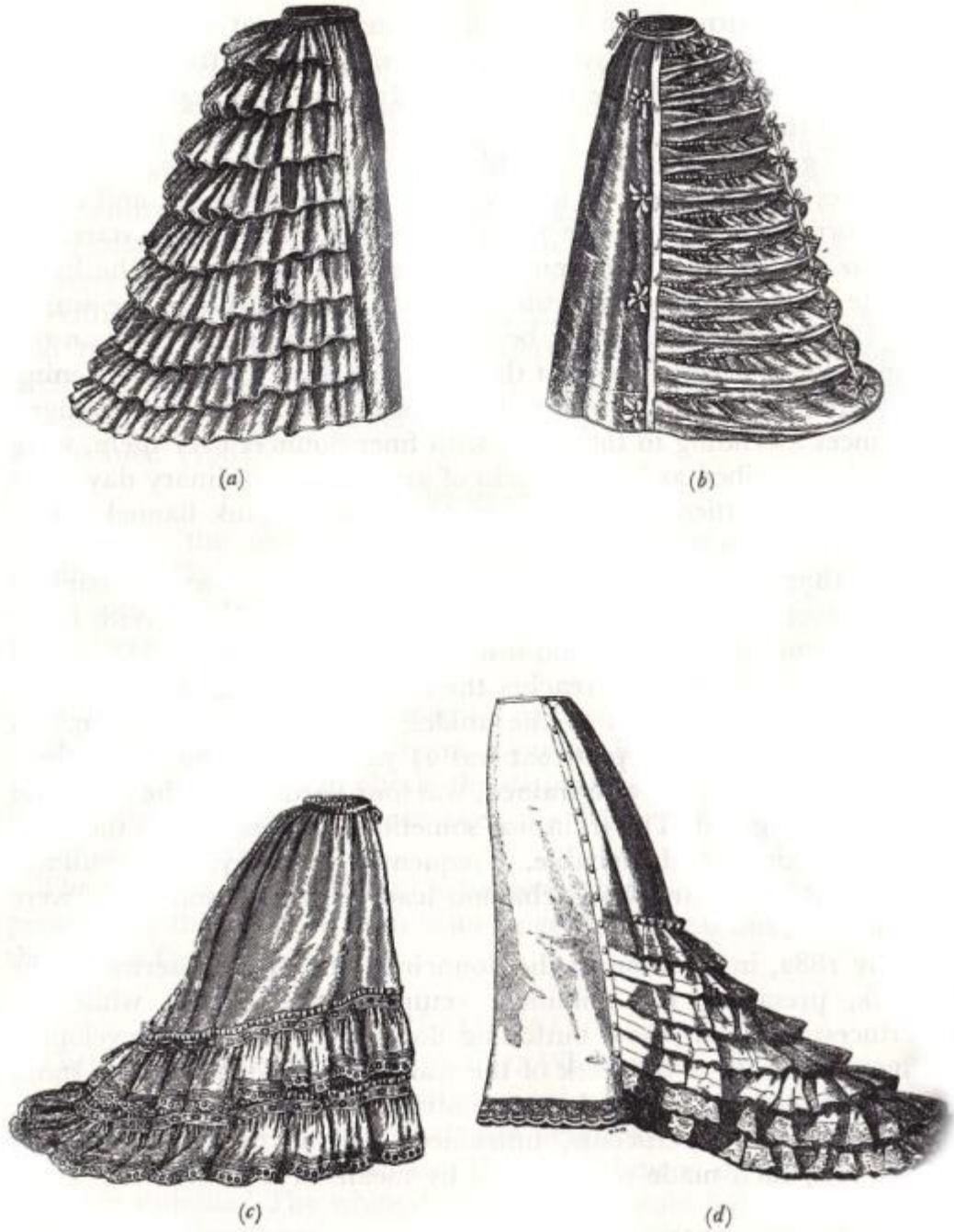
İç Etekler (Petticoats)

Renkler giderek daha az saldırgan bir hal alıyordu. 1867’de şu yorum yapılmıştı: “*Sokaklarda hiç bu denli fazla sayıda kırmızı iç etek gördüğümü hatırlamıyorum*”. Bir sonraki sene ise beyaz iç etekler kabul gören türler haline alacaklardı.

Tarlatanın dönüşü ile birlikte beyaz iç etekler hemen tarlatanın altına çekme ipleri sayesinde çekiliyorlardı. Moren ve ya at kılında yapılan beyaz iç etekler bellerine kadar yükselen siyah farbaraları ile çoğunlukla krolinlerin yerini alıyorlardı.

1872’de işlemeli farbaralar veya dizin hemen üzerine varan dantelli süslemeler, hafifçe kolalanmış 4-5 kat iç eteklerin üzerine giyilebiliyorlardı (Şekil 2.30). 1874’te önleri ve kenarları peş kesiliyordu ve arka kısımları bağlanan parçalar ile ortaya çıkıyorlardı. 1876’da iç etekler, eteklerin içine dikilen muslin farbaralar sayesinde kullanılmayabiliyorlardı. Bu parçalar sayesinde bacaklar açıkça şekillendirilebiliyordu.

1877’de, renkli ipek veya beyaz malzemelerden yapılan ve dizin arkasına kadar düğmeler ile iliklenen prenses iç eteğinin doğuşuna şahit oldu.

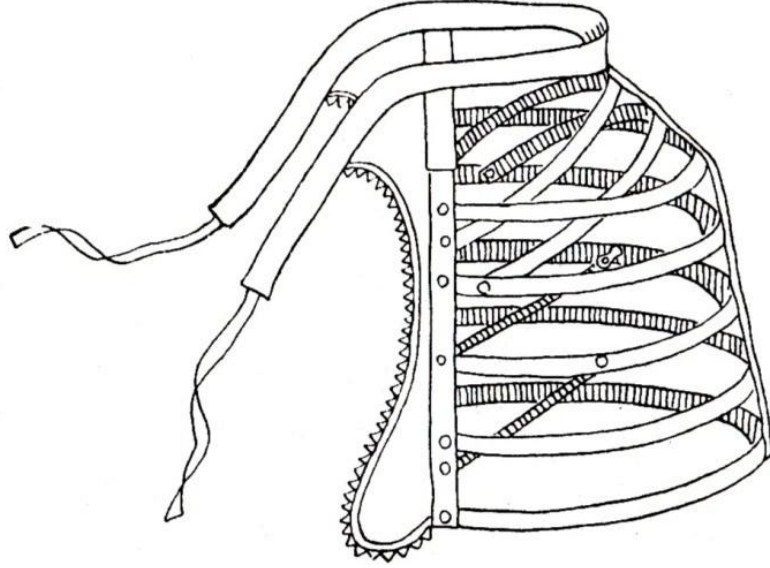
Şekil 2.30: (a) Muslin iç etek, 1873; (b) Düzgün elbiseler için krolinette, 1873; (c) Jaconet iç eteği süsleri ile, 1876; (d) iç etek, 1879

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:178

1882'ye doğru, farbaralara ek olarak, arka tarafa metal kısımlarda eklenmekteydi. Öte yandan artık ön taraftan iliklenen prenses iç eteği, belin arka kısmında 5 çift pile ile üretilmeye başlamıştı.

Krolin, Krolinette ve Tarlatan (Croline, Crolinette and Bustle)

1867’de at kılı iç etekler elastik bel bantlarına bağlanmak amacı ile bu parçalara dikiliyorlarken, daha ufak bir yapıya sahip krolinler tamamıyla ortadan kalkmamışlardı.

Şekil 2.31: Canfield tarlatanı, 1888

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:185

Bu krolinler çoğunlukla belden aşağıda asılı duran birkaç ufak halkadan ibaret oluyorlardı. Halkaların ön kısımları açık oluyordu ve tarlatanı desteklemek amacı ile kullanılıyorlardı. 1869’da, bu parçaların sadece arka kısımları halkalı oluyorlardı.²⁴

Gerçek tarlatan, 1868’de ortaya çıkmıştı. İlk başlarda birkaç parça balina kemiği, metalle iç eteği destekleyen ve çekme iplerinin yardımı ile yarım halka formuna dönüştürülen bir yapıya sahipti. Kısa bir süre sonra iç eteğin arkasına bele yakın eklenen karpuz büyüklüğünde metal yarım halkalara dönüştüler.

Erken 1870’lerde bu tarlatanlar farbaralar ve kroline malzemelerinden yapılan ve aşağıya doğru bir eğime sahip parçalara dönüştüler.

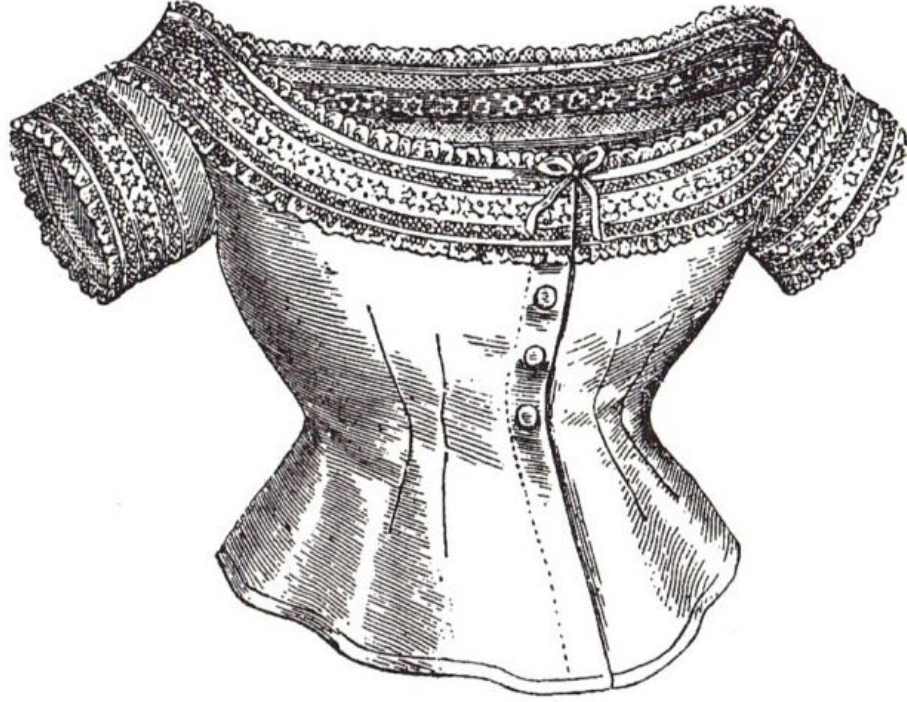
1873’e doğru bu parçalar giderek darlaştılar ve uzadılar. 1881’de “tournures”ın (bir çeşit tarlatan) sert bir geri dönüş yapacağı yazılmıştı. Bu dönemde bu tip parçalara verilen isim “bustle” (tarlatan) idi.

²⁴ Kaynak: Corset and Crinolines, Norah Waugh, 2004, New York,s:115

Korseler (Corsets)

1860'larda sıkıca bağlanan korselerin zamanında, 43-53 santimetre arasında bellerin arzulanan ölçüler olduklarını kanıtlayan, döneme ait kaynaklar bulunmaktadır. Bu bel ölçüsü, 1867'de, Thomson'ın "eldiven gibi oturan korse"si (glove fitting korse) ile elde edilebiliyordu. Korseler, Fransız arka bağlama yöntemi ile bu etkiyi yaratmaktaydı.

1875'te korseler göreceli olarak çok daha kısalardı (Şekil 2.32). Bu korseler, erkeklerin cinsel arzularını körüklerken, kadınların arzularına ket vuruyordu.

Şekil 2.32: Jaconet, iç korsajı, "Genç İngiliz kadını" nından, 1876
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:175

Bu dönemin kılıf benzeri elbiseleri, arkadan iliklenen korseleri geri dönüş yapıyordu. 1878'de korselerin alt kısımlarına takılan askı parçaları çoraplara klipsler ile bağlanıyorlardı. 1882'ye doğru saten ve elastik süslü klipslere sahip askı parçaları, belin şekline uyan kemerler ile üretiliyorlardı.

İç Yelek (Camisole)

Bu parçalar çoğunlukla "iç etek korsajı" (petti coat bodice) olarak biliniyor ve giderek daha da kadın figürünü saracak şekilde üretiliyorlardı. 1878'de kalp şeklinde bir açıklığa sahip olmuşlardı.

Çoğunlukla patiskadan üretilselerde kenarları danteller ile süslenmiş daha iyi kumaşlardan da yapıldıkları bilinmektedir.

Yelek (The Vest)

1875'den itibaren bu parçalar çoğunlukla yıkanmış ipekten çeşitli renklerde uzun ve kısa kollara sahip varyasyonlarda üretilmekteydi. Sıradan kullanılan malzemeler merinos ve flaneldi.

Gece Kıyafetleri (Nightdresses)

Bu parçalar giderek daha da süslemeli bir hal alıyorlardı. 1867'de plili ön kısımları ile yukarıda duran yakalar geliştirdiler (Fotoğraf 2.33).

Fotoğraf 2.33: (solda) gecelikler, 1870-80; (sağda) iç etek 1880.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:182

Genellikle kullanılan malzeme muslindi; daha güzel örnekler foulard kumaşından yapılıyordu. 1880'e doğru en son moda geceliklerin ön kısımlarının kırpmaları, boyundan etek çizgisine kadar taşınması yönündeydi.

2.5.10. 1883-1896 Yılları Arasında İç Çamasırı

Bu dönemin üzerini kaplayan ekonomik gerileme, geçmiş dönemlerde kendini gösteren aşırılıklarını frenlemişti. Bu gelişmelerin ışığında çok daha soluk ve karanlık bir atmosfer geliyordu.

İki cinsiyette dışarı sporlarının keyiflerini keşfediyor, dolayısıyla bu duruma uygun kostümler gerekiyordu.

Kadın kostümünde yapılan yeni gelişmeler, iffet taslayan zihin yapısının, hoş karşılanmayan cinsel çekiciliği anlamına geldiğini düşünen kasvetli korkuları tarafından kontrol edilmekteydi.

Bisiklet 1860'larda, "yürüyüş kostümü" ile başlamış, ardından 1870'lerin zaman zaman giyilebilen rahat tarzları ile daha ileri taşınmış, 1880'lerde "tenis kostümü" ile ilerleyişine devam etmişti.

Beyefendilerin şehir kostümleri hala sınıf farkını belli etmek amacı ile fanilaları ve yakaları kullanıyordu. Tenis oynayan kadınlarda bu aktiviteyi eldivenler ve korseleri olmadan gerçekleştirmekteydi.

İki cinsiyette ten üzerine giyilen yünlüler ile sağlanan hijyen kuralını kabul etmişler, bunu yanında hiçbir çekiciliği olmayan iç çamaşırlarını da benimsemişlerdi.

1880'lerin başlarında, sanatçılardan çok, bilim adamları iç çamaşırı tarzlarında etkili olmuştu. Bu bilim adamlarından en önemlisi Dr Jaeger'dı.

1880'lerde annesine mektup yazan bir gelin, mektubunda kocasının gece yatarken giydiği fanilaları görünce dehşete kapıldığını belirtiyordu. Tüm balayını ona uzun gece elbiseleri yaparak geçirdiğini, bu sayede onun hiçbir yerini görmek zorunda kalmayacağını belirtiyordu. Zira bu bilgiler dönemin iç çamaşırları tasvir eder ve onları erotik çağrışımlardan kurtarmak adına yapılan bilinçsiz denemelerdir.

Cinsel çekicilikten uzak, koruyucu giysiler, cinsel güdülerin kölesi olma durumuna karşı başlayan bir isyanın sembolleriydiler.

Bu çağlarda bazıları, bu çekicilikten uzak parçaların, erkeklerin baskısına karşı uygulanan sesiz bir direniş ile aynı anlama geldiğini düşünüyordu. Diğerleri de bu anti-erotik çağın iç çamaşırlarının, cinsel bastırılmanın kanıtı olduğunu veya 1870'lerin veya Edward dönemin kıyafetlerinin yolunu kesme çabasının örnekleri olduğunu düşünüyorlardı.

Bu çağ teknolojik değişikliklere şahit oldu. Atlantik'in öte yanından gelen fikirler, İngiliz iç çamaşırlarını değiştirmeye başladılar. Özellikle daha az resmi

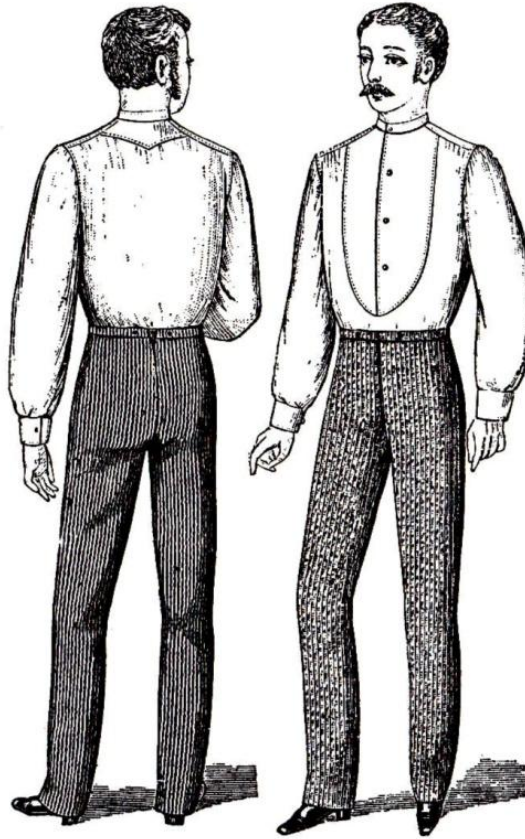
ortamlar için, renkli fanilaların daha yaygın bir şekilde kabul görmeye başlamalarına sebep oldular.

2.5.10.1. Erkekler

Kostümlerde sınıf farkını belli etme yöntemleri, cinsel çekicilik yöntemlerine göre çok daha yavaş değişim geçiriyorlardı. Artık sosyal sınıf zenginlik ile belirlenir olmuştu. Yaşanan ekonomik gerileme soylu sınıfın yok oluşlarını hızlandırıyor. Cinsel çekicilik öğeleri ise bu durumdan neredeyse hiç etkilenmiyordu. 1880 ekonomik krizinde erkeğin beyaz yakalarının önemi artırıyordu. Giyenin bayrağı hala taşıyabildiğini ifade ediyordu.

Fanilalar (Shirts)

Gün içinde giyilen fanilalar, beyaz ve kolalı olmaya devam ediyordu. Manşetlerin şekilleri ise dikti. 1890'lara kadar yırtmaçları içlerine dikilmiş ufak guselere sahipti. Bu zamana kadar aşağı kenarları, önleri ve arkaları çeşitlilik gösterir şekilde kıvrımlı oluyorlardı.

Şekil 2.33: Fanila “ Terzi ve Biçim” dergisinden, 1883
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:187

1890’larda “bir elde dört (four in hand) bağı moda olmuştu. Uçları düğümleniyor bir halkadan geçiriliyor ve merkezde yer alan bağlantı parçasını ortaya çıkaracak şekilde ceketin altına iki taraftan çekiliyordu.

Başka bir yenilik ise ofis işleri yaparken manşetlerin üzerine takılan “manşet koruyucuları”. Sahte fanila önleri “dickey”ler pazarlama dünyasında tekrar popüler olmuşlardı.

Beyaz fanilaların sosyal statüleri giderek gelişen renkli fanilalar tarafından tehdit altındaydı. Bu renkli fanilalar “kolalı göğüsler ve manşetler ile gün içi ahşap ve koyu renkleriyle dikey çizgilere sahiplerdi. Sıcak havalarda açık mavi veya pembe çizgilere sahip yumuşak göğüs parçalı, fakat sert yaka ve manşetli fanilalar giyiliyordu.

Gece takımı fanilalarında, zenginler masherlar ortasında elmaslar bulunan fanilaları (1885) fazlası ile göstermeyi tercih etselerde, sıradan halk bir iki bağlantı parçası gösterecek şekilde, daha az fanila göstermeyi tercih etmekteydiler.

1896’da tek bir parçayı açıkta bırakan fanilalar doğru tarz olarak görülüyorlardı. Gece takımı fanilaları arkadan iliklenecek şekilde üretiliyorlardı.

Bu periyodun sonlarına doğru fanilaların önünde külotlar takılabilsin diye kullanılan bir parça fazlası ile yaygınlaşmaya başlamıştı (Şekil 2.34).²⁵

Şekil 2.34:Yeni salon fanilas, welch ve margetson Co*.. 1883.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:18

²⁵ The tailor and the cutter,1883

Şekil 2.35: Fanila şekli “terzi ve kesimler” 1889
Bay Joseph camberland ve Madame Adelina Patti.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:190

Yelek (Vest)

Şekil 2.36: Erkeğin kızıl yelege, Welch ve Margetson co. 1883.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:191

Çoğunlukla bir iç fanila olarak isimlendirilen under shirt, 1894'te "*havalandırılmalı koyunyününden yelek*" gibi reklamlara sahipti. İpek iç fanilalar ve yelekler çoğunlukla doğal yünden yapılmaktaydı. Scarlet Flanel yelekler "*havalandırılmalı dağ keçisi derisinden*" yapılmaktaydı.

Külotlar (Drawers)

Doğal yün ve koyunyününden yapılıyorlardı. Bel bandını üzerinde bulunan bir şerit, bu kısımlara pantolon askılarının takılmasına olanak sağlıyordu. Bir çok sağlıklı iç çamaşırı bu dönemde yavaş ama sabit bir hızda popülerlik kazanmaktaydı.

Bazı zevkleri sadece, ten rengi, lavanta rengi, açık mavi gibi zarif renkler tatmin edebiliyorlardı. İnce ve hafif yünlüler bu zamanda, hiç olmadığı kadar çok kullanılıyorlardı (1895).

Pantolon Askıları (Braces)

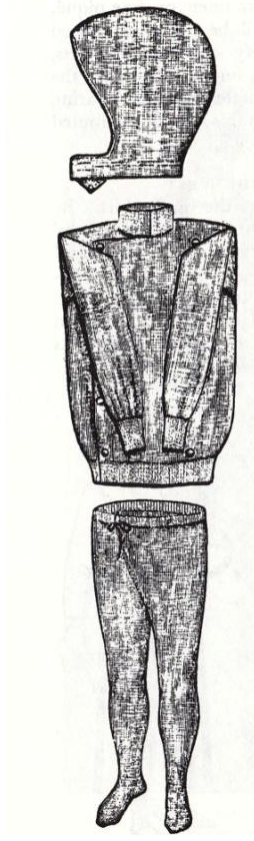
Birçok parça 1890'larda ortaya çıkmaya başlamıştı. Amerikalılar, Fransız ve Almanlar çocukluklarından beri pantolon askılarında vaz geçmek için eğitiliyorlar.

Gecelikler (Nightcloths)

1890’larda pijamalar yavaş bir şekilde geceliklerin yerlerini alıyordu. Geceliklerin gün geçtikçe çok daha az reklamı yapılır hale gelmişti.

Şekil 2.37: Erkeğin Jeager geceliği, 1880 başları
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:191

Şekil 2.38: Jeager Tam takım uyku takımı, 1885

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:192

Korseler (Corsets)

İddiaya göre korseler binlerce erkek tarafından kullanılmaktaydı. Bu parça katı bir banttandır ve pantolona takılıydı. Bu parçaların varlığı belirli bir şüphe uyandırsada reklamı yapılıyordu.

Takım Elbise Aksesuarları (Dress Accesories)

1890'lar da çorap askıları genel kullanım görüyorlardı. Boyun bağı klipsleri, boyun bağlarını yukarı bakan yakaların yakınlarında tutmak amacı ile kullanılan metalik bir parçaydı.

Kolsuz Yelek, Beyaz Flanel

a)Flanel Bir Beden Kemerini yarım metre uzunluğunda, baştan sona kolalı, bedene bağlam şeritleri ile bağlanıyordu.

b)Flanel Fanila 3 metre uzunluğunda malzemedden üretilmiş, kol kısımları dirseklere kadar uzanıyordu.

2.5.10.2.Kadınlar

Tenin üzerine yavan yün giyme kuralı, teri emdiği için bir gereklilik olarak görülüyordu. Fakat 1885'te bu kuralla ilgili yakınlar mevcuttu. Bir genç bayan nadiren, terleme kadar berbat bir şeye sebep olacak bir şey yapmaktaydı.

Gün geçtikçe daha fazla kadın, terlemelerine sebep olacak şeyler yapmaya başlıyordu. Aktif dışarı egzersizleri, iç çamaşırı yoğunluğunu ortadan kaldırma eğilimindeydi. Kombinezonlar iç eteklerin yerini almak için uygun parçalar gibi gözükiyorlardı.

1890'larda iç çamaşırları bir kez daha cinsel çekicilik sanatı üzerine yoğunlaşıyordu. Bu süreç "büyüleyici iç etek" (bewitchig petticoat) sayesinde (1895) gerçekleşiyor ve bu parçada renkli kurdeleler savurgan bir şekilde kullanılıyordu.

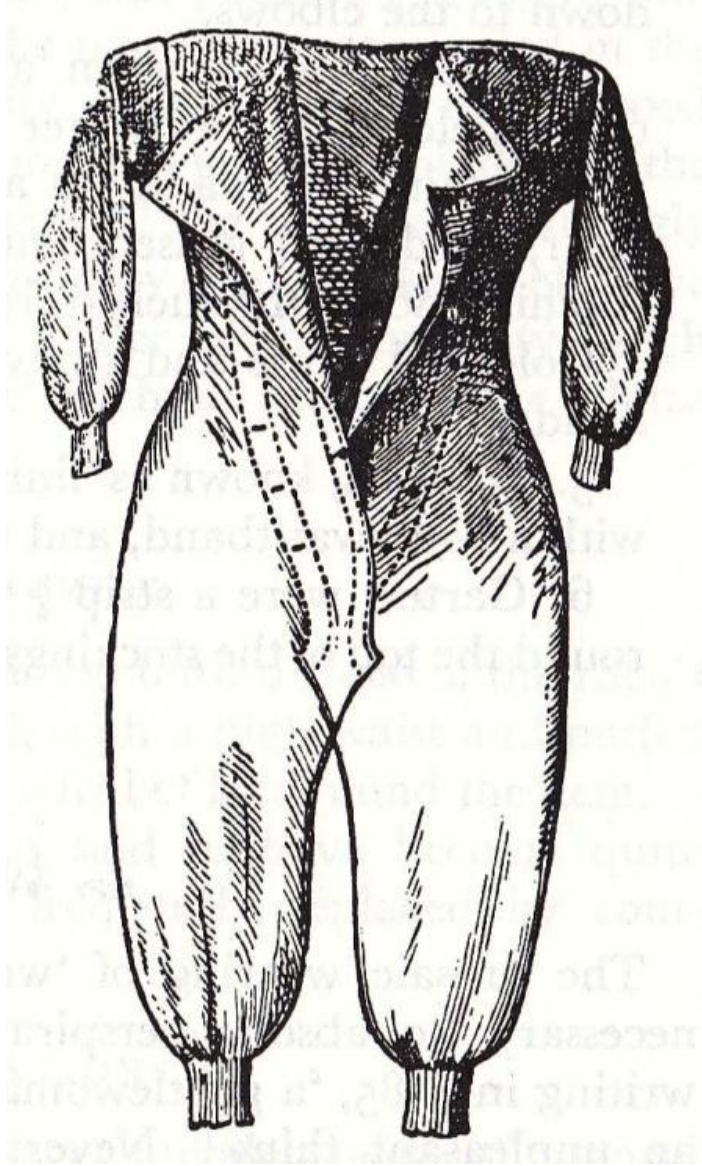
İç Elbise (Chemise)

Bu parçalar 1880'lerin sonlarına doğru "imparatorluk iç elbisesi" çıkıncaya kadar geçmiş dönemdeki formlarını korudular. İmparatorluk iç elbisesi yüksek belli, kabartılmış ve zaman zaman kenarları dantelli firfırlar ile süslenmiş omuzlarıyla göze çarpıyorlardı.

1890'ların başlarında muslinin demode bir hal aldığı söyleniyordu. Birçok kadın iç elbise yerine kombinezonu tercih etmeye başlamıştı.

Kombinezon (Combinations)

Bu parçalar genellikle yünlü malzemelerden yapılıyorlardı. Dr. Jeager'ın modeli doğal yünden üretiliyordu. Sonralarda daha tarz sahibi uyarlamaları ipek, nansuk, sura gibi kumaşlardan üretilmişti. Bu parçalar dantelli işlemler ile süsleniyorlardı, boyun kısımlarındaki açıklık bebek kurdeleleri ile bağlanıyordu. Bu parçalar giyildiğinde iç elbise giymeye gerek görülüyordu. Yeni gözenekli pamuklu yünlü ve ipek kumaşlar 1888'de ortaya çıkmışlardı.

Şekil 2.39: Kadının sağlıklı kombinezonu, 1885.

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:193

İyi kalite muslinden yapılmış, aşağı korsaj, iç etek ve külotların bir birleşiminden oluşan yeni bir giysi korsenin üzerine giyiliyordu. Bu parça 1892’de Marshall ve Snelgrove tarafından ortaya çıkarılmıştı. 1895’de açık pembe lame kombinezonlar, boyunda ve dizlerde danteller ile süslenmişlerdi.

Külotlar (Drawers)

Bu parçalar kombinezonların üzerlerine giyiliyorlardı. Diz bölümleri firfırlar ile süsleniyordu. Bacak kısımları inanılmaz genişliklere sahipti, dolayısıyla 1895’de bu parçalar iç etekler kadar geniş bir hal aldılar.

İç Etek (Petticoat)

Tarlatanın, 1883’de başlayan ve 10 sene süren geri dönüşü, iç eteklere de yansiyordu. Arka taraflarda çift pliler ve farbaralar yer alıyordu. 1883’de “krolinette iç etekler” korselere iliklendikleri noktaları düz olurken, arka tarafta dışarıda duran ve bele bağlanan farbaralı kısımları mevcuttu. Krolinette yerlerini 1885’te geri dönüş yapan tarlatanlara bırakıyorlardı.

Genellikle iki iç etek giyilmekteydi veya kombinezon eşliğinde bir tane kullanılıyordu. Kışın renkli flaneldan veya kenarları danteller ile süslenmiş dolgulu saten kullanılıyordu.

1890’lara doğru renkli ipek iç etekler moda olmuşlardı ve bazıları akordeon pliler ile süslenmiş oluyorlardı. 1891’de etek genişliğinde 2,5 metreye yakındı.

Beyaz iç etek, renkler ile çevrelenmiş olsa da, 1894’te üstünlüğünü geri kazanmıştı. Akordeon plilere ve bebek kurdeleleri ile süslenmişlerdi.

Tarlatan

Bu parça, arkada asılı duran farbaralar ile süslenmiş ayrı bir araç olarak 1883’te geri dönüş yapmıştı. Bu parça yürüyüş elbiseleri için kısa, gece elbiseler için uzundu.

1885’te at kılında bir panel, genelde 16 santimetre boyunda ve “mattress” adıyla anılıyordu.

1870’lerin parçalarına göre, 1880’lerin tarlatanları neredeyse hedeflenen düz açıda durabiliyorlardı.

1888’de bu parça düşüşe geçti ve bir sonraki yıl tamamen ortadan kayboldu.

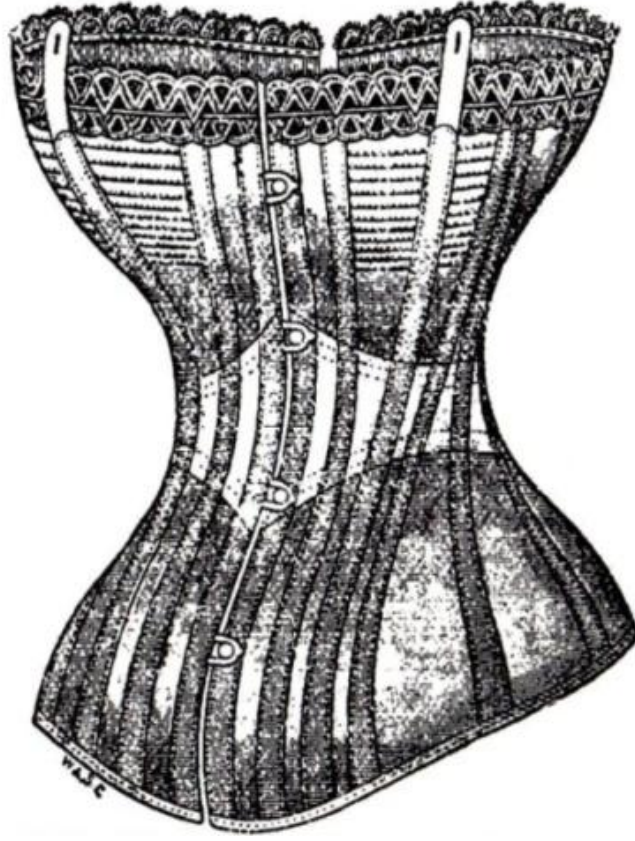
Korse

Korseler 1880’ler boyunca, uzun belli yapılmaya devam edildi. Genellikle saten ve ipek gibi zarif malzemelerden yapılıyorlardı. Renkleri çeşitlilik göstermekteydi. 1890’larda en çok tercih edilen renk sarıydı.²⁶

---

²⁶ Corset and Crinolines, Norah Waugh, 2004, New York,s: 121

Şekil 2.40: Jaeger korsesi, 1886

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:197

1890'lara doğru "korseler her zaman iç eteklerin üzerine giyiliyorlardı. 1890'lar nispeten kısaltılmış bir türe şahit oldular. Bir kızın hedefi, düğünü sırasında bel ölçüsünün yaşını geçmemesi, yaşlarının da, 21'i geçmemesiydi.

Yelek (Vest)

Her ne kadar en yaygın malzeme merinos olsada, şık kesimler tarafından tercih edilen kumaş ipekti. Bu döneme ait erik rengi bir parça, Cunnington koleksiyonuna ait Plat Hall'da varlığını hala korumaktadır.

Göğüs Korsajı (Bust Bodice)

1889'da göğüsleri desteklemek için ortaya çıkan bir parça, korsenin üzerine giyilmekteydi. Genellikle beyaz "coutil" kumaşından yapılıyordu. Kenarları kemikler ile destekleniyordu, önleri ve arkalarında bağlama ipleri mevcuttu.

Göğüs Güzelleştiriciler (Büst Improvers)

Bu parçalar tüm dönem boyunca yaygın şekilde kullanıldılar. 1887'de göğüslerin şekillerini taklit eden tellerden oluşan bir yapıya sahiplerdi. 1890'larda esneyebilir selüloit bu parçalara eklenmeye başlandı (Fotoğraf 2.34).

Fotoğraf 2.34: Göğüs güzelleştiriciler, 1896.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:198

Kadın İç Yeleği (Camisole)

Bu parçalar, gün için yüksek ve dar kesimli olurken, akşam giyilen parçalar V açıklığına sahip oluyordu. Kenarları, ya kırpmaları yada dantelleri ile süslenmiş oluyordular. 1891'de, bu parçalar bazen bağlama araçları olmadan üretiliyorlardı. Kafanın üstünden giyiliyor ve iç etek bel bandının altına sokuluyordu.

Gecelikler (Nightgown)

1880'lerde, boyun etrafına, jabot veya dantel firfırlar ekleniyordu. 1883'te pijamalar ve gecelikler için beyaz ipek kullanılmaktaydı..

1886 yılında, kombinezon gecelikler veya pijamaların yapımında 4 metre civarından flanel veya calico kullanılmaktaydı.

1887'de gecelikler artık basit çamaşırlar değillerdi. Bu parçalar güzel ve çekici yapılıyorlardı.

1890'larda enfes şekilde rahat, danteller ve kürdeler ile süslenmiş flanelden yapılma, krem ve pembe renklerdeydiler. Bu parça giderek daha da dekoratif bir hal

alıyordu. Toby firfırları ve dantelleri ile süsleniyorlardı. Kol kısımlarında papazın kolları stilinde oluyor ve firfırlar ile süsleniyorlardı (1894) (Willett ve Cunnington, 1992: 199).

2.5.11.1897-1908 Yılları Arasında İç Camasırları Gelişimi

Victoria çağı gelişme süreci, elmas parıltılarının ışığı altında sonuna geliyordu. Bu dönemde kostümlerin ruhu, Edward dönemini tahmin etmişçesine, karakterlerinde bir değişimi geçirmekteydi.

Erkeklerin kıyafetleri bariz bir şekilde spor yapma keyfinin gelişmesi ile birlikte değişim geçirdi. Bu durum sınıflar arasındaki sınırların kırılmasını sağladı.

Kriket, futbol, hatta golf bile artık demokratik bir hal almıştı. Bu oyunları oynarken giyilen kıyafetler herkes için aynıydı.

Sporun bu etkisi, hayatın diğer alanlarında yansıyor ve daha rahat kıyafetlerin ortaya çıkmasına sebep olmaktaydı.

Kolalanmış parça kuralı sendeliyordu, “dicky”ler ve takıp çıkarılabilir manşetler soyluluk öğelerini taklit ediyorlardı. Bu parçaların zamanında ifade ettikleri anlamı kaybettiklerini işaret ediyordu. Artık iç çamaşırları bile demokrasi maskelerini takıyorlardı.

Kadın modası bu değişimlerden bir haber gibi görünüyordu. Bu denli uzun süre baskılanmanın ardından, girişken yeni kadınların modası, bulutlu ilginç bir gizeme dönüşüyordu. Edward dönemi daha önce hiç denenmemiş bir derecede erotik öğeler sergilemeye başlıyordu.

Kadınlar 1970’lerden itibaren, ima sanatı hakkında bir sürü şey öğrenmişlerdi. Doğanın bahsettikleri şeyleri karikatürize etmek yerine, tamamı ile uydurma kıvrımlar yarattılar.

İdeal model, olgun kadındı. En güçlü silahları, düz öne sahip korseler, farbaralı iç eteklerdi. Edward dönemi iç çamaşırları erotik olmaları için tasarlanıyorlardı. Bu parçalara artık daha şiirsel bir isim takılmıştı. “Drawers” sözcüğü “knickers” a dönüştü. Victoria dönemi iç çamaşırları ortadan kalkmışlardı.

Evangeline geceliği, işlenmiş cambricтен yapılıyordu. Kısa kolları ve valensiya dantellerinden firfırlar vardı. Bu tip parçalar giyenlerin içlerini göstermekteydiler. Victoria dönemi tarafından gizlenmiş fiziksel çekiciliğe bir alternatif olarak ortaya çıkıyordu.

2.5.11.1.Erkekler

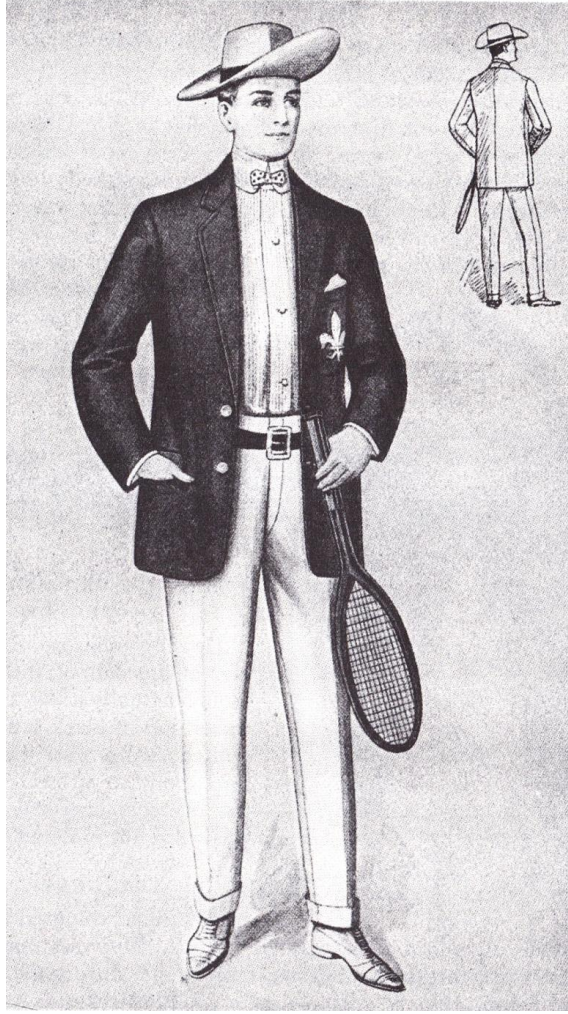
1898’de, “bu zamana kadar hiçbir zaman herkesin aynı şekilde giyindiği bir zaman olmamıştı” yorumu yapıyordu. Eski zamanlarda renkli fanilaların işçi ve orta sınıfa has, beyaz fanilalarında soylu ve zenginlere ait olması durumu artık bu periyotta görünür değildi.

Fanila (Shirt)

Gün içinde kullanılan fanilalar, muslinden yapılıyor ve yakaları ketenden yapılıyordu. 1900’lere doğru, renkli fanilalar gün içinde kullanılıyordu.

Gündüz ve iş için, aynı renklerde fanila ve manşetler, beyaz yaka ve boyun bağı giyiliyordu. Düğünler için, beyaz fanila ve yüksek beyaz yaka, siyah veya açık renkli boyun bağı veya atkı kullanılıyordu. Klişe ve pazarları için, beyaz fanila, yüksek yaka ve geniş kenarlı beyaz boyun bağı, inci bağlantı parçaları giyiliyordu. Spor için regatta veya Oxford çizgili veya iyi kalite flanel fanila, polo yaka veya keten dik yaka kullanılıyordu.

İş adamları için ise, beyaz fanilaların ön kısımları ufak oluyordu. Bu fanilaların çoğu arka taraftan bağlanıyorlardı. Fakat renkli cambic fanilalar heryeri baskı altına almaya başlıyorlardı. 1906’larda yumuşak beyaz fanilalar, Oxford ve açık renkli çizgili fanilalar ile birlikte iş adamları için tasarlanır olmuşlardı. Flanel fanilalar renkli fanilalar ile bir yarış içindelerdi.

Şekil 2.41: Tennis fanılası 1907. “Terzi ve kesimleri”

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:205

Dönem boyunca çift yakalar, polo yakalar olarak biliniyorlardı. “Rosebery” günlük kullanımda fazlası ile yaygındı.

Gece kıyafetleri ile giyilen fanılalar, takıp çıkarılabilir yakalar, değişim geçirmekteydi. Ön kısımlarının boyutları hafifçe küçülmüştü. Bu parçaların ön kısımlar plili oluyorlardı ve dönemin sonuna kadar kullanım görmeye devam ettiler.

Gece takılan yakalar genellikle “masher”lara aitti ve dik yaka şeklinde kullanılmaktaydı.

Gece Fanılları Koruyucu (Dress Shirt Protector)

Bu dâhiyane orijinallik 1890’ların sonların popüler olmaya başlamıştı. Siyah saten ve çoğunlukla dolguluydu.

Şekil 2.42: takıp çıkarılabilir yaka, 1900lar
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 206

İç Yelekler (Undervest)

Doğal renkli yünden veya yazı gözenekli pamuklu yada ipekten yapılıyorlardı.

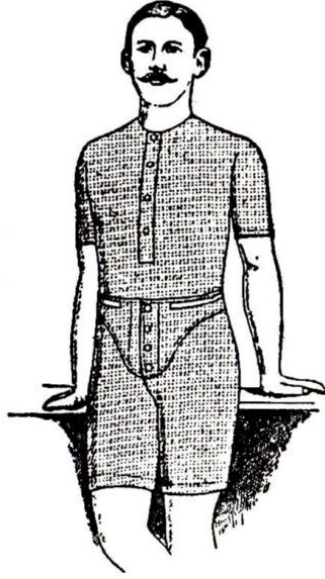
Külotlar ve Uzun Külotlar (Drawers and Pants)

İç yelekler ile benzer malzemelerden yapılıyorlardı. “Pants”, bileklere veya baldırların ortalarına kadar uzanan parçalara verilen isim iken, “Drawers” dizlerin ya hemen altında ya da üstüne kadar uzanan parçalar verilen isimdi.

Bileşik Kullanımlar (Combinations)

Erkekler, yelekleri ve uzun külotlarını tek parça giysi halinde almayı tercih etmekteydi. Bu tarz tasarım bakımından fazlası ile muhafazakârdı (Willett ve Cunnington, 1992: 206).

“Centilmenlerin büyük bir çoğunluğu yazları iç çamaşırlarını kullanmaktan vazgeçmişlerdi.” .

Şekil 2.43: Erkek iç yelek ve kilodu 1906
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:208

Bileşik Kullanımlar (Combinations)

Bu parçalar, uyku fanilalarının yerini almışlardı. Gece yatakta giyilen her hangi bir parçanın kaçınılmaz olarak uygunsuz imalarda bulunduğu düşüncesinin zihinlere kazınmış olması “ sahneye pijamaları ile çıkan başrol aktörünü gören aşırı hassas bayanları şoke etmişti” (1906).

Şekil 2.44: (soldan ve sağ) Fanila pijamalar Jeager, 1898; (orta) erkek pijaması çizgili ipekten peter robinson 1902.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:207

2.5.11.2.Kadınlar

Yıkanmış siyah ipek iç çamaşırları için yeniden muazzam bir talep mevcuttu. Renkli iç çamaşırlarının modası ise geçmişti (1901).

Zarif iç çamaşırları çoğunlukla temizlik isteği ile alakalıydı. Zamanın kadın iç çamaşırları her zaman oldukları gibi lüks parçalardı.

Bu açıklamalara göre Edward dönemi sadeliği ve kadın iç çamaşırlarının, çeyizlerin açık ara ile en önemli parçası olduğunu ima etmektedir.

İç Elbise (Chemise)

Gün içi kullanımda, keten, patiska ve ince keten bezinden yapılıyorlardı. Gece için ise, ipek ve keten bezi kullanılıyordu (Willett ve Cunnington, 1992: 209).

“Kombinezonların günleri gerilerde kaldı, bu günlerde hepimiz, İmparatorluk tarzı, belleri dar, omuzları kurdeleler ile bağlanmış iç elbiseleri tercih ediyoruz. Gece iç elbiseleri plili şile bezinden yapılıyor ve neredeyse kolsuzlar...”²⁷

Şekil 2.45: İç etek ve korse, “yeni albümden”, 1906
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:210

²⁷ Cutter The Lady’s Realm, 1901,

Kombinezonlar (Combinations)

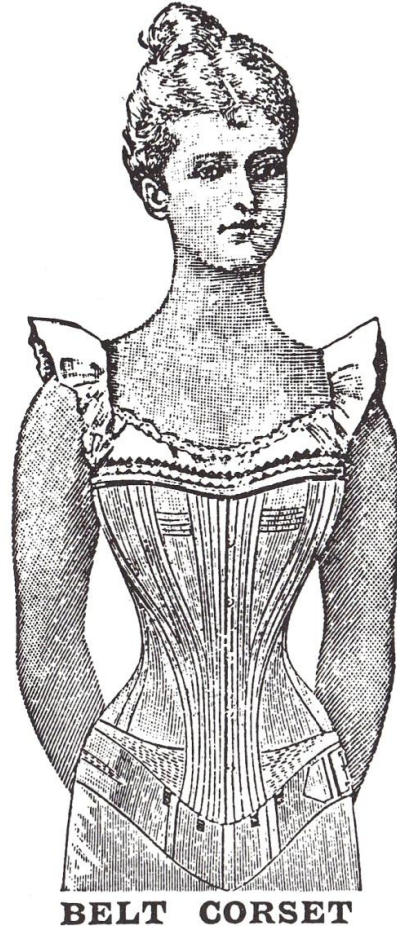
Daha sınırlı bütçeler için daha ucuza kombinezonlar mevcuttu. İmitasyon keten danteller ile süslenmiş kombinezonlar veya dantelli işlemeli ve bebek kurdeleli kombinezonlar mevcuttu. Bu parçalar sevimlilik ifade ediyorlardı.

1908'de kombinezonlar yavaş yavaş ortadan kalkıyorlardı. Yerlerini, belden bağlanan baştan çıkarıcı etek külotlar almıştı. Bu parçalar çoğunlukla korse üzerine giyiliyordu ve etek kısımları iki parçadan oluşuyorlardı.

Korseler (Corsets)

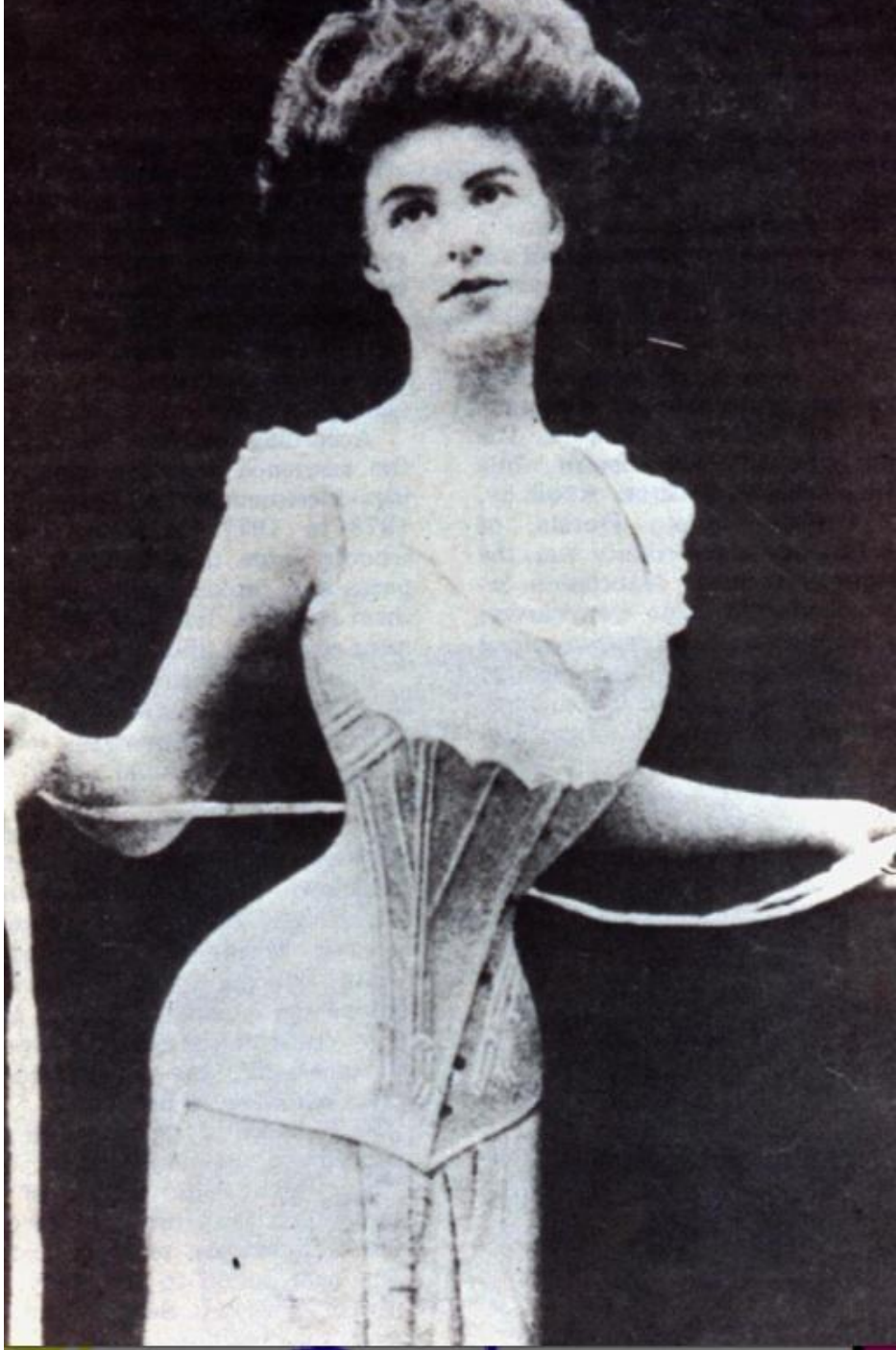
Moda geniş kalçalar ve ihtişamlı bir figürü arzu ederken, üstüne birde belirgin şekilde daraltılmış bir bel arzu ediyordu (1900). Bu parçalar İngiliz kadınlarını doğru şekilde tutuyor ve göğüslerinin genişlemesine olanak sağlıyordu (1901).

Edward tarzı moda akımları için önden bağlamalı korseler olmazsa olmaz parçalardı. Güzel bir bel çizgisi, kişinin korsesi sayesinde sağlanan bir şeydir.

Şekil 2.46: İpek triko korse, Londra korse şirketi, 1904.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 211

1902'de bu yeni görüntü, Amerikalı sanatçı Dana Gibson tarafından ölümsüzleştirilmişti. Bu parça omuzların duruşlarını dengeliyor, güzel ve çıkık göğüsler yaratıyor ve zarif kalça kıvrımları ortaya çıkarıyordu.

Fotoğraf 2.35: Lady's Realm (Hanımefendinin Dünyası)
Kaynak: festoonedbutterfly.wordpress.com

1900'ler Amerikasının ideal kadın tiplerine verilen isim "Gibson girl"dü. Charles Dana Gibson'ın yüzyılın ideal kadın güzelliğini betimleme amacıyla yaptığı bir çizimiydi. Gibson, figürü uzun boylu, geniş omuzlu, iri göğüslü ve ince belli genç kadın olarak bilinmekteydi.

Bir sonraki yılda söğüt tarzı bir figür moda oluyordu. Bu sebepten iyi giyinen kadınların zihninde kalçalar birer diken muamelesi görüyorlardı. 1908'lerin korseleri o denli derin kesimli oluyorlardıki, bu korseler içersinde oturmak imkânsızdı.

Şekil 2.47: This particular article is from the April 1917

Kaynak: Underwear: The fashion history (Alison J.Carter), Batsford, 1992

İç Etekler (Petticoats)

Edward dönemi iç etekleri her zaman incedi. Özellikle renkli olduğunda çoğunlukla “underskirt” (iç etek) olarak adlandırılıyorlardı. Bu parçalar, kloşlar ile firfırlı ve kabarıktı. Gece iç etekleri özellikle şahşahalı oluyordu (1901).

O yılların iç etekleri, hemen ayaklara yakın farbaraların altında yer alan bir cep tarafından ayırt edilebilmekteydi.

Şekil 2.48: Charles Lee'nin Prenses iç eteği, 1907 (*Hanımefendinin Dünyası*, 1903)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:213

Eski İmparatorluk modasının yeniden doğuşu ile bu detaylı zarif iç etekler için çok az yer kalmıştı. Gül rengi parlak ipek veya göz kamaştırıcı ince işlenmiş saten iç etekler hala kullanılmaktaydı.

1908'lere doğru iç etekler giderek daralıyordu. İç eteklerin kadınların bellerine ekstra fazlalık katması arzulanan bir durum değildi.

Kullanılan malzemeler, cambric, patiska, ince keten bezi ve parlak ipek gibi malzemelerdi. İnce ve uçuşabilen her türlü malzeme iç etek yapımında kullanılmaktaydı.

Külotlar (Drawers)

Muslinden firfırları bulunan nansuktan yapılmış külotların, 1900'lerde reklamı yapılmaktaydı. Fransız külotları, iç etekleri altına ekstra bir sıra firfir eklemek isteyen kadınlar için önerilmekteydi (1904).

Dönemin sonlarına doğru geri dönüş yapan imparatorluk stili, "directoire" külotları veya saten "Pantalettes" veya bu çağlarda genç bayanların tercih ettikleri etek külotların giyilmesini gerektirmekteydi.

İç Yelek (Camisole)

İç korsajlar, ince ipekten yapılmakta ve kolsuz olmaktadır. İç çamaşırları giderek daha da inceliyorlardı (1906).

Göğüs Güzelleştiriciler (Bust Improvers)

Ünlü "Venus de Milo"nun sahip olduğu göğüsleri, her kadının sahip olabileceği bir şey haline getiren göğüs güzelleştiricileri ten rengi malzemelerden yapılmaktaydı (1902).

Göğüs Korsajı (The Bust Bodice)

Tescilli göğüs korsajı, korse üzerine giyiliyordu. Ortası dantellerle süslenmişti (1903). Korselerin hükmettiği bir moda akımında göğüs korsajları kesinlikle gerekliydi (1904).

Gecelikler (Nightcloths)

Gecelikler daha süslü bir hal alırken, daha ince malzemelerden yapılmaktaydı. Bazılarının dantelli, firfırlı düşük geniş yakaları vardı. Aynı zamanda etek çizgisinde ve dirseklerde firfırlar da mevcuttu (1901). Yuvarlak yakalı, işlemeli ve kurdeleler ile süslenmiş, kolsuz ve el yapımı (1903) parçalar kullanılıyordu. İmparatorluk tarzı gecelikler için talep hala devam ediyordu (1904).

1906'da, "kolsuz, omuzlarından aşağı sarkan firfırları ile genç kızların çeyizlerinde yer alan bu parçalar hayal gücüne fazlası ile olanak sağlıyorlardı.

Pijamalar çoğunlukla popüler değildi. Bunun sebebi firfırlar ve danteller ile süslenmemeleri idi.

Çeyiz (Trousseaux)

Bu parçalar bellerinden bağlanacak şekilde, kumaşların uygunsuz sallanmasını engellemek amacı ile üretiliyorlardı. Çoğunlukla kolları olmuyordu.

Gün içinde giyilen parçalar, ipekten veya ince keten bezinden, yuvarlak yakalı ve kenarlarında zıt renkli içinden renkli kurdelen geçen ekstra kumaşlara sahip olan parçalardı.

2.5.12.1909-1918 Yılları Arasında İç Camasırları Gelişimi

Bu dönemin, en önemli olayı birinci dünya savaşıydı. Savaşın iki cinsiyetin kıyafetleri üzerinde çok fazla etkisi oldu. En büyük değişim, dönemin parçalarının giderek sadeleşmesinin yanında, modanın fiyat olarak daha ucuz bir hale gelmiş olmasıydı. Giysiler üzerinden ifade edilen sınıf ayrımını belirginleştiren öğelerin artık soyluluk yerine sadece varlık göstermeleri idi.

İç çamaşırları artık daha fazla hareket özgürlüğüne olanak sağlıyorlardı. Bunun aksine vücudu saran iç çamaşırı sayısı giderek azalıyordu. Gelecek kırk yıla hükmedecek yeni bir uygunluk anlayışı ortaya çıkmaktaydı.

Erkeklerin iç çamaşırlarının sosyal statü belli etme durumu, çok özel olan durumlar haricinde, giderek azalıyordu. Beyefendilerin yakaları ve fanilaları artık belirleyici özellikler taşımıyordu. Tarz sahibi bir yaka ve taklidi ucuza satın alınabiliyordu.

1911'de Bay Seymour Lucas, R.A., erkeklerin tarzlarının giderek birbirine benzemeye başlamalarına dikkat çekiyordu. Bu durumun oluşmasında Amerika'daki gelişmeler ciddi rol oynuyordu. Erkek iç çamaşırlarının ağırlıkları azaltılmış ve kumaşları inceltilmişti. Bu sebepten erkeklerin iç çamaşırları giderek daha rasyanol bir hal alarak, ilginç olmayı bıraktılar

Kadın iç çamaşırları, mantığın dikte ettiklerine uzun süre boyun eğmediler. İki büyük savaşa rağmen ilham kaynağı parçalar olmaktan hiç vazgeçmediler. 1909'da moda ciddi bir hale gelmişti. Savaş çabası ve giderek artan vergi yükleri, Edward döneminde varlığını sürdürmüş aşırılıklar içeren moda akımlarına bir son vermişti. Bu sebepten iç çamaşırları sayıca azalıyor ve giderek daha basit bir hal alıyordu. Kadınların bedenleri artık karmaşık iç çamaşırları arkasına gizlenmiyordu.

Savaştan önce varlığını sürdüren “hobble eteği” modası, pahalı bir temel üzerine oturuyordu. İç çamaşırlarının giderek azalması sayesinde ortaya çıkan stil, herkese eşit olanaklar sağlıyordu.

İç çamaşırları gereklilik yüzünden giderek daha pratik hale geliyordu. İş gücünün azlığı ve çamaşır yıkama işi, kadın iç çamaşırları için gereken hassas yıkama sürecinin ve ütünün bir lüks olduğu anlamına gelmekteydi.

Dişiliği sağlamak için ortaya çıkan doğal bir içgüdü 1916'da daha enfes kombinezonları ortaya çıkarıyordu. İç çamaşırları artık heteroseksüel kadın hatlarını ortaya çıkarmak gibi bir fonksiyon göstermiyordu. Bu yanları tamamen ortadan kaldırmaya çalışıyordu. İdeal model artık Venus değil Ganymede idi. Bu sebepten “lingerie” ismi artık uyumsuzdu. Yeni isim bir evcil hayvan ismine benzer olmalıydı. Kadının muazzam zekâsı hızlıca istenen sonucu veriyordu. “Lingerie”, “undies”e dönüşüyordu.

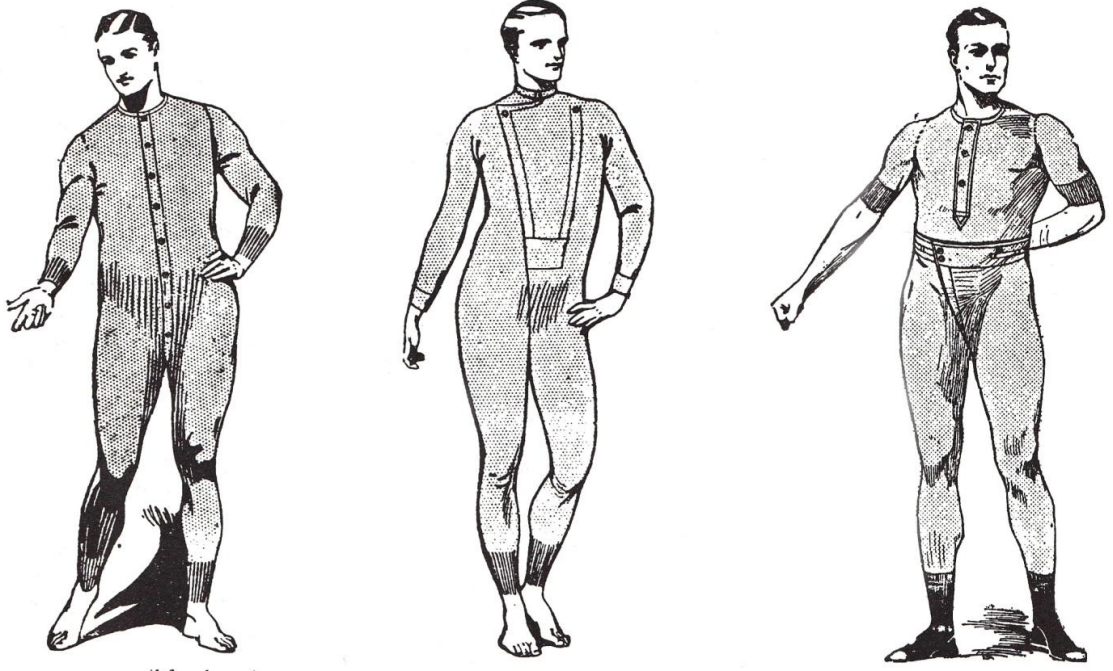
2.5.12.1. Erkekler

Medeni yaşamın gelişmeleri en azından bir test niteliğinde olan kıyafetler için ciddi yüksek seviyelere ulaşmışlardı. “Moda” çok geniş kitlelere, birçok farklı kalitede ulaşabilir olmuştu. Savaş öncesi yıllarda beyefendiler çaresizce, kendilerini sıradan insanlardan ayırmak için rahatsız kıyafetlere tutunmaya çalışıyorlardı.

Fanilalar (Shirts)

“İş fanilasının” 25 santim genişliğinde kolalı bir ön kısmı mevcuttu, çoğunlukla kolalı manşetlere sahiplerdi (1909).

Bu parçaların çoğunlukla önleri pleliydi. Yeşil ve güneş çiçeği tonlarında kravatlar ile giyilmekteydi (1909).

Şekil 2.49: (sol ve orta) Erkeğin birleşik giysileri, Jeager, 1914-15; (Sağdaki) Erkeğin iç yeleği ve uzun külotu, Jeager, 1914-15.

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951, s.223

1912’de, “Eton boys”lar Dickey (*sahte fanila önü*) kullanmaya başlamışlardı.

Gelenekler erkek fanilalarının hala bir iç giyim parçası olduğu yönündeydi. Sadece ön kısımlarının kadınların gözleri için olduğu düşünülüyordu.

Gece kıyafetleri fanilaları, iki yanda da 4 ile 8 arasında değişen plilere sahip fanilaların yeniden ortaya çıkmış halleriydi (1909).

Yelekler

Uzun veya kısa kollara sahiplerdi. Pamukdan yapıldıkları gibi, yaz için şile bezide kullanılmıştı. Kış için merino ve flannel da kullanılmaktaydı.

Külotlar ve Uzun Külotlar (Drawers And Pants)

Pamuklular, patiska, merinos ve flanelden yapılıyorlardı. Diz altı şort mayoların da reklamı yapılmaya başlamışlardı.

Uyku Kıyafetleri (Night Wear)

Muslinden yapılmı uyk u kıyafetleri, beyaz veya renkli ipekten ve flanelden yapılmakraydı.

Savaşın etkilerinden biri de giderek azalan sayıda yünlü ürün üretilmesiydi. 1918’de fiyatlar savaş öncesine göre 2, 3 kat artış göstermişti.

2.5.12.2.Kadınlar

Dar bir etek genişliğine sahip, yeni kadın silueti, pahalı kadın iç çamaşırları için çok az yer bırakıyordu. Bu parçalar daha öncesine göre bazı açılardan dışarıdan görününe göre daha şehvetli bir tarza sahipti.

İç Elbiseler (Chemise)

Kadın kıyafetleri, çoğunlukla yuvarlak kesimli ve dar omuz askılı üstleri işlemler ile süslü imparatorluk stili oluyordular. Nansuk popüler bir malzemeydi.

Her ne kadar bu parçaya gösterilen talep ciddi şekilde azalmış olsa da, hiçbir manada kaybolmamıştır.

Şekil 2.50: Gece elbisesi, iç elbise ve külotlar, 1911
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:225

Kombinezonlar

Bu yıllarda moda, iç elbiseler ve etek külotlar yerine, dar kombinezonlar ve ipek pantalettesleri tercih ediyordu. Yazın giyilen kombinezonların, kısa kolları oluyor ve bazılarının önleri aşağıya kadar açılabilirdi.

Şekil 2.51: (Soldan sağa) Kombinezon ve pijamalar 1918; iç elbise ve külotlar, 1918; camisole ve iç etek, 1918.

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951: 232

Korseler

Her ne kadar balina kemiği hala kullanımda olsa bile, yeni geliştirilmiş, paslanmaz sert kasa yöntemi ortaya çıkıyordu.

1912’de sert kauçuk veya selüloz ile kaplı spiral metal çubuklar kasa yapımı için kullanılmaya başlandı (Willett ve Cunnington, 1992: 211).

Şekil 2.52: “Nuform” korse. Weingarten Bros, 1911 The Lady
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:226

“Korseler figürü ortaya çıkarır” tabiri 1912 de söylenmekteydi; dönemin korseleri kadın figürünün belinin doğal hatlarını ortaya çıkarırlarken, hem yunan, hem de oryantal bir bel yaratıyorlar, uzun çizgilere sahipler hafifçe kıvrımlılar ve kalçaları kontrol altına alıyordu (Şekil 2.52).

İç Etekler (Petticoat)

Savaş yılları sırasında, prenses iç eteği en çok talep gören üründü. 1911'in modası için prenses iç eteği kesinlikle vaz geçilemezdi.

1915 ve 1916'ların geniş etekleri ile birlikte, bu parça kısa bir süreliğine antik ihtişamına geri dönüş yaptı.

İç etekler, bel kısımlarında dar kesimli, etek çizgisi geniş farbaralı ve fırfırlı oluyorlardı (1916).

Şekil 2.53: İç etek, 1916, Fashion journal(Moda dergisi)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:230

1917'nin ve 1918'nin gerçekçi fikirleri, iç etekleri fazlasıyla basit forma soktu. Savaşın sonlarına doğru bu parçalar sadece dar bir fırfır ile uzatılır hale gelmişlerdi.

Sütyen (Brassiere)

“Camisole”lerin yerini alan sütyenler, ilk defa 1916’da bu isimle ortaya çıktılar. İnanılmaz ince ve içini gösteren elbiseler giyilirken bu göğüs destekleyici parçalar kesinlikle olmazsa olmazlardı (Willett ve Cunnington, 1992: 222).

Tüm Fransız ve Amerikalı kadınları bu parçaları giyiyorlardı.

Chemi-Külot (Chemi-Knickers)

1917’de ortaya çıkan bu yeni iç çamaşırı, korse üzerine giyiliyordu.

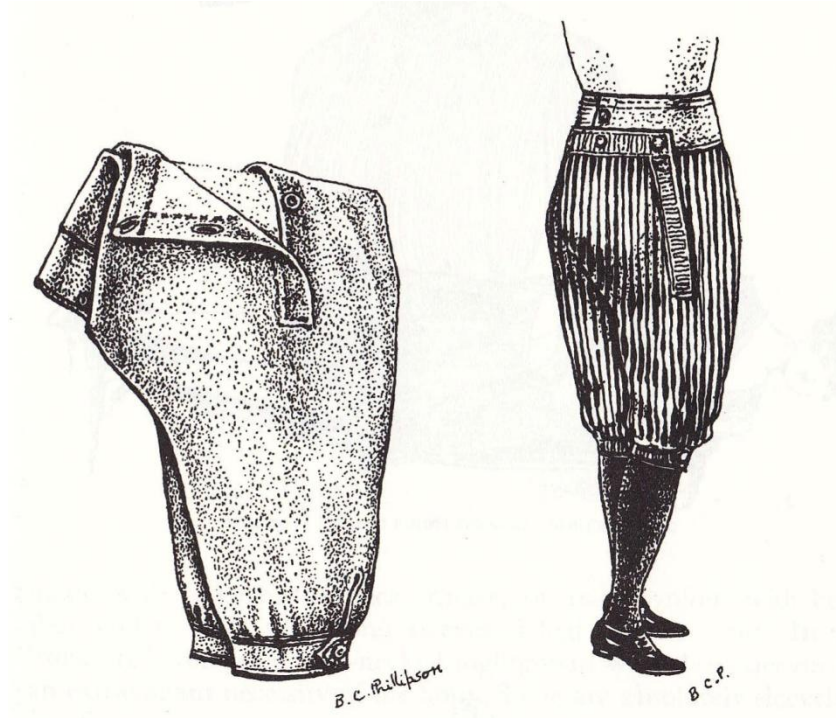

Şekil 2.54: (sol) Omuz askısı ve askıları ile korse, 1918 ; (sağda)Boudoir kep ve iç çamaşırı, 1918
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,.,s:228

Külotlar (Knickers)

Fransız, geniş bacaklara sahip olanlar (Şekil 2.55) ve dar directoire tarzı olanlar çoğunlukla yünlü malzemelerden yapılmaktaydılar.

Bu parçalar “culottes” olarak da biliniyorlardı (1911).

Şekil 2.55: Merion fin işi spencer, morley, 1912

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:231

1913'te, “tango ve dar moda yepyeni bir formda ortaya çıkan cami külotlardan sorumluydu. Bu yeni parçanın karakteristik özelliği, önde belden dizlere kadar uzanan tek bir parçanın, arkada dizlerden tekrar yukarıya uzanıyor, yanlarda bacaklar için sahip oldukları bir yırtmaç oluşuydu.

Gecelikler

Savaş öncesi imparatorluk stili gecelikler kullanılmaya devam ediliyordu. Üst kısımlar oya işler ve danteller ile süsleniyorlardı (1916).

Pijamalar bu geceliklere rakip olarak giderek daha da fazla kullanılmaya başlıyordu (1912).

2.5.13. 1919-1939 Yıllarında İç Çamaşırları

İki büyük savaş arasındaki bu periyod, özellikle iç çamaşırlarının fonksiyonlarına dair dikkat çekici değişimlere şahit olmuştur. Bu durum Napoleonic savaşlarında kadınlar tarafından giyilen iç çamaşırlarının sayesinde yaşana azalmayı andıran olayın bir tekrarı olarak görülse de, benzerlik yanıltıcıdır.

Bu dönemde gerçek tenin ortada olduğu çok az yer vardı. Üstü kapalı da olsa amaçları, cinsel çekicilik içeren beden bölümlerinin hatlarını ortaya çıkarmaktı. Fakat 1919'dan itibaren, bu işlev için yararlanılacak olan tenin kendisiydi.

Bir çeşit “tene tapınma” dini ortaya çıkıyordu. Bu dine kendini adanmış olanlar, vücutlarını güneş ışığına maruz bırakarak bronzlaşmaya çalışıyorlardı. Kadınlar suratlarını boyuyor, losyonlar sürüyor ve doğal hormonları içeren yiyecekleri tüketiyorlardı. Tüm tonlarda mevcut olan pudraları da unutmuyorlardı. İlgiyi suratlarında toplamak amacı ile saçlarını kısa kestiler ve kaşlarını almaya başladılar. İdeal kadın vücudu genç kız figürüydü. Bir yazar tarafından heveseyle şöyle tasvir ediliyor: “öylesine büyüleyici, cinsiyetsiz, göğüssüz, kalçasız, uyruksuz”. Bu çağ gençliğin yüceltildiği bir çağdı.

Bu çağın insanların büyük çoğunluğu, ortaya çıkan çıplaklıktan memnunlardı. İç çamaşırları uzunluk ve kalınlık olarak azalma eğilimindediler.

Erkekler uzun pantolonlarını “trunks”lara (mayo) çevirdiler, İç giyim üzerindeki Amerikan etkisi bariz bir şekilde ortaya çıkıyordu.

Kadının iç çamaşırları, bir sutyen ve kısa külotların yeterli sayıldığı bir noktaya kadar azalmıştı. Bu durumun bir sonucu olarak, iki cinsiyetin bedenlerinin büyük bir bölümünün, sadece tek bir katman giysi ile örtülü olması anlamına geliyordu. Bariz bir şekilde iç çamaşırları, iki orijinal fonksiyonlarını kaybetmişlerdi. Artık beden için bir sıcaklık sağlamadığı gibi, bedenin genel hatlarını da gizlemiyorlardı.

Eskiden, bedene temas eden yıkanabilir bir katman giysi giyilmesi kesinlikle gerekli görülmekteydi. Birinci dünya savaşında sonra ortaya çıkan sıcak banyo alışkanlığı bu durumu gerekli kılıyordu. Modern kuru temizleme yöntemleride ciddi şekilde geliştirmişlerdi.

İç çamaşırlarının sayısında gerçekleşen bu ciddi sayı azalmasını, basitçe erotik çağrışımlara bağlamak, var olan kanıtları yanlış yorumlamaktı. 1920’lerde genç kadınlar, göğüslerini ve kalçalarını sıkıştırarak ortadan kaldırmak için büyük

acılarına katlanıyorlardı. Tenin açıkta olan bölümleri ise gün içinde kollar ve dizlerin altı kısmıydı.

Tüm bunların yanında kadın iç çamaşırları erotik çağrışımlarını korumayı başardı. İç çamaşırları artık, “eğlendirici” olarak çağrılıp küçümsenmiyorlardı. Önemleri üzerine fazlası ile kafa yorulan bir değişim ile vurgulanacaktı. Bu değişim, erotik fonksiyonlarının, sayısal azalmasıyla değil de, renklerle sağlanması ile ortaya çıkacaktı.

İki cinsiyette beyaz iç çamaşırlarını kullanmaktan vaz geçti. Yüz yıllar boyunca, “beyaz”, ahlakın ve “saf zihnin” sembolü olmuştu. Savaş sonrasında cinsel güdülerin dışa vurumu ile alakalı gerçekleşen rahatlama ile bu rengin düşüşe geçmesi bir rastlandı değildi.

Geceliklerde benzer bir güdü içinde değişim geçirmekteydi. Bir kızın gün içinde çalışma giysileri altında, kendisinin, şeftali rengi iç çamaşırları içinde gözüktüğü fikri onu gün içinde mutlu ediyordu.

2.5.13.1. Erkekler

Erkeklerin görüşü, 1914-16 yılları arasında gerçekleşen vahşi müdahaleden önce var olan, beyefendilerin simgesi parçaları geri getirmek yönündeydi.

Kolalı parçalar bir beyefendinin her zaman en yakın dostu olmuştu. 1928’e doğru, modanın lideri, Galler Prensi, halk içinde atalarının kaynamış fanilalarını yerin dibine sokuyordu. Prens, canlı renkler tercih eden tarzı, modada gerçekleşen bu kırılmayı teşvik ediyordu. Prens, sıradan halkın moda akımına alışmasını sağlıyordu.

Fanila (Shirt)

(a) Gün içi giyim

Resmi kullanımda beyaz ve kolalı yaka ve manşetlere sahip fanilalar, 1920’lere kadar varlıklarını sürdürmüş olsada, kanatlı beyaz yakalar içeren, çizgili gömlekler, denizci düğümü ve papyon ile kullanıldıkları da aynı derecede doğrudur.

Renkli ve beyaz yakalar sosyal sembollerdi. Fanilanın rengiyle eşleşen yakalar artık tarz sahibi olarak görülüyorlardı.

Geleneksel kısıtlamalar gelecek 10 yılda giderek azalacaklardı. Gündüz giyilen ceketlerle birlikte, soluk mavi fanilalar, poplin fanilaları, çoğunlukla ipekten,

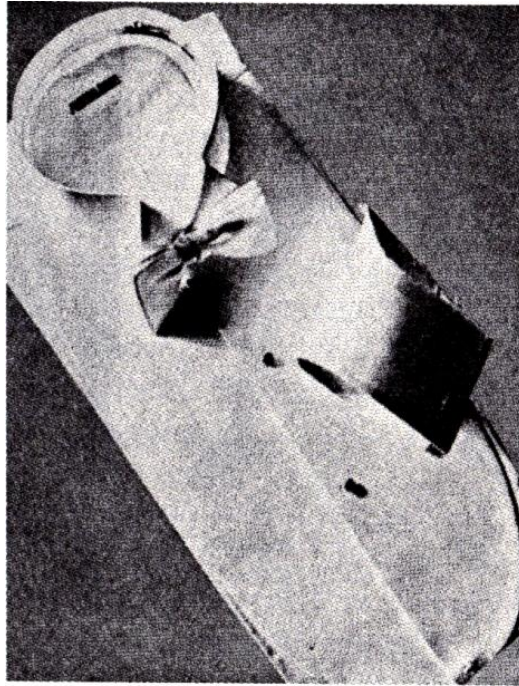
tusordan ve çizgili zefirden yapılan, aynı renkte kolalı yakalar ve açık uçlu boyun bağları ile giyilen bu fanilalar giderek moda olmaya başlamışlardı.

1930'lar, renkli fanilalar için giderek artan bir talep ortaya koymaktaydı.

(b) Gece davet fanilaları

Savaştan hemen sonra, iki bağlantı parçası içeren önlere sahip parçalar hükmeden tarz haline geldiler. Aynı zamanda, marcella, pikeden yapılan, yarı kolalı çift yakalar ve plili öne sahip fanilalarda popüler zevke hitap etmekteydiler.

Kanatlı yaka, daha geniş kanatlarıyla, kenger tarzı (thistle type) boyun bağları ile birlikte kullanılmaktaydı (Fotoğraf 2.36).

Fotoğraf 2.36: Tailor and the cutter

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:239

(c) Spor fanilaları

1920'lerin bir özgünlüğü ise, tafta veya pamuklulardan yapılan birleşik fanilalardı. Aşağı kıvrılmış yakalara sahip gömleklerin önleri mayolarla birleşiyorlardı.

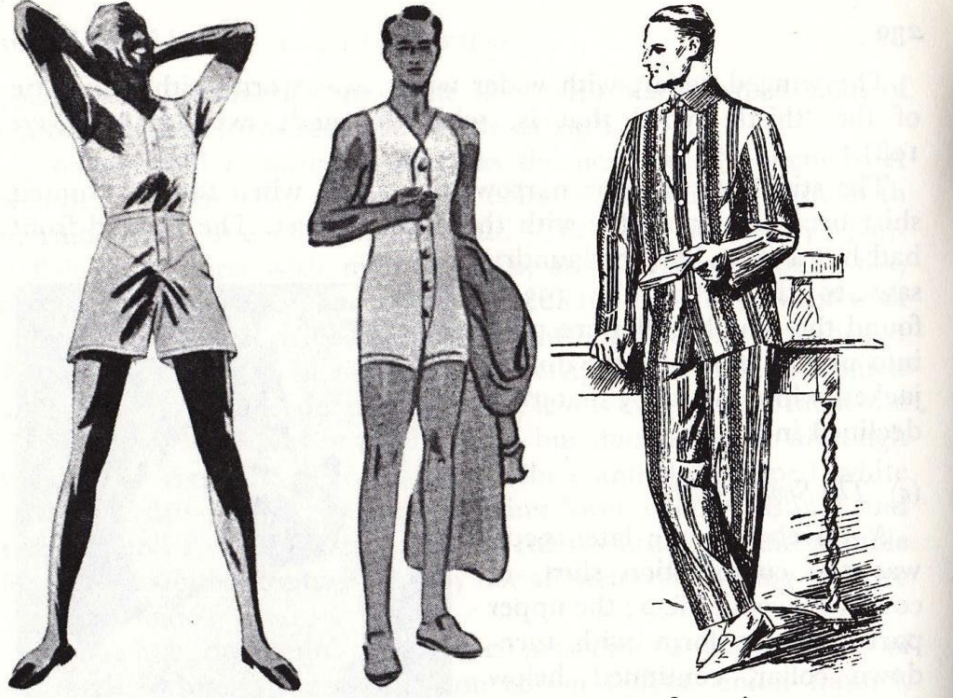
Kombinasyonlar

Bu parça Amerika'dan türemişti ve savaştan sonra giderek daha popüler bir hal almaktaydı. 1929'lara doğru yelek ve uzun külot yerine, ikisini bir arada birleştiren bu parçaların kullanımı yaygınlaşmıştı.

Bir süre sonrasında bu parça kolsuz ve geniş bir V yaka açıklığı ve kısa bacak uzunluğu ile üretilmeye başlandı.

şortlar ve mayolar

Bu parçalar bellerinde ince yuvarlak lastik ile üretiliyorlardı ve 1930'larda fazlasıyla popülerlerdi.

şekil 2.56: (soldan sağa) Singletler ve şortlar, Jeager, 1935-6; Erkek birleşik takım, Jeager, 1936-7; Erkek pijaması, 1929-30
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:240

Yelek, Külot ve Uzun Külotlar

Bu parçalar hala sabit bir kullanıcı sayısına sahipti. Eski tarzların biçimlerini koruyorlardı.

Her ne kadar yukarıdaki parçalar çoğunluk doğal renklerde üretiliyor olsalar bile, daha kışkırtıcı şeyler için talep giderek büyümekteydi.

Pijamalar

Bu parçalar eskiye göre daha hafif malzemelerden üretilmekteydi. Aynı zamanda çok daha geniş bir kumaş seçeneğinde sunuluyordu. ipek, yapay ipek, merserize pamuklu karışımı, şam kumaşı gibi.

Bu parçalar aynı zamanda renkli tasarımlarıda içermektedirlerdi. 1930'lara doğru erkeklerin en sevimli giysileri haline geldiler (Şekil 2.56).

2.5.13.2.Kadınlar

Tarihte hiçbir çağ bu denli çeşitlilikte iç çamaşırı olmamıştı. Sayıca azalmış olsalarda, yeni bir önem ve karmaşık yapı ortaya çıkarıyorlardı. Özgün tarzlara bilindik isimler konulmaya, eski olanlara yeni isimler konulmaya başlanmıştı.

Rakip üreticilerin yaptıkları, normalde ayırt edilemeyecek tarzları birbirinden ayırıyordu.

Bir sürü kumaş içerisinde, en baskın olan kumaş yapay ipekti ve bu kumaş tüm sınıfların ulaşabileceği bir noktadaydı. Birinci dünya savaşından sonra, "Devlet balon kumaşının" reklamının yapıyor oluşu da ilginç bir olaydı.

İç Elbise

1924'te bu parçalara "vest"(yelek) ismi verilmeydi.

Şekil 2.57: ince keten bezinden, külotlar ve iç elbiseler, el yapımı ve büzgülü, Valensiya danteli ve kurdeleleri ile

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:241

İç Yelek (Under-West)

Genellikle yünden yapılıyorlardı ve hiç moda olmayan parçalardı. Birçok insan tarafından kullanılmaktaydılar ve dönem boyunca satış kataloglarında yer alacaklardı. Yün ve ipekten yapılıyordu.

Kombinezonlar

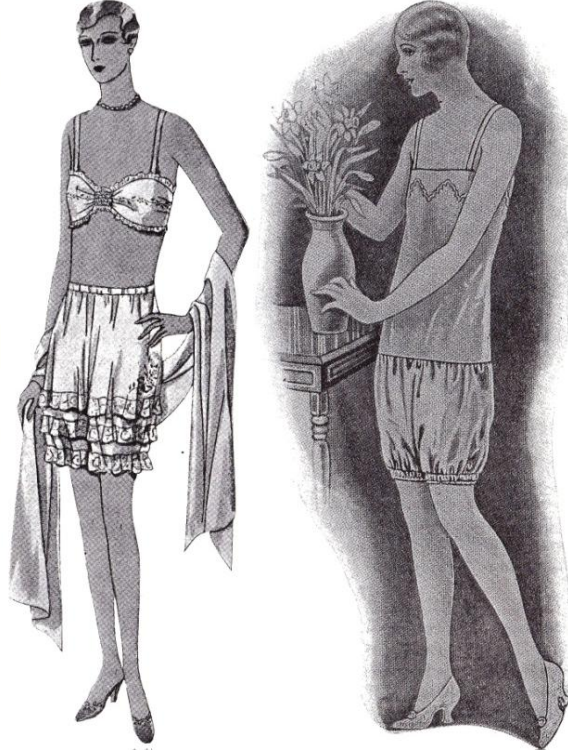
Dar kesimli yün parçalar, 1930'larda neredeyse taytlara dönüşmüşlerdi.

Camisole

Bu parça 1920'lerin sonlarına doğru yok oldu. Geç örneklerinden biri, davetlerde kullanılmak için, kolların altında bağlanan, dantelli kenarlı saten camisolerdi..

Sütyen (Brassiere)

1937’de, bu parça “bra” (sutyen) olarak anılmaya başladı. Bu parça göğüs korsajlarından türemiştir. 1920’lerde dar olup göğüsleri, moda olan düz hale sokmak için kullanılıyordu.

Şekil 2.58: (solda) Sütyen ve külot, 1927; (Sağda) Cami-kulot, 1926
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:243

1939’a doğru, bu parçalar giderek kıaldılar. Göğüsleri desteklemek ve ayırmak için üretiliyorlardı.

Fotoğraf 2.37: Çift taraflı esneyen korse ve sutyen. Warner Bros. (Corset) LTD. 1933.
Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:248

İşlemeli ve dantelli, korselerin üzerine çok güzel oturan uzun sutyen (1923).

Omuz askısız sutyen (1926).

Elastik çekmeli sutyen”(1929).

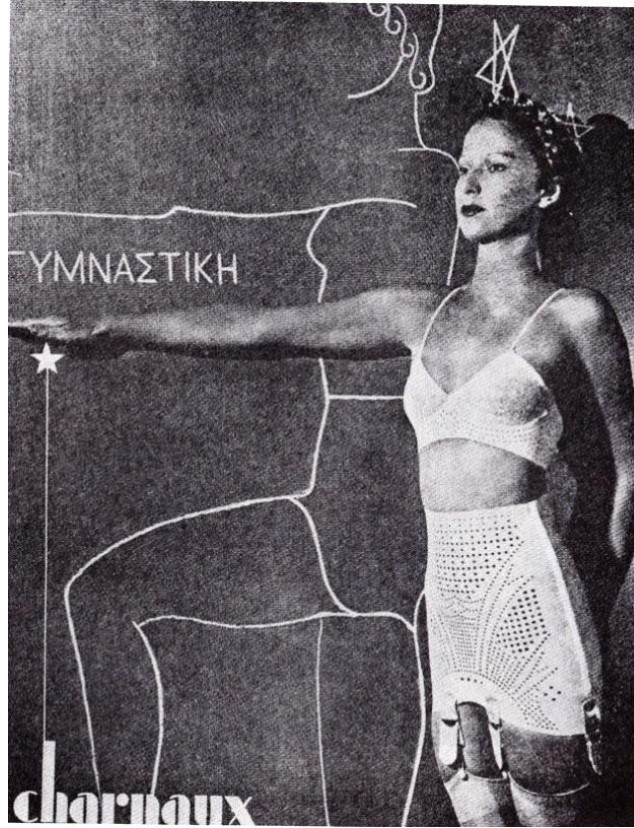
Korseler

Kalçaları bastırmak için kullanılan, kasanın altından bağlanan kauçuk korseler üretilmiştir (1925).

“Figür üzerinde inceltici bir etkileme sağlayan korse” (1928). “*Normal bel çizgisi ve kalçaları tanımlayan korse; bu korsenin bel çizgisi geçen senekine göre nispeten biraz daha yukarıda, sırtın tam orta kısmına oturuyor.*”

Kemerler (Belts)

Bu parça korsenin yerine kullanılabilirdi. Karnı kontrol eden modellerden, sert parçalar olmadan üretilen hafif modellere kadar çeşitlilik gösterebiliyorlardı. Bazılar sadece elastik üretilerek “sarma” (roll-on) olarak biliniyorlardı. Fermuarlar ile üretilenler ise “içine adım at”(step-in) olarak bilinmekteydiler.

Fotoğraf 2.38: Charnaux korse kemeri ve Caslis sutyeni, 1933

Kaynak: Willett ve Cunningham, 1951:247

1932’de çift tarafa esneyebilen malzemeler, Messrs. Warner Brothers tarafından piyasaya tanıtıldılar. Bu malzeme “lastex”den (ince lastik bir tür iplik) yapılmaktaydılar. Bu elastik iplik örülerek kaliteli bir malzeme ortaya çıkarıyordu.

Külotlar (Knickers)

Açık bacak aralı, sözde Fransız külotlar ve kapalı directoire külotları, bu dönem boyunca varlıklarını sürdürdüler. 1924’de “knickers”lar (külotlar) kısalarak “panties”lere (külot fakat kısılnca farklı bir isim almışlar) dönüştüler. En sonunda da spor kullanım amacı ile dönemin sonuna doğru “pantie briefs”e (kısa külotlar) dönüştüler (Willett ve Cunnington, 1992: 245).

1926’da külotlar özel parçalar olarak görülmekteydi. 1927’lere doğru külotlar fazlası ile dizlerin üzerlerindediler. 1930’larda kısa etekler, külotların dizlerin üstlerinde kalmalarını zorunlu kılmaktaydı.

Birleşik Parçalar

Bu dönem sırasında, sıra dışı bir birleşim parçaları patlaması yaşandı. Bu parçaların örnekleri ve bilinen isimleri aşağıda anlatılmaktadır.

a) Corsette

Bu parça, korse ve sutyen birleşimi bir parçaydı. İlk defa 1921’de Amerika’da ortaya çıkmıştı. Bu parça aynı zamanda temel giysi olarak da adlandırılmaktaydı.

Şekil 2.59: Corso-silhouette, bir göğüs korsajı, kalça kemeri, jüpon ve uzun külot birleşimi(1923)

Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951,s:249

Korse, göğüs korsajı, takıp çıkarılabilir külot ve iç etek, içine giriliyor ve arkadan bağlanıyordu. Gece kıyafetleri için mükemmel kontrol sağlıyordu (1925).

b) Cami-knickers(cami-külot)

Birleşmiş camisole ve külotlardan oluşuyorlardı. Chemise-knickers olarak da adlandırılmaktaydılar.

c.Cami-bockers

Camisole ve kapalı directoire külotlarının birleşiminden oluşmaktaydılar. Bocker, genellikle belin arkasında üç düğme ile iliklenirdi, kenar açıklıkları ise çıtçıtlarla kapanırlardı.

Gecelikler

Çoğunlukla elde üretilen pijamalara artan talep ve eskiden kabul edilemez olarak görülen vücudun bölümlerinin teşhiri bu çağın karakteristik özellikleriydi.

Gecelikler geleneksel özelliklerini korumayı tercih ederken, pijamalar, hala özgün parçalar olarak görüldükleri için birçok deneysel çaba içindeydiler. 20'lerin sonlarının belsiz elbiseleri ve erkeksi bir figürün altına çiziyor oluşları, gecelikler içinde geçerliydi.

1930'ların gelişen dişi unsurları ile birlikte, erotik tarzlar dikkate değer bir seviyeye yükseldi. Gece elbiselerindeki derin kesimler, gecelikler için de uygulanmaya başlamıştı.

Şekil 2.60: Kadının cami-külotu, ince ipekli kumaştan yapılma, Steinmann, 1928.
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:251

20'lerin düşük bel hizası, 30'ların gelişi ile birlikte imparatorluk stili bir yüksek bel hattına kavuşmuşlardı. Birçok bakımdan erkeksi gözüken pijamaların alt kısımları, dizlerin altından itibaren genişlemeye başlayarak, etekleri andırmaya başlamışlardı.

Şekil 2.61: (solda) Kadının Luvisca pijamaları, 1924: (orta ve sağ) pijamalar, 1927
Kaynak: Willett ve Cunnington, 1951:254

Kullanılan malzemeler, yıkanmış ipek ve saten, crepe de chine, lockint, şantuk ve ara sıra da pamuklu kumaşlardı. Fırfırlar 1930’larda eklenen dişi öğelerdi, çoğunluk ile dantellerden oluşuyorlardı.

Kimonolar aynı zamanda popüler olan parçalardı. Bazıları V açıklığı ile kullanılıyorlardı.

Pijamalar çoğunlukla, tunik benzeri üst kısımlar ile üretiliyorlardı. Üç parçalı pijamaların, uzun ve düz bir ceketi vardı. Bu parçalarda kolsuz ve kollu olabiliyorlardı. Yünlü pijamalar, kış aylarında, ekstra sıcaklık için giyiliyorlardı.

1928: bu yılın pijamaları çok daha canlı olmaktadır ve desenli malzemeler kullanılarak yapılıyorlardı, V yaka popülerdi.

1930:Ufak ceketler ile giyilen İmparatorluk gecelikleri tercih edilmekteydi.

1931: Tunik biçimli üstler yerine, belin içine sokulan bluzlar tercih edilmekteydi.

1933: bu noktada, gecelikler çok daha dar kesimli üretiliyorlardı. Etek kısımlarının aşağı bölümleri geniş oluyor ve yerleri süpürüyorlardı.

1936: V şekli, kare açık, sırt kısımları açık ve çift parçalı gecelikler kullanılmaktaydı.

1937: V yakalılar ve kısa kollu modelleri kullanılıyordu. Kenarlarında dantel firfırlar vardı.

1938: İmparatorluk stili beller modaydı. Birçoğu egzotik tarzları takip etmekteydi.

1939: Pijamalara ve geceliklere, ek olarak çoğunlukla uzun kollara sahip olan ceketlerin eklenmesine şahit oldu. Pijamaların bilek kısımları çoğunlukla bileklerin üstüne çekilmekteydi.

Fotoğraf 2.39: 1900

Kaynak: Chenoune, 1985: 44

3. OSMANLI DÖNEMİ VE GÜNÜMÜZ

Osmanlı giyim kültürü İslam kültüründen gelen önemli bazı özellikler taşımaktadır.

“Osmanlı giysileri, her ne kadar kendine göre belirli unsurları taşısa da, batı dünyasından önemli ölçüde etkileniyor. Osmanlı İmparatorluğu’nun Kurulu ve gelime aşamalarını kapsayan 1453’lere kadarki dönemde Osmanlı giysilerinin İslami ve Arap giysilerinden esinlenerek tasarlanmış olmasıdır.” Fazla el işçiliği gerekmeyen bu giysilerin bir başka özelliği, köy terzisi tarafından da kolayca dikilebilmesidir. Giysilerin at binmeye ve her türlü savaş durumuna uygun olması da dikkat çekiyor. Osmanlı giysileri ayrıca son derece görkemli ve gösterişliydi. Başa takılan kavuğun üzerinde, çok çeşitli süsler, pahalı hayvan kürklerinden aksesuarlar yer alırdı. Kürklerden yapılan bazı aksesuarlar, kaftanların özellikle ön kenarında kullanılırdı.

Kol ağızlarında ve ön kapanışlarda da kürk kullanmaya özen gösterilirdi. Osmanlılar giysilerinde görkemi ve ihtişamı simgeleyen sırma bezemelere de çok önem verirdi. Osmanlı İmparatorluğu’nda sultanlar değiştikçe sekil olarak farklılaşsa da, Yükselme Dönemi’nden itibaren sırma bezemeler giysilerde sürekli yer aldı. Selçuklular ’da ve Osmanlıların ilk dönemlerinde, kadın erkek giysileri, genel görünümü olarak birbirine oldukça yakındı. Bu dönemde hem kadınlar, hem de erkekler, kolları şeritlerle süslü, önden açık ve diz altına kadar uzanan elbiseler giyiyordu. Osmanlı İmparatorluğu’nun Kurulu ve Yükselme Dönemlerinde mimaride çok kullanılan bezeme, desen, süs ve mozaiklerin, giysiler ve kumaş desenleriyle benzerliği de çok dikkat çekiyor.” (Gürsoy, 2004:114-113).

Osmanlı devri kadınlarının kıyafetlerini sokak ve ev içi giyimi olarak iki ana başlık altında incelenebilir. 16.yüzyıl başlarından itibaren kadınlar sokak kıyafeti olarak ferace, yaşmak ve peçeyi kullanmışlardır.²⁸

---

²⁸ Tezcan, Hülya, “Batılılaşma Döneminde Saray Kadınının Modası”, P Sanat Kültür Antika Dergisi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, İstanbul, Kış 1998-1999, S. 12, s. 82-87.

Şekil 3.1: 18.yüzyıl Osmanlı bayan dış kıyafet
Kaynak: www.theottomans.org

Ferace

Kışın yünlü, yazın ipekli kumaşlardan yapılan feraceler kolları ve bedeni bol, önden açık ve yere kadar inen bir giysidir. 18. yüzyıldan itibaren feracelere yakalar takılmış ve bu yakalar II. Mahmud döneminde topuklara kadar uzamıştır.

19. yüzyılın ikinci yarısında ön etekler yuvarlak kesimli, tek düğmelidir ve yakalar kırmalarla süslenmiştir. Feracelerin renklerinde ayırım yapılarak, Müslümanlar kırmızı, mavi, yeşil renklerde, gayrimüslimler ise daha açık renklerde ferace giyinmişlerdir.

Şekil 3.2: Osmanlı erkek kadın dış kıyafetleri(1876-1888)

Kaynak: www.theottomans.org

Yaşmak

Yaşmaklar ise ince, beyaz, yumuşak kumaştan, başın etrafına sarılarak kaşa kadar örten üst parça ve yüzün alt kısmını burna kadar örten alt parçadan oluşmaktadır. 1872'den sonra feracenin yanısıra kullanılmaya başlanan çarşaf Suriye'den gelmiştir. İki uzun kumaş birbirine birleştirilip, belden uçkurla büzülerek oluşturulan torba çarşaf, yüze şeffaf peçe takılarak kullanılmıştır.

Nureddin Sevin'in verdiği bilgiye göre, 17. yüzyılda yapıldığı tahmin edilen bazı minyatürlerde yaşmağa ve peçeye benzer giysiler görünür. "Yamakla feracenin İslamlığın birinci asrından beri âdet olduğu ve bunun hiç değişmemiş bulunduğu

zannı hemen hemen umumidir. Hâlbuki 17. asırdan 19.asrın sonuna kadar ancak iki buçuk asırlık bir tarihi olan yaşmak ferace pek çok ekle girmiştir.” 17. yüzyılın sonuna doru ortaya çıkan yaşmak, Lale Devri’nde, içerdeki mücevherleri gösterecek şekilde “hotozun üstüne, ince bir tül halinde örtülmeye başlanır.” (Sevin, 1973:102-103).²⁹

Çarşaf

1889’da II. Abdülhamid tarafından saraydaki hanımların torba çarşaf giyinmeleri yasaklanmıştır. Bunun üzerine pelerin ve etek olmak üzere iki parçalı çarşaf kullanılmaya başlanmıştır. Osmanlı kadını ev içinde, 16. ve 17. yüzyıllardan itibaren şalvar, bürümcük kumaştan topuklara kadar inen uzun kollu gömlekler ile uzun kollu hırka ve kaftanlar giyinmişlerdir. Önden açık ve yakasız olan kaftanların etekleri, belden aşağıya doğru peş adı verilen parçalarla bollaştırılmıştır. Bu kesim 19. yüzyıla kadar etek kesimlerinde kullanılmıştır.

Şekil 3.3: Osmanlı dönemi dış giyim(1876-1888)

Kaynak: www.theottomans.org

²⁹ Tezcan, Hülya, “Batılılaşma Döneminde Saray Kadınının Modası”, P Sanat Kültür Antika Dergisi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, İstanbul, Kış 1998-1999, S. 12, s. 82-87.

Üç etek –dört etek

19. yüzyıl başlarından itibaren üçetek ve dört etek denilen elbiseler giyinilmeye başlanmıştır. Bu entarilerin yanında torba şalvar ile sim işli cepkenler ve bellere bağlanan, iki ucu işlemeli kuşaklar zarif ve rahat bir kıyafet oluşturmaktadır. İçlerine kol ağzları ve yaka kenarları oyali bürümcük veya ipekli kumaşlardan gömlekler giyinilmektedir.

19. yüzyıl başlarından itibaren üçetek ve dörtetek denilen elbiseler giyinilmeye başlanmıştır. Bu entarilerin yanında torba şalvar ile sim işli cepkenler ve bellere bağlanan, iki ucu işlemeli kuşaklar zarif ve rahat bir kıyafet oluşturmaktadır. İçlerine kol ağzları ve yaka kenarları oyali bürümcük veya ipekli kumaşlardan gömlekler giyinilmektedir.

Bindallı

Kadife veya atlas üzerine dival işi tekniğinde sırma ve sim işlemeli bindallı elbiseler kına gecesi gibi özel günlerin vazgeçilmez giysileridir. Avrupa ile gittikçe artan ilişkilere bağlı olarak 18. yüzyılda İstanbullu kadınların Avrupa'dan ithal edilen kumaşları yer yer geleneksel giysilerin yapımında kullandıkları ve 19. yüzyılda üçetek ve şalvar gibi geleneksel kesimi bırakarak, özellikle Paris modasının etkili olduğu kıyafetler giyindikleri görülmektedir. Vücuda oturan korsajlı kesimler, kabarık uzun kollu bluzlar, uzun firfırlı etekler geleneksel entarilerin yerini almıştır. Eldiven, ipekli çorap, yelpaze, şemsiye gibi aksesuarlar bu giysileri tamamlamaktadır. Kadınların en önemli giysisi olan gelinlik her dönemde, o dönemin modasını yansıtacak şekilde pahallı kumaşlardan yapılmış ve işlenmiştir.

Türklerde kadın ve erkek halk giyimi Avrupada olduğu gibi çok farklılık göstermemiştir. O dönemlerde aynı tarz giyindikleri görülmektedir. Türklerde giyilen pantolon çeşitleri farklı isimlerde olup genel olarak aynı biçimdedir. Bunlar potur, çakşır ve don'dur. Yöresel farklılıkları bulunmaktadır.

Korse

18. yüzyılın sonunda “Fransız devriminin daha insancıl öncülerinin felsefi yapısı içindeki özgürleştirici unsurlar sayesinde, korse ve diğer konfor gereçleri dünyası düzensizlik içine girmişti. Osmanlı döneminin bu son günlerinde ise Paris giysilerinin göz kamaştırıcılığı Türk kadınlarını korselere hapsetmiştir; çünkü ince bir bel gerektiren bu kreasyonları başka türlü giymeleri mümkün değildi. Doğal biçim ve gevşek kemer terk edilmiştir” (Goodwin, 1997:174).³⁰

Fransızca bir kelime olan korse “kadınların göğüslerini düzgün tutmak için elbisenin altına giydikleri sert ve dik yelek” tir. (Sâmi, 1985:746) Türkçe

Bütün kadınlar, özellikle yazın, üzerlerine bürümcük-bürümlük denen ince bezden yapılma, topuklarına kadar inen uzun kollu gömlek giyerler. İstisnasız hepsi erkeklerinki kadar uzun don ve şalvar giyerler, bunlar topuk üstünden bir uçkurla sıkılır. Kadınlar, her tür kumaşı kullanırlar. Gerçi bunlar, alışmayana ilk bakışta, fazlaca bol olduğu için gülünç gibi görünür fakat elbisenin bütünüyle bir uyum meydana getirirler. Kuşkusuz bu arada güzel bacaklı olanların, bacaklarını göstermeye imkân bulamadıklarını da belirtmek gerekir. Çoraplar bile zar zor görünür. Bunlar da ince pamuk ipliğinden yapılmıştır ve uzunlukları bacağın yarısına kadar çıkar. (turkeireiseleiter.com).

Etek, Bluz ve Gömlek

Kâmûs-ı Türkî’de etek, “Belden aşağı inen elbisenin aşağı sarkan kısmı ve bilhassa köşeleri” (Sami, 1985:348) olarak, eteklik ise, “Belden aşağı giyilen elbise, etek” (Sami, 1985:349) olarak tanımlanmıştır. Türkçe Sözlükte ise “1.Giysinin belden aşağı kalan bölümü. 2.Bedenin belden aşağıya giyilen, değişik biçimlerde, genellikle kadın giysisi, eteklik” (TDK, 2005:660) anlamındadır. Koçu’ya göre, “eteklik” kadınlar tarafından Tanzimat devrinden sonra giymeye başlanmıştır. Belden aşağı giyilen bu “yarım entari”, bir kadın “esvabı”dır. Bir kadın giyimi olan eteklik, “tuvaleti belden yukarı giyilen” bir bluz ile tamamlanmıştır. Eteğin günümüze kadar çeşitli kesimleri olmuştur. Bu kesimlerin en önemli özelliği uzunluk

³⁰ Tezcan, Hülya, “Batılılaşma Döneminde Saray Kadınının Modası”, P Sanat Kültür Antika Dergisi, Portakal Sanat ve Kültür Evi, İstanbul, Kış 1998-1999, S. 12, s. 82-87.

ve kısalık modalarıdır. Önce topuklara kadar inmiş, “baldır hizasına çıkmış”, diz kapağına, hatta diz kapağının da üstüne kadar kısalmıştır.(Koçu, 1967:106).

Robdöşambr

Kâmûs-ı Türki’de robdöambr, “Yataktan kalktıktan sonra pijama üstüne giyilen üstlük” (Sami, 1985:1112) anlamındadır. Türkçe Sözlük’te ise “Erkeklerin evin içinde kıyafetlerinin üzerine giydikleri üstlük” (TDK, 2005:1661) olarak tanımlanmıştır.

Potur

Erkekler tarafından vücudun belden aşağı kısmında giyilen kalça bölgesi oldukça dökümlü, ayak bileği ile diz arasındaki mesafesi sıkı görümlü giyimdir. Potur adını kırma ve buruşuk anlamındaki pot isminden almıştır. Poturun özelliği; belden dökümlü inen giyimin dizden aşağı teni sarması ve paça kısımlarının önünde arkasında birer yırtmaç görümlü poletçik bulunmaktadır. Poturun paçası dikişli bir tozlu görümdedir ve genellikle cepken altına giyilmiştir. Çoğunlukla Rumeli bölgesinde tercih edilen bir giyimdir.

Fotoğraf 3.1: Manisa soma bölgesi yöresel erkek Poturu

Kaynak: www.soma.bel.tr/galeri-detay/folklor.aspx

Şekil 3.4: Anadolu'da giyilen potur

Kaynak: Ayhan, 2013

Çakşır

Bazı bölgelerde “Karadan” ve “Zıbka” adıyla anılır. Çakşırın iki çeşidi vardır. Her iki çeşidi de yaşları 45’in altında olan genç erkekler ve özellikle koşarlı hizmet erleri, asker ocaklarında neferler, çuvuşlar, resmi kuruluşlarda hizmetliler ve hizmet çeşitlerine göre çeşitli isim alan uşaklar giymiştir. Çakşır belden uçurluğuna geçirilmiş bir uçkur ile bele yerleştirilir. Diz kapağından aşağısı baldırı örten kısmı birden daralır. Bazı du Rumlarda çakşırın paçasına ince ve yumuşak deriden bir mes dikilerek eklenir. Çakşır ile birlikte mestte giyilir. Diz çakşırı ise yeniçeriler tarafından giyilmiştir. Diz kapağının üstünde biten dizden aşağısı çıplak kalan bir giyimdir. Bazı durumlarda diz kapağı altından ayak bileğine kadar tozluk geçirilmiş ve örtülmüştür (Koçu, 1969).

Bazı bölgelerde “Karadan” ve “Zıbka” adıyla anılır. Çakşırın iki çeşidi vardır. Her iki çeşidi de yaşları 45’in altında olan genç erkekler ve özellikle koşarlı hizmet erleri, asker ocaklarında neferler, çuvuşlar, resmi kuruluşlarda hizmetliler ve hizmet çeşitlerine göre çeşitli isim alan uşaklar giymiştir (Ayhan 2013).

Çakşır belden uçurluğuna geçirilmiş bir uçkur ile bele yerleştirilir. Diz kapağından aşağısı baldırı örten kısmı birden daralır. Bazı durumlarda çakşırın paçasına ince ve yumuşak deriden bir mes dikilerek eklenir. Çakşır ile birlikte mestte giyilir. Diz çakşırı ise yeniçeriler tarafından giyilmiştir. Diz kapağının üstünde biten

dizden aşağısı çıplak kalan bir giyimdir. Bazı durumlarda diz kapağı altından ayak bileğine kadar tozluk geçirilmiş ve örtülmüştür (Koçu, 1969).³¹

Fotoğraf 3.2: Karadeniz bölgesi zıbka örneği
Kaynak: www.bakimliyiz.com

³¹ KOÇU, Reşat Ekrem (1967), Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü, Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.

Şekil 3.5: Türklerde giyilen diz çakşırı
Kaynak: Ayhan, 2013

Don

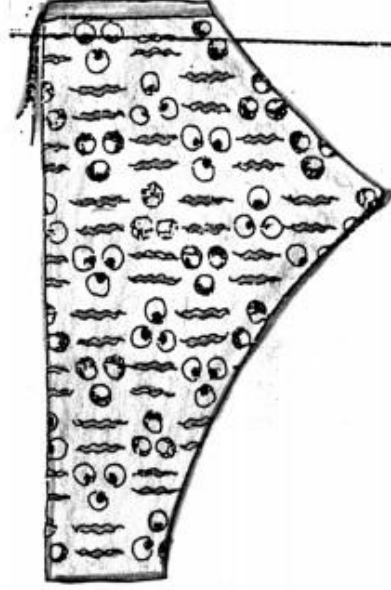
İç donu ve tuman ismiyle de anılmıştır. Vücudu belden aşağı topuklara kadar örten ve bacaklar için iki parçası bulunan bir giyimdir. Erkek ve kadın için giyilenlerin kesimi aynı olmuştur. Bürümcük, Trabzon bezi, kaba bez kullanılmıştır. Zamanımızda yaşlı kesimin muhafazakârları, köylerde yaşayanların bir bölümü bu tarz giyimi halen sürdürmektedir.

Şekil 3.6: Türk erkeklerinin giydiği iç donu
Kaynak: Ayhan, 2013

Paçalara bağcık yerine ilik-düğme yapılanları, uçkur yerine de belden düğme ile tutturulanları veya uçkur kısmına lastik geçirilmiş olanları, yarım asırlık birer geçmişi olan türlerdir. Diz çakşırı giymeye mecbur olanların iç donları da yine beli uçkurlu ve ağ kesimi boldur. Fakat boyu diz kapağının üzerindedir.

Diz kapağının üstünde kalan kısa erkek donları I. Dünya Savaşından sonra yayılmıştır. Saraylı kesimin iç donları bürümcük kumaştan kesilmiş ve üzerine “çintemani” denilen bir nakış yapılmıştır.

Şekil 3.7: Çintemani desenli don
Kaynak: Ayhan, 2013

Avrupa pantolonu ilk kez 18. yüzyılda yani Türklerden bin yıl sonra giymeye, İtalyan komedyen Pantolone aracılığı ile başlamıştır. Bütün bu kaynaklara rağmen pantolonun adını İtalyan komedyen Pantolone'den aldığı bilinmektedir (Meydan Larousse: 9146).

Erkekler tarafından kullanılan pantolon, günümüzde giyimın önemli parçalarındandır. Modanın gelişimi ile pantolon erkeklerde olduğu kadar kadınlar için de giyimın vazgeçilmez parçalarından olmuştur. Pantolonun 1920'li yıllardan itibaren Fransa'da kadın giyimi içinde yer alması ile ön plana çıkması önce tepkilere neden olmuştur. Kadının sosyal ve çalışma alanına girmesi ile kullanışlılık, pratiklik ve rahatlık açısından giderek tercih edilen bir giysi olmuştur. Kadınların pantolon kullanmasıyla birlikte çizgi ve modellerde farklı tarzlar geliştirilerek kullanım çeşitliliği artmıştır (Ayhan, 2010).

Dünyaca ünlü moda okullarında Türk şalvar pantolon ve giysileri tema olarak verilirken, atıf yapılmaması Türklere ait giysi olduğu belirtilmemesi de oldukça ironidir.

Geleneksel Türk giyiminin tüm parçaları (pantolon, ceket, cepken, yelek, üç etek, başlık, kemer, çizme vb.) tek tek incelenerek çağdaş yorumlarla dünyaya tanıtılmalıdır (www.akademikbakis.org).

4.İÇ ÇAMAŞIRLARININ FONKSİYONLARI

4.1.Bedeni Soğuktan Korumak

Modern zamanlara kadar kadınlar çoğunlukla erkeklerden daha fazla iç çamaşırı giymişlerdir. Sıcaklığı sağlamak amacı için ekstra parça giysilere güveniyorlardı. Birde erkeklerin bacakları her zaman örtülü iken, kadınların iç etekler ve etekler altında kalçaları açıktaydı.

Vücutun üst kısmına gelince, her ne kadar erkeklerin kadınların göğüs kısımlarını kapatacak şekil de eklemelere karşı bir itirazı olmasa bile, kadınlar her zaman bir şekilde bu duruma karşı olmuşlardı; dolayısıyla kadınların giyimlerinin büyük bir bölümü aşağıyı kapatacak şekilde üretiliyordu. Her ne kadar yünlü kumaşlar, keten ve pamukluya göre daha sıcak tutuyor olsalardı bile, kadınlar bu malzemeyi çoğu zaman vücutlarının üst kısmındansa alt kısımları için kullanmayı tercih ettiler.

Diğer bir yandan erkekler, bacaklarını rahat kullanabilmek adına, kadınların yaptığı bu ayarlamayı tersine çevirerek kullandılar.

Sıcaklığı korumak amacı ile kullanılan iç çamaşırı sayısı her ne kadar yüzyıllar içinde değişim gösterse de, kadınlara göre, bu durum erkeklerde daha az olacak şekilde, I. Dünya Savaşında sonra kullanılan iç çamaşırı sayısı hatırı sayılır şekilde azalmıştır.

4.2.Kostümün Şeklini Desteklemek

Yüz yıllar içerisinde kadın kostümleri, erkeklere oranla çeşit çeşit şekillere bürünmüş ve akla gelebilecek her biçim sokulmuştur- bir tek kadının orijinal beden formu hariç. Bu etki çoğunlukla iç çamaşırlarının bir sonucu olmuştur.

4.3.Temizlik

İç çamaşırları tenin dış kostüme temasını engeller, fakat aynı durum tersi içinde geçerlidir. Son 200 yıla kadar beden temizliği nadiren göz önüne alınıyordu. Örneğin Elizabeth zamanında giyilen muhteşem malzemeler, altlarında ki pis deriden

uzak tutulmalıydılar. Fiziksel temizlik, 18. Yüzyılında sonlarına doğru Macaronis tarafından ortaya atılmış, Victoria döneminde ise sınıf ayrımının sembolü halini almıştır ve iç çamaşırlarının sıklıkla değiştirilmesine yol açmıştır.

Birinci dünya savaşına kadar, tenin her hangi bir bölümünün giysi ile temas ettiği düşüncesi, sosyete sınıfı için tiksindirici bir hal almıştı. Bu alışkanlığın son 30 yıl içerisinde, ciddi bir yükseliş gösterdiği not edilmelidir, fakat yine modern çağ insanı, Edward dönemi insanları kadar temiz değillerdir. Günümüzde erkeklerin giysilerinin hatırı sayılır bir bölümü, pantolonu ile temas içersin de iken, kadınlar ise içerisinde neredeyse yok denecek kadar ufak iç çamaşırları ile her şeyi giymektedirler; büyük annelerinin iğrenç bulacağı bir davranış olurdu.

4.4.İç Çamaşırlarının Erotik Fonksiyonları

Kadının iç çamaşırının ufak bir bölümü göstermesi bile, şüphesiz erotik çağrışımları olan bir harekettir, soyunma aktivitesini sembolize eder. Dolayısıyla sıradan bir şekilde kadınlarının iç elbiselerinin(chemise) bir kısmı veya iç eteklerinin etek çizgisi ortaya çıkarılmıştır. Bazen gece elbiselerinin korsajları(bodice) korseler gibi gözükme için tasarlanmıştır, giyenin tamamını ile örtülü olduğunu ima etme amacı ile 1880'lerde Victoria dönemi insanların iffet taslayan tarzlarının zirve yaptığı zamanlarda kullanılan bir yöntemdir.

Çorapların alışkanlık olarak saklanması oluşu, bir an için gözükmelerinin aynı amaca hizmet etmesini sağlıyordu.

İç çamaşırları erotik simgeler ile tasarlanıyorlardı(kalpler, oklar, vs.) veya aynı kategori altında toplanılabilecek aşırı renklerden oluşuyor; hatta ve hatta yarı şeffaf gece kıyafetler gibi, her ne kadar genelde pijama giyiyor olsalar da kadınların gerdek gecelerinde giymeyi tercih ettikleri formlarda üretiliyorlardı. Her ne kadar erkek kendi görünüşüne katkıda bulunacak benzer araçlara gerek duymasa da, giymeye cesaret ettiği tek gey giysilerin “tavus kuşu rengi” pijamalar veya sabahlıklar olması önemli bir detaydır.

Fotoğraf 4.1: Gecelik

Kaynak: Hidden Underneath a history of lingerie, Farid Chenoune, Helmut Newton, Monte carlo, 1985,s:4

“Saygın” kadınların ancak, 18. Yüzyılda doğum kontrol hapını ortaya çıkmasından sonra, “çekici” iç çamaşırlarını giymeye başlamaları bariz bir bağlantıdır. Sınırsız doğum oranlarının var olduğu çağlarda dişi geceliklerin ciddi derecede göze hoş gözükmeyen tarzları; belki hesaplanmış bir hareketti.³²

Erkekler hiçbir zaman kışkırtıcı iç çamaşırları kullanmadılar; sade düz yazıya benzer tarzları, kadınların şiiysel çekicilikteki iç çamaşırlarına ciddi bir tezat oluşturur. Kadın iç çamaşırı tarihinde erotik çağrışımları en uzun süre boyunca taşıyan parça korse olmuştur. Ana amacı bel kalınlığını inceleterek ve göğüslerin dış

³² Hidden Underneath a history of lingerie, Farid Chenoune, Helmut Newton, Monte carlo, 1985,s:9

hatlarına vurgu yaparak kadınların cinsel çekiciliğini artırmaktır. Erkeklerinde korse giydikleri “o” zamanlarda şekillendirilmiş belin erkeklerin omuz çizgisini ortaya çıkarmak olduğunu varsayılabilir.

Bu alt yüzyıl boyunca kadınlar, seksiliklerini karakterize etmek amacı ile hatları desteklemek ve hatta yeni şekiller yaratmaktan başka amacı olmayan giysiler kullandılar- örneğin tarlatan (bustle)(en azından 6 yüzyıllık bir parça), yapay göğüsler, (hip hoops ve pads) ve modern zamanların sutyenler (brassiere) gibi örneklerdir.

Belirli parçalarla bağdaştırılan erotik çağrışımlar her çağ için farklılık göstermektedirler. Yüz yıllar boyunca iç etek (petti coat) sözcüğü şairleri için dişiliğin sembolü idi, seks için kullanılan incelikli eş anlamı bir kelime idi. Ciddi bir paradokstur ki bir kadından “bir etek” diye bahsetmek adice bulunuyordu.

4.5. Sınıflandırma Yöntemi Olarak Kullanılması

Bu tabirinin kullanılma biçimi kendi içinde açıklama gerektirir. Büyük topluluklar halinde insanlar ekonomik statülerine göre gruplandırılırlar. Bu tip ayrımın en acımasız formu olarak, varlık seviyesine göre derecelendirilmedi, ne var ki bu yöntem zevklerin gelişimiyle yön değiştirebilir. Kültür hiçbir zaman tam anlamıyla varlık seviyesi ile alakalı olmadı, aksine varlığın aşırılıklarına veya seks ile bağlantılı görselliklerine rağmen, kendi değerlerine sahip belirli bir tavrı ortaya koyan dışa vurumlar ile güzellik standartlarını belirlediler.

Bu güzel durum, kültürü varlık ile karıştıranlar ve birini yok etmek adına diğerini parçalayanlar için kavraması zor bir durum olabilir. Bu durum kazara ortaya çıkan koşullardan veya biriken zenginlikten çok daha fazlasını ifade eder. Bir zevk standardı belirleyerek, kostüm sanatının cinsel çekiciliklerini üzerindeki etkisine hizmet ettiler. Kültürün etkisi moda akımlarını daha bayağı erotizm biçimlerine dönüşmeye itmiş ve daha adi varlık gösterilerine mahkûm etmiştir. Sınıf ayrımını tanımlayan giysi ayrımları ortadan kaldırılmış olsaydı, kostümlerin en vahşi cinsel çekicilik formlarına bürünmelerinin önünde hiçbir şey duramazdı.

Erkekler sınıf farklarını vurgulayan iç çamaşırlarını kadınlara oranlar daha ciddi şekillerde kullanmışlardır, özellikle fanilalar bu ayrımı belli etmek için erkekler tarafından, aşırı seviyelerde kullanım görmüşlerdir. Tudorslar zamanından beri parça parça gün yüzüne çıkmışlardır, ya yeleklerin(jerkin) açıklıklarından kendilerini göstererek, ya da 18. Yüzyıl ceketlerinin(waistcoat) üst düğmelerini açarak olsun ya

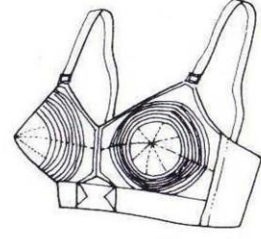
da v yakalı giysiler ile olsun kendilerini hep ufakta olsa gösteriyorlardı. Bu sebepten kullanılan malzeme, kolalı veya firfırlı olsun, Beyefendiler işçi sınıftan ayrılmak için kullanılıyordu. Temiz gömlek kollar, giyenin toprakla uğramadığını gösteriyordu.

Bu yönden en bariz kullanılan giysiler gece giydikleri kıyafetlerin önle kısımları idiler, gerçek veya göstermelik soyluluk göstergesiydiler.

Kadınlar büyük çoğunlukla, sınıf ayrımını, ya bir sürü iç etek(petticoat) veya halkalar (hoops) ile desteklenmiş etek boyları ile belli ediyorlardı. Fakat erkeklerden farklı olarak, kadınlar asla iç çamaşırlarını belirli bir kısımlarını sosyal statü belli edecek şekilde kullanmadılar.

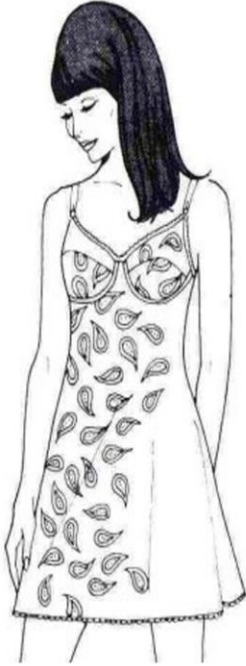
Şekil 4.1: 1950'den sonra iç çamaşırı(korse ve alt etekler)
 Kaynak: www.kinga.com

1957

1957

1960

1960

Şekil 4.2: 1960'dan sonra iç çamaşırı (bustiyer, sütyen kilot)
Kaynak: www.kinga.com

5.İŞLEVİNE GÖRE İÇ ÇAMASIRI TÜRLERİ

5.1. Külot

Külotlar (ABD ve Kanada'da panty, İngiltere ve İngiliz Devletler Topluluğunda Knickers ve Avustralya ile Yeni Zelanda'da undies) kadınların ve genç kızların bel altı bölgelerine giymeleri için tasarlanmış genellikle hafif ve üste oturan bir giysi türüdür. Türkiye'de külot terimi uniseks anlamlar taşımaktadır. Kıyafetin klasik bileşenleri genellikle lastikli bir bel bandı, genital alanları kapatmak için bir kısım (genellikle pamuk gibi absorbe edici bir malzeme ile kaplıdır) ve bir çift bacak açıklığı (genellikle lastikli) olarak özetlenebilir.

Şekil 5.1: Külot modelleri

Kaynak: tr.wikipedia.org/wiki/G-string

Külotlarda bacak uzantısı bulunmaz ya da çok kısa bir şekilde konulur. Terim genellikle çoğul hali ile kullanılır. Arka kısmın örtü oranını, yan kısımların kalınları ve giyildikleri yükseklik gibi kriterlere bakılarak farklı tiplere ayrılabilir. Bu kategoriler mutlaka birbirinden çok ayrı değildirler ve kullanım markalarının tercihi göre hafif farklılıklar gösterebilmektedir.

Tanga hem kadınlar hem erkekler tarafından giyilen bir iç çamaşırı ve mayo tipidir. Ürün önden normal bir bikini altı gibi görünür ama ürünün popo kısmındaki yoğunluğu minimumdur. Ürünün arka kısmı genelde çok ince bir üst lastikli şerit ve ondan aşağı dikey inen ve popunun arasından geçerek ön kısım ile birleşen bir ipten ibarettir. Tiplerinden biri G-String (G-String, önden bakıldığında klasik iç çamaşırlara benzeyen, arka tarafı ise kalçaların arasından geçen bir ipten ibaret olan bir iç çamaşırı türüdür.

T-Back da olarak tanınır ve bu üründe arka kısım sadece esnek bir ipten teşkilidir. Aslında ip-kini (tanga) ve g-string terimleri sık sık birbirlerinin yerine kullanılırlar. (thong ve g-string) Bunlar farklı farklı kıyafetleri anlatabilir.

<i>Styles of stringed waistwear</i>			
<i>Back</i>		<i>Sides</i>	
		<i>Strap</i>	<i>Tie</i>
<i>G-string</i>	<i>T, string</i>		
<i>Thong</i>	<i>triangle</i>		
	<i>V</i>		

Şekil 5.2: Tanga modelleri

Kaynak: tr.wikipedia.org/wiki/G-string

Birçok dilde bu kıyafet için İngilizce String (İp) kelimesini kullanmaktadır ve çoğunda G ön eki bulunmamaktadır.

Gene ipkini için kullanılan diğer genel bir terim de tangadır. Özellikle Almanlar bu çeşidi kıyafetler için kullanırlar. Peştamal formatındaki ipkinilerin insan kıyafetlerinin en eski türü olduğuna inanılmaktadır. Bunlar genellikle erkekler tarafından giyilmiş kıyafetlerdir. Düşünülen, bu kıyafetlerin erkek anatomisini

korumak, desteklemek ya da saklamak için tasarlanmış olduğudur. Peştemaller büyük olasılıkla insanlar tarafından ilk üretilen kıyafetlerdir.

G-string ve tanga genellikle birbirlerinin yerine kullanılır. Thongs kumaşın arka kısmının kalınlığı, malzeme ya da tipine bağlı olarak her nevi stil, çeşitli gelir ve dünya çapında hem erkek hem de kadınlar için kullanılabilir (bimpzytrades.blogspot.com.tr).

Klasik pamuklular kendi sansürlenmemiş formlarında- aslına bakarsanız bir hayli seksidirler. Saf ve doğal pamuklular, makyajsız kadın gibidirler. Fırfırlardan, dantellerden arındırılmış, fakat rahat kumaş ve kesimleri ile klasik günlük külotlardır (Tomczak ve Pask, 2004: 21).

Fotoğraf 5.1: Kilot modelleri
Kaynak: tr.wikipedia.org/wiki/G-string

Fotoğraf 5.2: Kilot modelleri
Kaynak: tr.wikipedia.org/wiki/G-string

5.2.G-String

Kadın modellerinde G-string esnek bir ip, ona bağlı bir kumaş parçası ve bunların birbiri ile bağlantısı olan üst bir lastikli şeritten ibaret bir iç çamaşırdır. Tanga çeşidi ve ayrıca Rio tangası ya da Rip Thong olarak da anılır. Çünkü batıdaki kadın striptizciler ve egzotik dansçılar giydikleri g-stringler ile performans sergilemekteydiler. Teriminin menşei çok belirli değildir.

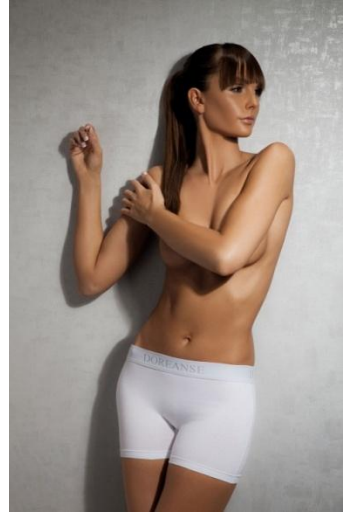
19. yüzyıldan bu yana terim (g-string) Amerikan yerlilerinin peştemalini tutan ipe verilen addır ve daha sonra ise peştemalin kendisi için kullanılır olmuştur. William Safire konu ile ilgili eserinde Beadle'nin bulgularından 15 yıl sonra, terimi ilk kez yayınlayan Harper's Magazine adlı derginin kavramı yanlışlıkla müzikal bir terimle karıştırdığını belirtmiştir. Ayrıca Robert Hendrickson adlı dilbilimci de G'nin groin yani kasık yerine geçtiğini ve bu kelimenin de o zamanlar tabu bir kelime olduğu için baş harfle kullanıldığını iddia etmiştir (tr.wikipedia.org/wiki/G-string).

5.3.Boxer

Boxer; bel kısmından aşağı bölmeyi kapatmak amaçlı kullanılan, beyaz veya renkli kumaştan yapılmış bir tür iç giyimdir. İki bacak arasından geçer ve arkada birleşir. Uzunluğu baldır kısmında kadar uzanır. Kadınlarda ve erkeklerde kullanılabilir. Diz kapağına kadar olanlarına ise paçalı külot denir.

Bu ürünün şortları (ya da tight boxer) boksör şortları gibi uzun ama onlardan daha sıkı oturan (normal slip külotu benzer bir şekilde) bir tür erkek iç çamaşırıdır. Aslında bu tür Amerika, İngiltere, Avustralya ve Kanada stilleri arasında bir uzlaşmanın ürünü olarak da görülebilir. Üreticisine bağlı olarak boxer külotlar boxerbrief olarak da anılmaktadır.

Boxer brief iç çamaşırlar ilk olarak 1990’larda satılmaya başlanmıştır. Bu tarihlerden önce çok az sayıda üretici bunları ürettiyordu ve genellikle orta uzunlukta iç çamaşırı ya da paçalı don olarak anılıyordu. Donlar ilk olarak tanınmış bir insan olan Graham Lloyd tarafından giyilmişlerdir. Bazılar slip donları çok sınırlayıcı bulurken bazı insanlar da boxer don ya da şortları aşırı bol bumaktadır. Bazen bir cep ya da “büyütülmüş cep” uygulaması ile testisler için boşluk ve öne doğru konumlandırmanın yanı sıra penis içinde daha fazla alan oluşturulabilmektedir ( ).

Fotoğraf 5.3: Boxer kadın ve erkek modelleri

Kaynak: www.google.com.tr/search?q=boxer&source=

5.4.Sütyen

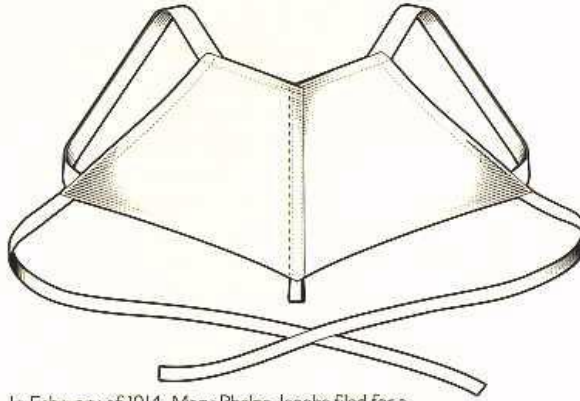
Göğüsleri dik tutup dolgun göstermek için kullanılan, saten, dantel vb. kumaşlardan yapılan kadın iç çamaşırüdür.

Sütyen alırken birkaç noktaya dikkat etmek şıklığınız ve rahatınız için çok yararlı olacaktır.

Sütyeninizi yeni aldığınızda en uç agrafta (klipste) rahatsızlık sorun yok demektir. Sütyenler kullandıkça gevşerler.

Yeterince uzun olmayan askılar omuzlarda iz ve kızarıklık yapar. Ayrıca sütyenler ile rahat edebilmek için vücudun gün boyunca öne doğru kasılması, sırt ağrılarına neden olabilir.

Göğüslerin dolgun görünmesi için 'push-up' denilen içten dolgulu sütyenler kullanılır. Bu tip sütyenlerin dolguları günümüzde sıvı, hava ve pamuk gibi çeşitli malzemelerle oluşturulmaktadır.

In February of 1914, Mary Phelps Jacobs filed for a patent on a lighter-weight chest-flattening "brassiere." No. 1,115,674 (1914).

Şekil 5.3: İlk sütyen ve göğüs güzelleştirici destekleri

Kaynak:www.tdk.gov.tr/sutyen

Jacob 1914 yılında, göğüsleri destekleyen, iki ayrı kuptan oluşan ve omuzdan askılı olarak tasarladığı sütyeni üretilip patentini almıştır. Daha önce de buna benzer fikirler üretilmiş ancak iki ayrı kup ile göğüsleri destekleme fikri Jacob'a aittir (www.uplifters.com).

Modern sütyenden önce göğüsleri desteklemek amacıyla tasarlanmış olan çamaşırlar oldukça rahatsız ediciymiş. Sert malzemeler kullanılarak yapılan bu destekler kullananın şeklini almak yerine, kullanıcıyı kendi şekline sokan bir yapıdadır. Jacob'ın tasarımının bu ürünlerden en büyük farkı yumuşak ve hafif, yani kullananın anatomisine uygun oluşudur.

Modern sutyen, 2.Dünya Savaşı sırasında ABD'nin metal tüketimini azaltmak için metal malzeme kullanılarak yapılan göğüs desteklerini yasaklaması sonucu popüler hale gelmiş. Bu dönemde Jacobs patentini “Warner Brothers Korse Şirketi”ne satmıştır.

5.5.Atlet

Yaz mevsiminin favori temel kıyafetlerinden atlet aslında öyle sihirli bir güce sahiptir ki tek bir çeşidini eşofmanla giyildiğinde oldukça gündelik, yırtık bir kotla giyildiğinde son derece asi ve şık bir etekle giydiğinizde klasik bir görünüme sahip olunur (www.uplifers.com).

İnce Askılı Atlet

İnce askılı çeşitleri vücudunuzu en fazla meydana çıkaran parçadır. Göğüs kısmı, omuzlar ve sırt tamamıyla açıkta olduğu için, kombininizi dengelemek amacıyla, kısa bir etek veya şort ile giyilebilir.

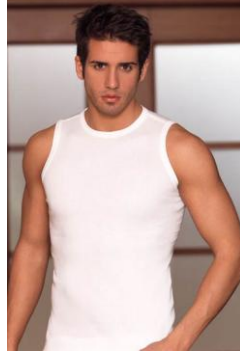

Fotoğraf 5.4: Kadın ve erkek atleti

Kaynak: www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim

Kalın Askılı

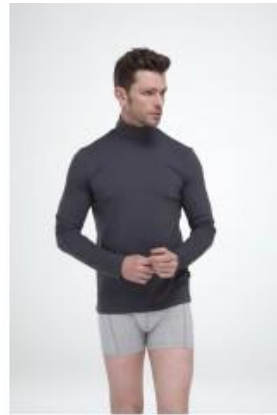
Vücutunu çok da fazla göstermek istemeyenlerin tercihidir kalın askılı olanları. Az önce bahsettiğimiz ince askılıdaki çıplaklık yoktur; omuz, sırt ve göğüs kısmının birazı yine açıktadır, fakat çok da göze batacak şekilde değildir. Kalın askılı çeşitlerinin şöyle bir avantajı var; ufak tefek, kilolu, geniş omuzlu, zayıf, kısacası herkese yakışır bir modeldir. Aynı zamanda çok kolay bir şekilde hemen her şeyle kombinlenebilir.

Fotoğraf 5.5: Kadın ve erkek kalın askılı atlet
Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

Balıkçı Yaka

Bayanlar da küçük göğüslü olanların da balıkçı yaka modeli (ve hatta kazak, vs) kesinlikle sizlere uygun değildir. Balıkçı yaka çeşitleri çok büyük göğüslüler için de fazla önermeyiz. Dolayısıyla herkesin kolay kolay kullanabileceği bir modelden ziyade sadece normal boyutlarda göğsü olanlarda güzel duracaktır. Çünkü aksi takdirde modeli gereği göğüslerde düşük bir görüntü yaratacaktır

Fotoğraf 5.6: Kadın ve erkek balıkçı yaka atlet
Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

V Yaka Kesim

V yakalı atletler ve T-Shirtler hemen hemen herkeste güzel durur. Hatta her kadının gardırobunda bulunması gereken temel parçalardan biridir. Göğüs bölgenizi ön plana çıkararak oldukça şık bir görünüm yaratacaktır.

Fotoğraf 5.7: V yaka kadın erkek atlet

Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

Bol Kesim

Büyük bedenli olanları son yıllarda fazlasıyla moda olan bir çeşittir. Çünkü göğüsleri olduğundan da büyük gösterecektir. Dolayısıyla bu tip bol çeşitler daha çok küçük göğüslüler için idealdir.

Fotoğraf 5.8: Bol kesim atlet

Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

5.6.Gecelik

Gecelik, geceleri giyilen bol dökümlü bir kıyafettir. Terim artık sadece kadınların gece kıyafeti ile ilgili olarak kullanılmaktadır. Genelde pamuk, ipek, saten ya da naylondan imal edilir. Dantel aplikler ya da işlemeler üst ve etek kısmında süsleme amaçlı olarak yer alabilir. Çeşitlerinde yakalı, kollu, kolsuz, omuz askılı ya da askısız büzmeli olabilir.

Uzunluğu kalçadan (babydoll) ayak bileklerine kadar uzanabilir ama genelde diz üstünde bırakılmaktadır. Uzun ve kısa modelleri (shorties) (genelde uzun bir Tişört formatında) bulunmaktadır. Gecelik altına İngiltere'de knickers olarak adlandırılan türden külotlar da giyilebilmektedir. Genellikle kendine uyan bir rob, şifon ya da sabahlık gibi bir üst kıyafet ile beraber de giyilmektedir (gecelik.com.tr/anil-gecelik-modelleri).

Fotoğraf 5.9: Gecelik modelleri

Kaynak:<http://gecelik.com.tr/anil-gecelik-modelleri/>

5.7.Kombinezon

Kombinezon bir iç giysisidir Bayanlar tarafından kullanılan elbiselerin altına giyilen aynı zamanda astar görevi gören ve ayrıca birçok özelliği ve çeşitli ve modelleri olan bir iç giysidir.

Kombinezon modelleri genellikle kısa olarak üretimi gerçekleştirilen bir gecelik türü olarak da adlandırılır.

Kombinezon modellerinde renkler ve modeller de sınırlama bulunmamaktadır. Genellikle kısa askılı şekilde olanları mevcuttur.

Kombinezon modelleri genellikle satenden ve ipekten üretimi gerçekleştirilen bir iç giysidir. Genellikle gecelik olarak adlandırılır ancak aslında elbise altına

giyilen aynı zamanda görsel güzelliği olan ve estetik de bir havası olan bir astar gecelik türüdür. Kombinezonla uyunabilir gecelik olarak kullanılabilir.

Ancak, örneğin kısa bir elbise giyildiğinde veya uzun bir elbise giyildiğinde altına giyilmesi hep üstteki elbisenin duruşunun daha iyi gösterdiğini sağlamaktadır. Kombinezon modellerinde renkler siyah-beyaz-krem-kırmızı-lila-mor gibi birçok renk çeşitleri bulunmaktadır. Göğüs kısmı balenli veya balensiz olanları da mevcuttur. Genelde kombinezonlar eskiden çok fazla kullanılırdı, eski Türkler yani eski hanımlar tarafından kullanılan bir iç giysisiydi. Ancak günümüzde çok fazla kullanılmasa da yinede kullanan kişiler bulunmaktadır. İç çamaşırı sektörleri her yıl kataloglarında kombinezon seçeneklerini de iç çamaşırları seçenekleri arasında göstermektedirler.

Fotoğraf 5.10: Kombinezon modelleri

Kaynak: <https://www.google.com.tr/search?q=kombinezon>

Yeni sezon kombinezonlar moda olan renkleri ile birlikte kataloglarda yer almaktadır. Kombinezonlar estetik görünüşleri açısından da dikkat çekici iç giysilerdir. İç giyim sektörü bayanlar için özellikle çok çeşitli ve çok farklı modelleri olan giyim sektörüdür Kombinezonlar çeşitli seçenekleri ile bayanlara hitap etmekle birlikte ayrıca hoş görünüşleri olduğundan dolayı bayanların dikkatini çeken ve sürekli kullandıkları iç giysilerdir.

5.8.Jipon

Jipon, özellikle etek ve elbiselerin içine giyilen bir iç giysidir. Işıktaki kumaşın içini göstermesini ve yürüme sırasında kumaşın elektriklenerek yukarı tırmanmasını engeller. Genellikle sentetik ve kayan kumaşlardan yapılır. Diğer bir ismi " tarlatan " ise gelinlik ve abiye giysilerinde etekleri kabarık tutmak için kullanılan malzemedir. İçine giyilir ve eteğin kabarık durmasını sağlar. Vual tül ve çelik telli balinden imal edilmektedir. Farklı ebatlarda ve farklı tasarımlarla her türlü ihtiyacı karşılayacak şekilde üretilmektedir.

Fotoğraf 5.11: Jipon modelleri

Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

5.9.Jartiyer

Jartiyer, çorapları dizin altında veya üstünde tutmaya yarayan lastikli bağıdır. Stripe ve klipsler ana öğeleridir. Kullanımı gerçekten özen isteyen bir iç giyimdir.

Fotoğraf 5.12: Jartiyer modeli

Kaynak: <http://www.kadinlarportali.com/jartiyer-modelleri/>

5.10.Külotlu Çorap

Bayanların belden ayakucuna kadar sıkıca kaplayan tek parçadan oluşan vazgeçilmez bir giysidir. Günlük hayatta çok kullanılan bu ürün; naylon, pamuk, ipek, likra kumaş karışımından üretilmektedir. Tabii karışım oranları üretilen çorap çeşidine göre değişmektedir. Kullandığımız çeşitlerin de kalınlık, incelik, desenli gibi göre sınıflandırmak mümkündür. Bu sınıfları şöyle sıralayabiliriz;

(60+ Denye - Opak) (30-50 Denye - Yarı-Opak) (20 Denye - Standart Şeffaf) (15-19 Denye - Çok Şeffaf) (10-14 Denye - Super Şeffaf) (<9 Denye - Ultra Şeffaf) sınıflarıdır.

İlk kez Amerika 'da allen Gant Senior tarafından 1959'da icad edilmiş ve Kuzey Carolina'da Glen Raven Mills şirketi tarafından üretilmiştir. Geliştirilen dairesel örme makineleri hem el işçiliğini azaltmış hemde dikişsiz çorapların yapımını olanaklı kılmıştır. Glen Raven Mills şirketi 1965'te ilk dikişsiz külotlu çorabı piyasaya sürmüştür. Külot ve çorabı birleştiren bu giysi büyük ilgi görmüş ve özellikle tetiklediği mini etek modası ile birlikte 1960'larda büyük bir hızla yayılarak naylon çorabın yerini almıştır. Yaygınlaşması korse ve jartiyer kullanımının da azalmasına yol açmıştır. Aynı dönemde Spandex veya Elastan'ın icadı bu ürünü daha rahat kullanışlı ve şık hale getirmiştir.

Yüksek belli külotlar ya da bodyler sayesinde vücudunuz genel olarak daha sportif bir görünüm kazanırken bacaklarınız da daha ince ve uzun gözükebilir.

Fotoğraf 5.13: Külotlu çorap modelleri

Kaynak: <http://www.estanbul.com/desenli-erkek-kulotlu>; <http://poshfashionpolice.blogspot.com.tr/>

5.11.Pijama

Genelde 2 parçadan oluşan yatak gece giysi çeşididir. Bay, bayan ve çocukların yatmadan önce giydikleri giysinin son zamanlarda bir çok çeşidi sizlerin hizmetine sunulmuştur. Takımın üst kısmı v, sıfır, bisiklet ve açık yakalı olmak üzere sınıflandırabiliriz. Ayrıca dantelli, baskılı, dekolteli, desenli, figürlü, fırfırlı, fiyonklu, ince askılı, ip askılı, kalın askılı, kapri, kapşonlu, kısa kollu, kolsuz, nakışlı ve yırtmaçlı olmak üzere bir çok çeşitleri mevcuttur.

Fotoğraf 5.14: Erkek kadın pijama örneği
Kaynak: <http://www.birkeretikla.com/haber>

5.12.Korse

Korse, hem giysinin süresi hem de daha kalıcılık etkisi için estetik veya sağlık amacıyla gövdenin istenildiği gibi biçimlendirilmesi ve şekillendirilmesi için giyilen bir giysidir. Kadınlar ve erkeklerin giydiği bilinse de kadınlar daha çok giyer.

Geçmiş yıllarda, “korse” terimi, moda sektörü tarafından, geleneksel çeşitleri işlevini görmeyen fakat farklı derecelerde görünümünü taklit eden üstlükler anlamında da kullanılmıştır. Bu modern “korse ve üstlükler” genellikle bağcıklı ve/veya çubukludur ve genellikle tarihi tarzlarını taklit eder; fakat giyen kişinin beden şekli üzerinde varsa bile, çok az etkisi vardır.

Orijinal olanları genellikle korseçiler tarafından yapılır ve ideali giyen kişiye tam oturacak şekilde özel olmasıdır. Eski dönemlerde daha zarif ve seksi görünümüne elbiseleriyle birlikte kullanan bayanlarımız, akşamları balina kemiğinden yapılan ve özel olarak şekillendirilmiş destek çubuklarının vücutlarını kestiğine ve iç

çamaşırlarının kan içinde kaldığına şahit olurlardı. Ama kan, ter ve gözyaşına rağmen onun içine girebilmek için her şeyi yapıyor ve bu özel giysi olmadan da kendilerini çıplak hissediyorlardı.

Fotoğraf 5.15: Vücut şekilledirici korse modelleri

Kaynak: <http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>

5.13.Büstiye

Büstiye, bayanların üst giysiler içinde kullanılan çarpıcı, göz alıcı, işlemeli kumaştan yapılmış askılı veya askısız üstlük giysi modelidir. İç çamaşırı olarak giyilir ve uzunluğu kaburga tarafına ya da bel kısmına kadar olabilir. Birincil amacı üst diafram kısmına karşı sıkılaştırılmasını sağlamak ve göğüslerini yukarı taşımaktır. Ayrıca hafifçe bel şekillendirmek içinde giyilir. Günümüzde bir kadının iç çamaşırı olarak bu giyside de push-up sütyen altında aşınma olabilir. Son zamanlarda erotik iç giyimde daha çok tercih edilmektedir.

Fotoğraf 5.16: Bustiye modeli

Kaynak: <http://www.modatrend.org/2013-yeni-bustiye-modelleri>

5.14.Babydoll

Kadınlar için üretilmiş kısa, genellikle kolsuz ve bol dökümlü bir gecelik ya da sabahlıktır. Bazen göğüs kısımları için sütyen benzeri cepleri olur (*Bralette*) ve bu kısım bir açık yaptıktan sonra gene bol dökümlü olacak şekilde aşağıya doğru üst kalça ile göbük arasını örten bir etek şeklinde iner. Kumaş genellikle dantel, firfir, aplik, yumuşak parlak tüyler, göbük kısmı parlak aksesuarları, fiyonlar, kurdelalar ya da ospiyonel olarak kıvrımlı şeritler ile süslenir. Bazen naylon, şifon ya da ipek gibi yarı saydam malzemeden de yapılır.

Gerçekten de babydoll bazı örneklerinde bebeklerin giydiği kısa etekli ve çocuk bezlerinin kolaylıkla değiştirilmesini sağlayan elbiselere benzerlikler vardır. Fakat bu stilin menşeyini 1930'ların ve 1950'ların dantel işlemeli kısa liz özlerinde ya da gece başlıklarında aramak da mantıklıdır. Şimdilerde erişkin kıyafetleri arasında yüksek erotik anlamlar içeren bir giyim objesidir ve genellikle dantelle beraber akla gelmektedir.

Erişkinler için dikilen babydoll gecelikler bebekler için dikilenlerden tabii ki çok farklıdır. Bunlarda kadınların bacakları tamamen ortaya çıkmakta ve bazen de göğüs kısmı bilinçli olarak kapsamlı dekoltelerle ön plana çıkarılmaktadır. Gecelik genellikle kendisine uygun iç çamaşırıları ile beraber satılmaktadır ve geceliğin boyu genellikle giyilen uyumlu külotu da gösterecek kadar kısa tutulmaktadır. Aynı stilde olan ama erotizmi ön plana çıkarmayı amaçlamayan bazı türlere kısa gecelikler adı verilmektedir.

Fotoğraf 5.17: Babydoll modelleri

Kaynak: http://www.liesels.com/product/silver_haze_babydoll/

5.15.Tayt

Bacakları genellikle belden ayağa kadar örten ve isminin belirttiği gibi bacakları az ya da çok sıkı bir şekilde kaplayan bir kıyafet türüdür. Kullanımının tarihi epey eskilere dayanır ve birkaç yüzyıl öncesine sadece erkekler tarafından giyildiği günlere kadar gider. Günümüzde ise bu ürünü kadınlar, genç kızlar ve bazı erkekler ile genç erkekler tarafından yoğun bir şekilde tercih edilmektedir. Son yıllarda zaman zaman erkek modası ile özdeşleştiği görüldüğü gibi sporcu modelleri uniseks kabul edildiği gerçeği de gözden kaçmamalıdır. Genel olarak, 40 denier'e kadar olanlar külotlu çorap olurken bunun üstündekiler tayt olarak sınıflandırılmaktadır. Birçoğu genel olarak naylon ya da pamuktan üretilir ama artık modern üretimlerde uyumu ve kişinin üstüne oturmayı geliştirmek için likra da kullanılmaktadır. Ayaksız çeşitleri genellikle kısa tarz ya da şort (legging) denmektedir.

Sporcuların kullandıkları modeller genellikle ayaksızdır ama genelde bilek eklemine hemen altındaki oyukluğa oturan büzgülü bir paça kısmı bulunur. Avrupalı erkekler tarafından giyilen külotlu çoraplardan türetilen ve yüzyıllar öncesine dayanan bir geçmişi olan ürün de o dönemlerde at sırtında kolaylık sağlamaları için düşünülmüşlerdir. Soyluların giydikleri ipek ya da ince yünden yaptırırken daha alt sınıflar daha kaba kumaşlardan dokunmuş olanlarını giyiyordu Ayrıca tiyatrolarda (özellikle Rönesans dönemi kostümlerinde) ve balede de çok önemli bir yere sahip bir kıyafet çeşididir.

Fotoğraf 5.18: Tayt modelleri

Kaynak: www.icgiyims.com

Aslında terimi belirli İngiliz üniformaları ile alay etmek için kullanılan bir etimolojik kökene sahiptir. En ünlüsü Westminster Sarayındaki görevli bir koruma çavuşunun bölgesi protestocularardan bir tarafından aşıldığında bu çavuş için medyanın “orta yaşlı ve taytlı bir adam” alayları herkes tarafından bilinen bir vakadır.

At sürmek anlamında ise taytlar hafif binici pantolonları gibi düşünülmüş ve bileğe kadar inmiştir. Bunlar yazları ya da kışları alta giyilen poturlarla benzerlik gösterir. Bu pantolonlar ya da binici taytları potur ya da uzun çizmelerle giyilmek üzere imal edilmiş binici kıspetlerinden daha ekonomik fiyatlara edinilmektedir. Ilık iklimlerde tüm yıl giyilebilir kıyafetlerdir.

6.İÇ ÇAMAŞIRINDA KULLANILAN MALZEMELER

6.1. Kumaş

Keten en eski kumaş olarak, Beau Brummel günlerinden beri her zaman sınıf ayrımını yansıtan bir kumaş haline geldi. “Linen”(keten) sözcüğünün kendisi Victoria döneminde Beyefendilerin iç çamaşırları için eş anlamlı bir sözcük haline geldi. Pamuklu, ketenin sosyal bakımdan altında yer alan türü olarak 1660lerde genele kullanıma uyarlandı.

Yünlü iç eteklerin(*petti coats*) orta çağlar kadar gerilere gittiğini var saymak durumundayız. Fakat erkekler 18. Yüzyıl ve hatta sonralarına kadar yünlü iç çamaşırlarını genel olarak kullanmadılar. 16. Yüzyıldan itibaren yün jileler(*waistcoat*) iki cins tarafından da ekstra sıcaklık sağlamaları amacı ile kullanılıyorlardı, orta çağda aynı amaç ile deri kullanıldığı ile ilgili kaynaklarda mevcutturlar. Bir sebepten bu tip dış giyim parçalarının, iç çamaşırının sağlayabileceği bir etki yaratmak amacı ile kullanıyor olması merak uyandırıcı bir durumdur.

6.1.1.İpek

İpek, victoria dönemi sonlarına kadar, soylu sınıf dışında nadiren kullanılıyordu, yapay ipek ise tabii ki de günümüze ait bir buluştu. Bu iki materyalde çoğunlukla sadece kadınlar tarafından kullanılıyordu.

İpek iç çamaşırları her zaman yüksek sosyetenin zarafeti ile özdeşleştirilmiştir. Köylüler eski püskü pamuklu giysiler ile idare ederken, yüksek kademedeki Victorian dönemi insanları zengin ve yağ gibi kaygan bu kaliteli kumaşı iç çamaşırı yapımında kullanan ilk insanlar oldular (Tomczak ve Pask, 2004: 13).

Günümüzde ipek iç çamaşırı üretimi zor ve maliyeti yüksek olduğu için çok tercih edilmemektedir. Temizlemesi zor olduğu için suni ipek veya viskoz ipek karışımı olan kumaşlarla üretim yapılmaktadır.

Halen butik üretim yapan yurt içi örnekleri olan saf ipek üretimi alıcı almaktadır. Bu konuda Fransız iç çamaşırı tasarımcısı Carina Gilson iyi bir örnektir.

Fotoğraf 6.1: Carina Gilson 2012 iç giyim tasarımları
Kaynak: CarinaGilson.com

Birçok kadın için çok önemli bir ayrıntı olan iç giyim özellikle evlilik hazırlıklarında gelin adaylarının daha çok önem vermesi gereken bir detaydır. İpek iç çamaşırları bu aşamada çok tercih edilmektedir.

6.1.2.Pamuk

İnsanlar tarafından tarımının yapılma tarihi çok eski dönemlere rastlayan pamuk, lifi işlenen ilk bitkidir. Pamuğun eski dünyadaki beşiği Hindistan da pamuk tarımının en az 5000 yıl önce yapıldığı, kumaş dokumasında kullanılmasının da M.Ö. 3000 yılına rastladığı arkeolojik kazılarda belirlenmiştir.

Yüksek ısıda yıkandığında çeker, ütülenmeye karşı dayanıklıdır ve eğer renkli ise, ilk yıkamada tek başına olmasına dikkat edilmelidir. Serin tutar ve esnektir, sürtünme ve darbelere karşı dayanıklıdır. Yıkamalar karşı renk dayanıklılığı yüksek değildir ve kırışmaya eğilimlidir.

İç çamaşırını satın alırken, öncelikle kumaşına dikkat etmek gerekir. Bunun için tabii ki pamuklu kumaşlar önerilir. Özellikle hassas cilde sahip olan kişilerin buna mutlaka özen göstermeleri gerekir.

Ayrıca, iç çamaşırların vücudu rahat ettirecek nitelikte olmalarına dikkat etmek gerekir. Çamaşırların vücudu sıkması durumunda, o bölgedeki yağ dokusunda bazı kayıplara yol açabilir. Bunun yanında, baskı oluşan deri bölgelerinde temastan dolayı egzama gibi rahatsızlıklar meydana gelebilir.

6.1.3.Yün

Yün insanlık tarihi boyunca önemli bir kumaş hammaddesi olmuştur. Arkeolojik kazılar yünden giysilerin 25 bin yıl öncesine kadar dayandığını göstermektedir.

Yünün kalitesini, elyaflarının inceliği ve kopma mukavemetinin büyüklüğü tayin eder. Belli kalınlıkta üretilen iplik boyu uzadıkça yünün kaliteli olduğu anlaşılır. Yün elyafı üstün niteliklerinden dolayı pamuk elyafından ortalama 4 kat daha pahalıdır.

Yün sıcak tuttuğu için çoğunlukla battaniye ve kışlık giysilerin üretiminde kullanılır. Kışların daha ılıman geçmesi, daha kaliteli ve iyi ısıtıcıların yaşam alanlarında ve ulaşım araçlarında yer almasıyla birlikte; kalın mantolar, kabanlar, kazaklar tercih edilmez oldu. Bunun üzerine yün kumaş üreticileri daha ince, yıkanması bakımı daha kolay, tene dokunuşu daha hoş ve moda ayak uyduran yünlü kumaşlar ürettiler.

Bu kumaşlar iç giyimde soğuk havalarda kullanılmak için içlikler üretilmiştir. 21 mikrondan daha ince yünlerden yapılan giysiler, kullanımda rahatlık ve yumuşak bir dokunuş hissi verirler. (Tüketicinin aklındaki yün kaşındırır ibaresi ise, 30

mikrondan daha kalın oranda yün taşıyan giysiler için geçerlidir.) Bir zamanlar soğuk denilince aklımıza gelen yün, şimdi sıcak havalarda da kullanılabilen bir yapıya büründü.

6.1.4. Polyester Kumas

Petrol sanayinin bir türevi olan polietilen esaslı yapay bir elyafır. Çok düşük nem çekme özelliğine sahiptir. Yıpranmaya karşı dayanıklılığı yüksektir. Güve, zararlı böcek ve güneş ışığından etkilenmez. Ütü tutma özelliği yüksektir. Kırışma ya da buruşma sonrası kolaylıkla eski haline dönme özelliği nedeniyle yıkamadan sonra (Mekanik sıkma yapılmadan) ütülenmeden de kullanılabilir. Yalnız yüksek ısıya maruz kaldıklarında boncuklanma eğilimi gösterir. Naylonda olduğu gibi yüksek kopma dayanımına sahiptir.

Kolay leke tutmadığı gibi, kolay temizlenir. Bu özellikleri bir çok alanda rahatlıkla kullanımına olanak tanır. Dolgu elyafı olarak da sıkça tercih edilir. Dünyada en çok kullanılan, insan yapısı suni elyafır. Yüksek mukavemeti nedeniyle, mukavemeti daha az olan pamuk ve yün gibi doğal elyaflarla karıştırılarak da kullanılır.

6.1.5.Saten Kumaş

% 100 Pamuk veya sentetik liflerinden üretilmiş penye iplikler ile yüksek sıklıkta dörde bir bağlantılı saten örgüsü ile dokunur. Bu sayede parlaklık, tuşe ve dökümlülük kazanır.

6.2.Süsleme Malzemeleri

6.2.1.Dantel

Dantel ve oya, ipliklerin ağ gibi bir doku oluşturacak biçimde iğne, mekik ya da tıgla örüldüğü, genellikle motiflerle bezeli bir örgü türüdür. Dantel üretiminde bugün pek çok yapay elyafın da kullanılmasına karşılık en çok keten, pamuk ve ipek kullanılır.

Fotoğraf 6.2: Dantelli iç çamasırı modeli

Kaynak: so-sew-easy.com

Dantelin kökeni, çok eski el sanatları olan, makramayı andıran düğümlü ağ işinden nakışa kadar uzanır. Düğümlü ağ işi örnekleri Eski Mısır mezarlarında ve İsviçre'deki göl evlerinde bulunmuştur.

Dantel yapmanın başlıca iki yolu vardır: Bobinlere ya da makaralara sarılmış ipliklerle yapılan mekik danteli ya da kopanaki denir. İğneyle yapılan iğne danteli ya da oya denir. Bu iki yöntem birleştirilerek de dantel yapılabilir. Günümüzde makinelerde üretilen danteller elde örülmüş izlenimi vermektedir.

18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyıl başlarındaki Sanayi Devrimi dantel üretiminde büyük değişikliklere yol açmıştır.

Dantel üretiminde kullanılan ilk makineler örgü makinesi temeli üstüne kurulmuştu. 1780'e gelindiğinde bu makinelerin bazıları Fransa ve İngiltere'de kullanılıyordu. 1809'da İngiliz John Heathcoat elde yapılan mekik dantelinin ağını dokuyabilen bir makine yapmıştır.

İç Çamaşırı Dantel Örnekleri

a) Likralı Dantel

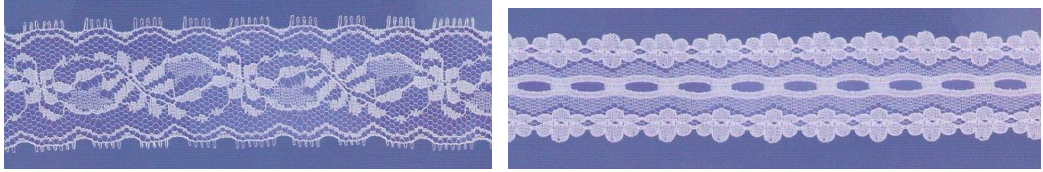
İçeriğinde %6 likra %94 polyester olarak üretilir. 1 santimden 40 santime kadar değişik ende ve desende dilimli yada düz olarak iç çamaşırı üretimde sıklıkla kullanılır.

Fotoğraf 6.3: Likralı dantel
Kaynak: www.motifdantel.com

b) Naylon Dantel

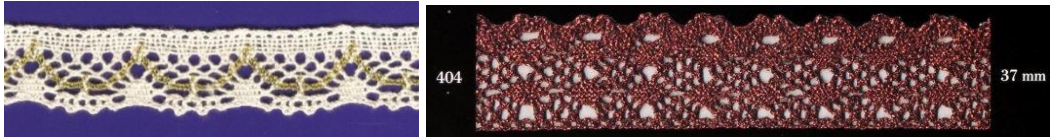
%100 polyester olarak üretilir. Esnek değildir. Bu sebeple düz alanlarda süsleme amacıyla iç giyimde ve dış giyimde kullanılır.

Fotoğraf 6.4: Naylon dantel
Kaynak: www.motifdantel.com

c) Simli Organze Dantel

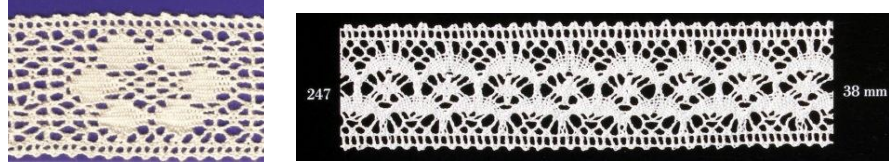
Pamuk yada sentetik olarak iç giyim yada dış giyimde süsleme için kullanılmaktadır.

Fotoğraf 6.5: Simli organze dantel
Kaynak: www.motifdantel.com

d)Kopanaki Dantel

%100 pamuktan üretilir. Ham rengi kırık beyazdır.istenilen rengi mükemmel bir şekilde boyanabilir. Monte edildiği kumaşında pamuk türevleri olmalıdır.%3-5 çekme oranı düşünülerek kullanılmalıdır.

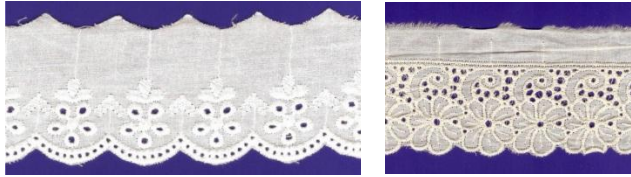

Fotoğraf 6.6: Kopanaki dantel

Kaynak: www.motifdantel.com

e)Fisto Dantel

İnce patiska üzerine nakış yöntemi ile üretilir. %100 pamuktur. Üzerine yapılan işleme ipi polyester yada mat pamuklu ip de olabilir.monte edildiği kumaşında pamuk türleri olması gerekir. Çekme oranı %3-5 oranında değişebilir. İstenilen renk uygulaması yapılabilir.

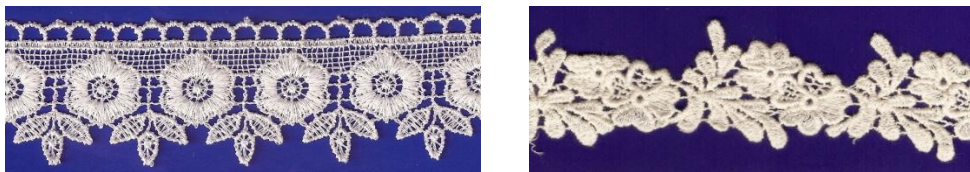

Fotoğraf 6.7: Fisto dantel

Kaynak: www.motifdantel.com

f)Kolber Fisto Dantel

%100 polyesterden üretilir. Tül üzerine sentetik floş iplikle işlenir daha sonra kimyasal ile yıkanır böylelikle istenmeyen tül alanlar eritilerek üretilir. Esneme imkanı yoktur bu sebeple düz alanlarda süsleme için kullanılır.

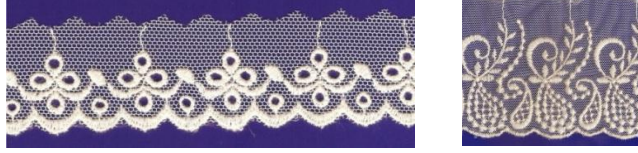

Fotoğraf 6.8: .Kolber fisto dantel

Kaynak: www.motifdantel.com

g)Tül Üzeri Pamuk

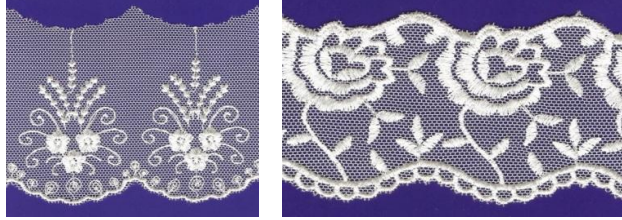
%50 sentetik %50 pamuk olarak üretilir. Tül üzerine pamuklu iplikle işlenerek uygulanır. Zemin olan tül %100 sentetiktir. İşlemedeki alt ip de sentetiktir fakat üst iplik %100 pamuk ipidir. Pamuğun çekme oranı %3-6 arasındadır. üretimde çekme testi yapılarak kullanılmazdır. Renk uygulaması yapılabilir.

Fotoğraf 6.9: Tül üzeri pamuk
Kaynak: www.motifdantel.com

h)Tül Üzeri Polyester

%100 polyesterden üretilmektedir.1 santimden 30 cm kadar istenilen ende üretilir. Yüksek ısıya duyarlıdır. Isıtılarak yapılan boyama işlemi dantelin deforme olmasına sebep olabilir. İç giyimde esneme olmayan bölgelerde kullanılır.

Fotoğraf 6.10: Tül üzeri polyester
Kaynak: www.motifdantel.com

I)Pamuklu Güpür Dantel

Üretimi kolber dantel gibidir. %100 pamuk ipinden üretilir. Gramajı ağır olduğundan uç alanlarda kullanılması tercih edilir. Orijinal rengi kırık beyazdır. Boya işlemi mükemmel sonuç verir.

Fotoğraf 6.11: Pamuklu güpür dantel
Kaynak: www.motifdantel.com

i)Lez Dantel

Genellikle 150 cm eninde üretilir. likralı, pamuklu, sentetik ve ipek olarak üretilebilir. Tül üzerine işlenerek ya da örerek üretilir. Maliyeti yüksek olan dantel türü olduğu için üretimde kumaş firesi minimum olmalıdır.

Fotoğraf 6.12: Lez dantel

Kaynak: www.unallar.com

6.2.2.Dar Dokuma

Kuşak, lastik ve etiket gibi sık örme gerektiren dar enli dokumalar için kullanılan bir tekniktir. Bu dokuma sisteminde lastik ve iplik olmak üzere iki çeşit kullanılır. Örme işlemi bu iş için üretilen özel örme makineleri vasıtasıyla yapılmakta olup, her ürün için farklı makine kullanılmaktadır. İç çamaşırı lastiği, lastik kurdelelerinin yapımı için lastik iplikle bu işin yapıldığı makineler kullanılmak zorundadır.

Dar dokuma bir nevi sık dokuma olup, evlerde sehpa üzerine ya da yatak örtüsü kenarlarına işlemeli olarak yapılan süslemeli bir örme olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Dokuma sırasında kullanılan iplikler numaralandırılmış olup ortaya çıkacak ürüne özel üretilmiş ipliklerin kullanılması ve temin edilmesi gerekmektedir. Tabii iplik numaralarının yanı sıra ipliğin farklı birkaç özelliği daha olmalıdır. Bu özellikler; ipliğin parlak ve beyaz olması, mat ve donuk ya da polyester olması gibi birçok özelliği olarak da seçenek sunmasıdır. Bu özelliklerin farklı olarak kullanılmasından farklı dokuma türleri ortaya çıkmaktadır.

Fotoğraf 6.13: Dar dokuma makinası
Kaynak:www.turkticaret.net

6.2.2.1.Dar Dokumada Kullanılan Hammadde ve Özellikleri

Dokuma dairesinde kullanılan hammaddeler iplik ve lastik olmak üzere iki grupta incelenir.

Kullanılan iplikler pamuk ve polyester grubundandır. Pamuk ipliği 12/1Nm, 20/2Nm olanlar, denye yönünden olanlar polyester ve polipilendir. Kullanılan numaralar 90/2 Denye, 135/1Denye.

6.2.2.2.Dar Dokuma Ürünleri

A) Giyim Sanayii Tipi Dar Dokumalar: Bu sınıfa giren dar dokumalar, dekoratif ve düz elastik bantlar, ekstraforlar, kurdeleler, cır bantlar v,b. gibi ürünler.

B) Ev Tekstili Tipi Dar Dokumalar: Bunlar dekarasyonda süsleme ve fonksiyonel amaçlı olarak kullanılan püsküllü veya düz yapılı dar dokumalar.

C) Sanayii Tipi Teknik Dar Dokumaları: Teknik dar dokumalar çeşitli makinalarda hareket iletim kayışları, güçlendirici kayışlar ve otomobil lastiği yapımında kullanılan kord bezleri ile yangın hortumu v,b. gibi ürünler.

6.2.2.3.Dar Dokuma Kumaşlar (Giyim Sanayii Tipi)

Dar dokuma ürünleri giyim sanayiinde fonksiyonel veya süs amacıyla ya da her iki işlevi bir arada düşünülerek kullanılır. Giyim sanayiinde kullanılan dar dokuma ürünleri yapılarına göre şu gruplarda incelenebilir:

a) Elastik Yapılı Dar Dokumalar: Bunlar giysilerin bel, paça, yaka hattı, kol ağzı gibi yerlerinde kullanılan, büzme ve bedene oturtma gibi işlevleri olan., ayrıca süsleme amacıyla kullanılan aşağıdaki dar dokumalardır.

- Elastik bantlar- Mayo lastiği,- iç çamaşırı lastiği,- Atkı şeritleri- Dekoratif lastik band

b) Kurdeleler: Giysilerde özellikle görülen yerlerde süsleme ve fonk-siyonel amaçlı veya aksesuar olarak kullanılan genellikle parlak yapılı çeşitleri aşağıda sıralanan dar dokuma ürünleridir.

a) Tafta Kurdela, b) Çamaşır kurdelası, c) Çift saten kurdela, d) Kadife kurdela, e) Fay kurdela, f) Payetin kurdela, g) Muare kurdela, h) Feterşam kurdelası, i) Sersnet kurdelası, j) Tek katlı saten kurdela, k) Groğlen kurdela

c) Ekstrafor ve diğer stabil yapılı dar dokumalar: Konfeksiyon sanayiinde bu tip dar dokumalar özellikle giysilerin kenar bölgesinde sabitleme takviye etme, bağlama ve süsleme amaçlı olarak kullanılır.

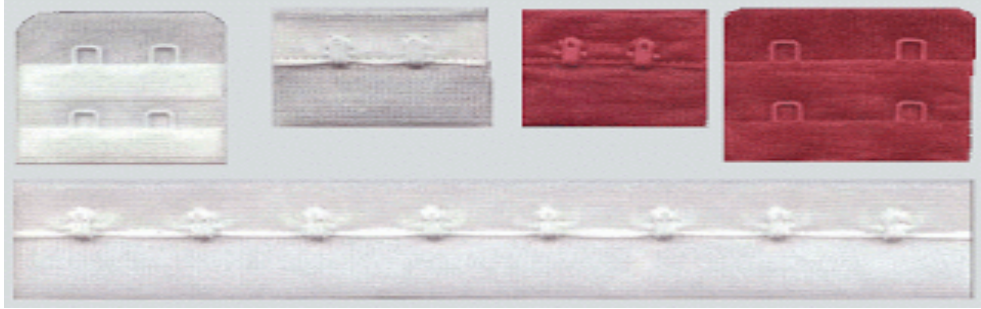
Çeşitli isimlerle anılan çok sayıda çeşitleri vardır. Önemli örnekler şunlardır: a) Ekstrafor, b) Golon, c) Güçlendirici şerit, d) Cır bant, e) Ütü ile yapı-şan bant, f) Pantolon paça şeridi, g) Ponis kenar şeridi, h) Parlak kenar şeridi, l) Takviye kenar şeridi, m) Bağlama kenar şeridi, n) Zig-zag kenar şeridi, vandyke şeridi, a) Kenar biyesi, p) Baklava desenli şerit(3)

Fotoğraf 6.14: Şeritler ve kurdeleler
Kaynak: www.dardokumalastik.com

6.3.Tamamlayıcı Malzemeler

AGRAF: Ara kenarlarını birleştirmede kullanılan, metalden yapılmış malzeme. Genelde sütyenlerde ve üst grup iç çamaşırlarında kullanılır.2, 3, 4, 5'li üretimi olduğu gibi metre ile de üretim yapılmaktadır.

Fotoğraf 6.15: Çeşitli agraf

Kaynak: <http://www.bvtextile.com/tr/agraf.html>

Fotoğraf 6.16: Uzatma agrafi

Kaynak: www.mycamasir.com

Kanca: ürünün askısını beden parçasına eklemek için kullanılır. Sütyen ve geceliklerde kullanılır.

Fotoğraf 6.17: Kanca

Kaynak: <http://www.bvtextile.com/tr/ayarhalka.html>

Ayar Tokası: askıları değişik bedenlere göre ayarlamak için kullanılır. Boyutu lastik yada biye ile değişebilir.

Fotoğraf 6.18: Ayar tokası

Kaynak: <http://www.bvtextile.com/tr/ayarhalka.html>

Halka: Ayar tokası ile birlikte kullanılır. Genişliği kullanılan askı malzemin genişliğine göre değişebilir.

Fotoğraf 6.19: Halka

Kaynak: <http://www.bvtextile.com/tr/ayarhalka.html>

Balen: Genenelde st guruplarda bedeni dik tutmak için destekçi olarak kullanılır. Monte ederken biye yada sardonlu biyenin içinden gecirilerek kullanılır. Düz balenler elik yada plastik malzemededen olabilir. Ay balenler göğüs altında styende kullanılır. Göğüs büyüklüğüne göre ölçüleri değişir. Bu ller 75 den 105 bedene kadar 5 ‘er olarak büyür. Bu ölçüden büyük göğüsler özel siparişle üretilir. rne monte etmek için örülerek üretilen cok sağlam biye olan şardonlu biye zorunludur.

Fotoğraf 6.20: Düz balen

Kaynak : www.ozluaksesuar.com

Fotoğraf 6.21: Ay balen

Kaynak :www.ozluaksesuar.com

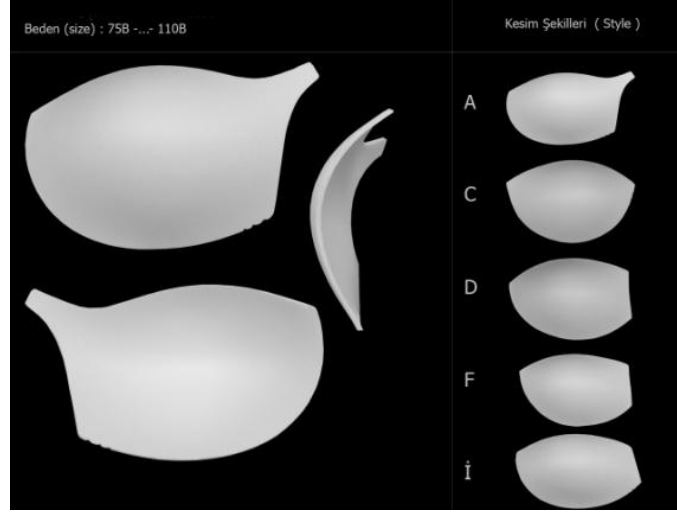
Plastik Balen: yumuşak olduğu için esnek kumaşlarda tercih edilir. Direk ürüne dikilebilir. Ten rengi, siyah ve beyaz olarak üretilir. Biye gerektirmez. Genellikle bustiyerlerde kullanılır.

Fotoğraf 6.22: Plastik balen

Kaynak: www.ozluaksesuar.com

Sutyen Kapları: göğüsü desteklemek veya boyutunu değiştirmek için kullanılır. Seri üretimde çok tercih edilen ürün grubudur. Genellikle 75 ile 105 beden göğüsler için kullanılabilir. Daha büyük göğüslerde daha büyük gösterdiği için tercih edilmez. Göğüs kaplarını kullanılırken üstüne kullanılan kumaş ya ısıyla boyuna göre ısıtılarak şişirilir yada esnek kumaşla kullanılır. İçinde kullanılan malzeme genellikle kapla birlikte yapışık şekilde üretilir. Ayrıca kaplara alt bölgesinde destek ekleyerek göğüs daha büyük görünmesini sağlayabilir.

Şekil 6.1: Değişik model göğüs kapları
Kaynak: www.azizemtekstil.com

Kuşgözü: iç giyimde genellikle korselerde sırt veya önünde vücudu daha iyi sarması için kullanılır. Kuması delerek özel makine ile ürüne monte edilir, içinden şerit yada kurdele geçirilerek kullanılır.

Fotoğraf 6.23: Kuş gözü
Kaynak: tunaluks.com

Jartiyer Tokası: bustiyer, korse yada bele eklenen lastikle 4,6 yada 8 adet olarak çorabı tuturmakta kullanılır. Jartiyer tokasının ucu çorabı sıkıştırarak üst parçasına lastik eklenerek kullanılır.

Fotoğraf 6.24: Jartiyer tokası
Kaynak: www.ozluaksesuar.com

7. GÜNÜMÜZDE İÇ ÇAMAŞIRI VE KADININ CİNSEL KİMLİK ARAYIŞI

Güzel ve çekici kadın iç çamaşırları vücudunuzun ve tarzınızın bir uzantısıdır. Kişisel bakım ve giyim sanatını özetler niteliktedirler. Kadın iç çamaşırları gizli benliğimize nadide bir pencere açar. Bir kadın yüzeyde tertipli, sakin ve akli başında gözükebilir, fakat jartiyerini, ufak bir parça turkuaz danteli veya şehvetli canlı ipeği, bir an için bile gördüğünüzde, o kadının kafanızda oluşturduğunuz tüm imajı geri dönülmez şekilde değişir. Şahane saten ve ipekleri teniniz üzerin de hissettiğiniz zamanlarda etrafa özgüven ve cazibe saçarsınız. Güzel iç çamaşırları sizi bedeninize odaklanmaya iter. Şehvetli hissedersiniz. Dolayısıyla iç çamaşırlarını kendiniz için giyin, kendinizi iyi hissetmek için giyinmelidir.³³

Fotoğraf 7.1: Günümüz iç çamaşırı
Kaynak: Richardson, 2005.

Yüzyıllar boyunca, kadın bedeninin dış hatları iç çamaşırları korseler ve iç etekler tarafından şekillendirildi, kontrol edildi, kalıba sokuldu. Dolayısıyla kadınların bu tip vücut-şekillendirici iç giysilerin kısıtlamalarından kurtulduktan

³³ Gilles Neret, 1000 Dessous a History of Lingerie ,2. Baskı, , Köln, Bendedikt taschen Verlag : 1998,s.5

sonra, sözde “figür hatalarını” düzeltmek adına kozmetik ameliyatlar ile kendilerine yeni kısıtlamalar getirmiş olmaları ne kadar inanılmaz bilinmektedir.

Hirschfeld’e göre, araştırmaya katılan 1000 erkekten, yalnızca 350si tamamen çıplak kadınlardan etkilendiklerini söyledi; 400 erkek onları yarı giyinik tercih ederken, 250’si tamamen giyinmiş kadınları tercih ettiklerini belirtti. Diğer bir değiş ile erkeklerin %65 fetişist eğilimler gösteriyordu.³⁴

Fotoğraf 7.2: Günümüz iç çamaşırları

Kaynak: Richardson, 2005.

1920’ler kadınlar, erkek vari moda akımlarına uyabilsinler diye, göğüsleri baskılayan kısıtlamalara göğüs germek durumdan kaldılar. 1930lara doğru, göğüsler tekrar popüler olmuşlardı, dolayısıyla ilk göğüs büyütme destekleri uygulandı. Bu günlerde, ister sert diyetler ile olsun, ister saplantılı egzersizler ile ister çığır açan ameliyatlar ile olsun, kadının silueti giderek daha da ciddi şekilde şekillenmeye çalışılmaktadır. Sıradan yaşamlara sahip, mütevazı gelirlili insanlar, kendi duygusal isteklerini tatmin etmek ve moda ideallerine uymak adına vücudu şekillendirip, güzelleştiren operasyonları kendi hakları olarak görüyorlar.

³⁴ Gilles Neret, 1000 Dessous a History of Lingerie ,2. Baskı, , Köln, Bendedikt taschen Verlang: 1998,s.7

Fotoğraf 7.3: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Figür inceltmek için en iyi yöntem, annelerimizin ve büyük annelerimizin yaptığı gibi her şeyi bir kuşağın içine sıkıştırmak değildir. Muhakkak bu yöntemden daha iyi yöntem bulunmaktadır. Vücudu şekillendiren pantolonlar sizi daha iyi gösterebilir, ne var ki bedeniniz ve kendiniz hakkında daha iyi hissetmenizi sağlayamazlar.

Fotoğraf 7.4: Günümüz iç çamaşırları malzemeleri
Kaynak: Richardson, 2005.

Vücut devlet tetkikleri altındadır. Sağlık ve zindelik bir 20.yüzyıl dogmasıdır. Egzersiz; fiziksel ve psikolojik beden problemlerini azaltarak, en nihayetinde daha iyi bir vücuda sahip olmanızı sağlar.

Fotoğraf 7.5: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Bedenle ilgili öz güven seviyesi her zamankinden daha düşük olduğu için kadınların bu günlerde her zamankinden daha çok bedenleriyle temas halinde olması gerektiğine düşünülmektedir. Bununla ilgili bir şey yapma çabası ise her zamankinden daha da fazla önemsenir durumdadır. Teninizin üzerine güzel iç çamaşırları giyerek, kendinizi büyüdü hissettiren enfes parçalar arasında keşfe çıkarak, kendiniz hakkında da daha enfes hissedeceksiniz. İç çamaşırlarını, ticari terapiyi birçok bakımdan geride bırakan, bedeninize verdiğiniz bir hediye olarak hayal edin. İç çamaşırları psikolojik olarak sizin için iyidir

7.1. Kadının Özel Mekanı

Bu nadide parçalar kısa bir süreliğine de giyilebilir sadece yatak odası için ama sadece sizin için değildir, karşınızdakine görsel beğeni içinde önemlidir.

Fotoğraf 7.6: Günümüz iç çamaşırları

Kaynak: Richardson, 2005.

Moda tutarlı bir şekilde kendini tekrar ederek, enfes kumaşların, antik dantellerin ve nadide dikişlerin hem kalplerimizde hem de çekmecemizin en üst rafında sonsuza kadar yer bulacak olmasını garanti altına alır. İncelikle işlenmiş victorian dantellerinden ve korselerinden, 1920'lerin şifon, fiyonk, kravat detaylarına kadar, vintage tarzı, iç çamaşırı giymeyi özel bir tecrübe haline getiren“farklı moda akımlarına ait parçaları” derleyen bir tarzıdır.

7.2.Yaratıcılık

Bu günlerde modanın yeniden hayat verdiği, kurdele ve fiyonklar ile bezenmiş parçalar, havalı iç çamaşırı tasarımcılarının, DamarisEvans, FrostFrench(tasarımcı ikili SadieFrost ve Jemima French) ve Sarah Pask gibi, ilahi ilham için vintage detaylara geri dönmelerine sebep olmuştur (Blackburn, 2005: 16).

Fotoğraf 7.7: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Derin ve ipek tül külotlardan, dantelli tutu balet stili pantolonlardan, victorian sateni ve ipeği şifon kadın ceketlerine(*camisoles*) kadar, bu muhteşem iç çamaşırlarını, giderek artan sayıda kadın hayatın küçük lüksleri olarak görüyorlar. Ne var ki öncelerde kadın iç çamaşırları eşlerinizi eğlendirecek objeler olarak algılanırken, bu günlerde kadınlar en sonunda kadın iç çamaşırı modasından kendileri adına keyif almayı öğrenmektedirler.

7.3.Dış Giyim Olarak İç Çamaşırı

Moda giderek daha derleme bir stile sahip olamaya başladıkça, vintage ve modern olanın bir araya gelmesiyle ortaya çıkan kişisel dışa vurum sayesinde, kadın

iç çamaşırları artık iç giyim ile alakalı olduğu kadar dış giyim ile de alakalıdır. Bu kadar enfes düğmeler, taşlar, fiyonklar, pullar ve kurdeleler ile detaylandırılmışken neden onları saklanmalı düşüncesi çok popülerdir.

Fotoğraf 7.8: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Katmanlandırma sanatı tamamı ile stil ile ilgilidir. Sutyenlerin giysilerimizin altına giyiliyor oluşu yüzünden, kadın iç çamaşırlarının kesimi, oturuşu ve stili öyle bir noktaya devrildi ki, artık onlar saklamak için fazla güzeller, artık iç çamaşırları sizin olmalarını istediğiniz kadarı ile dış giyiminizin bir parçası olabilirler. Düpedüz, yarı saydam şifonlar içlerini gösterdikleri için beraberinde en güzel sutyenleri veya camisoleri giymeyi gerektiriyorlar. Korseler ve “Basque”ler(*bustiyer*) artık kendilerince birer parça giysi halini aldılar.

Fotoğraf 7.9: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Vintage iç giyim detaylı değerli taşları ile dantel ve boncuk eklemeleri ile insanın üzerinde çok şık gözükür.

7.4. Çekici Olmak

Parfümünüz dışında, hiçbirşey teninize rutin bir şekilde iç çamaşırınızın olduğu kadar yaklaşamaz. İç çamaşırını neyin seksi yaptığı fikri, kadından kadına erkekten erkeğe, değişmektedir.

Baştan çıkarma ve zevk kavramları, 1970'lerde, rahatlık kavramıyla bir araya geldi. Bu noktaya kadar bütün cemiyetler tek bir endüstri altında toplanmıştı. Markalar her çeşit iç çamaşırı aksesuarı tasarlıyorlardı. Evlik günlük kıyafeti modası, yarı iç mekân giyimiyle birlikte spor giyim arasında iken, kadın iç çamaşırı üreticileri giymeye hazır ürünler üretme fikri çok cazip geliyordu. Moda dünyası kadın iç çamaşırı dünyasından fazlası ile ilham alıyordu. Sınırlar gittikçe belirsizleşiyor ve geleneksel tercihler altüst ediliyordu.³⁵

³⁵ Underdressed, Elodie piveteaul, Tien Wah Press, Singapore, 2005, s:59

Fotoğraf 7.10:70'ler feminizm hareketleri

Kaynak: Underdressed, Elodie piveteaul,Tien Wah Press, Singapore,2005:36

Fotoğraf 7.11: Günümüz iç çamaşırları

Kaynak: Richardson, 2005.

“İç çamaşırının en seksi tarafı size hissettirdikleridir.” Diyor Jacqueline Gold, Annsommers ve knickerbox iç çamaşırı dükkânlarının CEOsu (Blackburn, 2005: 24).

Eğer şehvetli ve özgüvenli hissediyorsanız, o zaman seksi ve baştan çıkarıcı hissediyorsunuzdur. Kadın iç çamaşırının çok özel kesimleri ve derinizde nasıl hissettirdiği de renk ve stili kadar önemlidir.

7.5. Duygudurum ve İç Çamaşırı

Baştan çıkarıcılığın doruk noktası, cezbedicilik, ima ve yaklaşan tutkunun vaaadinin ince bir çizgi üzerinde dengede durmasıdır. Cazibe bütün bu sayılanlar ve çok daha fazlasını içerir. Duyuların tatmin edilmesidir.

İç çamaşırı tartışmasız şekilde gözü tatmin eder. Cennetten çıkma bir beden, kaplama kâğıdı gibi güzel kumaşlarla sarılmış, kurdeleler ile bağlanmış, mağaza vitrininde zevk vadeden bir hediye gibi gözükmesini sağlar.

Dokunuşunuz yumuşak samimi kucaklamalardır, krema gibi yumuşak teninizi, dalgalı kıvrımları hissettirir. Bir öpücük- yumuşak nefesiniz nazik bir meltem gibidir. Kokunuz bedeninizi kaplayan bir örtü gibidir, yaklaştıkça aşığınız kalbini tutsak eder.

Fotoğraf 7.12: Günümüz iç çamaşırıları
Kaynak: Richardson, 2005.

Baştan çıkarma tarzı ne olursa olsun fildişi saten ile kaplanmış masum saf kız ve ya siyah danteller ile kaplanmış ilahi bir kadın baştan çıkarıcıdır.

7.6. Korseler

İç çamaşırlarının en benzersiz korseler, ilk olarak kadın figürünü düzeltmek ve şekillendirmek için tasarlanmış olsalar da, yüzyıllar içerisinde tekrar hayata döndürülüp, yeni baştan tasarlandılar.

Korse artık başlı başına bir moda ikonudur. 20.yüzyılın değişen moda akımları boyunca kayboluşu ve yeniden doğuşu kadın figürü şekillerinin döngüsel olarak değişiminden kaynaklanır.

Fotoğraf 7.13: Korse Örnekleri
Kaynak: Richardson, 2005.

Günümüzde artık sıkıştırmak amacı ile tasarlanmıyor, artık tarzı için her hangi bir üst parçası kadar sıklıkla giyiliyor şık bir ceketin altına, hatta şık bir kotun üstüne bile giyilebiliyor.

Günümüzde hala korsenin cazibesi olduğu gibi kendini koruyor. Korse bir hediye vaat eder, sıkıca sarılmış bir hediye, bir kez açıldığında enfes içeriğini gözler önüne seren nadide bir kurdele ile süslenmiş bir hediye gibi etki bırakır.

Korse için teşekkür etmemiz gerekenler Victorian dönemi insanlarıdır. Kadife ve dantel fırfırlar için, açılacak kurdeleler için, sıra üzerine sıra hafifçe açılmış küçük düğmeler için bize dünden bu güne kadar gelen muhteşem ürünler tasarlamışlardır.

20.yüzyıl boyunca korseler, büstiyerlere, korsajlara devrildiler, fakat aynı anda zamana meydan okuyan ve bu gün bile çekiciliğini koruyan idealleştirilmiş sıkıca sarılmış silinmez kadın figürü fantezisinden de giderek uzaklaşıyorlar.

Fotoğraf 7.14: Korse Örnekleri
Kaynak: Richardson, 2005.

1970'lerin ortalarında İngiliz moda tasarımcısı Vivienne Westwood korseleri orijinal formunda geri getiren isim olmuştur. Westwood Tiyatral tarzı sayesinde 1980'lerde ve 1990'larda bu tarzını iyice oturtmuş ve Stella McCartney, Chloe, Thietty Mogler ve Jean Gaultier gibi birçok çağdaş tasarımcıya kadını vücudunun güzelliğini övmeleri ve ortaya incelikli, büyümlü ve güçlü tasarımlar çıkarmaları için ilham vermiştir.

7.7.Güçlü Yanlarımız Öne Cıkarmak

1940'ların sonlarının ve 1950'lerin şekillerinin ve posta kartlarının üzerinde poz veren yaramaz pin-up kızlarının ardından gelen savaş sonrası yıllar bize büyük lütufta bulunmuş oldular, bize kıymeti ve güçlü yanlarımızı öne çıkarmayı öğrettiler.

1950’lerde özel ve farklı yaşamlar kadınların hayattan en fazla bekledikleri şey halini almıştı.

Fotoğraf 7.15: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Savaş sırasında güzel ve farklı şeylerden mahrum kalmış olmaları güzellik ve moda duyulan arzunun yaygın bir hal almasını sağladı, dolayısıyla Hollywood ekranının sirenlerinden (*mitolojik güzel ve vahşi dişi yaratıklar*) JayneMansfield, JaneRussle ve Marilyn Monroe gibi, etkilenen kadınlar yeni bir siluet talep ediyorlardı.

İlk koni şeklindeki sutyen film yıldızlar cici kızların (*sweatergirls*) büyüğü kıvrımlarını taklit ediyor, göğüsleri yukarı ve ileri itiyorlardı. Bu noktadan itibaren iç çamaşırı tarihi daha güzel bir forma doğru dönüşüm geçiriyordu.

Sütyenler naylonun kullanılması ile bir devrim yaşamışlardı, artık daha güzel daha hafif, daha rahat ve yıkamaları daha kolay hale gelmişlerdi.

7.8 Kızların sırrı

1950’lerin Retro şekli, geniş bir kuşak ile sıkılmış ultra ince bel ve fazlası ile desteklenmiş sutyenler ile şekillendirilmiş göğüsler ile tanımlanır. Konu sihre (*glamour*) geldiğinde aklımıza hala yoğun kıvrımlar ve fazlası ile şekillendirilmiş bir siluet gelir. Dikilmiş saten ve yüksek belli kilotlar kızları elbiselerin ve gece elbiselerinin altına tam anlamıyla oturmak için üretiliyordu.

Günümüzde, modern figür şekillendiren teknolojiler, Retro tarzlardan ilham almış hafif vücut şekillendiren pantolonlar, taytlar, hepsi içinde tüm beden giysileri

ve sutyenler giysilerin altından kabarıklık yaratmadan daha yumuşak bir siluet yaratmaya olanak sağlamışlardır. Tamamen fayda sağlamak amacı ile üretilmiş bu ürünler sadece giyilmek ve görünmemek amacı ile tasarlanmıştır. Bu gerçeği moda gerçeğinize haline getirmeliyiz.

Fakat geçtiğimiz 20 yılda beller ve göbekler büyüdü. 1950'lere kıyasla ortalama bir İngiliz kadını bel bölgesinde 16 cm, kalçalarda 8 cm genişledi. Fakat Helen Fielding'in eğlenceli karakteri Bridget Jones sayesinde, insanlar zaman zaman vücut şekillendirici iç çamaşırları giymekte utanılacak bir şey olmadığını gördüler.

7.9.Romantizm

Genç olmak sonuza kadar eğlenceli ve havai, zarif ve hayran olunası, flört etmeyi seven ve tatlı olmaktır. iç çamaşırınasöz konusu olduğunda romantik kızlar, baştan çıkarıcı kızların antika bulduğu gülkurusu zarif pastel renkleri tercih ederler. Ezilmiş gül goncaları, zarif filizler desenleri, kadife kabartmalar: sevimlilik ve güzellik bu motifler ile kişilik bulur.

Fotoğraf 7.16: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Romantik iç çamaşırları her zaman, kışkırtıcı, baştan çıkarıcı ve akılları baştan alıcıdır ama nadiren müstehcendir. Fransız külotlar, kolsuz iç çamaşırları (*teddies*) ve gecelikleri, hanım efendi gibi hissetmenizi sağlayan ipekten yapılmış yanılıcı fakat namusludurlar; bu iç çamaşırları etkileyici, zarif ve birazda duygusallardır.

Masum bir romantizme sahip başka bir iç çamaşırı türü de beyaz pamuklu iç çamaşırlarıdır. Birçok erkek saten ve ipeğin fırfır ve farbalaları yerine pamuklu beyaz iç çamaşırlarının sportif ve sade görüntüsünü tercih ettiklerini iddia ederler. Tabi ki pamuklular beyaz olmalıdırlar, bakire ve saf bir beyaz. Günümüzde marka iç çamasırları basitçe klasik olan beyaz pamuklu romantik iç çamaşırları, naif değil de modernliğe eş değer olamaya başladı.

7.10.İncelikli Giysiler

İç çamaşırlarını, kendinizi rahat hissettiğiniz seviyeye göre seçilmelidir, güzel ve dişi hissettirecek bir sürü tasarım ve tarzda ürün mevcuttur.

Tangalar hiç romantik olmadıkları gibi birçok kadın kalçaları açıkta minyatür g-stringler giyerken rahat hissedemez. Fransız külotları ve Hipster külotları kadın figürünü güzelleştirdikleri gibi fazlası ile baştan çıkarıcı olan gizem ögesine de sahiplerdir.

Fotoğraf 7.17: Günümüz iç çamaşırları
Kaynak: Richardson, 2005.

Chemise: Fransızca ve İtalyanca karışımı bir kelimedir. Vücutu saran bir tür geceliktir.

Fotoğraf 7.18: korse ve jüpon ile kullanılmış Chemise, 1830
Kaynak: <http://en.wikipedia.org/wiki/Chemise>

Neglige: bol ve çoğunlukla yarı saydam bir gecelikdir.

Fotoğraf 7.19: Neglige, 1948
kaynak: <https://www.etsy.com>

Peignoir Set: uyumlu yarı saydam bir elbise içeren bir negligee

Fotoğraf 7.20: Vintage 30's Bridal Trousseau Silk Peignoir Set, gecelik ve sabahlık set
Kaynak: <https://www.salonofthedames.com/shop-the-best-vintage/all-vintage-apparel/lingerie?p=2>

Bustiyer: genellikle askısız, göğüslere ekstra destek sağlayan uzatılmış bir tür sutyen.

Fotoğraf 7.21: Vintage Textile arşivinden, İsvirçe 1870
Kaynak: <https://www.pinterest.com/pin/259731103485176456/> Vintage Textile archives, "Silk taffeta Swiss waist", 1870,

Teddy: ful beden giysisine benzer, tek parça tarzda bir ürün.

Fotoğraf 7.22: Vintage Red Floral Lace Teddy with Bows - by Victoria's Secret – Small
Kaynak: <https://www.etsy.com/listing/89803213/vintage-red-floral-lace-teddy-with-bows>

Tap Pants: yumuşak ve kısa boxer benzeri bir tür külot.

Fotoğraf 7.23: İşlemeli Çin ipeği şort ve sütyen, 1920
Kaynak: [http://metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/81738?img=2,](http://metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/81738?img=2)

7.11.Çamaşırdaki Pembe Renk

Pembe olduğu sürece her tonu kabul edilebilir. Belirli bir yaşı geçtikten sonra seçtiğiniz pembenin tatlı olmasını istemezsiniz. Koyu bir ahududu pembesi daha yetişkinlere göre ve karmaşık anlaşılabilir, öbür yandan soluk bebek pembesi tam olarak isminin anlattığı gibi genç kızlar içindir.

Fotoğraf 7.24: Güzel pembe

Kaynak: Richardson, 2005.

İç çamaşırınızın kumaşı ve yapıldığı malzemeler giyiminize belirli bir tavır ekleyebilir. Bedeni saran ipek ve satenler baştan çıkarıcıdır. Gözlerin göremedikleri gizemlidir. İpek ve şifonlar yumuşak ve romantiklerdir, öbür yandan likra ve spandeks vücudu sarar ve esnektir. Yarı saydam malzemeler ise masum bir tavır sergilerler.

8.İÇ ÇAMASIRI VE SİNEMA

İç çamaşırları fantezi hislerinin en önemli objeleridir. İç çamaşırı sanatının kilit özelliklerinden biri de karşı cins üzerinde gizemli etki konusunda çok etkisidir.

1914-18 savaşıdan sonraki dönemde her yıl etek boyları daha kısaldı ve önce alt baldırları, daha sonra da dizleri açık bıraktı. Korseler bir süre sonra yerini bele takılan ve direk tenle temas eden jartiyerlere bıraktı.³⁶

Kadınlar yeni keşfettikleri özgürlüklerinin tadını çıkararak rahatladı; ata binmeye başladılar, tenis oynadılar ve deniz kenarına tatile gittiler. Gereksiz ağırlıklarından kurtulan moda giderek daha hafif hale gelmiş oldu.

Kalın çorapların yerini ipeğe bıraktı. 1930'larda erotizm, kendini en çok çorapların bittiği yerle külot arasında kalan o büyümlü yerde, bir kadının bacak bacak üstüne attığında ya da arabadan indiğinde gözüken o ince ten çizgisinde gösteriyordu.

Sahneye çıkan bir sonraki çamaşır, Fransızların hassas "Petit Bateau" külotlarıydı. Bunlar bembeyazdı, pamuktan yapılmışlardı ve eğer doğru rüzgâra denk gelirse görülebiliyorlardı.

Kadın iç çamaşırı artık açıkça minimuma inmişti; sütyen, külot ve çorap askısı. Fakat elbiselerinin altına küçücük seyler giyen ya da hiçbir şey giymeyen kadınlar fetişistlere veya üreticilere hiç çekici gelmiyordu.

Bu dönem geçici bir gerileme dönemiydi. Her zamanki gibi, moda hayal gücünü yitirdiğinde, tasarımcılar ilhamlarını geçmişten aldı.

Bu durumda, gecenin kadınları tarafından giyilen siyah dantelli iç çamaşırları ve Fransız Kankan dansçılarının firfırlı külotlarının eski hatırası ilham kaynağı oldu. Böylece Viktoryen iç çamaşırının ve "Coucher d'Yvette"nin dönüşü gerçekleşmiş oldu.

O şovları, opera ve pandomim rol sahne aldı ancak özellikle ayrıca Divan Japonais denilen Konser Lizbon tiyatrosu Sunset Yvette Fransa'nın ilk striptiz 3 Mart 1894 ile gösterilmiştir.

---

³⁶ 1000 Dessous a History of Lingerie, Gilles Neret, Benedikt Taschen,1998, Köln. S:9

Şekil 8.1: Asıl adı Celia Eugenia Chevallier olduğunu, Saint-Denis 7 Ağustos 1875 doğumlu ve Paris hayatını kaybetti 29 Eylül 1951, bir opera şarkıcısı
Kaynak: <http://www.montmartre-secret.com/article-le-divan-japonais-121036552.html>

Fotoğraf 8.1: Fransız aktris Fransız dansçı Gaby Deslys
Kaynak: http://ohmygodot.blogspot.com.tr/2011/11/out-spotlight_20.html

Çorap askıları yani jartiyerler daha nazik hale geldi ve artık çıkarılmak üzere giyilmeye başlandı.

Aynı zamanda, yeni bir figür erkeklerin zihnini meşgul etmeye başladı: Vamp kadın, Femme Fatale, "Mavi Melek" yeni seks sembolü haline geldi.

Fotoğraf 8.2: Marlene Dietrich (Mavi melek)

Kaynak: brightlightsfilm.com

Fakat dünya yeni bir savaşa girmek üzereydi bu yeni durumu keşfetmeleri için pek zamanları olmadı. Şehvet meraklıları için de bu yıllar karartma yıllarıydı.

İç çamaşırı endüstrisi, ürünleri için yeni materyaller elde edemiyordu ve paraşütler çorap askılarından çok daha önemli hale gelmişti. Şehirlerde, kadınlar savaş öncesinde aldıkları iç çamaşırlarıyla idare etmeye çalışıyor ya da boyayla çoraplarının rengini değiştirmeye çalışıyordu; bacağına arkasına, boydan boya, kalemle çizilen yalancı bir dikiş bu değişimlerdeki son noktaydı.

Askerler ise iç çamaşırı giymiş pek de sanatsal değeri olmayan iç çamaşırılı kadın şekillerini ranzalarına, uçaklarının levyelerinin kenarlarına, jiplerinin güneşliklerine 'iğnelediler'. Böylece 'pin-up' kızları da doğmuş oldu. Daha sonra bir tarz olarak bezeme sanatında yerini alacaktı.

Pin-uplar her çeşit ürünün satışında kullanıldılar. Geçmiş günlerde, ataları, eğlence kızları (good-time girls), Kakoo ve yağ pazarlarken kullanılırdı. Pin-up kızları tüketici toplumda deodorant veya çamaşır makinası üretici şirketleri gibi şirketler tarafında düzenlenen etkinliklerde yer aldılar. Bu ahlaki olandan ciddi bir uzaklaşma anlamı taşıyordu, çağın sonlarının umursamaz “grisette”si, gösterişli bir divanda veya küvette uzanmış, sadece süslü tüyleriyle, pozlarıyla aşıklarıyla ilgili konulara kafa yorup, köşesinde küstahça caka satıyordu. Modern çağ pin-up kızları ise tam tersi utanmazlar: çizmeler, kırbaçlar, sivri sutyenler, dildolar bağlanmış deri askı kemerleri. İşkence etmeye veya edilmeye hevesle, utanmaz bacaklarını açıyorlar. Dolayısıyla çağın savaşı seksüelite sembolü haline geldiler (Neret, 1998: 8).

Fotoğraf 8.3: Pin up bezeme örneği
Kaynak: www.pinuppassion.com

İkinci dünya savaşından sonra kadınlar belki üreme ihtiyacı yüzünden, belki de mutfakta aşçı yatak odasında fahişeye rolüne bürünerek “mükemmel eş” olma arzuları yüzünden savaş bittiğinde erkeklerin geri dönmesi kadınları mutlu etmişti 1950lere doğru striptiz birden yaygın şekilde popüler olmuştu. Alay ederek soyunma sanatı en çok arzulana şey haline gelmiş, ev kadınları kocalarını mutlu edebilmek için kurslar almaya başlamışlardı.

Doğal olarak, striptiz şovlarının artması, va-va-voom iç çamaşırlarına olan talebinde artması anlamına geliyordu. Her ne kadar kadınların seksi iç çamaşırları giymeleri kabul edilemez olsa da, bir yandan onlara bu konuda cesaret veriliyordu. Cinselliği kutlamak en çok rağbet gören şeydi Ve La Dolce Vita ve Fransız filmi La Denonciation artık mecburi sayılan striptiz sahneleri içeriyordu. Bu noktadan sonra, tüm aktrisler çeşitli kalitelere striptiz yeteneklerini göstermek için yaygara çıkarıyorlardı.

1947'de uzun süren savaştan sonra lüks esyalardan zoraki olarak kaçınma dönemi yerini iç çamaşırı için büyüyen bir talebe bıraktı. Savaş zamanında olduğu gibi göğüsler artık gizlenmiyordu, tam tersine bir güvercin gibi, ipeğin içine yerleşiyordu.

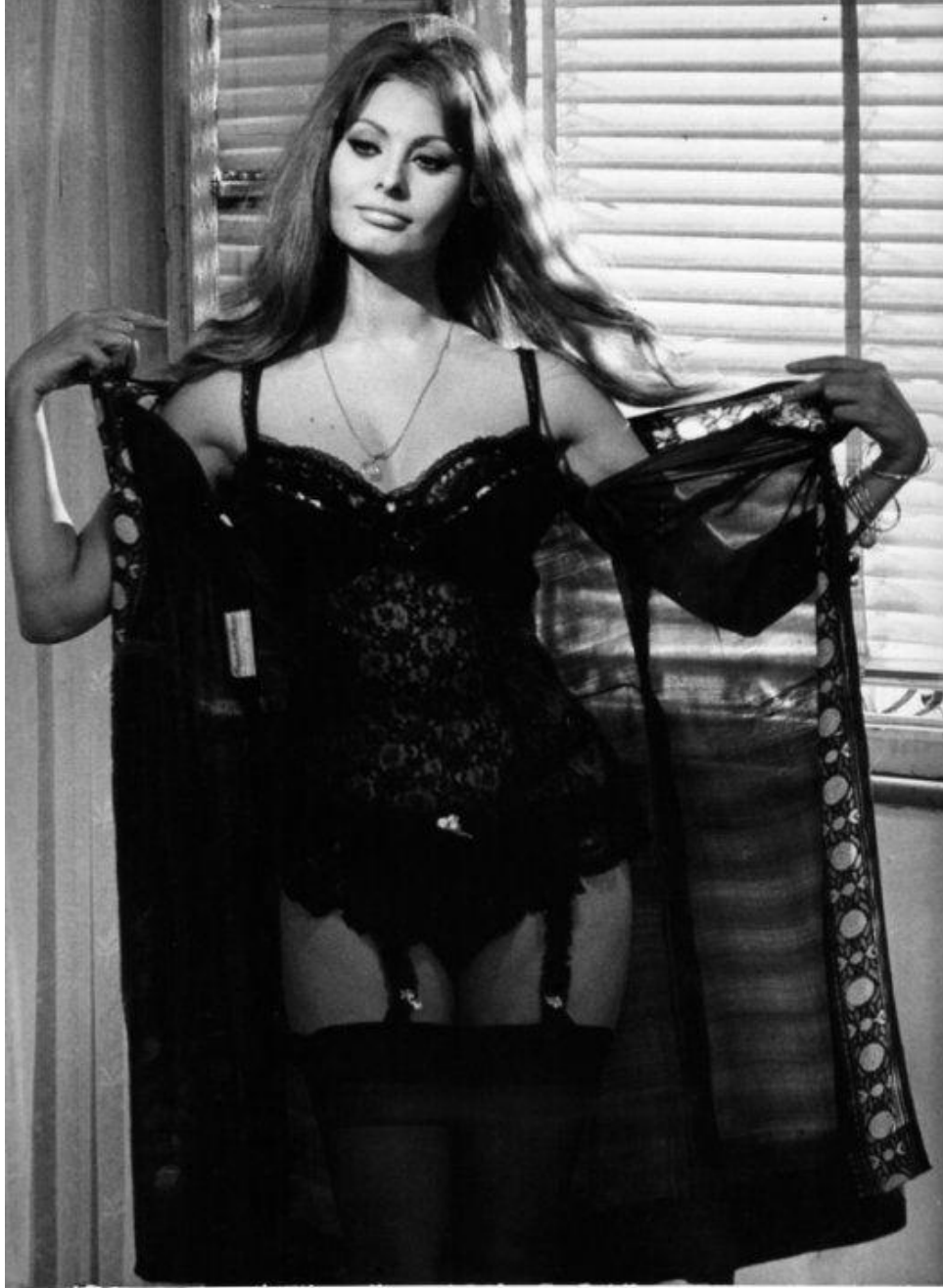
Fotoğraf 8.4: Jane russell
Kaynak: www.nydailynews.com

O zamandan sonra, her film yıldızı sansüre karşı süregelen bu gizli savaşta, külotları veya çorap askılarıyla göz kamaştırıcı ve sarsıcı gözükererek yerini aldı.

Sahnedeki bir soyunma hali başlı başında bir film ve soyunma hareketi de başlı başına bir son olabilirdi (www.iccamasiri.com).

Sophia Loren 1963 tarihli Yesterday, Today, Tomorrow isimli filmindeki şık striptiz denemesi için bir Yıldızlı pekiyi hak ediyorken, Diğer bir yandan Demi Moore'un 1996 tarihli striptiz sahnesi daha çok bir 3'ü hak ediyor gibi duruyordu.

Fotoğraf 8.5: Dün, Bugün ve Yarın flimindeki Sophia Lauren

Kaynak: http://www.imdb.com/media/rm2465906176/tt0057171?ref_=ttmd_md_nxt

Fotoğraf 8.6: La Dolce Vita flimindeki Nadia Gray

Kaynak: <http://www.kinga.com.pl/blog/2010/02/historia-bielizny-xx-wiem-czesc-ii/>

Sansürün kısıtlamaları ve film yapımcısının becerikliliği arasındaki gerilimin somutlaşmış bir hali, *Femme Fatale*'dir. Örneğin Joseph von Sternberg'in *Mavi Melek* filmindeki *Lola-Lola*... Emil Jannings tarafından oynanan bağız Profesör Unrath, bir ölümlüdür ve Marlene Dietrich'in baştan çıkarmalarına karşı koyamaz. Dietrich, seksi bir jartiyerin içinde, kendi zehiriyle kaplı bacaklarıyla Vamp kadının somut bir örneğidir.

Fotoğraf 8.7: Mavi Melek filmindeki Lola-Lola, Marlene Dietrich

Kaynak: derekwinnert.com

Bu uyanış esnasında Bob Fosse'un Kabare'si, Fassbinder'in Maria Braun Evliliği ve devam filmi Lola... Marlene Dietrich'ten daha iyisini yapmaya çalışan Lisa Minelli, Barbara Sukowa, Hana Shygulla, May Britt ve Hildegard Kneff, Dietrich'in paha biçilmez eşyaları olan jartiyerlerini ve siyah çoraplarını kullanmaya devam etmişlerdir.

Fotoğraf 8.8: Lisa Minelli

Kaynak: nypost.com

Kınamalar ne kadar şiddetli olursa, yapılan iş o kadar iyi olduğu düşünölmüştür. Kardinal Spellman, St. Patrik Katedralinin mezarlarını sarsan bir açıklamada bulundu; "bu filmi seyretmeye cüret eden kimse, bu utanmaz kadına bakan kimse, çok büyük bir günah işler. Tanrıdan korkan bu ülkede bu kadar igrenç, tiksindirici ve kaba bir şey gözler önüne serilmemistir."” demiştir.

Sansürlerin kısıtlamaları ve filmcilerin yaratıcılığının vücut bulmuş halinin bir örneği femmefatale, Lola-Lola, Josef vonSternberg’ün Blue Angel (Mavi Melek) filmindendi (Neret, 1998: 8).

Şekil 8.2: Elia Kazan 1956-Baby Doll

Kaynak: http://graham-russell.blogspot.com.tr/2011_09_01_archive.html

Bu büyük kınama, Mavi Melek'e değil, başka bir kült filme, Elia Kazan'ın 1956'da yaptığı Baby Doll 'üne yapılmıştı. Kazan'ın işlediği ölümcül günah, Carroll Baker'i baby doll içinde başparmağını emerken göstermekti.

Kardinal'in bu öfkesi, filmin reklam şirketlerince yapılan bütün tanıtımlarının toplamından daha fazla ilgi görmesine neden oldu. Daha sonraları yayınlanan Kinsey Raporuna göre, bu parmak emme hareketini takdir edenlerin oranı %65lere fırlamıştı. Ve son olarak da, kardinalin tepkisinin en hesaba katılmamış yanı gerçekleşti ve

"babydoll" geceliklerinin satışı 25 milyona ulaştı. Kilisenin müdahalesi sayesinde film endüstrisi iç çamaşırının reklamını yapmış oldu.

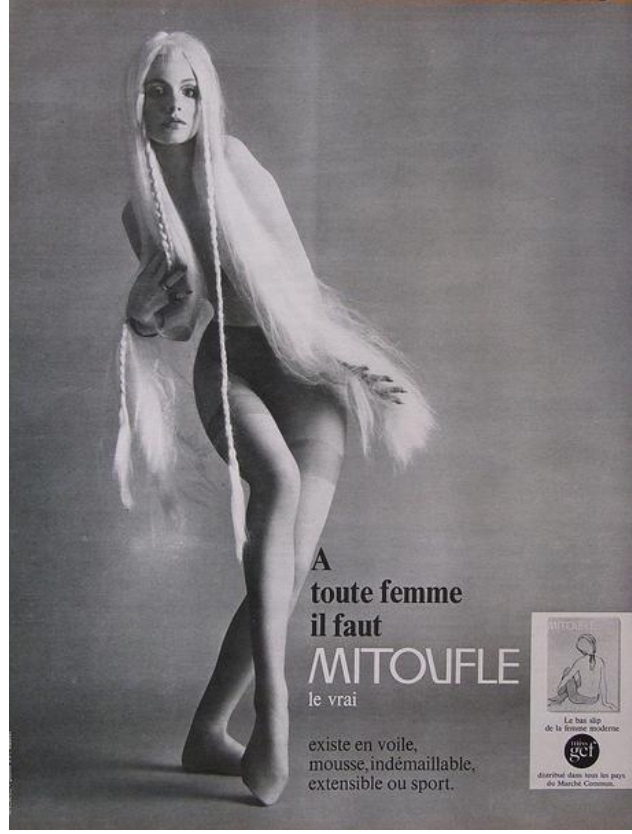
Bu uygun şartlarda iç çamaşırı kendine gelmeyi başardıysa da fırtına bulutları toplanmaya başlamıştı.

Fotoğraf 8.9: Mary Quant
Kaynak: samlasaker.blogspot.com

1960'larda, fetişistler için kara bir günde, eski bir model olan Mary Quant mini eteği ortaya çıkardı. Açığa çıkan baldırlar, jartiyerler için felaket haline geldi. Mini eteğin önüne geçilemez sonucu olarak külotlu çoraplar icat edildi.

Fransızca'da Mitoufle olarak bilinen bu tek parça çoraplar, külotlarla çorapları birleştiriyordu. Fakat özgürlük gerçekten çok kısa sürdü. Mini etek deli gömleğine bir dönüş gibi olmuştu. Feminist hareket bayrağını açtı: "seks nesnesi olarak kadına hayır" veya "cinsiyetsiz kadınlara çok yaşa". Reklamlar bu fikirlerle yankılandı.

Fotoğraf 8.10: Mitoufle çorapları

Kaynak: thebeautyinfidelity.blogspot.com

Fakat iç çamaşırı eski suç ortağı olan erotizm olmadan yaşayamaz. Bu dönemde ise bir karşı saldırı gelişmekteydi. Bu yeni modanın estetik olarak bir hatası yoktu. Tam tersine, Atinalılar uzun zaman önce genç kadınlara "phaenomerides" yani "baldırlarını gösterenler" diye lakap takmışlardı.

Sürgüne yollanan çoraplar, kendi kendilerine bacakta duracak şekilde yeniden tasarlanarak geri döndüler. Bu 'stay-up' çoraplar mini etekle giymek için de uygun hale gelmişlerdi, çok yükseklerle çıkabiliyorlardı. Bunun karşılığında reklamlar, külotlu çorapların alakalı alakasız pratik yanlarını övmeyi bıraktı ve çamaşırların bu en zevksizine birazcık da olsa fantezi öğeleri yüklemeye çalıştı.

9. BÜYÜK BEDEN İÇ ÇAMAŞIRI KOLLEKSİYONU

Giyim insanın doğasında var olan korunma güdüsünün yanında, güzel görünme, süslenme bir gruba ve kategoriye dahil olma, kendini iyi ve güvenli hissetme, hatta kişiliğini ortaya koymada rol oynayan önemli bir faktör olarak birden fazla amaca hizmet etmektedir(Anonim 1986).

Bireyin kendini topluma kabul ettirmesi ve prestij açısından önemli olan giyim, kişiliğin yansıtılması açısından da ipucu oluşturmaktadır. Ancak giysiler yolu ile kendini ifade edebilme ve moda uyma açısından özellikle büyük beden giysi kullanan bireyler güçlüklerle karşılaşmaktadır.³⁷

Büyük beden terimi, 1900 yılların ilk yarısında olan popüler moda dergileri ve barbi bebek üretimine denk gelen zaman diliminde moda olmaya başlamıştır.

O dönemden bu güne kadar güzel kadın mükemmel vücut modeli olarak bu ölçülerde olan kadın belirlenmiş, bu ölçülerde olan kadın güzel bunun dışındaki kadın büyük, artık beden gibi algılanması dayatılmıştır.

Her yaşta bireyde kilo problemleri yaşanabilmektedir. Özellikle genç kesimlerdeki 20 ile 30 yaş aralığındaki gençlerde kilo problemi olan kişilerin psikolojileri kıyafet sorunundan dolayı bozulmaktadır. Zorla buldukları kıyafeti her gün giymekten sıkılan gençler aradıkları ölçülerde ve bedenlerde kıyafetler bulamamanın üzüntüsünü, bunalımını yaşamaktadırlar.

Gençler bu sorunlardan dolayı sosyal ortamlarından uzaklaşmakta ve dışarıya çıkamaz hale gelmektedirler. Arasalar dahi büyük beden kıyafet satan bir dükkân ve mağaza bulamamaktadırlar. Çünkü bu tür mağazalar standart ürünler satmaktadır.

Siparişli kıyafetler hemen hemen ya çok zayıf ya da çok sismanlar tarafından tercih edilmektedir. Üreticiler bu insanların siparişlerine göre giysiler geliştirmektedirler. Fakat giderlerin çok fazla olması nedeniyle bu bedenli giysiler daha popüler olan bedenli giysilere göre aynı numara, renk ve modelde yapılamamaktadır. Tüketiciler sadece farklı marka ve farklı bedenlerdeki uyumdan

---

³⁷ Sibel ATAÇ, Büyük Beden Giysi Kullanan Kadınların Hazır Giyim Tercihlerinin ve Sorunlarının Belirlenmesi Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (El Sanatları) Anabilim Dalı, 2005, Ankara, s:2

degil, aynı zamanda aynı sınıflandırılmış beden numaralı giysilerden ve aynı marka ve sitillerden sık sık sikayet etmektedirler. Bedenleme sistemi yerlesik giysilere rehberlik edeceği yerde çoğu tüketiciyi hayal kırıklığına uğratmaktadır.

Çok az sayıda büyük beden üretilmekte olduğu için genç ve orta yaşlı kilolu kişiler kıyafet bulmakta oldukça zorlanmaktadırlar. Zayıf ve uzun boylu kişiler için standart ürünler çoğunlukla üretildiği için kıyafet bulmaları zor olmamaktadır. Yalnız büyük beden giyim kullanan bayanlar ise bu sorunu oldukça sık yaşamaktadırlar. TV üzerinde çıkan reklamlarda asla büyük bedenli bayanları göremezsiniz genel olarak zayıf ve uzun boylu bayanların reklamlarıyla doludur.

Büyük beden sektörünün önde gelen isimleri bu sektörün geliştirilmesi, bu sektörün ihtiyaca yönelik çalışmalar başlatıldığını ve her müşterinin istediği beden giyim konusunda elinden gelen gayreti sarf ettiklerini belirterek geleceğe umutla baktıklarını söylüyor. Büyük beden bayan giyim üretiminin en hızlı büyüyen ülke olma durumunda özel çalışmalar başlatıldığı, yetkililer bu konuda çok güzel bir çalışma yapan fabrikaları detekleme konusunda yardımcı olunarak müşterilerin isteği doğrultusunda kaliteli ve ekonomik olarak ihtiyaçları karşılmasına önem vermektedir.

Büyük beden üretimi dış giyim de olduğu gibi iç giyimde de çok büyük sorun olmaktadır. Araştırmalar yurtiçi ve yurtdışı iç giyim sektörünün nerdeyse yok denecek kadar azdır. Üretilenler ise en fazla 44 bedene kadardır. Sanki büyük beden kadının güzel ve çekici olma hakkı yokmuş gibi, bu gibi girişimler bile gereksizmiş gibi üzerine çalışma yapılmamıştır.

İç giyim üretimi kullanılan malzeme ve işçiliğinden ve üretici azlığından maliyetli ve zor bir tekstil alanıdır.

Bu zorluklara rağmen tüm dünyada genç nüfusun vücut ölçüleri son 10 yıla göre daha büyük olduğu ihracat üretimi firma bilgilerinde gözlenmektedir.

Hergün değişmekte ve büyük ihtiyaç olmaya başlayan büyük beden iç giyim sektörünün ihtiyaçları zamanla cevap bulacağını umuyoruz.

Bu konuya küçük bir cevap olarak büyük beden iç çaması kollaksiyonu hazırlandı.

Bu kolleksiyonda büyük beden kadınların vücut özellikleri göze önüne alarak kaliteli ve çekici tarz düşünülüp her yaş grubuna hitap etmeye çalışılmıştır.

Büyük beden bayanların vücudunda olabilecek deformeler ustaca gizlenip bunun için esnek kumaş kullanılmıştır. Büyük bedenlerde zorunlu olan sütyeni

gecelik veya sabahlık altından giyilmesi mümkün olmadığı için büyük göğüsler için göğüs altından lastik ile destek edilmiştir. Omuzlarda olabilecek ağrılar için geniş askılar düşünülmüştür. Sırt bölgelerinde lastik ile esnek yapı oluşturup model bedene oturması sağlanmıştır.

Kollar kaslarında olan gevşek bölgeler için uzun kollu kimonolar, bu şekilde geniş kalça görüntüsü de kapatılmıştır.

Bu tasarım değişikliklerine rağmen her model çok büyükler için uygun değildir. Kalıplar büyüdükçe model özellikleri bozulacağından kol takılmak zorunda olan modeller en fazla 52 bedene kadar büyütülmüştür.

Büyük beden tasarımlarda ölçü 4 bedene kadar serileme yapılmaktadır 4 bedenden sonra tekrar ölçü alınarak kalan bedenler oluşturulur.

En küçük beden 42 beden olarak belirlendi. 42 beden için ana ölçüler bel: 80 göğüs: 108, kalça: 110 olarak belirlendi. Bu ölçü Avrupa 42 beden ölçüsüdür.

Kolleksiyonun kalıpları drapaj tekniği ile elde edildi. Bu işlem için özel prova mankeni yaptırıldı. Bu manken üzerinden orijinal kullanılacak kumaş ile drapaj iel modeller hazırlandı. Bu kalıplar milaj kâğıdına geçirildi. Ölçüler kontrol edilip ön arka bedenler için karşılaştırma yapıldı.

Hazırlanan kalıplar kumaş üzerinde kesilip modeller dikildi. Kullandığımız kumaş örme esnek kumaş olduğu için tüm kumaş topları açılığ kumaş dinlendirildi. İlk model hazırlandığında kullandığımız malzeme esnek kumaş ve lastik ile modeli ayakta tutulması gerektiği için bazı modeller birkaç kere tekrar hazırlandı.

Hazırlanan modeller canlı model üzerinde giydirilip prova edildi.

Koleksiyon ütü aşaması çok az ısı ile yapıldı çünkü likralı kumaşlar ısıya çok duyarlıdır. Çekme olması sebebiyle kalıbın bozulması olasından dolayı ütülemeye dikkat edilmedi.

Koleksiyon hazırlanırken kullanılan kumaş likralı kumaş olduğu için kullanılacak ek malzemede kumaşa uyumlu olmalıdır. Bu sebeple likralı dantel ile süsleme yapılmıştır. Bu tercih ile üretimi ve kullanım kolaylığı hedeflenmiştir.

Malzeme temininde herhangi malzeme değil devamı olan ve devamı yoksa sipariş oluştuğunda kısa sürede elde edilecek malzeme tercih edilmelidir.

Bu uygulama zahmetli ama uzun vadede tasarımın devamlılığı ve sağlamlığı için doğru tercihtir.

Başka önemli konu maliyet aşamasıdır. Bu aşama tasarım aşamasında devreye girer tüketiciye kadar dikkat edilmesi gereken konudur. Üretilmesi, temin

edilmesi uzun malzemeler maliyeti arttırır ve tasarımın hayat bulmasını zorlaştırır. Bu durum nihai tüketiciye ulaşma imkânsızlığına ve dolayısıyla tasarımın başarısızlığına sebep olur. Ürünün kalıp aşaması maliyeti etkileyen başka aşamadır. Kalıpta minimum fire düşünölmelidir. Kalıplar bu değerle üretime verilmelidir. Kullanılan aksesuar ve süsleme malzemelerinin maliyeti kumaştan çok daha fazladır bu nedenle tasarımda bu konuda göz önünde bulundurulmalıdır.

Kolleksiyonun üretiminde dikiş tercihi likralı kumaşa göre tercih edildi. Yan dikişler ve parçaları eklerken overlok dikişi ve kumaşa dantel eklerken zigzak dikişi uygulandı.

Büyük beden üretiminde ağır göğüsler ve geniş sırt ölçüleri hesaplandı. Ürünlerde büyük göğüsleri destekleyen ay balenler ya da başka sert malzemenin uyumak ya da hareket ederken rahatsızlık vereceği düşünülerek destek olarak örme lastikler tercih edildi. Askılar için geniş ter yapmayan lastikler uygulandı sırtlarda ayar tokası tercih edildi.

Kolleksiyon model makinacıların yardımıyla üretimi tamamlandı.

Büyük Beden Kadın da Güzeldir.

Fotoğraf 9.1: Likralı yırtmaçlı gecelik

Büyük beden tasarımında en önemli sorun büyük göğüslerdir. Bu tasarımda dantel için likralı dantel tercih edildi. Dantelin mukaveti için koltukaltı, sırt ve göğüs çevresinde silikon dantel ile desteklendi. Yatarken kullanılacak gece kıyafetlerinde sert malzeme kullanılmıyacağı için göğüs altında olabilecek balenler yerine lastik kullanıldı. Kumaş tercihi esnek terletmeyen % 65 akrilik %30 koton %5 likralı kumaş tercih edildi.

Kumaş tercihinde kırışmayan, esneyebilen dökümlü kumaş vücutta olası fazlalıkları gizlemesiyle tercih edildi.

Üretimde beden sıralaması için 44-52 beden arası düşünüldü. Büyük bedenler için göğüs bölgesinde olası sorunlar için üretin için en fazla 52 beden uygun bulunmuştur.

Üründe sol yan tarafından yırtmaç ile model ferahlık verilmiştir. Etek boyu her boy kadın için ortalama boy belirlenmiştir.

Fotoğraf 9.2: Sabahlık

Tasarımda Neglige modelinden yola çıkılmıştır. Dönemin şeffaf, vücudu olduğu gibi gösteren tasarımı günümüz büyük beden kadınları için tasarlanmıştır.

Malzeme olarak kumaş %100 sentetik sifon kumaş kullanılmıştır.

Tek başına giyildiği gibi içinden gecelik veya babydoll ile birlikte giyilebilir.

Bu tasarım ile olası fazla ve selülitli bölgeleri akıllıca kapamış aynı zamanda şeffaf malzeme ile hem gözler önüne sermiş aynı zamanda saklamıştır. Kollarda omuzdan dar, bileklere doğru genişleyen kol kesimi ile tasarıma farklı bir görüntü sağlamıştır. Bel bölgesinden eteklere dantel kullanılmıştır. Hemen göğüs altından başlayan dantel yanlardan biye ile bele oturulmuştur. Belden üstte olan beden için göğüs altında ve sırtta pili ile bedene rahatlık verilmiştir. Dantel sağlam diri dantelden seçilmiştir. Böylelikle göğüslerdeki sarkmalar için destek sağlanmıştır.

Etek bölgesinde dört parçalı kalıp düşünülmüştür. Dikişler bacakları daha uzun göstermesi sağlanmıştır. Üretim sıralaması için 44-46 bedene kadar üretim düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.3: Gecelik

Büyük beden tüketicide en önemli sorunlardan biride beden ölçülerindeki oransız dağılımdır. Göğüs küçük olup, kalça geniş olabilir. Bu sebeple esnek kumaş tercih edilmiştir. Modelde kısa boy düşünülmüş, kalça düşünüşüne kadar yırtmaçlar uygulanmıştır

Tasarımın yanlarındaki dantel bendeni daha ince göstermekte ve kalıptaki bel kavisi ile ince görünüm sağlanmıştır. Kullanılan dantel likralı ve mukaveti yüksektir.

Askı için kalın lastik ve ayar tokalarıyla beden farklılığı sorunu kaldırılmıştır. 42-46 beden olarak üretim sıralaması düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.4: Toplayıcı korse

Dış giyimın görüntüsünü düzelleyen bu tasarım ile fazla olan bölgeler çift dokuma olarak dokunmuş likralı kumaş ile üretilmiştir. Kalıp göğüs altından lastik ile desteklenmiştir. Kalıpta göğüs yanlarında sütyen desteklenmiştir.

Kumaşın etek uçlarında ve 10 cm ucundan yukarı özel dokuma ile dokumaya silikon iplikler eklenmiştir. Bu ekleme kumaşın kıvrılmasını engelliyor ve bacakları sımsıkı sarıyor. Askılar az esneyen lastik ile üretilmiştir. Beden farklılıkları için ayar tokası düşünülmüştür. Yan dikişler için overlok dikişini çok gevsek olarak dikilmiş ve bu sebeple dikişler esentip yan dikişlerde potluk kaldırılmıştır.

Kalıpta beden ölçüleri normal ölçüden 4 cm daha az ölçü kullanılmıştır.

42-56 bedene kadar tüm bedenler de sıralama yapılmıştır

Fotoğraf 9.5: Jile

Bu tasarımda masum feminenlik ön plana çıkarılmıştır. Şeffaf ama tamamen çıplaklık olmaması istenmiştir. Tüm bedenlerin rahatlıkla kullanılması istenmiştir.

Modelde iç gösteren kumaş kullanıldığı için göğüs uçlarının görünmesi yakada kullanılan bol firfir ile kapanmıştır. Küçük göğüs, geniş kalça bedenler için ideal bir tasarımdır. Model jile formunda olması kullanım kolaylığı sağlamıştır.

Belde lastik, birleşim yerinde biye uygulanmıştır. Göğüs altında da birleşme gereği duyulmuştur. Aynı biye uygulaması göğüs hizasında da yapılmıştır böylelikle göğüslerde toparlanma düşünülmüştür.

Belde başlayıp yakayı kaplayan firfırlar ensede bağcıkla birleşilmiştir. Bu şekilde her bedene uygulanabilirliği düşünülmüştür.

Kumaşı ipekli sifon uygun düşünülmüş bu tercih bol firfırlı modele döküm sağlanmıştır.

42-50 beden arasında üretim sıralaması tercih edilmiştir.

Fotoğraf 9.6: Beden: 44-52

Günümüz büyük beden tüketicinin kolaylıkla bulamadığı bu tasarım her büyük beden tüketicinin severek kullanılabileceği bir modeldir.

En özelliği sırttan bağlanan önlük formunda olan bu model göğüs altından destek sağlamaktadır.

Göğüs bölegesindeki parçada ön orasından askıya ordan sırta kadar lastik monte edilmiş bu şekilde göğüs sanki sütyen giyiyor gibi göğüsleri dik tutabilmektedir. Askılar için kalın lastik düşünülmüştür. Böylelikle omuslardaki büyük göğüs baskı dağılımı düşünülmüştür.

Önde yırtmaça altında parça ile modelde nefes alması ve çekicilik eklenmiştir

Sırttaki biyeler lastik olarak uygulanmış bu şekilde farklı bedenler için farklı ölçü sağlanmıştır.

Kumaş olarak ince dökümlü dokuma kumaş düşünülmüştür. Beyaz renk büyük beden tüketicinin çok tercihi olmamasına rağmen bu renk modele masumiyet kattığı için koleksiyonda ikinci renk olarak uygun olarak düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.7: Gecelik-sabahlık

Bu tasarımda gecelik ve ev kıyafeti rahatlığı aranmıştır. Model gece giyilen elbise modeli gibidir. Ön ortasındaki kavis ile göğüs daha küçük görüntü sağlanmış aynı zamanda göğüsleri ordaki dikişle desteklenmiştir.

Yanlardaki dantel likralı lez danteldir. Öndeki kumaş parçası modele daha küçük hissi vermektedir. Yandaki iç gösteren dantel kullanıcıya çekicilik katmaktadır. Yakada ve askılarda lastik kullanılmıştır. Askılarda ayar tokası ile değişik bedenler içinde ölçü alternatifi sağlanmıştır. Önde kumaş ve dantel birleşiminde diz üstünde 20 cm lik yırtmaç uygulanmış bu şekilde rahat kullanım sağlanmıştır.

Sabahlık için beden ve kollar için likralı lez dantel kullanılmıştır.

Büyük bedenlerde sorun olarak bilinen kollardaki sarkmalar için kol boyu orta boy uygulanmıştır. Etekleri 4 parçalı kalıp uygulanmıştır.

Bel lastik ile oturtulmuştur.

Sabahlık ve gecelik birlikte kullanıldığında tam bir uyum içinde dış giyim görüntüsü vermektedir.

Kumaş olarak likralı saten kumaş kullanılmıştır. Bu şekilde model vücuda tam oturtulmuştur. Üretim sıralaması 44-50 beden olarak düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.8: Uzun gecelik

Bu tasarımda siyahın gizemi ve feminitik ön planda tutulmuştur. Fotoğraf 9.7'deki modelle üretim, aynıdır. Model farklılık önden kısa arkadan kuyruk uygulanmıştır. Bu şekilde kısa boyu daha uzun görüntü sağlanmıştır.

Fotoğraf 9.9: Kimono

Japonya'nın geleneksel kıyafeti olan kimono bu tasarımda esin kaynağı olmuştur. Bu model büyük göğüslü kadınların tercih edeceği bir tasarımdır.

Bol kollar kollardaki deforme bölgeleri kapamaktadır.

Kısa boyu ile kullanıcıya çekicilik katmıştır. Sabahlık gibi yada ev kıyafeti gibi kullanılabilir. Uzun ve kalın kuşağı beli ön plana çıkarmaktadır. Likralı ve dökümlü örme kumaş tercih edilmiştir. Üretim sıralamasında 42-60 bedene kadar üretim düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.10: Babydoll

Bu modelin en büyük özelliği yakadaki derin dekolte hissi veren dantelli parçadır. Dantel kalıpla kesilip kavisle göğüs dekoltesi yok edilmiş bu şekilde büyük göğüsler için kullanım kolaylığı sağlamıştır. Bel bölgesi göğüs altı olarak belirlenip lastikle desteklenmiştir.

Bel çizgisi göğüs altı olarak belirlenmesinin sebebi kalın bel ve göbekli tüketicilerin kullanımı için düşünülmüştür.

Sırtta uygulanan farklı noktalardaki askılar lastikten yapılmıştır. Eteklerde ve yakada likrasız dantel kullanılmıştır. 42- 52 beden arası serileme yapılmıştır.

Fotoğraf 9.11: Uzun gecelik

Bu tasarımda boydan elbise hava ile sadelik sağlanmış böylelikle asil siyah ve sırt dekoltesi ile çekicilik sağlanmıştır.

Göğüs altından ve sırtı tamamen saran lastik geceliği sarmakta ve göğüslere destek sağlamıştır.

Gecelik sütyensiz rahatlıkla kullanılmaktadır. Kalın askılar göğüsü derli toplu göstermektedir.

Sol yan dikişte uygulanan derin yırtmaç ile gecelik fazla kapalı görüntüden kurtulmuştur. Sade tutucu görüntüsü aslında sırt dekoltesi ile çekici kadın formuna geçmiştir.

Likralı kuması esnek ve geniş kalçalar için çok kullanışlıdır. Tüm bedenlerde rahatlıkla kullanılabilir. 42-58 bedene kadar sıralamsı üretim için uygun bulunmuştur.

Fotoğraf 9.12: Gecelik

İç gösteren bu tasarımda küçük göğüsler için düşünülmüştür. Geniş göbek ve kalçalar belde dökümlü büzgülerle çok güzel saklanmıştır. Göğüs parçasında askıların birleşimden minik pililerle küçük göğüsler için büyük hissi verime düşünülmüştür. Belde likrasız danteli sırtta ayrılanabilir biyeler kullanılmıştır. Bu şekilde gecelik tüm bedene tam oturulabilmektedir. Etek boyu kısa ve uzun boy için ortalama olarak değerlendirmiştir.

Üretim sıralaması 44-48 beden arasında olması düşünülmüştür.

Fotoğraf 9.13: 42-48

Kullanımı çok kolay olan bu sabahlık tek parça ile kullanılmaktadır. Kol boyu ortalama boy olarak değerlendirilmiştir.

Kol ve etek uçlarında kullanılan pat dantele ağırlı vererek kumaşın toplanmasını engellemektedir. Desenli lez dantel ile tasarlanan bu model iç gösterirken olası selüitli bölgeleri gölgede bırakmaktadır. Seçkin ve feminen görüntü vermektedir boyu kısa boy için diz üstü uzun boyda ise kalça hizasında olması düşünülmüştür.

42 bedenden 48 bedene kadar üretimde seilenmesi uygun bulunmuştur.

SONUÇ

Giyim insanın doğasında var olan korunma, güdüsünün yanında güzel görünme, süslenme bir gruba ve kategoriye dahil olma ihtiyacı vardır. kendini iyi ve güvenli hissetme, hatta kişiliğini ortaya koymada rol oynayan önemli bir faktör olarak birden fazla amaca hizmet etmektedir.

Vücudu dış etkilerden koruma ve rahatlık sağlama giyimin temel fizyolojik ihtiyacıdır.

Kendini iyi ve sık hissetme kendini beğenme gibi olgular kişinin psikolojisiyle ilgilidir. Giyim kişinin fizyolojik, psikolojik ve sosyal yaşantısını etkileyen önemli bir araçtır. Günümüzde giyim giderek kişilerin toplumsal ve sosyal durumlarını sembolize eder biçime dönüşmüştür. Dış görünüş bir imaj iletme şekli ya da iletişim biçimi haline gelmiştir.

Fakat giderlerin çok fazla olması nedeniyle bu bedenli giysiler daha popüler olan bedenli giysilere göre aynı numara, renk ve modelde yapılamamaktadır. Tüketiciler sadece farklı marka ve farklı bedenlerdeki uyumdan değil, aynı zamanda aynı sınıflandırılmış beden numaralı giysilerden ve aynı marka ve stillerden sık sık şikayet etmektedirler. Bedenleme sistemi yerleşik giysilere rehberlik edeceği yerde çoğu tüketiciyi hayal kırıklığına uğratmaktadır.

Hazır giyim alanında büyük beden çalışmaları bu kadar az ve yetersiz iken altına girilecek iç çamaşırının ihtiyacın çok altında olması beklenen bir sonuçtur. Büyük beden tüketici gurubunun iç çamaşır ihtiyacı normal beden tüketicilere göre çok daha fazladır. Dış görünümü düzenleme aşaması en alt katmandan başlaması gerekmektedir. Bu araştırma iç çamaşırının geçmişi ve bu güne kadar geçtiği aşamalar ve büyük beden giysi kullanan kadınların iç giyim tercihlerine örnek belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada büyük beden iç çamaşırı giyimine ilişkin tasarımlara yer verilmiştir. Bu tasarımlar kısaca;

Likralı yırtmaçlı gecelik: Bu tasarımda dantel için likralı dantel tercih edildi. Üretimde beden sıralaması için 44-52 beden arası düşünüldü.

Sabahlık: Tasarımda Negligee modelinden yola çıkılmıştır. Malzeme olarak kumaş %)100 sentetik sifon kumaş kullanılmıştır. Üretim sıralaması için 44-46 bedene kadar üretim düşünülmüştür.

Gecelik: Modelde kısa boy düşünülmüş, kalça düşünüşüne kadar yırtmaçlar uygulanmıştır. 42-46 beden olarak üretim sıralaması düşünülmüştür.

Toplayıcı korse: Kalıp göğüs altından lastik ile desteklenmiştir. Kalıpta göğüs yanlarında sütyen desteklenmiştir. 42-56 bedene kadar tüm bedenler de sıralama yapılmıştır

Jile: Bu tasarımda masum feminenlik ön plana çıkarılmıştır. Şeffaf ama tamamen çıplaklık olmaması istenmiştir. Tüm bedenlerin rahatlıkla kullanılması istenmiştir. 42-50 beden arasında üretim sıralaması tercih edilmiştir.

Gecelik-sabahlık: Bu tasarımda gecelik ve ev kıyafeti rahatlığı aranmıştır. Model gece giyilen elbise modeli gibidir. Ön ortasındaki kavis ile göğüs daha küçük görüntü sağlanmış aynı zamanda göğüsleri ordaki dikişle desteklenmiştir. Üretim sıralaması 44-50 beden olarak düşünülmüştür.

Uzun gecelik: Bu tasarımda siyahın gizemi ve feminelik ön planda tutulmuştur.

Kimono: Bu model büyük göğüslü kadınların tercih edeceği bir tasarımdır. Uzun ve kalın kuşağı beli ön plana çıkarmaktadır. Üretim sıralamasında 42-60 bedene kadar üretim düşünülmüştür.

Babydoll: Bu modelin en büyük özelliği yakadaki derin dekolte hissi veren dantelli parçadır. 42- 52 beden arası serileme yapılmıştır.

Uzun gecelik: Bu tasarımda boydan elbise hava ile sadelik sağlanmış böylelikle asil siyah ve sırt dekoltesi ile çekicilik sağlanmıştır. 42-58 bedene kadar sıralaması üretim için uygun bulunmuştur.

Gecelik: İç gösteren bu tasarımda küçük göğüsler için düşünülmüştür. Üretim sıralaması 44-48 beden arasında olması düşünülmüştür.

Büyük beden tekstil ürünlerinin üretici tarafından en büyük sorunu bedenlerin oranlarının dengesiz dağılımıdır.

Örnek vermek istersek göğüs ölçüsü 44 olan bir beden bel ölçüsü 42 kalça ölçüsü 50 olabilir. Bu durum üreticiyi çok büyük ihtiyaç olmasına rağmen normal beden üretimine itmiştir.

Her kadın gibi büyük beden kadınlarda güzel hissetmek ihtiyacı vardır. Uzun zamandır büyük beden bayanlara hasta muamelesi yapılmıştır. Günümüzde genç

nüfusun beden ölçüleri dengesiz beslenme, hayat standartlarının rahatlaması gibi sebeplerle her gün bedeni büyümektedir. Büyük beden üreticiler tasarımlarını yaş grubu 40 yaş üstü değerlenmektedir. Bu gelişime tekstil üreticilerinin ve akademisyenlerin üzerine düşmesi ve bu konu ile ilgili gereken çalışması yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

Özay, S.S. (1996). Eski Mısır ve Tekstil ve Giysi Tarihine Giriş, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir 1996.

Ataç, S. (2005). Büyük Beden Giysi Kullanan Kadınların Hazır Giyim Tercihlerinin ve Sorunlarının Belirlenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Ev Ekonomisi (El Sanatları) Anabilim Dalı, Ankara.

Ayhan, F. (2013). Türk Giyim Kültüründe Pantolonun Gelişimi Ve Dünya Giyim Kültürüne Etkisi, *Akademik Bakış Dergisi*, 37, Temmuz – Ağustos.

Tezcan, Hülya, “Batılılaşma Döneminde Saray Kadınının Modası”, *P Sanat Kültür Antika Dergisi*, Portakal Sanat ve Kültür Evi, İstanbul, Kış 1998-1999, S. 12, s. 82–87.

KOÇU, Reşat Ekrem (1967), *Türk Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.

Boucher, F. (1985). *A History of Costume in The West*, London: Thames & Hudson.

Carter, A.J. (1992). *Underwear: The Fashion History*, Batsford.

Chenoune, F. ve Newton, H. (1985). *Hidden Underneath a History of Lingerie*, Monte carlo.

Neret, G. (1998). *1000 Dessous a History of Lingerie*, 2. Baskı, Köln, Bendedikt Taschen Verlag.

Panties A Brief History, sarah TOMCZAK & rachel PASK, 1. BASIM, Dorling Kindersley apenquin Company, 2004, London,

Underdressed, Elodie piveteaul, Tien Wah Press, Singapore, 2005,

Waugh, N. (2004). *Corset and Crinolines*, New York.

Willett, C. ve Cunnington, P. (1951). *The History of Underclothes*, Ed. Michael Joseph Ltd, London

Anonim, (1870). *Silk taffeta Swiss waist*, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014, <https://www.pinterest.com/pin/259731103485176456/> Vintage Textile archives.

bluenred.files.wordpress.com, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014

<http://bimpyztrades.blogspot.com.tr>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://brightlightsfilm.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://derekwinnert.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chemise>, Erişim Tarihi: 8 Mart 2014..

<http://festoonedbutterfly.wordpress.com>, Erişim Tarihi: 8 Mart 2014.

<http://gecelik.com.tr/anil-gecelik-modelleri/>, Erişim Tarihi: 11 Mart 2014.

http://graham-russell.blogspot.com.tr/2011_09_01_archive.html, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://metmuseum.org/collection/the-collection-online/search/81738?img>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://nedir.antoloji.com/camasir>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://nypost.com>, Erişim Tarihi: 9 Mart 2014.

http://ohmygodot.blogspot.com.tr/2011/11/out-spotlight_20, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://poshfashionpolice.blogspot.com.tr/>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Girit_Uygarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1

<http://tr.wikipedia.org/wiki/G-string>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Lingerie>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://samlasaker.blogspot.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.akademikbakis.org/eskisite/37/37.pdf>, Erişim Tarihi: 12 Nisan 2014.

<http://www.azizemtekstil.com>, Erişim Tarihi: 12 Nisan 2014

<http://www.bakimliyiz.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.birkeretikla.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.bvtextile.com/tr/agraf.html>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.CarinaGilson.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.dardokumalastik.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.estanbul.com/desenli-erkek-kulotlu>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.google.com.tr/search?q=boxer&source=>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.gundemkumas.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.icgiyims.com/bayan-ic-giyim>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

http://www.imdb.com/media/rm2465906176/tt0057171?ref_=ttmd_md_nxt, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

http://www.kadimdostlar.com/Sanatsal_şekiller_Sanatcilarin_Tablolari_f111/Minos_Sanati_Anadolu_Kokenli_Oldugu_Sanilan_Bron_t66442.html, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.kadinlarportali.com/jartiyer-modelleri>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.kinga.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

http://www.liesels.com/product/silver_haze_babydoll/, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.modatrend.org/2013-yeni-bustiyer-modelleri/>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.montmartre-secret.com/article-le-divan-japonais-121036552.html>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.motifdantel.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.mycamasir.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.nydailynews.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.ozluaksesuar.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.pinuppassion.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.soma.bel.tr/galeri-detay/folklor.aspx>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.so-sew-easy.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.tdk.gov.tr/sutyen>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.theottomans.org/>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.tunaluks.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.turkticaret.net>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.unallar.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<http://www.uplifers.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<https://www.etsy.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2014.

<https://www.etsy.com/listing/89803213/vintage-red-floral-lace-teddy-with-bows>,
Erişim Tarihi: 6 Mart 2015.

<https://www.google.com.tr/search?q=kombinezon>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2015.

<https://www.salonofthedames.com/shop-the-best-vintage/all-vintage-apparel/lingerie>,
Erişim Tarihi: 6 Mart 2015.

<http://thebeautyinfidelity.blogspot.com>, Erişim Tarihi: 6 Mart 2015

.